

hvarföre hvarken rotering in natura eller vacanceafgift hittills utgått; och kunde denna jord, som, jemlikt Kongl. Brefven den 25 Februarii 1642 och den 16 Augusti 1643 blifvit till Bergsfrälse under ett ädlare Verk inköpt, hvilken natur den sedermera bibehållit, vore, oberoende af hvad stadens privilegier innehålla, jemlikt flera Författningar, i följd af denna natur, fri från ständigt Knecktehåll, så länge kopparhandteringen vid stora Kopparberget uppehålles, således icke underkastas rotering till ordinarie Båtsmanshåll;

att, genom Kongl. Brefven den 22 October 1641 och 27 Junii 1646, samt den 17 September 1663 och 28 Februarii 1684, hade sexton och trefjerdedels mantal af skatte eller kronoskatte natur blifvit *Sala* stad till åker, äng och mulbete donerade; äfvensom staden, genom öfverlåtelsen af Silfver-Verket, erhållit disposition af Grufvejorden; varande stadens hela egoområde, genom KammarCollegii Utslag den 18 Julii 1826, fastställt, Grufvejorden till - - - - - 9 15 16 mantal
Tomtejorden till - - - - - 32 — och
Bergmästarens Boställe till - - - - - 3 16 —
eller tillhopa - - - - - 42 15 8 mantal

deraf hvarken de donerade hemmanens eller stadens öfriga jord hittills varit till Soldathåll indelad; Och som, enligt Kongl. transporten å *Sala* Silfververk af den 20 Januarii 1682, samt bekräftelsen derå den 9 Sept. 1741, Bergslaget eller *Sala* stad vore i åtnjutande af frihet, bland annat, från Båtsmansrotering, hvilken frihet staden sig ytterligare förbehållit i det om Silfververkets drifvande med Staten senast upprättade samt så väl af Rikets Ständer som af Kongl. Maj:t, medelst Dess Nådiga Bref af den 31 October 1829, stadfästade contract, hvaruti, så länge det vore gällande, rubbning icke finge ega rum, kunde något deltagande i städernes Båtsmanshåll, lika litet för jord som för hus eller borgerlig rörelse, *Sala* stad hädanefter mera än hittills åläggas;

att, genom den undersökning, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Elfsborgs Län blifvit verkställd, i anledning af det med *Borås* stad befintliga förhållande, att de staden underlagde 32 15 2 förmedlade hemman, genom Kongl. Brefvet den 8 Julii 1795, blifvit befriade från allt annat deltagande i anskaffandet af stadens Båtsmän samt deras legande, lönande och utredande, än att, i likhet med hvad från äldre tider vanligt varit, till understöd i stadens Båtsmanshåll, åligen betala åtta

daler silfvermynt med två Rdr 32 sk. Banco, icke kunnat tillförlitligen upplysas, när och på hvad villkor ifrågavarande hemman blifvit till Borås stad upplåtna, samt vid hvad tid och på hvad sätt de samma kommit ifrån staden i enskilda personers besittning; hvaremot af Jordeböckerne inhemtats, att desse hemman varit dels gamla frälse och skattehemman, dels ock Kronohemman, hvilka senare, tid efter annan, blifvit till skatte försålde; äfvensom Kongl. Resolutionen uppå Borås stads enskilda besvär den 1 September 1664 upplyste, att stadens Borgerskap redan den tiden brukat och innehafvt hemmanen, men genom nämnde Resolution blifvit från utskrifning och rotering för de samma förskott, samt i stället fått sig ålagdt att utgöra en Båtsman för hvarje fem gårdar; och vidare vore väl, genom Kongl. Brevet den 25 November 1683, i Näder förklaradt, att ifrågavarande hemman, på grund af nyssnämnde (eller år 1664 års) Kongl. Resolution, skulle lemnas och förblifva under Båtsmanshållet, dock med villkor, att sådant skedde på samma sätt och fot, som vid Knektehållet brukligt och med Kongl. Maj:ts Instructioner och Ordres om Båtsmansindelningen kunde enligt vara; men icke destomindre hade två och tredjededels mantal af desse hemman, nemligen Gärslösa hufvudgård för $1\frac{1}{2}$, Håstorp för $1\frac{1}{2}$, Ingelstorp för $1\frac{1}{2}$, Backabohl för $1\frac{1}{2}$, Ryd eller Sanderyd för $1\frac{1}{4}$ och Borrhult Storegård för $3\frac{1}{4}$ mantal, blifvit insatte i Soldatrotar vid Elfsborgs Regemente, dels vid indelningstiden dels kort derefter, och vore således redan den tiden komne utur stadens ego och besittning, emedan de annars icke hade, emot 1683 års Kongl. Bref, kunnat å landet roteras. Beträffande åter de öfrige staden underlagde och i dess Båtsmanshåll ännu deltagande 29 $3\frac{1}{4}$ mantal, så antog Kongl. Brevet den 8 Julii 1795 ett sådant förhållande med desse hemman egarum, att staden under hela 1700-talet icke innehafvt dem, eller deraf njutit annan fördel, än det understöd till Båtsmanshållet i penningar, som både under krigs- och fredstid utgått af hvarje helt mantal, med åtta daler silfvermynt, hvilka dock genom Kongl. Brevet den 6 November 1776 blifvit fördubblade; på grund hvaraf Kongl. Maj:t äfven, genom nyssnämnde Nådiga Resolution af år 1795, afslagit stadens underdåniga ansökning, att hemmanen kunde varda ålagdt, att, utan sammanblandning med stadens Båtsmanshåll, lika med andra indelningshemman, anskaffa, löna och utreda sina vissa ordinarie och fördubblingsmän, dem staden till ett antal af elfva föreslagit; och ytterligare befundes, vid jämförelsen af den förteckning öfver staden till deltagande i Båtsmanshållet underlagde

hemman, som, grundad på nu varande förhållande, från orten inkommit, med den i 1684 års Knekteroteringsverk intagne uppsats på samma hemman, hvaraf LandsContoret i berörde Län insändt styrkt afskrift, att flere vid indelningstiden staden underlydande hemman nu för tiden icke deltaga i dess Båtsmanshåll, utan blifvit utbytte emot andra hemman, som, i stället för Knektehåll, utgöra ofvanberörde penningebidrag till stadens Båtsmanshåll; men när och af hvad anledning dessa förändringar egt rum, hade ej kunnat utredas. Med undantag af 154 mantal Bjärbo, som ännu vore i stadens egö, samt af de till Ecclesiastike Poställslägenheter anslagne hemman Rya Andersgården 1, förmedladt till 358, Lenna Vestragård 152 och Mölarp 154 mantal, innehades alla desse hemman för närvarande under full egande rätt, dels af någre enskilde invånare i staden, dels ock, till största antalet, af ortens allmoge, hvars possession och åtkomst grundade sig på med fasta befästade fäng, efter det hemmanen minst för 130 år tillbaka upphört att staden tillyda; äfvensom hemmanen, sedan genom Kongl. Brevet af år 1683, blifvit förklaradt, att de samma, ehuru staden till understöd i Båtsmanshållet underlagde, likväl skulle under Häradet höra, oafbrutet lydt under landsrätt, i Kronans jordeböcker blifvit upptagne under deras gamla eller i senare tider förändrade natur af Krono, skatte eller frälse, samt utgjort alla allmänna besvär å landet, såsom andre hemman, utom Knektehållet, men deremot alldeles icke deltagit inom staden i något stadsjorden åliggande onus, utom ofvanberörde obetydliga penningebidrag till Båtsmanshållet, hvarom icke heller vid hemmanens afhändande något förbehåll å stadens sida bevisligen blifvit gjort; och hafva de förvaltande Verken yttrat deras tanka vara, att de tjugunio och trefjerdedels mantal, som, från Knektehållet hittills befriade, ännu med 2 Rdr 32 sk. understöjda Borås i dess Båtsmanshåll, ingalunda kunde, endast genom utgörande af denna ringa afgift till staden, tilläggas egenskap och namn af stadsjord, samt att desse hemman med tillydande egoområden följakteligen icke kunde eller borde tagas i beräkning vid fördeiningen af Båtsmanshållet på städernes jord, utan Borås stad således från utgörande af Båtsmansrotering för nämnde hemman befrias, samt stadens roteringsskyldighet således inskränkas till den behållna stadsjorden, uppskattad till sex och ett åttendedels mantal; men som den roteringsskyldighet hemmanen, i följd af deras oprivilegierade natur, borde vidkännas, icke kunde anses vara, genom förberörde penningebidrag, fullgjord, hemställde de förvaltande Verken, att, på sätt som redan

skett med 2 $3\frac{1}{4}$ mantal af de hemman, som före indelningstiden vore till understöd i stadens Båtsmanshåll anslagne, de ännu återstående 29 $3\frac{1}{4}$ mantal måtte i vanlig ordning vardas till ständigt Knektehåll vid Regimentet i orten indelte, hvaraf åter skulle blifva en följd, att afgiften till Borås stad komme att upphöra;

att staden *Östersund*, enligt fundations-bref den 23 October 1786, vore anlagd å hemmanet N:o 6, uti Odensala by och afredslandet Östersund, hvilka till stadsmark anslagne lägenheter, efter indelningsverket, draga ordinarie Soldat-rotering i roten N:o 73 vid Lif-Compagniet af Jemtlands Fältjägare-Regemente, och sålunda icke kunde med Båtsmanshåll betungas;

att, sedan Kongl. Maj:t. genom Nådigt Bref den 12 April 1689, för all framtid befriat staden *Marstrand* från Båtsmanshåll, samt dem, som sig der på ön nedsatte, från utskrifningar och värfning, med vilkor, att stadens och öns invånare, så många, som till sjös skicklige voro, skulle i krigstid vara förbundne, färdige och tillreds, att låta sig till sjös på den kusten brukas i Kongl. Maj:ts tjenst, för den månadssold, som annat sjöfolk bestås, och i fredstid idka slitigt fiskeri i sjön; förseende sig till den ändan med nödiga tyg- och hafskofvar, på det de dymedelst må kunna göra sig så mycket mera till seglation skicklige, och Kongl. Maj:t utaf dem hafva en god tjenst och nytta när det påfordrades: så hade Kongl. Maj:t, genom Nådigt Bref af den 12 November 1792, förklarat, att det berörde stad underlagde hemmanet Rön, 1 mantal, hvilket, så väl som sjelfva staden, genom nyss återopade 1689 års Kongl. Bref, blifvit från Båtsmanshåll, utskrifningar och värfningar befriadt, skulle sådan befrielse tillgodonjuta, vid hvilket förhållande och enär staden och ön sålunda hade en häremot svarande förbindelse sig ålagd, att i krigstid hålla allt dess tjenstbara sjöfolk tillhanda för försvarsverket, Förvaltningen och Collegierne ansett sig icke befogade att rubbning häruti föreslå;

att, vid staden *Waxholm*, den jord, hvarpå Waxholm är byggd, vore Kongl. Maj:t och Kronan tillhörig, samt utarrenderades af Krigs-Collegium på vissa korta tider; varande invånarne derstädes, enligt Kongl. Resolutionen den 4 Augusti 1778, befriade från alla onera och utskylder, utom mantalspenningar, hvaremot de, jemlikt äldre Resolutioner, vore förbundne att emottaga inqvartering i de fall, då sådant för Waxholms fästnings behof funnes nödigt, samt äfven, om försvarsverket det fordrade, att nedrifva sina hus och från Waxholm afflytta;

att den, staden *Borgholm* på Öland underlydande jord, vore af så ringa värde, att den vid nyligen förrättad skattläggning, som på Kammar-Collegii pröfning lærer bero, icke kunnat i hemmantal sättas, hvarför ock någon rotering hittills icke varit Borgholms stad åsatt, eller kunde åsättas.

Beträffande de i åtskillige af Rikets Län befintlige köpingar, hade de förvaltande Verken inhämtat följande upplysningar, nemligen:

för Calmare Län:

att *Gamleby* och *Bjurviks* köpingar äro uti Vesterviks stadsrotering inbegripne, så väl för jord och tomter, som för borgerlig rörelse;

att *Almviks*, *Valdemarsviks*, *Figeholms*, *Påskalaviks*, *Pataholms*, *Döderhultsviks* och *Bergqvara* köpingar, såsom anlagde på enskilde, redan roterade hemmans egor, icke kunna komma i fråga, att för deras innehafvande jord vidare Båtsmanshåll vidkännas; men deremot för hus och tomter samt borgerlig rörelse äro underkastade deltagande i detta besvär, gemensamt med den stad, hvarunder de lyda; i hvilket sistnämnde förhållande *Mörbylånga*, af stad oberoende köping på Öland, hvilken ej hade annan jord sig tillagd, än som till hus, tomter och gator blifvit indelad, jemväl endast borde roteras;

att *Mönsterås* köping innehafver, dels redan roterade, dels ännu o-roterade egor, hvilka senare vid 1811 års roterings-förrättning blifvit uppskattade till 2 1516 mantal;

för Södermanlands Län:

att *Malmköping*, en af stad oberoende köping, anlagd å Malma Rusthålls egor, ej innehafver någon rotering underkastad jord;

för Wermlands Län:

att *Arvika*, en likaledes af stad oberoende köping, icke eger annan jord, än som belöper på 154, efter helt räknadt, i Kronoskattehemmanet Solberga, Arvika socken, hvilken jord af staden blifvit inköpt för köpingens planerande och bebyggande, samt att köpingens invånare för sitt hemmantal deltaga med öfriga delen af hemmanet Solberga, så väl i ordinarie rotering, som i öfrigt hemmanet åliggande skatter och onera;

att den af Kongl. Maj:t medgifna köpingen vid Tyksmark icke kommit till verkställighet;

för Jönköpings Län:

att någon borgerlig rörelse icke utöfvas i de Jönköpings stad medgifne köpingar, *Ullasjö, Tällingen, Maden* och *Wernamo*; att då af de 3:ne försträmnade, staden hvarken haft eller kan få något gagn eller någon fördel, Magistraten i Jönköping saknat all kännedom om beskaffenheten och egenskapen af den jord, hvarå deras anläggning är beviljad; att jordrymden vid *Wernamo*, som endast till marknadsplats af stadens Borgerskap begagnas, utgör omkring ett tunnland, hvilken jord icke blifvit skattlagd, och för öfrigt bebos af till större delen medellösa personer, som, skattskrifne å landet, derstädes erlagga bevillning;

för Linköpings Län:

att någon jord, som kunnat till Båtsmanshåll uppföras, icke är anslagen till den under Norrköping lydande köpingen *Hellestad*, eller till oberoende köpingen *Motala*; att vid den förre finnes blott en köpman, hvilken i senare åren blifvit i Norrköping för borgerlig rörelse taxerad, och jemväl deltagit i stadens Båtsmanshåll, och att bevillningen i *Motala* för de fem sista åren utgjort, för tomter 22 Rdr 40 sk. 10 rst., och för borgerlig rörelse 171 Rdr 28 sk. Banco;

för Kronobergs Län:

att den dervarande oberoende köpingen *Ljungby*, är anlagd å de till *Ljungby* sockens Fattigcassa donerade *Krono-Rusthålls*-hemmanen *Ljungby Föregårds* 3f4, och *Klockaregårds* 1f2 mantal i nämnde socken, hvilka hemman, emot vanliga arrendets utgörande till fattigcassan, blifvit till köpingens grundläggande upplåtna; varandes hemmanen rusthållsstam till N:o 59 vid *Sunnerbo Compagnie* af *Smålands Grenadier-Bataillon*, samt endast tre personer med burskaps-rätt för närvarande i köpingen bosatte;

för Norrbottens Län:

att *Haaparanda* köping, som är af stad oberoende, icke eger någon annan

annan sig underlydande jord, än Kronoskatte-hemmanet N:o 2, 13 mantal i Haparanda by, å hvars egor köpingen är anlagd, samt att nämnde hemman är inroteradt uti soldatroten N:o 77 Håll vid 1:sta Majorens Compagnie af Vesterbottens Regemente, till 1332 taxering; och då köpingarne i sistnämnde sex Län icke innehade någon oroterad jord, kunde, efter de förvaltande Verkens tanka, deltagande i Båtsmanshållet för den jord, som till köpingarne derstädes lyder, ej komma i fråga;

för Blekinge Län:

att *Christianopels* och *Ronneby* köpingar, bägge lydande under Carlskrona stad, hittills icke deltagit i sistnämnde stads Båtsmanshåll, tro- ligen derfore, att Borgerskapet derstädes hittills ensamt vidkänts roterings- besväret, som dock sällan kommit i fråga, emedan staden under fredlig tid, och i krigstid så länge icke hela Flottan varit utcommenderad, från Båtsmanshållet njutit befrielse, samt att för öfrigt någon stadsjord icke till desse köpingar lyder, emedan den jord, som förr tillhört städerna un- der samma namn, blifvit dem, på samma gång som stadsprivilegierna, frångagne, och återgått till natur af vanliga Kronoskatte-hemman, för hvil- ka rotering å landet utgöres; så att för denna jord vidare deltagande i städernes Båtsmanshåll ej borde komma i fråga; hvaremot, i händelse Kongl. Maj:t gillade hvad Rikets Ständer i underdånighet tillstyrkt, om upphörande af den befrielse Carlskrona och flere städer hittills åtnjutit, ifrågavarande köpingar för hus och borgerlig rörelse borde gemensamt med Carlskrona stad i dess Båtsmanshåll deltaga;

för Malmöhus Län:

"att den, ömsom för stad och köping, men orätt benämnde byn" *Trelleborg* drager ordinarie rotering med fem båtsmansnummer, för hvilka, enligt upprättadt contract, nu erlägges vacance-afgift, hvarfore den till Trelleborg hörande jord ej heller kunde tagas i beräkning vid regle- ringen om städernes Båtsmanshåll; och

för Christianstads Län:

att köpingen *Båtstad* innehade jord till en vidd af 1,257 tunnland,
Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd. 3.
6:te Häftet.

uppskattade till 328 tunnland, hvilka, i afseende å salpeterskatten, genom Kammar-Collegii Utslag den 29 October 1830, blifvit skattlagde till 4 1/2 mantal; samt att köpingen för denna jord hittills icke deltagit i annan stads Båtsmanshåll, men deremot erlagt vacance-afgift för tvänne egne Båtsmän; och öfverlemnade de förvaltande Verken till Kongl. Maj:ts Nädigste pröfning, huruvida ifrågavarande, köpingen Båtsstad underlagda jord, samt den till 2 1/2 mantal skattlagde, köpingen Mönsterås tillhöriga jord, hvilken hittills icke till någon stads Båtsmanshåll bidragit, och, efter de förvaltande Verkens tanka, ej heller hädanefter borde dertill bidraga, må tagas i beräkning till deltagande i städernes Båtsmans-rotering, hvilket på Statens bekostnad skulle tillskynda städerna i allmänhet, sedan Båtsmansstyrkan för det hela blifvit bestämd och nu icke finge öfverskridas, en fördel, hvarpå de skäligen icke kunde göra anspråk. För öfrigt funno de förvaltande Verken, att af hvad här ofvan blifvit antydt följde, att köpingar, hvilka lyda under städerna, borde för borgerlig rörelse deltaga i den stads Båtsmanshåll, hvarunder hvarje köping lyder; hvaremot de af stad oberoende köpingar, äfvensom Borgholms stad, syntes böra för sådan rörelse serskildt i Båtsmanshållet deltaga, så framt icke Kongl. Maj:t, med afseende å denna rörelses obetydlighet, i Näder skulle finna skäl att dem ifrån nämnde onus tills vidare befria.

Efter öfvervägande häraf, få Utskotten, beträffande städerna, vördsamtt ytttra, att Utskotten, i anledning af de upplysningar, som de förvaltande Verken meddelat, rörande Stockholm, Fahlun, Sala, Östersund, Marstrand och Waxholm, samt på de skäl, som nämnde Embets-Verk anfört, anse sig böra:

tillstyrka Rikets Ständer, att, för deras del, besluta: att för all inom *Stockholms* och öfrige städers staquet varande jord, som icke är till tomter indelad, skall bevillningssumman sammanläggas med den för städernes hus och tomter, och samma jord såmedelst deltaga i roteringen, och att till stadsjord, underkastad serskildt ordinarie rotering, endast må hänföras den, utom städernes nuvarande barriere belägna, dem tillhöriga fundations-, donations- eller sjelfegande jord, som är ständig rotering underkastad, på hvilket sätt den till *Rörstrand* hörande jord, likasom *Stads-hagen* och *Långholmen* skola i ordinarie Båtsmanshållet med städerna deltaga; att städerna *Fahlun* och *Österund* endast för hus och tomter samt borgerlig rörelse, men ej för innehaf-

vande jord, komma att bidraga till städernes Båtsmanshåll; samt att åter *Sala*, *Marstrand* och *Waxholm* skola från rotering helt och hållet vara frie; dock komma sistnämnde 3:ne städer samt Fahlun att åtnjuta berörde förmoner, endast så länge de dertill föranledande orsaker fortsara.

Deremot, hvad städerna *Borås* och *Borgholm* angår, kunna Utskotten icke dela de förvaltande Verkens tanka. Det är nemligen, i afseende å den förra, eller *Borås*, upplyst, att de staden fränskiljde 29 3/4 hemman, hvarom fråga är, på det sätt understödja staden i Båtsmanshållet, att till staden erlägges 2 Rdr 32 sk. årligen af hvarje helt hemman; och då desse hemman således i utgörandet af stadens Båtsmanshåll i sjelfva verket deltaga, utan att dock, på sätt af de förvaltande Verken äfven blifvit antaget, kunna anses, genom nämnde ringa afgift, hafva fullgjort den roteringsskyldighet, de, i följd af sin oprivilegierade natur, böra vidkännas; då vid berörde förhållande, den omständighet, att hemmanen numera kommit utur stadens ego och utgöra allmänna besvär å landet, efter Utskottens öfvertygelse, så mycket mindre kan anses hafva förändrat deras egenskap af stadsjord, så vidt Båtsmanshållet angår, som de, genom 1683 års Kongl. Bref, förklarats böra under stadens Båtsmanshåll förblifva, på grund hvaraf något deltagande i knektehållet ej heller blifvit dem ålagdt; då, i följd af det redan fattade beslut om en ny allmän fördelning emellan städerna af Båtsmanshållet utan hinder af den befrielse derifrån, eller det inskränkta deltagande i detta onus, som genom Kongl. Resolutioner visse städer medgifvits, något afseende icke lär böra fästas å stadgandet i 1664 års Kongl. Bref, att *Borås*, med förskonande från utskrifning och rotering för hemmanen, borde utgöra en Båtsman för hvarje fem gårdar; och då, genom antagande af förslaget, att indela dessa hemman till ständigt knektehåll vid Regementet i orten, endast en opåräknad och af behöfvet icke påkallad tillökning i knektehållet, på städernes bekostnad, skulle uppkomma; äro Utskotten af den tanka, att ifrågaställda hemman böra till Båtsmanshållet roteras; äfvensom Utskotten, hvad *Borgholm* angår, ej funnit något skäl, hvarföre denna stad, för dess egande jord, ehuru ringa den än må vara, skulle från rotering befrias.

På grund häraf hemställa Utskotten, det Rikets Höglöflige Ständer måtte besluta, att ofvanberörde *Borås* stad fränskiljde 29 3/4 hemman, lika med stadens ännu behållna 6 1/8 mantal stadsjord, skola vid fördelningen af Båtsmanshållet på städernes jord

tagas i beräkning, deraf dock upphörandet utaf hemmanens afgift till staden kommer att blifva en följd; samt att *Borgholm* äfven för dess innehafvande jord bör i Båtsmanshållet deltaga.

I ordningen följer härefter att meddela yttrande angående köpingarne, hvarvid Utskotten, i följd af de upplysningar de förvaltande Verken meddelat, anse sig böra

tillstyrka, att köpingarne måtte vid den förestående regleringen af Båtsmanshållet tills vidare upptagas och beräknas på följande sätt, nemligen:

1:o för så väl innehafvande jord, som för hus och tomter samt för borgerlig rörelse: *Gamleby, Bjurvik, Båtsstad* och *Mönsterås*, dock, hvad den sistnämndes jord beträffar, endast för den del deraf, eller 2 i 16 mantal, som äro oroterade; 2:o allenast för hus och tomter och för borgerlig rörelse: *Almvik, Valdemarsvik, Figeholms, Påskalaviks, Pataholms, Döderhultsviks, Bergquara, Mörbylånga, Malmköping, Arvika, Hellestad, Motala, Ljungby, Haaparanda, Trelleborg, Christianopel* och *Ronneby* köpingar, utan att för de två äne sistnämnde något undantag lärer böra ega rum, ehvad Kongl. Maj: i Nåder gillar Rikets Ständers beslut om upphörande af den befrielse Carlskrona, under hvilken desse köpingar lyda, hittills åtnjutit, eller icke; och 3:o endast för hus och tomter: *Ullasjö, Tällingen* och *Maden*; hvaremot *Vernamo* och *Tyksmark*, såsom icke varande köpingar, icke lära vid fördelningen af Båtsmanshållet kunna komma i fråga; börande i öfrigt den grund antagas, att köpingar, hvilka lyda under städerna, skola för sin egande, å landet icke roterade jord, för hus och tomter och för borgerlig rörelse deltaga i den stads Båtsmanshåll, hvarunder hvarje köping hör, men de af stad oberoende köpingar derföre serskildt roteras, till hvilken sistnämnde class *Christianopel* och *Ronneby* böra hänföras, i händelse Carlskrona stads hittills åtnjutna befrielse skulle komma att fortfa.

Vidare hafva de förvaltande Verken, vid det förhållande, att, enligt från Drätsel-Commissionen i Stockholm infordrad calcul för år 1820 till

och med 1824, kostnaden, för den effectiva Båtsmansstyrka Stockholm underhållit, uppgått till 45 Rdr för hvarje Båtsman, samt öfverstigitt vacance-afgiften för en Båtsman i öfrige städer, ansett att, vid en efter rättvisa grunder anställd jemförelse emellan Båtsmanshållet i Stockholm och öfriga städer, äfven borde tagas i beräkning till huru stort belopp kostnaden för underhållet af en Båtsman i Stockholm öferskjutit den i öfriga städer för hvarje karl erlagda vacance-afgift; eller, som i detta fall en af behofvet icke påkallad, men till betydlig vidlyftighet ledande jemkning äfven skulle ega rum emellan sistnämnde städer, hvilkas vacance-afgift utgått efter markegång, och således varit olika i serskilda orter; samt den anmärkte skillnaden emellan underhållet af en Båtsman i Stockholm och öfrige städers vacance-afgift, hvilken senare, efter hvad Rikets Ständers underdåniga skrifvelse innehåller, understundom uppgått till 40 Rdr och derutöfver, i Utskottens tanka, är allt för obetydlig, för att förtjena något afseende, vid betraktande af den lindring uti ifrågavarande onus, som Stockholm, jemfördt med andra städer och i förhållande till dess förmåga att draga Båtsmans-rotering, måste anses hafva hittills åtnjutit; alltså

hemställa Utskotten, att ifrågaställda skillnad icke måtte vid den blifvande regleringen tagas i beräkning.

Sedan uti Rikets Ständers underdåniga skrifvelse blifvit föreslaget, dels att den del af städernes jord, som före 1827 års utgång blifvit till Kyrkor, fromma Stiftelser eller Ecclesiastike och Civile Tjenstemäns aflöning disponerad, borde till extra Båtsmanshåll roteras, dels ock, att till den jord, som skulle till ordinarie Båtsmanshåll indelas, jemväl borde räknas den Säterijord, som tilläfsventyrs kunde vara någon stad tillslagen, och hvilken genom en sådan öfverlåtelse syntes hafva antagit egenskapen af annan stadsjord; så hafva de förvaltande Verken, uti deras underdåniga Utlåtande, anmärkt, att de till kyrkor upplätne lägenheter, som af Capellaner och Klockare bebos, äro genom en allmänt gällande Lag, Kongl. Brevet den 30 Maji 1826, från så väl ordinarie som extra rotering befriade, hvarföre sådane, inom städernes områden belägne jordlägenheter, efter de förvaltande Verkens tanka, ej heller borde rotering åläggas, hvilket, enligt Instructionen för Roterings-Commissionen af den 20 December 1825, §. 3, jemväl gällde i afseende på den milda Stiftelser an-

slagne jord, som, efter skattningsgrunderne, icke uppginge till 1716 mantal; samt att, i händelse Säteri-jord blifvit af Staten tillbytt eller inlöst, samt derefter till någon stads understöd i dess allmänna behof donerad, hade den väl, på sätt Rikets Ständer antagit, vunnit egenskapen af annan vanlig stadsjord, och vore i detta fall ordinarie rotering underkastad; men, om åter Säteri-jord, vid eller efter städernes grundläggning, är vorden af dem sjelfve förvärfvad, ansågo de förvaltande Verken densamma icke kunna af städerna innehafvas med mindre rätt, än Frälsemannen vid afståendet egde, samt följaktligen, såsom af privilegierad natur, lika med den, som till Kyrkor, fromma Stiftelser samt Civile och Ecclesiastike Tjenstemäns aflöning anslagen blifvit, icke vara ordinarie utan blott extra rotering underkastad.

I anledning häraf och på de skäl, som de förvaltande Verken anför, få Utskotten hemställa:

om icke Rikets Ständer, för deras del, ville besluta, att ifrån den i underdånighet föreslagna extra roteringen af den del af städernes jord, som är Kyrkor, fromma Stiftelser samt Ecclesiastike och Civile Embetsmän anslagen, böra undantagas de lägenheter, som af Capellauer och Klockare bebos, äfvensom den milda Stiftelser anslagne jord, hvilken icke uppgår till 1716 mantal, samt att sådan inom städernes områden varande Säteri-jord, som vid eller efter städernes grundläggning blifvit af dem sjelfve förvärfvad, ej må annorledes än till extra Båtsmanshåll indelas; i sammanhang hvarmed jemväl torde gillas och understödjas de förvaltande Verkens tillika gjorde och med Rikets Ständers å förra Riksdagen fattade beslut öfverensstämmande underdåniga hemställan, att den år 1811 tillkomne extra rotering af städernes jord, hvilken på de fleste ställen omfattat sådan stadsjord, som, till sin natur oprivilegierad, varit och är af egenskap att böra draga ordinarie rotering, och sålunda icke bort med extra rotering beläggas, skall till all kraft och verkan upphöra, så att deraf något hinder för verkställigheten af ifrågavarande reglering icke må uppstå.

Hvad slutligen angår de i ämnet väckte serskilde motioner, så anse Utskotten dem redan vara besvarade genom de beslut, Utskotten i ofvanberörde måtto tillstyrkt; i följd hyar af

något vidare Utlåtande, i anledning af samma motioner, icke lä-
rer erfordras.

Hvilket till Rikets Höglöflige Ständers egen pröfning vördsamt öf-
verlemnas..

Åtskillige Ledamöters reservationer bifogas.

Stockholm den 1 October 1834.

Reservationer:

Af Herr *Limnelius*: "Stockholms Borgerskap, som ej ingått uti det
år 1792 tillbudne Contract om vacanceafgiftens utgörande, underhåller
på sin bekostnad 100 Båtsmän. Genom Riksdagsbeslutet den 7 Junii
1631 åtogo sig Rikets Sjästäder att, i stället för den så kallade skeppsvin-
sten, hålla Amiralitetet tillhanda ett visst antal dugligt sjöfolk, och hvil-
ket antal för Stockholms stad då blef bestämdt till 160 man, ifrån hvil-
ken tid Stockholms stads åliggande att hålla Båtsmän kan räknas hafva
tagit sin början; fem år derefter, enligt Resolution af den 10 Mars 1636,
blef detta antal förminskadt till 100, hvarvid det intill närvarande tid
förblifvit, utom ett enda mellanskof, då Stockholms Borgerskap med fri-
villiga uppoffringar, under kriget mot Dannmark åren 1674 till 1679, i
stället för 100 Båtsmän, lemnade 300, hvaröfver Högstsalig Konung Carl
XI genom öppet bref af den 28 Februarii 1678 förklarade sitt Nådiga
välbehag, der det bland annat heter; "Alltså upptage VI icke allenast med
serdeles Nåde sådan deras redebogenhet att gripa Oss under armarna med
en så erkläckelig understöd, efter som VI ock vid tillfälle Vår Nådiga i-
hugkommelse af sådan verkligen emot dem visandes varder, *utan VI och
försäkre härjemte på det kraftigaste*; förmedelst detta Vårt öppna
Bref, merbemålde stad Stockholm, att denna bevillning på intet sätt skall
Stadens välfångna *privilegier praejudicera*, eller vid en eller annan
händelse till exempel dragas, skolandes Borgerskapet, efter detta år, intet
större *ordinarie* Båtsmanstal vara förbundet att anskaffa *än 100 Man*,
ehvad repartition, som de öfrige städerna emellan redan är gjord, eller
härefter göras kan m. m."

Det är således uttryckligen stadgadt i Stockholms stads privilegier,

att icke mera än 100 Båtsmän kan staden åläggas; men om antalet af Båtsmän skulle synas vara ringa för Stockholms stad i proportion mot andra störläder, så bör härvid komma i betraktande, att Stockholms stad underhåller 2:ne andra militaircorpser, nemligen Stadens Militair-Compagnie, 100 man med nödigt Öfver- och Underbefäl, en Brandyaktscorps, bestående af en Capitaine, en Lieutenant, 2 Adjutanter, 5 Underofficera-re, 18 Rotmästare och 200 man, hvilka corpser kosta i årligt underhåll, den förra 15,900 Rdr, den senare 22,200 och Båtsmännen 3,500; dessutom betalas inqvartering med 76,603 Rdr 17 sk. — Summa Banco Rdr. 118,203 — 17 sk. Äfven underhållas 3:ne stora Caserner, hvaraf 2:ne för gående och kommande trupper. Då allt detta tages i öfvervägande, lara Rikets Högloflige Ständer benäget finna, att Stockholms stad är i högsta mätto i sådant afseende beskattad, hvarföre jag vördsamt reserverar mig emot all tillökning af Båtsmän för Stockholms stad."

Af Herr *Leffler, E. M.* "Såsom Ledamot af den sammansatta de Högloflige Utskottens afdelning, har jag deltagit uti beredningen utaf nu i-frågavarande Betänkande. Jag har dock icke kunuat instämma uti Pluralitetens beslut, att de Högloflige Utskotten borde tillstyrka Rikets Högloflige Ständer att, äfven för deras del, antaga Bevillningen såsom grund för Båtsmansroteringen å städernes jord, på sätt Sjöförvaltningen samt Kammar- och Commerce-Collegierne det föreslagit uti deras till Kongl. Maj:t i underdånighet inlemnade Utlåtande, och Kongl. Maj:t i Sin Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer af den 21 sistlidne Junii äfven gillat.

Frågan om en bättre reglering af städernes Båtsmanshåll har allt sedan 1770 talet utgjort ett viktigt föremål för Konungs och Ständers uppmärksamhet och öfverläggningar. Flera gånger sedan dess hafva de förvaltande Verken blifvit ålagde att uppgöra förslag till en jemnare fördelning städerna emellan af denna dem åliggande tunga. Dervid har alltid blifvit förutsatt, att den utaf dem innehafvande jorden skulle, i likhet med Rikets öfriga jord, roteras. Ja, uti Kongl. Brevet af den 11 Julii 1780 förklaras det bestämdt, att Båtsmanshället för städerna är grundadt på jorden. Då frågan under sistlidne Riksdag mera allvarligt förekom till granskning hos Rikets Ständer, hade ock, så väl för städernes jord, som hus och tomter och borgerliga rörelsen bestämda föreskrifter blifvit uppgjorda, om icke de handlingar, hvilka de förvaltande Verken då i ärendet aflemnade, befunnits mindre fullständiga och upplysande, än som der-

till

till erfordrades. Rikets Högloflige Ständer blefvo derföre nödsakade att ånyo hos Kongl. Majt anhålla derom, att dessa Verk måtte åläggas att till nästinstundande Riksdag införskaffa de upplysningar, som saknades; men Rikets Ständer gäfvö uti deras underdåniga skrifvelse derom ingen anledning till frångående af den grund, som, enligt hvad redan nämnt är, af Konung och Ständer syntes vara förutsatt och antagen, att nemligen städernes jord borde på lika sätt, fast med vissa förändringar och modificationer, roteras som den inom hvarje province varande öfriga jorden. De förvaltande Verken hafva deremot ansett verkställigheten afförutnämnde Rikets Ständers underdåniga begäran, om en ny undersökning, medföra så stora svårigheter och en så lång tidsutdrägt, att de till undvikande häraf frångått detta förslag till städernes jords rotering, och i det stället, enligt hvad redan nämnt är, föreslagit antagandet af Bevillningen såsom grund härfore. Jag vill icke bestrida att de af Ständerne begärda upplysningarne, som må hända vore längre utsträckte, än behofvet det påkallade, äfven fordra en längre tid, än den emellan 2:ne Riksdagar, om de ock vore lagtima. Men då redan så mycket var utaf dessa Verk vid ärendet vidgjordt, och då onekligen en stor lättnad häruti blifvit beredd genom den extra rotering, som flera städers jord ären 1811 och 1813 undergått, vill det synas mig, som dessa svårigheter icke bort blifva så stora och oöfvervinneliga, att den redan från längre tider tillbaka såsom riktig ansedda grunden för roteringen af städernes jord, derföre bort helt förfalla, och i det stället antagas en ny, visserligen vid tillämpningen första gången mindre besvär medförande, men också afvikande ifrån det i landet i allmänhet rådande förhållandet med roteringen, och troligen medförande behofvet af nödiga förändringar och rättelser, då deremot, om jorden en gång blifvit efter vanlig grund roterad, denna rotering kunnat för längre tid bestå, och först då, när annan grund i allmänhet för Svenska jordens rotering blifvit antagen, äfven bli underkastad samma förändring. Frågan är här icke om någon skiftning eller fördelning utaf Båtsmanstungan en stads egande hemman emellan. Det är frågan om att utrona huru många tunnoland åker, äng, skog och utmark m. m., som hvarje stad eger; huru mycket deraf som var utaf natur att alldeles blifva från rotering befriadt; huru mycket som borde bära extra, och huru mycket ordinarie rotering? Sedan detta blifvit utröndt, borde det, efter

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

4

6:te Häftet.

min tanka, icke falla så svårt att rotera den sistnämnde jorden för hvarje stad, efter de grunder, som för den provincen, der staden är belägen, äro gällande, och med iakttagande af de förändringar, som Rikets Sänder uti deras underdåniga skrifvelse föreslagit. Om och dessa undersökningar och regleringar, enligt hvad redan medgifvet är, fordrat till och med en längre tid än 5 år, hade det mindre betydtt, serdeles om den interimis-reglering af städernes Båtsmanshåll, till lättnad för de mindre mest betungade bland dem, som Rikets Ständer utom någon uppoffring å Statens sida, vid sistlidne Riksdag föreslagit, blifvit utaf Kongl. Majt i Nåder gillad och antagen. Men då detta icke skett, icke heller vidare lärers kunna sättas i fråga, och behofvet likväl högt påkallar, att något, för ändamålets vinnande, skyndsamt företages, tager jag mig friheten föreslå: att afdelnings förslag, att äfven städernes jord må efter Bevillningsgrund roteras, måtte såsom ett interimisförslag antagas, och såsom sådant hos Kongl. Majt i underdånighet anmälas; men att de Högloflige Utskotten derjemte tacktes tillstyrka Rikets Ständer att hos Kongl. Majt lika underdånigt derom anhålla, att de förvaltande Verken måtte åläggas, att, så skyndsamt som möjligt, till verkställighet befordra Rikets Ständers begäran vid sistlidne Riksdag, att den städernes jord, som är af natur att bära ordinarie rotering, må på det mest ändamålsenliga och minst kostsamma sätt varda uppmätt, graderad och roterad efter de grunder, som inom hvarje province äro gällande, och med de jemkningar deruti, som Rikets Ständer då föreslogo, på det att denna rotering, så skyndsamt som möjligt, må komma till ett jemlikt förhållande med öfriga roteringen i Riket. De större städerna, hvaribland Stockholm och Götheborg i synnerhet, komma i alla fall att för sina hus och tomter samt borgerliga rörelse bära en högst betydande del af städernes ordinarie Båtsmansrotering; det synes derföre vara med rättvisa och billighet förenligt, att städernes jord roteras efter en mera allmän grund än efter bevillningen, som nödvändigt skall drabba tyngre för de större städerna, der den ofta högt uppskattas, utan att tillskynda sine innehafvare någon motsvarande reel fördel, hvaremot jorden uti en stor del mindre städer lemnar deras Borgare rik ersättning för näringarnes otillräcklighet att dem försörja; då deremot Borgarne uti de nämnde större städer, känna tyngden af deras näringars förfall, utan att ega ersättning uti jord, men det oaktadt, såsom varande inom högre class, få utgöra drygare skatter. Slutligen får jag förklara, att då jag inom afdelnigen icke sökt att göra Götheborgs stads privilegier mot en

högre rotering för staden gällande, har det skett, dels med den öfverlygelsen, att en jemkning till de mindre och mest betungade städernes lättnad uti oftanämnde tunga, icke kan ega rum, utan att fördelningen blifver allmän för alla Rikets städer och dels med den förutsättning, att de öfriga städer, som vid sistlidne Riksdag, i stöd af förmente egande privilegier m. m., undandrogo sig att deltaga uti denna jemkning, denna gång icke fortsätta dessa sine påståenden. Men om bemälde städer äfven nu dermed fortfara, får jag, såsom En af fullmäktige för Götheborgs stad vid innevarande Riksdag, förbehålla bemälde stad öppen talan, och skall i sådan händelse söka ådagalägga och fortsätta hvad jag vid senaste Riksdag äfven visade, att nemligen denna stad, uti sine från dess första anläggning erhållna privilegier, eger, efter min öfvertygelse, lika mycken rättighet att bestrida all tillökning af dess nuvarande Båtsmansrotering som någon annan stad i Riket."

Härmed har Herr *Santesson, B. H.* sig förenat.

Af Herr *Ekerman, C. J.*, "Med instämmande uti Herr *Lefflers* reservation, får jag förklara, att i så måtto jag ogillar Utskottens afgifne Betänkande, som jag anser, att den föreslagne jemkningen i städernes Båtsmanshåll, om den nu ovilkorligen skolat för sig gå, bort vara provisorisk, eller gällande endast intill nästa Riksdag.

Det hade, i min tanka, varit Stockholms stads obestriddliga rättighet att, innan staden åläggas ett nytt onus, stridande helt och hållet emot en af Konung Carl XI för 150 år sedan gifven försäkran, deröfver blifvit hörd och få sig förklara, i hvilken händelse jag förmodar, att Stockholms indelningsskyldige invånare icke undandragit sig att, så vidt möjligt varit, vidkännas en tillökning i dess Båtsmanshåll.

Som jag emedlertid redan förklarat mig icke vilja hindra den föreslagna regleringen, förbehåller jag mig endast, att Stockholm, lika med öfriga städer, måtte få hålla dess Båtsmän vacante."

Uti denna reservation har Herr *Winblad P.* instämt.

N:o 29.

Ankom till Exp. Utsk. den 1 Oct.

Betänkande, i fråga om lindring uti den hemmansegarne i Jemiland åliggande roterings- och rustningsskyldighet.

Kongl. Majts, under den 25 sistlidne Februarii i detta ämne till R

kets Ständer aflätne Nådiga Skrifvelse (N:o 39), har till Stats- samt Allmänna Besvärs och Oeconomie-Utskottens behandling blifvit remitterad; äfvensom de till målet hörande handlingar, bestående af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes samt Kongl. Krigs- och Kammar-Collegiernes i frågan afgifne underdåniga Utlåtande med dertill hörande bilagor, kommit Utskotten tillhanda, och hafva Utskotten, efter tagen kännedom deraf, i anseende till frågans grannlaga och, i flera omständigheter, från andra roteringsmål skiljaktiga beskaffenhet, ansett sig, till ledning för den sammans bedömande i det skick, hvori den för närvarande sig befinner, böra i ett sammanhang framställa förhållandet med roterings- och rustningsbesväret i Jemtland vid dess uppkomst, samt de förändringar och beslut i afseende å nämnde onus, hvilka sedermera intill närvarande tid egt rum.

Efter Jemtlands och Herjeådablens sista inkränkning och införlifvande med Sverige, och sedan Herjeådahlen blifvit medgifvet att med penningar lösa sig från skyldigheten att hålla manskap, upprättades och fastställdes åren 1688 och 1689 ett contract, enligt hvilket Jemtland var skyldigt uppsätta ett Infanteri-Regemente eller Dragoner, till ett antal af 1000 man, jemte 48 Corporaler, hvaremot Kronan åtog sig att för hvarje Dragon eller Soldat betala 20 daler silfvermynt, hvilken afgift nu utgör 6,666 Rdr 3 $\frac{1}{2}$ sk. Banco; och år 1695 förbundo sig åboerne å 71 35 $\frac{1}{2}$ 36 hemman att uppsätta 100 man Cavallerie, emot ett Statsbidrag för hvarje nummer af 40 daler silfvermynt, som ännu åtnjutes på det sätt, att rusthållaren först innehåller räntan af rustningsstammen och sedermera uppbär i räntan contant af Augments-hemmanet, och hvad derefter brister ersättes honom af dertill anslagne och med förvandling utgående hemmansräntor i Vester-Norrlands Län; börande jemväl anmärkas, att, genom åtskillige Kongl. Resolutioner och deribland stadfastelsen å sjelfva roteringen, blifvit försäkradt, att Jemtlands Regemente, "vid fejd och hvarjehanda påkommande händelser, skulle blifva i landet qvarstående, till den gränsortens defension emot Norrige, och icke bortecommenderas, såsom förr hade skett;" hvarföre ej heller vid roteringen i Jemtland blifvit följd sådan grund, som för den öfriga Arméen.

Genom Kongl. Brefvet den 2 October 1806, angående de i Sverige då ännu oroterade hemman, har Kongl. Maj:t förklaradt, att, i anseende till den stränga rotering, som Jemtland undergått, samt den af alla tiders erfarenhet bestyrkta svårighet, om icke omöjlighet, att då Rikets tjenst fordrade, vederbörligen recruterat afgangen uti det der indelte Regemente,

ansåg Kongl. Maj:t nyttigt kunna blifva, om en ny allmän rotering derstädes företages; hvarvid, *då lika grunder följdes, som för den öfriga Svenska roteringen blifvit iagde*, tillfälle torde gifvas att till Kronan indraga de nu på roteringen anslagne räntor; och om Militaireförsvarret till numeralet derigenom skulle minskas, kunde Kongl. Maj:t deremot förvänta, att det qvarblifvande Soldathållet derefter skulle med samma lätthet som i den öfriga delen af Sverige sedermera kunna recruterast och underhållas.

Då emedlertid någon verkställighet häraf icke följt, ingingo Rikets Sänder vid 1818 års Riksdag till Kongl. Maj:t med underdänig anhållan, att då roteringen i Jemtland befunnas i allmänhet mera betungande, än i öfrige orter, när med landskapets folkmängd jemfördes det manskap, som efter knektecontractet och Indelningen borde derifrån utgöras, en undersökning måtte ske ej mindre till utrönande, huruvida de i landet befintliga oroterade hemman och nybyggen kunde användas till understöd åt de förut drygt roterade, än ock till föreslående af jemkning i landskapets roteringsskyldighet; i anledning hvaraf Kongl. Maj:t dels under den 15 December 1820, i Näder anbefallt Dess Befallningshafvande i Jemtland, att afgifva underdänigt förslag till ny rotejemkning, hvarvid den allmänna grund borde iakttagas, "att Regimentets styrka icke finge nedsättas under 800 man, hvilka sedermera ånyo komme att ökas, i den mån den ske-
"ende afvittringen dertill gäfve anledning;" dels ock, sedan en provisionel rotejemkning blifvit upprättad, på de grunder, bland annat, att Regimentets styrka nedsattes till 800 man, och att de derigenom uppkomne vacante rotar, jemte förut oroterade hemman, anslogos till de qvarblifne stämrotarnes understöd, med ett bidrag af 8 Rdr. för tunnlandet (— 6 tunnland utgöra ett mantal i Jemtland —) under den 21 November 1827, i Näder fastställt samma jemkning att gälla ifrån och med 1828 intill dess, efter afvittringens afslutande i orten, en fullständigare och på mera bestämda grunder byggd rotering i provinsen kunde för sig gå; hvarjemte Kongl. Maj:t förklarat, "att, såsom följd af den Jemtlands
"Rothållare medgifne lindring i roteringen, Regimentet borde ikläda sig samma activa tjenstgöringsskyldighet, som den öfriga indelta Arméen, dock med befrielse från arbetscommenderingar utom provinsen."

Häremot erinrades vid sistförflutne Riksmöte af Riksdagsfullmäktige från Jemtland, att, genom Regimentets nedsättning, den behöfliga jemkningen icke vunnits, enär dels Regimentet nu vore skyldigt till tjenstgöring utom Jemtland, hvaraf följde, att hemmansegarne ej längre kunde sjelfva

tij na för roterarne eller få lega manskap utan ökade kostnader, dels ock den nya roteringen icke skall blifvit uppgjord på lika grunder, som i det öfriga Sverige, utan på dubbelt svårare villkor, än i de förut hårdast roterade Länen; äfvensom klagan fördes deröfver, att roteringsbesväret jemväl vore i betydlig mån mera betungande, än i andra orter; hvarföre yrkades Infanteri-Regementets nedsättning till 400 man, och Hästjägare-Esquadronens indragande eller reducerande till den styrka, som af de rustande skäligen kunde underhållas. Rikets Ständer funno, att om Jemtlands Regemente skulle, efter Norriges förening med Sverige, kunna uppfylla sitt ändamål, bidrag till Rikets Krigsmagt i det hela, så måste det gamla villkoret för dess rotering, eller manskapets användande, endast inom landskapet, upphävas, och Jemtlands Soldater följaktligen åläggas samma skyldigheter, som Kronans indelta manskap i det öfriga Riket, vare sig i krig eller, i hänseende till arbetscommenderingar, under fredstid; men enär således contractet med rotehållarne måste å Kronans sida brytas, funno Rikets Ständer någon annan billig grund för det nya förhållandet dem emellan icke böra fastställas, än den i Kongl. Brevvet den 2 October 1806 redan uppgifne, eller jemlikhet med roteringen i det öfriga Riket, utan afseende derå, om detta förhållande medförde färre indelte Soldater, än de 800 man, Kongl. Maj:t på förhand bestämt, eller flere än de 400 man Länets Riksdagsfullmäktige erbjudit; anseende Rikets Ständer derjemte förmonen af rotejemkningen böra rotehållarne tillgodokomma, utan väntan på afvittringsverkets fullbordande, hvilket ännu kunde vara nog aflägsset. I öfverensstämmelse härmed, anhöllo Rikets Ständer (se und. skrifv. N:o 380) att Kongl. Maj:t tacktes, till efterrättelse vid den skeende nya roteringen inom Jemtland, i Näder förordnat att Jemtlands soldater ålades samma skyldigheter som Kronans indelta manskap i det öfriga Riket; men att deremot, utan fastställelse af den provisoriska regleringen af rotehållet derstädes för längre tid, än de 8 år för hvilka densamma blifvit af Länets invånare antagen, ifrågavarande rotering derefter måtte jemnas till likhet med roteringen i det öfriga Sverige, sedan hemmanens godhet, grundrättan och öfrige utskylder blifvit emellan Länen behörigen jemförde och tagne i beräkning; hvarefter de nya i Jemtland tillkommande hemman borde öka den gamla roteringen med ny; samt att de sålunda för Jemtlands Fältjägare-Regemente tillstyrkte villkor jemväl måtte få sträckas till Jemtlands Hästjägare-Esquadron, så att Rusthållarne dervid måtte komma i åtnjutande af all den lindring i deras hittills åliggande skyl-

digheter, som antingen redan blifvit eller framdeles kunde varda Rotehållarne inom provinsen beviljad.

De förslag till ny rotering i Jemtland, som härefter blifvit af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afgifne, och omförmälas i Kongl. Maj:ts nu af-lätna Nådiga Proposition, innehålla bland annat följande uppgifter:

att, efter verkställd jemförelse med roteringen i Rikets öfriga 23 provinser, befunnits, att när hvar 19:de man är mantalsskrifven Soldat, då ett medium tages för hela Riket, vore hvar 9:de mantalsskrifven karl Soldat i Jemtland, och att, när för ett taxeringsvärde i det öfriga Sverige af 8,239 Rdr hålles en Soldat, utgjordes samma præstation i Jemtland för ett taxeringsvärde af 1,278 Rdr;

att, sedan från roteringen blifvit undantagne Landt-, Stats- och Militiæ-boställen, Augments-, Rusthålls- och Inqvarterings-hemman, Ecclesiastike boställen, Säteri- och Bergs-Frälse, Post- och Gästgifveri-hemman, ett Häradshöfdinge-boställe, sedan längre tid tillbaka förmedlade hemman, samt de 28 1/16 mantal, hvilka, genom utgörande af vissa tjenstbarheter till Gustafs och Carlbergs Kopparverk, redan äro betydligt betungade, och derå, enligt ett Kongl. Special Privilegium af den 9 Aug. 1673 och Kongl. Resolutionen den 10 Julii 1749, njuter Bergsfrälse frihet; så återstodo 614: 3583 5/16: dels mantal, som i Jemtland borde utgöra hel rotering;

att, när Jemtlands rotering jemnades till likhet med roteringen i det öfriga Sverige, sedan hemmanens godhet, grundräntan och öfrige utskylder blifvit emellan Länen behörigen jemförde och tagne i beräkning, uppkomme det resultat, att på den roterings-skyldiga jorden, efter taxerings- och försäljningsvärdet derå, i förhållande till hemmansvärdet i andra orter, rätteligen skulle belöpa

- - - - -	305 1/3 man
samt landet, emot bibehållande af ofvanomförmälde	
6,666: 32, efter beräkning af 40 Rdr roterings-	
kostnad per numer, underhålla	- - - 166 2/3 —
derutöfver provinsen genom roteringsbesvärets jem-	
nare fördelning förmodades kunna utgöra en till-	
ökning af	- - - 128 —

hvarigenom 600 man

skulle blifva det antal, som af landet högst kunde åstadkommas; samt

att, för att bereda enahanda lindring i rustnings-præstationen, borde antingen Hæst-esquadronen reduceras från 100 till 80 man, med bibehållande af de af ålder indelte Rusthållen och nu innehafvande anslag i egne och Augmentshemmans räntor, jemte anordnad räntebelopp från Medelpad, till fyllaad i de för hvarje numer påräknade 40 daler silfvermynt; eller ock, i fall nämnde nedsättning ej kunde medgifvas, ett ytterligare Statsanslag af 1000 Rdr årligen beviljas, utöfver den summa, som redan erhålles till Rusthållens understöd.

Kongl. Krigs- och Kammar-Collegierne, uti deras underdåniga Utlåtande, hafva deremot, på sätt den Kongl. Propositionen utvisar, ej kunnat godkänna de af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föreslagne grunder och antagne beräkningssätt. Utom hvad den Nådiga Propositionen härom innehåller, hafva Collegierne sig utlåtut, bland annat:

att då Landt-, Stats- och Hæradshöfdinge-boställen, enligt Författningarne, voro underkastade ordinarie rotering, hvarifrån någon befrielse icke vore för hemmanen af denna natur i Jemtland medgifven, samt, hvad Augmentshemmanen serskildt vidkomme, destomindre kunde eller borde ega rum, som de icke vidare än med den dem åsatte ränta, utan förvandling, hittills bidragit till rustningens understöd, samt således från Knektehållet obehörigen njutit befrielse; då de i orten varande inqvarterings-hemman ej heller kunde hädanefter få behålla deras hittills åtnjutne rotefrihet, enär nya löne-regleringen för indelta Arméen blifvit uppgjord med hänsigt till öfver- och underbefälets skyldighet att hemma i landet sjelfve förskaffa sig husrum, hvarföre nämnde hemman hädanefter icke annorlunda än emot ersättning syntes vara pligtige att inqvartering bestå; då de Kopparverket till betjening underlagde hemman genom detta besvär icke fullgjorde någon emot roteringen egentligen svarande tunga, och följaktligen icke heller borde i och för samma betjening vidare från rotering undantagas, utan, om de till någon ersättning pröfvades berättigade, borde dertill i annan väg förhjälpas; så funno Collegierne, att alla desse nu uppräknade hemman, icke kunde ifrån
beräkning

Beräkning uteslutas; äfvensom att de redan afvittrade, under odling och frihetstid upplätne 66 53,901/84,240: dels mantal, vid den förestående rotejemkningen, desto hellre borde i roten indelas, efter deras provisionellt åsatte hemmanstal, som deras ego-område redan vore bestämdt, samt intilldess ifrågavarande hemman i skatt ingingo, den utväg syntes kunna vidtagas, att de för roteringskostnaden af Statsverket godtgjordes, enär de med äldre skatlagde hemman i rotar insattes, i den mån, som på deras roteandel belöpte; och blefve genom denna beräkning antalet af de roteringskyldige hemmanen vid pass 756 mantal, samt således icke större, än Kongl. Maj:ts Befallningshafvande antagit; samt

att det förhållande med Jemtlands Regemente egde rum, att Soldatens hufvudsakliga och nästan enda aflöning der bestode uti Knektetorpet, förutan hvilket han ej njöte något hemkall, utan blott en ringa penningelön; och då, i anseende till hemmanens vidsträckta områden och derinom vanligen befintliga tillgång på odlingsbar mark med god jordmon, rotarne derstädes kunde, utan all afsaknad för hemmans-åboerne, icke allenast bestå Soldaten förmenliga torplägenheter, hvaraf han hade god utkomst under tjenstetiden, utan ock serskildt åt honom uppiäta annan jord till uppodling, för att af honom under dess och hustruns lifstid, och någon gång ännu längre, besittas; genom hvilket sätt att underhålla Soldaten, landets odling och befolkning ostridigt blifvit befördrad; samt roteringskostnaden i sjelfva verket vore så lindrig, att den nu, i fråga om vacance-afgift för ledige nummer, endast beräknades till 32 Rdr, under det i andra orter, såsom i Upland, Knektehållet uppskattades till en tredubbel kostnad, och vacance-afgiften vanligen utginge med 80 till 100 Rdr; så kunde, efter Collegiernes tanka, med full visshet antagas, att Soldatens underhåll i Jemtland åtminstone icke kostade mer än hälften emot det belopp, hvartill detta besvär i de flesta Rikets landskap i medeltal rätteligen borde för hvarje rote uppskattas.

Uti ifrågavarande Nädiga Skrifvelse har Kongl. Maj:tt, med bifall till Collegiernes hemställan, i Näder ansett, att hädanefter borde förblifva vid

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2^a Afd.

5.

6:te Häftet.

Infanteri-Regementets, till 800 man förut nedsatte styrka, samt vid Häst-Esquadronens nuvarande numeraire, men att deremot, då roteringen och rustningen icke kunde af dertill nu skyldige hemman, och med de bidrag, som redan ega rum, fullt dragas, ersättning af Stats-Verket, genom nya anslag, måtte beviljas: *dels* för den andel i roteringen, som skulle belöpa å de Gustafs och Carlbergs Bruk betjenande hemman, som äro från rotering fria, så länge de med tjänstbarheterne fortfara; *dels* åt de Posthemman, som pröfvades vara, enligt Författningarne, till befrielse från rotering berättigade, de före år 1734 tillkomne Gästgifverien, och nuvarande innehafvarne af Landt, Stats- och Häradshöfdinge-boställen, för deras andel i roteringen, till fyllnad uti de 40 Rdr årligen, som skäligen kunde anses utgöra kostnaden för en rote; *dels* under frihetstiden åt de nyhemman, som nu gemensamt med de äldre komma att i roteringen deltaga; *dels* för de Augmentsräntor, till belopp af 444 Rdr 42 sk. 2 rst., som Rusthållen hittills utan förvandling uppburit, men hvilka räntor, då Augments-hemmanen kommo att i roteringen deltaga, borde af dem sjelfva få innehafvas; *dels* likaledes till de Rustande 2000 Rdr årligen.

Dessutom hafva i denna fråga sig utlåtitt:

a) inom Högloflige Ridderskapet och Adeln,

Herr *von Törne, M.*, som anmärkte, att den ersättning Jemtlands Rusthållare under Carl XI:s tid erhöilo, till belopp af 20 daler silfvermynt, svarade då emot 10 Silfver-Riksdaler, hvarföre i den tiden kunde köpas 10 tunnor korn, men utgingo nu med 6 Rdr 32 sk. Bancosedlar, hvarföre i Jemtland nu ej erhöiles en tunna korn; att den stora skillnaden emellan Jemtlands Regementes förra egenskap af Landtvärn, som ej kunde commenderas utom länegränsen, och dess nu varande af regulier trupp, som egde samma skyldighet till activ tjänstgöring, som den öfriga indelta Arméen, i synnerhet förtjent att komma i öfvervägande, enär hemmansegarne ej längre sjelfve tjena för Rotarne eller få lega manskap utan betydligt ökade kostnader; att för ett jordvärde af 4,257 Rdr betalades uti det öfriga Sverige, i Statsqidrag 177 Rdr B:co, men för samma jordvärde i Jemtland erlades 454 Rdr; samt att hemmanen i Jemtland icke voro för lågt taxerade, hvilket upplystes af uppbudsförteckningarne, som utvisade, att, under loppet af de 10 sistförflutne åren, de hemman, som frivilligt blifvit sålde, blott öfverstigit taxeringsvärdet med 27 procent; och ansåge Herr *von Törne*, att Jemtland således vore i behof af de ersättningsbidrag, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslagne.

b) inom Hedervärda Bonde-Ståndet,

Riksdags-Fullmäktige *Anders Mårtensson* och *Eric Nilsson* från Jemtland, hvilka yrkat, att Jemtlands Rotehållare i allmänhet måtte komma i åtnjutande af den lindring i roteringsbördan, hvarom de, genom det förut fattade beslut om en roteringsjemkning i Jemtland, blifvit försäkrade, samt att Rusthållarne vid Hästjägare-Esquadronen måtte beviljas fortfarande och tillökt anslag af Statsmedlen, till lättnad i den dryga rustningsskyldigheten.

Detta, med hvad mera handlingarne innehålla, hafva Utskotten i öfvervägande tagit; och sinna väl upplyst och ostridigt vara, att det Jemtland nu åliggande roterings- och rustningsbesvär vida öfverstiger de för närvarande roterade hemmans förmåga att draga samma tunga, i anseende till landets ringa folkmängd och ofrukthara beskaflenhet; men om detta, å ena sidan, medgifves, och derjemte antages, dels att Jemtlands Infanterie-Regemente, nedsatt till 800 man, med enahanda skyldighet till activ tjänstgöring, som den öfriga Indelta Arméen, icke kan af provincen, med de af ålder anslagne understöd, underhållas, äfven då de nu roterade, men rotering underkastade hemman blifva till Knektehållet indelte; dels ock, att en återgång till roteringsens första beskaflenhet, då Regimentet bestod af 1000 man, endast skyldige att försvara provincen, och befriade från commendering utom densamma, nu mera icke kan eller bör komma i fråga, emedan Regimentet i sådant fall, efter Norriges förening med Sverige, icke skulle uppfylla något ändamål, och en sådan rotering ej heller nu skulle af landet kunna underhållas, sedan legan för manskapet, genom de redan vidtagne förändringar, blifvit uppstegrad, och det gamla understödet, nemligen 20 daler för hvarje Soldat, i anseende till myntets försämring, jemväl blifvit, till sitt värde, i betydlig mon nedsatt; så möta dock, å andra sidan, betänkligheter och svårigheter för verkställigheten af ny rotering och rustning i Jemtland, på de vilkor och det sätt, Kongl. Maj:t i Näder framställt.

Så vida nemligen det icke kan bestridas, att ju sjelfva idéen af Indelningsverket är den, att samma inrättning skall grundas på jordens värde och förmåga att draga roterings- och rustningsbördan, samt desse omständigheter alltså ensamt böra tjena till måttstock för det belopp indelt manskap, som af hvarje serskild province skall underhållas, lärar ostridigt

följa, att om man genom anslag af Statsmedlen, ville i en province af Riket, såsom nu är i fråga, söka tillvägabringa en högre rotering, än som af jorden ensamt kan bäras, skulle Indelnings-verkets princip frånträdas, och i stället den oformlighet och orättvisa uppkomma, att invånarne i det öfriga Riket skulle, utom egen rotering, till en del bära roteringsstungan i det nyssnämnde landskapet; hvarjemte härvid förekommer det hufvudsakliga hinder, att Statens knappa och för andra oundgängliga behof nödiga medel icke lemna tillgång till de, dels för all framtid, dels för obestämmd tid i Näder åskade anslag.

Af desse skäl kunna Utskotten ej heller tillstyrka antagandet af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående en sådan ny rotering och rustning i Jemtland, att, med nedsättning af Infanterie-Regementets numeraire till 800 man, och bibehållande af Häst-Esquadronens nuvarande styrka af 100 man, Statsanslag måtte beviljas, för att sätta de roterings- och rustningsskyldige i tillfälle att draga nämnde tunga; vid hvilken utgång något Utlåtande om sättet för verkställigheten deraf icke erfordras;

men Utskotten äro deremot öfvertygade, att den lindring för Jemtlands Rote- och Rusthållare, som så högt af behofvet påkallas, kan, lika enkelt, som billigt och rättvist, tillvägabringas på det sätt Rikets Ständer å förra Riksdagen föreslagit, eller *att roteringen och rustningen jemnas till likhet med densamma i det öfriga Sverige*; och ehuru Utskotten, som icke äro i tillfälle att uppgifva till hvad belopp nedsättning i numeralet derigenom må, under viss tid eller för alltid, inträffa, ej kunna ingå i pröfning om nödvändigheten af Infanterie-Regementets och Häst-Esquadronens bibehållande vid deras närvarande numeraire, utan afbidan på den tid, då roteringen och rustningen kan ökas med nya hemman, som deruti ingå, eller om lämpligheten och behofvet att fylla antalet genom uppsättande af värfvad trupp; tveka Utskotten dock så mycket mindre att å nyo framställa sistnämnde förslag, som detsamma är öfverensstämmande med Kongl. Brevet den 2 October 1806, hvilket här ofvan finnes till sitt innehåll intaget.

Under återopande i öfrigt af de skäl Rikets Ständers vid förra Riksdagen i ämnet aflätne underdåniga skrifvelse innehåller, få Utskotten alltså, tillstyrka Rikets Ständer att hos Kongl. Maj:t förnya den underdåniga anhållan, att, jemte det Jemtlands Soldater åläggas samma skyldigheter, som Kronans indelta manskap i det öfriga Ri-

ket, roteringen i Jemtland måtte jemnas till likhet med roteringen i det öfriga Sverige, sedan hemmanens godhet, grundröntan och öfrige utskylder blifvit emellan Länen behörigen jemförde och tagne i beräkning; hvarefter de nya hemman, som i Jemtland tillkomma, må öka den gamla roteringen med ny; samt att de sålunda för Jemtlands Fältjägare-Regemente tillstyrkte vilkor jemväl måtte få sträckas till Jemtlands Hästjägare-Esquadron, så att Rusthållarne dervid måtte få komma i åtnjutande af all den lindring i deras hittills åliggande skyldigheter, som antingen redan blifvit eller främdeles kan varda Rotehållarne inom provinsen beviljad; lärande Roteringsförrättningen i Jemtland, såsom å andra orter, komma att på Statens bekostnad verkställas.

Då derjemte hos Utskotten i betraktande kommit, att, enligt hvad Kongl. Maj:t i Nåder tillkännagifvit, Afvittrings-verket i Jemtland, efter all anledning hinner afslutas innan de 8 år, räknade från 1828 års början, tilländalupit, hvarunder den nu gällande rotejemkningen blifvit af invånarne antagen; att den nu föreslagne nya roteringen, med hvars förrättande början således kan göras år 1836, synes på 3:ne år kunna till slut bringas, samt att för denna tid, under hvilken den nu varande roteringen och rustningen läser böra af provinsen fortfarande utgöras, en lämplig ersättning, till lindring i bördan, synes böra Rote- och Rusthållarne tillkomma; alltså hafva Utskotten skolat

hemställa, att Rikets Ständer, — i händelse Kongl. Maj:t tackes i Nåder bifalla det nu gjorde förslag om ny rotering i Jemtland, och under vilkor, att, intill dess densamma hinner verkställas, roteringen och rustningen prästeras på sätt nu eger rum, — måtte bevilja ett årligt anslag af 4000 Rdr, att under högst trenne år, från och med 1836, af Stats-Verkets medel utgå, till lindring för Rote- och Rusthållarne i nämnde province..

Åtskilliga Ledamöters reservationer bifogas.

Stockholm den 1 October 1834.

Reservationer:

Vid Utskottets beslut uti 1:sta och 2:dra punkterne,

Af Herr von Törne: "Jag reserverar mig emot de sammansatta Utskottens beslut." Uti Betänkandet har blifvit föreslaget, att Jemtlands Regemente skall nedsättas, emedan all rotering bör grundas på jordens värde, men icke tillvägabringas genom penningebidrag från Rikets öfriga invånare.

Denna anmärkning vore grundad, om en ny rotering skulle verkställas, men är icke lämplig till närvarande fall, emedan här icke är fråga om annat än en interimis-åtgärd under kort tid, intill dess nya hemman, hvilkas frihetsår till en del redan tilländalupit, hinna att roteras, då bidraget upphör.

Utskotten hafva slutligen föreslagit ett bidrag till Jemtlands Rust- och Rotehållare under 3 års tid, *i fall Regimentet nedsättes.*

Det torde icke kunna bestridas, att, om Regimentet icke nedsättes, är behovet af biträde större, och att i detta senare fall högsta nödvändigheten fordrar ett lämpligt bidrag.

Utom den motsägelse, som således finnes i de sammansatte Utskottens förslag, har blifvit förbisedd den hufvudsakligaste omständigheten, nemligen att Kongl. Maj:t genom Sin Nådiga Proposition bestämdt afslagit nedsättning af Jemtlands Regemente.

Då Regerings-Formens 80 § stadgar, att det fordras bägge Statsmagternes gemensamma bifall, för att åstadkomma ändring i Indelnings-verket, så följer deraf klart, att, om Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition afslås, förblifva Jemtlands Rust- och Rotehållare utan biträde.

Jemtländska folkets bergning beror på denna frågas afgörande, hvarföre mig synes, att några tusende Rdr om året under en kort tid är af ringa betydhet, då en province derigenom kan räddas från undergång. Öfverdrifven sparsamhet vore i detta fall en verklig misshushållning."

Af Eric Nilsson från Jemtland: "Om och huruvida det tillhör Högloflige Utskotten att afgifva Utlåtande i anseende till hvilka grunder för nya roteringen i Jemtland böra inom provinsen följas, antingen skattetalet eller hemmansvärde, öfverlemnar jag till Rikets Högloflige Ständer att afgöra. Emedlertid har jag ansett mig skyldig yttra min öfvertygelse i den saken.

I afseende på verkställigheten anser Kongl. Maj:t, på sätt Kongl.

Collegierne föreslagit, den enklaste, minst kostsamma, och till ändamålet snarast ledande utvägen vara, att hemmanens taxeringsvärde dervid tages till rättelse. Jag deremot tror, att denna grund är den tvetydigaste mest kostsamma och föranledande till den mesta tidsutdrägt, ty derigenom öppnar man ett vidsträckt fält för gräl, intriger och besvär, ty om man skall bestämma ett hemmansvärde i förhållande till dess afkastning, och man vet, att afkastning till en stor del beror af den odlings- och arbetsflit på ett hemman blir nedlagd, så lärer väl ingen erkänna för billigt och rättvist, att den, som till och med skuldsatt sig för att odla och förbättra sitt hemman, derigenom skulle få en tyngre rotering än hans granne, som eger en alldeles lika hemmansdel, men som varit besvärat af fattigdom och haft många små barn att försörja, och således icke måttat ordentligt sköta, ännu mindre förbättra sitt hemman, men som, efter 10 à 20 år härefter, sedan det kommit i en annans hand, kan vara lika godt, till och med bättre, än den förres. En sådan grund skulle föranleda till missnöje och afund både nu och för hela framtiden.

Dessutom hvad arbete skall det icke kosta att inom hela det vidsträckta landet jemföra alla roteringsskyldige hemman emot hvarandra, så att de blifva något nära jemförda? Man vet, att ungefär 8 Landtmätare oupphörligt arbetat i 13 år på afvittringen i Jemtland, som icke är annat än en geometrisk skattläggning, för att kunna säga huru stor del af ett mantal den eller den hemmansdelen är. — Genom denna åtgärd anser jag hemmanens förhållanden till hvarandra böra vara säkrast utröntes; då dervid hvarje förut icke uppmätt jordstycke nu blifvit det och grade-radt samt reduceradt till uppskattningsvärde, som af afvittringsrätten sedan blifvit granskade, jemkade och jemförde inom hvarje socken. Sedermera har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande granskat, pröfvat och förmodligen jemfört dessa förslag, socknar och tingslag emellan. Om man nu icke vill antaga, att allt detta gått orätt till, blir man tvungen att erkänna, att skattetalet är och blir den rättaste grund för roteringen, och ehuru väl äfven derigenom kan uppkomma olikheter, i synnerhet i afseende på de hemman, som för längre tid tillbaka blifvit afvittrade, men dessa olikheter blifva både färre och mindre än om taxeringsvärdet skall tagas till grund; dessutom föranleda dessa olikheter icke så mycket till missnöje, emedan det ligger i allmänna opinionen, att hvar och en bör draga allmänna bördor i förhållande till innehafvande hemman eller skattetal, hvilket också alltid tjenar till grund vid egodelningar, och det så mycket hellre nu.

som hvar och en vid afvittringen erhållit egor i förhållande till skattetalet, eller ock förmedling i förhållande till egorne. Om skattetalet tages till grund, så är det sjelfva jorden som blir roterad, men om taxeringsvärdet skall dertill tagas, så blir det mera arbetet som kommer att roteras, och jag anser det för obilligt och orättvist, att den arbetsammaste, som mest förbättrat sitt hemman, till belöning derföre, skall få den tyngsta rotering, och tvärtom, den som mest vanbrukat sitt hemman, skall få den lättaste; genom ett sådant sätt att beskatta arbete, dräpes all odlingshog.

Uti Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af den 29 sistlidne Februarii, angående rotering i Jemtland, har Kongl. Maj:t i Näder yttrat, att de i Jemtland uppkommande nya hemman skola, efter frihetsårens förlopp, efter hand öka den gamla roteringen med nya numer. Om taxeringsvärdet då skall tagas till grund, så är det ganska troligt, att en nybyggare under frihetsåren icke odlar sitt nybygge, då han vet, att han derigenom ådrager sig en tyngre rotering; men om skattetalet antages till grund, så vet en nybyggare genast, så snart nybygget är utstakadt och skattlagdt, huru stor del af en Soldatrote han bör utgöra. — Till ytterligare stöd för mitt påstående, att skattetalet är en rättvisare princip för roteringen i Jemtland, än hemmansvärdet, får jag äfven återropa Kongl. Maj:ts Nådiga Bref till Dess Befallningshafvande i Östersund af den 21 Junii 1825, angående grunderne för interimisrotejemkningen, der det med tydliga ord heter, *att rotejemkningen skall ske, icke på sätt J föreslagit, efter 1810 års taxeringsvärde, utan efter hemmantalet*: då skattetalet ansågs för en rättvis roteringsgrund i en tid, när landet icke var ordentligt skattlagdt, så tycks det med mera skäl böra vara det, sedan landet genom afvittringen undergått en geometrisk skattläggning och hvar och en erhållit egor i förhållande till sitt skattetal, eller ock förmedling i förhållande till innehafvande egor.

Sedan Kongl. Maj:t redan år 1806 i Näder ansett billigheten och rättvisan samt behofvet påkalla en lindring uti Jemtlands tryckande rotering, och detta tid efter annan äfven blifvit erkänt och beviljadt af Rikets Högloflige Ständer, och sist vid sista Riksdag, då Rikets Högloflige Ständer, uti underdånig skrifvelse den 18 Februarii 1830, N:o 380, tillstyrkt, att Jemtland måtte roteras i likhet med det öfriga Sverige, sedan hemmanens godhet och grundräntor blifvit behörigen jämförde, och det utan afseende derpå, om Regementet sedan skulle blifva mindre än det på förhand

hand af Kongl. Maj:t från 1000 till 800 man nedsatte, eller mera än dåvarande provincens fullmäktige erbjöd, nämligen 400 man. — Med anledning deraf, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länet, på Nädig befallning, uppgjort förslag till en ny rotering, efter de föreskrifne grunderne. Men dervid har det misstagegt rum, att, ehuru Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uti sjelfva ingressen till förslaget ansett och yttrat, att från roteringen borde undantagas

a)	De till Landstaten anslagna Boställen	-	4	110	f216	mantal
	Militiæ Boställen	-	49	1	f6	—
b)	De till Rusthållen i Jemtland anslagne Augmentshemman	-	41	33	f432	—
	Rusthållshemman	-	71	35	f36	—
c)	Hälften af de så kallade Inkvarteringshemman	-				
d)	Ecclesiastik- StatsBoställen	-	18	23	f36	—
e)	Säteri och Bergsfrälsehemman	-	1	1	f4	—
f)	Post- och Gästgifverihemman, som enligt Författningarne böra vara frie från rotering.					
g)	Häradshöfdinge-Bostället i Norra Domsagan		1			—
	Förmedlade hemman, sedan längre tid tillbaka, men som ännu qvarstå i Jordeboken	-	2	23	f24	—
h)	De till Gustafs och Carlbergs Kopparverk med kol, ved och körslor anslagne hemman, hvilka genom utgörande af berörde tjänstbarheter redan äro betydligt betungade	-	28	1	f16	—

tillsammans 21941f108 mantal

men icke dessmindre har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uti sjelfva uträkningen, som utvisar hvad på Jemtland bör belöpa, upptagit äfven ofvanstående hemman och lägenheter, emedan deras värde äro inberäknade uti de 1,489,589 Rdr., som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett och i uträkningen upptagit såsom roteringskyldige; hvaraf tydligt och klart sig visar, att på Jemtlands alla hemman, af hvad namn och natur de vara må, icke belöper sig mera än af

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

6.

6te Häftet,

ver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uträkning till	-	305 1/3	man
samt för det förut erhållne Statsbidraget	6666 Rdr.	32	
sk. Bico à 40 Rdr per man	-	-	-
Vidare har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, på blotta för-			
modan att de kunde underhållas, ytterligare föreslagit	-	128	-
Summa		600	man

Det ofvan anmärkta misstaget hafva Kongl. Krigs- och Kammar-Collegierne icke observerat, utan i underdånighet ytterligare tillstyrkt, att de till Landstaten anslagne Boställen, de rusthållen underlagde Augments-hemman, Häradshöfdinge-Bostället i Norra Domsagan, de till Gustafs och Carlbergs Kopparverks betjenande med kol och körslor underlagde hemman, Inqvarterings-, Post- och Gästgifverihemman, äfvensom de redan afvittrade, under odlings- och frihetsår upplätne 66 2/3 mantal "*lorde & beräkning ingå*", och derföre i rund summa föreslagit 200 man, eluru, på sätt jag ofvan haft äran anmärka, de der redan ingått i beräkning.

Kongl. Collegierne hafva ansett sig icke kunna dela Landshöfdingens åsigt i fråga om jordvärdet, såsom måttstock för roterings- och rustningsbördan i Jemtland, jemförelsevis med Rikets öfrige orter, enär icke antagas kan, att rotar, som innefatta ett större hemmansvärde i en ort, hafva större förmåga att draga roteringsbesväret, än rotar af ett mindre hemmansvärde i en annan. Jag för min del tror, att ett hemmans värde bestämmer sig sjelf, i förhållande till hemmanets afkastning; ty ett hemman, som gifver sin egare eller brukare en större afkastning eller säkrare utkomst, anser jag alltid mera värdt, än ett annat, som ger mindre eller ingen, och följakteligen anser jag äfven, att ett hemman af större värde kan draga en större andel af allmänna bördor än ett mindre.

Ibland andra skäl, som Kongl. Collegierne antagit till grund för deras förmodan, att Jemtland utan svårighet kan underhålla så många Ryttare och Soldater, som de i underdånighet föreslagit, hafva de äfven återopat Jemtlands vidsträckta egor, som hufvudsakligast bestå af onyttiga skogar, uppfyllda med träsk och myror; men just den omständigheten, att vissa socknar och byar hafva ofantligt stora skogar, bevisar, att jorden är af den dåliga beskaffenhet, att den icke kan föda sin man, oaktadt all arbets-ansträngning; ty om t. ex. ett hemman eger 10,000 tunnland jord och den vore så odlingsbar, att den kunde föda sin odlare, så är det ju ganska naturligt, att ett sådant hemman tid efter annan blifvit klufvet till och

med i 50 delar, så väl der som i andra lyckligare orter; hvem vet icke, att det är den bästa jorden som är mest bebodd, och den sämsta minst; icke får man bedöma folkets förmåga att draga allmänna tyngder, i förhållande till dess innehafvande ödemarkers vidd, ty på det sättet skulle man blifva tvungen att antaga, att de minst bebödda Lappmarkerna äro de kraftfullaste provincerne.

Hvad Jemtlands åkerbruk beträffar, så är det allmänt bekant, att denna olyckliga province får räkna långt flera och svårare missväxtår, än någon annan province i Riket, hvilket faller så mycket mera svårt, som landets medelpunkt ligger 20 mil ifrån närmaste sjöstad, hvarföre spanmål och andra nödvändighetsvaror måste belastas med en lång landtransport.

Sedan jag sålunda i korthet sökt vederlägga de skäl, hvarå Kongl. Collegierna tillstyrkt bibehållande af 800 soldater och 100 man till häst i Jemtland, på hvilka skäl Kongl. Maj:t grundat Dess Nådiga Skrifvelse till Rikets Högloflige Ständer af den 22 sistlidne Februarii, N:o 39, deruti Kongl. Maj:t, på de af Kongl. Collegierne uppgifne skäl, i Näder yttrat, att någon ytterligare minskning af numerstyrkan ej är påkallad af Provinsens verkliga behof: återstår för mig att visa förhållandet emellan hvad Jemtlands rotering nu är och hvad den borde vara:

För närvarande underhåller landet	- - -	800 man till fot
och	- - -	100 dito till häst
bör underhålla	- - -	

enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes ofvanstående uträkning, (som är enlig med Rikets Högloflige Ständers sista beslut) hvaruti äro inberäknade alla hemman i Jemtland, och således äfven rusthållshemman, belöper allt som allt - - - 305 1/3 man

samt för det förut erhållna Statsbidraget 6666 Rdr.

32 sk. Bico à 40 Rdr. per man - - - 166 2/3 dito

Summa 472 man

således håller Jemtland nu, utöfver hvad det bör

underhålla, 328 man till fot à 40 Rdr. - - - 13,120

samt 100 man till häst à 110 Rdr för häst och karl 11,000

Summa 24,120 Rdr. årligen

efter en af Lands-Kamereraren uppgjord calcul, som likväl är för låg, hvarifrån

bör afdragas hvad rusthållarne erhålla i

Augmenter eller understöd	-	-	-	-	2,008 19 7
---------------------------	---	---	---	---	------------

N. B. efter 1827 års markegång,
som är den enda handling jag nu
innehar

Återstår B:co 22,111 28 5

som Jemtland årligen prästerar i rust- och roteringskostnad, *utöfver* hvad det efter all billighet och rättvisa bör utgöra; då och enär dertill kommer, att Regementet hädanefter skall iklädas samma activa tjänstgöring, som den öfriga Arméen, och följaktligen utgöra arbetscommenderingar, så följer naturligtvis deraf, att Soldaterna blifva mera dyrlegda. Hädanefter än hvad de nu äro, ty i samma mån en Soldats tjänstgöring utvidgas, i samma mån stiger hans anspråk på högre löneförmoner, och det så mycket hellre i Jemtland, som der är en künbar folkbrist, så att en Soldat innan kort kommer att kosta lika mycket, om icke mera, i Jemtland än i andra provincer, som vidare kommer att öka denna redan förut odrägliga öfverrotering.

Med anledning af ett sådant förhållande, yrkar jag, att Högloflige Utskotten tillstyrka Rikets Högloflige Ständer, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att en Commission måtte förordnas att på Statens bekostnad förrätta rotering i Jemtland, i enlighet med Kongl. Maj:ts Nädiga Bref af den 2 October 1806 och Rikets Högloflige Ständers vid 1830 års Riksdag fattade beslut, nemligen likhet med det öfriga Sverige, samt om Kongl. Maj:t och Rikets Ständer finna det nödvändigt att i Jemtland hafva mera krigsfolk än hvad på provinsen belöper, nämnde Commission måtte få sig i Näder uppdraget att derom med allmogen contrahera.

Då, efter hvad jag här ofvan haft äran visa, Jemtland för närvarande i rust- och roteringskostnad utgör icke mindre än 22,111 Rdr. 28 sk. årligen, utöfver hvad det rättvisligen bör utgöra, yrkar jag äfven, att Högloflige Utskotten tillstyrka Rikets Ständer att anslå årligen minst 12,000 Rdr. B:co till understöd för Jemtlands rust- och rotehållare, så länge och intilldess den nya roteringen för sig gått. Landet blir ändå lidande på öfver 10,000 Rdr. årligen, som är högst kännbart för en så fattig och vanlottad province som Jemtland."

Vid 3:dje punkten:

af Herr *Hjärne*, som yttrat: "att då Representationen under denna Riksdag nekat anslag till flera ändamål, mycket viktigare än förevarande,

så anser jag ingalunda skäl vara för handen att till nu tillstyrkte anslag af 4000 Rdr. lemna bifall";

samt af Prosten *Astrand*: "Efter de i afseende på Jemtlands rote- ring redan föregångne undersökningar, tror jag, att den föreslagna rote- jemkningen lätteligen kan under den ännu å gamla contractet återstående tid, eller isannan 1835 års slut, verkställas. Anslaget af 4000 Rdr. årligen i 3 år, till rote- och rusthållarnes lindring, är sålunda obehöfligt och mot- verkar rotejemkningens skyndsamma verkställande. Statens tillgångar medgifva det icke heller, och jag afstyrker således detsamma."

Uti denna sistnämnda reservation har Prosten *Nordin* instämt,

N:o 30.

Ankom till Exp. Utsk. den 1 Oct.

Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposi- tion, angående rotefrihet för CapellansBoställen samt er- sättning eller vederlag åt de Capellaner, hvilkas boställen än vidare komma att i roteringen qvarstå, äfvensom rö- rande befrielse från öfverroteringen för åtskilliga hem- man i Jönköpings och Kronobergs Län och, i sammanhang dermed, om vacanceavgift för ordinarie rotering under- kastad jord, som icke prästerar rotering in natura.

Sedan Rikets Ständer vid sista Riksdag hos Kongl. Maj:t i underdå- nighet anhållit, (se underdåniga skrifvelsen N:o 179) att, vid pröfningen af den på Rikets Ständers tillstyrkan förrättade jemkning i 1811 års extra rotering jemte den i sammanhang dermed af Roterings-Commissio- nerne föreslagne tillökning i ständiga Knektehållet af hittills roterad jord af Skatte- Krono och Frälsenatur, måtte i Näder dels föreslås utvägar, hvarigenom roterade Capellansboställen kunde, utan afseende på deras hemmanstal, befrias från roteringsbesväret, antingen genom detsamma flyttning på andra hemman, eller ock, der närbelägne hemman saknades, medelst anslående åt Capellanerne af lämpligt vederlag i penningar af den rotefrihets-avgift, som borde erläggas af sådane mindre hemmansde-

lar, hvilkas spridda läge utgjorde hinder för deras indelning i ordinarie rotering; dels ock, efter undersökning om behöfgenheten af hos Ständerne för klagan öfver åtskillige hemmans öfverrotering i Jönköpings Län år 1811, Nådigt förslag meddelas till klagomålets afhjelpande på lämpligast sätt, utan minskning i Knektehållets numeraire; så har Kongl. Maj:t uti ofvanberörde till Rikets Ständer aflätne och derefter till Stats- samt Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskotten remitterade Proposition (N:o 35) hufvudsakligen i Näder upplyst och yttrat:

att, enligt Roteringsverken, circa 265 Capellansboställen blifvit i Roterings-Comitéerne anmälde såsom med ordinarie rotering ännu besvarade, och att, från 239 af dem, roteringen, jemlikt Kongl. Brevet den 9 November 1826, blifvit, utan afseende å bostälernas hemmantal, af Comiterade förslagsvis flyttade på åtskilliga oroterade hemman, dervid likväl roteringen från 54 boställen transporterats på sådane hemman, som, af ålder deltagande i ständig rotering för mindre hemmantal, än jordeböckerne utvisa, af Comiterade ansetts vara för vissa mindre delar oroterade; hvar emot för vid pass 26 Capellansboställen tjenliga hemman för roteringsflyttningen saknades;

att den i nyssberörde måtto föreslagne roteringsflyttning, blifvit af Kongl. Maj:t gillad och fastställd, utom dels för några få boställen, för hvilka flyttningen, såsom öfverklagad, beror på Kongl. Maj:ts ytterligare Nådiga pröfning, dels ock för de boställen, som fått roteringen flyttad på redan af ålder till fullo roterade hemman, hvilka Kongl. Maj:t ansett icke böra med tillökt roteringsbesvär betungas;

att då således inträffade att, till undvikande af förminskning i ständiga Knektehållets numeraire, roteringsskyldigheten måste än vidare fullgöras ej mindre af de Capellansboställen, från hvilka roteringsflyttningen ej kunnat ega rum, i brist på närbelägne oroterade hemman, än af de enahanda boställen, som fått berörde skyldighet transporterad på hemman, hvilka redan af ålder äro fullt roterade; men alla Capellaner äro till lika förmon af rotefrihet berättigade, fann Kongl. Maj:t, lika med Rikets Ständer, att de i ständiga Knektehållet än vidare kvarblifvande Capellansboställen borde åtnjuta ett deras roteringskostnad motsvarande vederlag, och att ofvan omformälde rotefrihetsafgift så mycket hellre borde dertill användas, som derigenom afhjelpes alla roteringstvister församlingarne och deras Lärare emellan, utan att deraf vållades någon minskning i gamla

Knektehållet, eller tillskyndades Staten annan ny utgift, än sådan, som af serskild inkomst betäcktes;

att, i afseende å beloppet af denna rotesfrihets-afgift, hvilken borde utgöras af ordinarie rotering underkastade, men i sådan rotering icke indelste hemman och lägenheter, Kongl. Maj:t funnit, att, enär de i Knektehållet qvarstående Capellans-boställens hela kostnad för roteringsbesväret borde godtgöras till fullo af de hemman, som, för aflägsenhetens skull eller annan orsak, undslippa öfvertagandet in natura af samma besvär, borde alla sådane hemman icke, såsom hittills, erlægga rotesfrihets-bevillning blott med 12 Rdr för helt hemman, enligt 1830 års Bevillnings-Förordning, utan betala sådan vacance-afgift, som motsvarar knekte-besväret efter de i hvarje Län gällande roteringsgrunder; och skulle detta belopp, såsom Länen emellan olika och föränderligt, vid Markegångssättningarna specificeras och uträknas, samt i Taxorne årligen utsättas; anseende Kongl. Maj:t en sådan förhöjd rotesfrihets-afgift desto mera billig, som all jord af lika natur borde, oansedt tillfälligheten af en olika belägenhet, draga lika besvär, samt all oroterad jord af Krono-skatte och Frälse natur, enligt Ständernes beslut, borde vara till Knekte- och Båtsmanshåll indelad; och

att, beträffande klagomålet öfver den åtskillige hemman i Jönköpings Län påförde öfverrotering, förhållandet dermed vore sådant, att hemmanen i berörde Län år 1811 roterades mera efter mantalen, än efter hemmanens beskaffenhet, äfvensom att, enär i gamla Roterings-verken en mängd hemman funnos upptagne i rotar för mindre mantal, än Jordeboken utvisade, desse hemman påfördes serskild extra rotering för vissa oroterade ansedde delar; i anledning hvaraf och då, både af gamla Roterings-verken och af hållne besigtningar på hemmanen, befunnits, att alla af ålder roterade hemman voro fullt roterade, väl icke alltid efter Jordeboks-mantalen, dock efter beskaffenheten, 1826 års Comiterade utslutit och från ytterligare rotering befriat sådane hemman, som, ehuru deltagande i gamla Knektehållet, år 1811 undergått serskild extra rotering; men som alla sådane dubbelt roterade hemman icke kunde af nämnde befrielse komma i åtnjutande, af orsak att Kammar-Collegium under tiden, genom flere laga kraftvunne beslut, ålagt en del af dem, att, i stället för extra roteringen, öfvertaga ständig rotering från 42 Capellans-boställen, voro egarne af berörde hemman ännu med öfverrotering betungade; vid hvilket förhållande Kongl. Maj:t, som funnit undersökning nödig, huruvida den, ifrågavarande hemman påförda, tillökta rotering, icke kunde öf-

verflyttas på andra oroterade och närbelägne hemman, ansett, om en sådan flyttning icke vore verkställbar, jordegare böra för öfverroteringen njuta enahanda vederlag af ofvannämnde vacance-afgift, som för Capellaner föreslagits, dertill ett färre antal lägenheter i Kronobergs Län, som blifvit på lika sätt med dubbel rotering belastade, jemväl voro berättigade.

Vid den Kongl. Propositionens föredragning till Remiss, hafva inom Hedervärda Bonde-Ståndet anföranden blifvit afgifne:

1:o af *Riksdags-Fullmäktige från Jönköpings Län*, hvilka yrkat, dels att sådane, ännu oroterade hemmansdelar, som, enligt sin natur, äro ständig rotering underkastade, men vid Indelningsverkets stiftelse blifvit förbigångne och icke indelte, måtte befrias från skyldigheten att öfvertaga Capellansboställens rotering, eller att betala vacance-afgift, enär desse hemmansdelar i nära 150 år varit från rotering befriade, och, med afseende derå, vid arfskiften och köp blifvit ansedde till högre värde, som deremot, om rotering dem pålades, skulle nedsättas, hvaraf en mängd rättgångar skulle uppstå; dels ock, att de öfverroterade hemman, som fått sig pålagd Capellansboställens rotering, och för hvilka ersättning genom vacance-afgift blifvit föreslagen, måtte, jemte ersättning för deras lidande, från sistnämnde rotering helt och hållet befrias, enär egarne af desse hemman icke voro belåtna med vacance-afgiften, samt öfverroteringen vore en olaglig åtgärd, som af Statsmagterne icke borde sanctioneras;

2:o af *Sven Heurlin från Kronobergs Län*, som deremot tillstyrkt, att Kongl. Maj:ts Nådiga Förslag till lindring och afhjelpande af den en del hemman i Jönköpings och Kronobergs Län påbördade öfverrotering måtte, såsom byggd på rättvisa och billiga grunder, antagas.

Hvad sålunda förekommit hafva Utskotten i öfvervägande tagit; och alldenstund de serskilde förslag, som i Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition innefattas, dels öfverensstämma med Rikets Ständers å förra Riksdagen fattade beslut, angående Capellans-boställens skiljande från roteringsbesväret och åtskillige hemmans befrielse från öfverrotering, dels i afseende på sättet för afhjelpande af desse olägenheter, efter Utskottens öfvertygelse, anvisa de enda tjenlige utvägar, som för ändamålens ernående äro att tillgå; fördenskull och då de af Riksdags-Fullmäktige från Jönköpings Län anförde skäl för ännu oroterade, men, enligt sin natur ständig rotering underkastade hemmans fortfarande befrielse från detta besvär, i Utskottens,

skottens tanka, icke äro af den beskaffenhet, att de förtjena något afseende, samt egarne af sådane öfverroterade hemman, hvilka från Capellansboställen fått sig ålagd ständig rotering, som icke kan på andra hemman öfverflyttas, synas sakna skäl till klagan, enär de för denna rotering, som tillkommit i följd af Kammar-Collegii laga kraftvunne beslut, skulle, enligt Kongl. Maj:ts Förslag, hädanefter komma att blifva fullt ersatte; hafva Utskotten funnit sig böra

tillstyrka Rikets Ständer att, med antagande af Kongl. Maj:ts Nädiga Proposition, för deras del besluta: att ej mindre alla de Capellansboställen i Riket, som, antingen i brist af närbelägne oroterade hemman, måste qvarstå i roteringen, eller, som fått roteringen år 1826 orätt förflyttad på hemman, som redan af ålder äro roterade till fullo, än ock de i gammal rotering förut deltagande hemman i Jönköpings och Kronobergs Län, hvilka, genom laga kraftvunne beslut, i senare tider fått en del Capellansboställens rotering på sig flyttad, utan att denna rotering befinnes kunna af andra oroterade hemman öfvertagas, måtte, med förbindelse att roteringsskyldigheten nu och framgent fullgöra, undfå roteringskostnaden motsvarande ersättning eller vederlag af vacance-afgiften för jord, som, ehuru ordinarie rotering underkastad, likväl icke prästerar rotering in natura, samt att för all sådan jord denna afgift måtte, i stället för den hittills bestämda bevillningen för rotetfriheten, erläggas till Rikets försvarsverk med en vacance-afgift, som är roteringsbesväret fullt motsvarande, och vid markegångssättningarne, efter i hvarje Län gällande roteringsgrunder, specificeras och i Taxorne årligen utsättes. Stockholm den 1 October 1834.

N:o 31.

Ankom till Exp. Utsk. den 1 Oct.

Ytterligare Utlåtande, i anledning af väckt motion, rörande äbo- och besittningsrätten till kyrkohemmanen i Halland.

Utskottens den 29 sistlidne Julii i detta ämne afgifne Betänkande

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

6:te Häftet.

N:o 22 har af Hedervärda Bonde-Ståndet blifvit till Utskotten återremitteradt, på grund af framställda anmärkningar:

1:o af *Bengt Gudmundsson* från Halland, som anförte: att, i anseende till långsamheten af alla sådane undersökningar, som den af Utskotten, till utrönande af de Halländske kyrkohemmanens verkliga natur, föreslagne, hvarunder sannolikt de fleste hemman kommo i belägenhet att efter nu gällande föreskrifter utartenderas, derigenom den gamla åborätten skulle de facto försvinna, vore nödigt, att, i händelse undersökningen skulle ske, beslut fattas derom, "att under tiden inga nya arrenden må föranstaltas, utan att Landshöfdinge-Embetet, på det för Kronohemman stadgade sätt, må behandla åbotillsättningen på desse hemman;" att Utskottens vilkorligt gjorde hemställan, om framläggande af förslag till lindring i de Halländske kyrkohemmans-åboernes onera, ej skulle hafva till följd, att arrendesu mmorne ökades och således lända till fördel, icke för åboerne, utan för Kyrkorne och Presterskapet, så vida arrendemetoden blefve bibehållen, samt att Utskotten måtte å nyo pröfva de särskilde stadganden, angående merberörde hemman, som *Bengt Gudmundsson*, uti sin i ämnet afgifne motion, föreslagit, och hvilka uti Utskottens förra Betänkande under fem punkter finnas upptagne;

2:o af *Anders Danielsson* från Elfsborgs Län, hvilken hufvudsakligen instämt uti *Bengt Gudmundssons* yttrande, samt yrkat, att den af Utskotten föreslagne undersökning måtte förenas med det beslut, "att under tiden åboerne måtte försäkras om deras rätt, enligt 16 §. Regerings-Formen, att dömas af sine rätte domstolar, så att, derest de kunna bevisa, att hemmanen icke äro under kyrkornes egande - rätt, på sätt 1819 års Författning antyder, sådant må stå dem öppet;" samt att hos Kongl. Maj:t jemväl måtte begäras, "att, i fråga om egande - rätten till de i Halland varande så kallade kyrkohemman, må utfärdas den förklaring, att alla derom fattade administrativa beslut icke kunna anses hinderliga för frågornes upptagande vid vederbörlig domstol, hvarvid Kongl. Maj:t täcktes låta behörigen bevaka Kronans rätt."

Och hafva i öfrigt flere af Bonde-Ståndets Ledamöter med *Bengt Gudmundsson* och *Anders Danielsson* sig förenat.

I anledning häraf få Utskotten yttra, att de, genom sitt tillstyrkande i förra Betänkandet, att en undersökning måtte i underdånighet begäras, till utredande och urskiljande, om och hvilka af de så kallade kyrkohemmanen i Halland tillhöra Kongl. Maj:t och Kronan samt böra med åboer af Kronan förses, eller äro af den beskaffenhet, att kyrkorne till dem haf

va egande - rätt och kunna dem bortstädja, anse sig hafva gått Motionairens fordringar så långt till mötes, som i sakens närvarande skick kunnat ega rum.

Om Utskotten funnit hemmanens natur af Krono- eller af Kyrkohemman fullständigt ådagalagd, hade naturligtvis någon så beskaffad undersökning ej af Utskotten ansetts behöflig; men nu hafva Utskotten, efter en noggrann och på tillgängliga handlingar grundad pröfning af detta mål, allenast kommit till den slutsats, *att skälig anledning vore till den förmodan*, att åtskillige af de ifrågakämlde hemmanen äro sådane, hvartill Kronan rätteligen har egande- och dispositionsrätten; och då, i saknad af tillförlitlig kännedom om förhållandet, och, för att få detsamma bestämdt och utredt, en undersökning blifvit föreslagen, samt de af Motionairen yrkade åtgärder, såsom ändring i redan åtaget arrende af desse hemman och inställande af nya arrenden m. m., endast kunna blifva en följd af undersökningens utgång, hafva dylike eller andra till rubbning i det nu varande förhållandet ledande mått och steg ej heller kunnat af Utskotten tillstyrkas.

Anmärkningen, att Utskottens alternativt framställde förslag om nedsättning i kyrkohemmans-åboernes onera skulle verka till förhöjning i hemmanens arrenden, och således förfela sitt ändamål, torde lika litet förtjena afseende; ty skulle detta förslag komma till verkställighet, bör icke betvivlas, att ju dervid kommer att tillgå på ett sätt, att Utskottens tydligt uttryckta afsigt, nemligen att bereda hemmans-åboerne lindring i deras tryckande belägenhet, uppnås.

Vinner åter förslaget om förenämnde undersökning Kongl. Maj:ts Nådiga bifall, blifver ock en följd, att de administrativa beslut, som i fråga om kyrkohemmanen i Halland kunna vara meddelade, icke ligga i vägen för Kongl. Maj:t och Kronan att med de hemman, som befinnas icke tillhöra Kyrkorne eller Presterskapet, utan vara af Krononatur, vidtagna enahanda åtgärder, som med andra Kronohemman, och således äfven, att, på sätt yrkadt blifvit, försälja dem till skatte, hvilket jemväl är en åtgärd af administrativ egenskap.

Af desse skäl och enär dessutom Utskottens Betänkande, afslaget af Högvärldige Preste-Ståndet, deremot vunnit så väl Högloflige Ridderskapets och Adelsns, som Vålloflige Borgare-Ståndets bifall,

hafva Utskotten funnit sig icke ega anledning att sitt förra beslut förändra.

Stockholm den 1 October 1834.

STOCKHOLM, HOS LUDV. WESTERBERG 1834.

N:o 32.

Ankom till Exp. Utsk. den 26 Oct.

Utlåtande, i anledning af väckt motion, om förändrad uppsägningstid för leverering af ränte-hö in natura, inom Södermanlands Län.

Uti ett till Hedervärda Bonde-Ståndet ingifvet, och derefter till *Stats-Utskottet* remitteradt memorial, har *Nils Persson* från Södermanland anført, att, ibland de räntepersedlar, som hemmansegarne inom en del af Södermanland årligen borde utgöra, finnes äfven artikeln hö i Jordeboken upptagen. Slottermarken vore i nämnde ort i allmänhet svag, och höskörden ringa, hvarföre jordbrukaren vanligen ej erhöle mera höfoder, än som oundgängligen erfordrades för hans kreaturs framfödande öfver vintern. Då årets höskörd för landtmannen varit mindre fördelaktig, och priset på hö följaktligen stegrats, hände det stundom, att räntetagaren vid Thomasmässan uppsade höet till leverering in natura, hvarigenom räntegifvaren ginge miste om en nödig fodertillgång för vintern. Han kunde ej heller, i anseende till den länge fortfarande ovissheten, huruvida räntehöet skulle levereras in natura eller betalas efter markgångspris, vidtaga den för hvarje klok landtman nödvändiga åtgärden, att, efter råd och lägenhet, antingen i tid inköpa den emot räntehöet svarande quantitet hö, som erfordrades för ladugårdens vidmagthållande under vintern, eller ock på marknaderne, som höstetiden höllos, afyttra de kreatur, till hvilkas framfödande fodertillgången, minskad genom räntehöets levererande in natura, vore otillräcklig, och, som ett sådant förhållande icke kunde annat än högst menligt inverka på landtmannens beräkningar, ville Motionairen, efter uppmaning af sine Comittenter, till afhjelpande af omförmälde olägenhet, föreslå, att uppsägningstiden för leverering af räntehö måtte förändras till den 29 September, hvilket så mycket mindre borde möta någon svårighet, som höskörden långt före den tiden vore fullbordad, och räntetagaren då haft tillräckligt rådrum att, med afseende på resultaten af skörden för året, afgöra, huruvida han ansåge det med egen fördel öfverensstämmande att få räntehöet in natura aflemnadt, eller icke.

Bih. till R. S. Prot. 1834 4 Saml. 2:dra Afd.

7:de Häftet.

Vid ärendets föredragning till remiss, har *Jacob Kihlblom* från Södermanland anmärkt, att räntegifwarens rätt till uppsägning borde vara enahanda, som den för räntetagaren föreslagne, samt att räntegifvare, som ville leverera räntehö in natura, borde få gifva sådant tillkänna hos Kronofogden i orten, och icke, såsom nu med kostnad och omväg måste ske, fullgöra denna uppsägning hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvaremot *Anders Johansson* från Upsala Län tillkännagifvit, att i hans ort vore i berörde afseende upprättadt ett contract, hvars bibehållande önskades.

Stats-Utskottet, som funnit detta mål tillhöra jemväl Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskottets befattning, har detsamma med sistnämnde Utskott gemensamt i öfvervägande tagit; dervid Utskotten väl, å ena sidan, ansett en tillbakaflyttning af uppsägningstiden för leverering af räntehö in natura vara för den räntegifvande förmonlig; men som Utskotten, å den andra, icke kunnat undgå finna, att ju en sådan förändring skulle på räntetagarens rätt och fördel inverka; samt tvifvelaktigt kunde vara, om räntetagarne och alla räntegifvarne inom Södermanland uti Motionairens åsigter och yrkande instämma; hafva Utskotten ej trott sig böra Motionairens förslag, genom ett ovilkorligt tillstyrkande, understödja.

Deremot och då det åsyftade ändamålet synes lämpligast kunna vinnas genom ömsesidiga öfverenskommelser emellan räntegifvarne och räntetagarne, på sätt å vissa andra ställen skall ega rum, hemställa Utskotten,

om icke Rikets Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t måtte anbefalla Dess Befallningshafvande i Södermanland, att söka, genom contracts upprättande emellan räntegifvande och räntetagande, tillvägabringa den förändring i uppsägningstiden för leverering af räntehöet in natura inom nämnde Län, som kan finnas lämplig och med båda contrahenternes rätt och bästa öfverensstämmande.

Stockholm, den 25 October 1834.

N:o 33.

Ankom till Exp. Utsk. den 26 Oct.

Utlåtande, i anledning af väckt motion, om rättighet för vissa hemmansegare i Jemtland att få till skatte inlösa Kronojord, som med så kallad fyllnadsjord blifvit inblandad m. m.

Hos Hedervärda Bonde-Ståndet hafva Riksdagsfullmäktige *Anders Mårtensson* och *Erik Nilsson* från Jemtlands Län, uti memorial, som till Stats-Utskottet blifvit remitteradt, andragit, hursom genom afvittringen i nämnde province utrönt, att vissa hemman innehaft för mycket, andra åter för litet jord, i förhållande till skattetalet; hvarvid de förra fått behålla sin öfverloppsmark, emot den skatt eller ränta, som deraf ansetts böra utgå, hvaremot de senare, eller hemmanen, hvilka haft för ringa jord, icke njutit någon nedsättning i den gamla skatten. Uti Kongl. Maj:ts den 14 Junii 1826 till Dess Befallningshafvande i Jemtland aflätne Nådiga Brief stadgades, dels att, om hemman, som jemförelsevis mot skattetalet funnos brista i egor, icke kunde å lämpligt ställe erhålla anslag å den bestämda ego-bristen, så skulle ett sådant hemman, efter jemförelse med ortens skattläggningsmethod och i motsvarigt förhållande till egobristen, erhålla nedsättning i mantal och ränta, samt så beskaffade förmedlingar föreslås af Landtmätaren, som förrättade delningen, granskas utaf Afvittrings-Rätten, hufvudsakligen afgöras af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande samt underställas Kongl. Kammar-Collegii pröfning och fastställelse; dels att hemman, som på sådant sätt undfinge förmedling i den deraf dittills utgående ränta, borde, sådant oaktadt, utgöras samma ränta, intill dess något nyhemman, efter åtnjutne frihetsår, inginge i skatt, och hvarå den genom förmedlingen försvunna räntan kunde flyttas; hvaremot åter Kronotionden, utan afseende på erhållen förmedling, borde till förut bestämdt belopp utgöras, men förmedling likväl tillgodonjutas vid sådane allmänna utskylder, som inom Jemtland efter skattetalet erlades, äfvensom vid en blifvande ny rotering. Då nu hemmansegare, med mindre jord än skatt, icke sett sig kunna erhålla förmedling på annat sätt än högstberörde Nådiga Skrifvelse stadgade, hade många af dem, för att ej uppskjuta ersättningens

erhållande till en obestämmd framtid, ansett förmonligare vara att få något än intet, samt derföre begärt och erhållit emot egobristen svarande fyllnadsjord, hvilken ofta varit belägen i ett annat Pastorat, på 5 å 6 mils afstånd från bopligheten, hvarföre den sålunda tillkomne egofyllnaden endast kunnat till mulbete begagnas. Som likväl egobristen för vissa byar varit mindre, hade den i följd deraf ringa och aflägsne belägna fyllnadsjorden ensam blifvit otillräcklig för såbodars anläggning, hvadan några hundrade tunnland utaf Kronans mark tillagts, emot serskild smör-ränta, och hvarigenom egoblandning af skatte- och Kronojord, liggande inom gemensam rätlinea, uppkommit. Till undvikande af de många olägenheter, som i framtiden för den enskilde härigenom kunde uppkomma, föreslogo alltså Motionärerne: 1:o att sådan med fyllnadsjorden inmängd Kronojord måtte få till skatte inlösas; 2:o att hemman med egobrist, hvilka ännu icke bekommit fyllnadsjord, måtte, så framt deras egare icke hellre önska ersättning i jord, genast blifva förmedlade, så till ränta som andre efter skatt utgående onera, utom hvad anginge sommarvägshållningen, hvilket skulle komma att orsaka rubbning uti förut verkställda vägdelaingar; 3:o att denna förmedling äfven måtte sträcka sig till Kronotionden; samt 4:o att egare af sådane hemman, hvilka redan fått sig fyllnadsjord tillerkänd, måtte lemnas öppet att, emot fyllnadsjordens afstående, erhålla förmedling.

Sedan Stats-Utskottet ansett ofvanberörde motion böra gemensamt med Allmänna Besvårs- och Oeconomic-Utskottet behandlas; så hafva de förenade Utskotten tagit ärendet i öfvervägande, samt dervid funnit, att de hemman, hvilka genom afvittringarne utrönts brista i egor, jemförelsevis emot skattetalet, och ej fått emot egobristen svarande fyllnadsjord, obestridligen äro berättigade att, i förhållande till egorne, erhålla nedsättning så väl i mantal som ränta, och att förmedlingen i afseende å alla onera tillgodonjuta, utan afbidan på den tid, då nyhemman, efter tilländalupne frihetsår, ingå i skatt och kunna öfvertaga den genom förmedlingen försvunna räntan; Och då, vid det förhållande, att en del af räntorne äro åt löntagare anslagne, nödigt är, att ersättning, genom anslag af Statsmedlen, dem beredes; men beloppet af detta anslag, som kommer att minskas i den mon nyhemman i skatt ingå, för näryarande ej kan bestämmas, enär ännu icke är lagligen pröfvadt, i hvad mon förmedling är af nöden, eller

eller utredt till huru stor del densamma drabbar på lön anslagne räntor;
 få Utskotten tillstyrka,

att Rikets Ständer måtte dels bevilja ett förlags-anslag af 400 Rdr årligen, att af 8:de Hufvud-Titeln, under benämning *Indelningsbrist i Jemtland*, för nyssberörde ändamål utgå, dels ock uti underdånig skrifvelse till Kongl. Majt, jemte anmälan härom, anhålla, att, på sätt här ofvan är anfördt, ifrågavarande hemman måtte af förmedling fullt komma i åtnjutande, samt att, sedan densamma verkställts och utredt blifvit, till hvad belopp och till hvilka löntagare det gifna anslaget behöfver användas, Rikets Ständer måtte å nästa Riksdag derom erhålla kännedom, på det medlen må kunna såsom ordinarie anslag under sina rätta Titlar å Stat uppföras.

I fråga om rättigheten, att till skatte lösa Kronojord, som i erhållen fyllnadsjord är inblandad, anse Utskotten sig endast böra hänvisa till de om skatteköp i allmänhet gällande Författningar, hvilka innehålla allt hvad härutinnan synes för Motionairernes systemål behöfligt; hvarföre ock all Rikets Högloflige Ständers åtgärd i detta afseende afstyrkes.

Stockholm den 25 October 1834.

Rättelser,

Hafn. 6, sid. 33 r. 11 st. icke L. vida

— — — 34 r. 21 — Rusthållare L. Rotehållare

STOCKHOLM, hos LUDV. WESTERBERG 1834

N:o 34.

Ank. till Exp.-Utsk. den 28 October.

Betänkande, i anledning af väckta frågor om Folkskolors inrättande.

Uti det vigtiga ämne, som utgör föremålet för detta Betänkande, har Oeconomie-Utskottet fått emottaga motioner:

från Höglofl. Ridderskapet och Adeln:

af Herr *Cederschjöld, P.*, som, till upplysningens befrämjande bland allmogen, föreslår Folkskolor och allmänna Läroböcker. Huru dessa Skolor böra inrättas, anser Herr *Cederschjöld* kunna öfverlemnas till Kongl. Maj:t att bestämma, äfvensom vederbörligt Utskott må uppgifva, huru medel dertill skola erhållas. Om skatten på bränvin lemnar betydligt öfverskott, skulle den icke kunna till bättre ändamål användas. Det borde åligga Staten att skaffa tillgång på tjenlige Lärare, der denna befattning icke kan uppdragas åt Commministrarne och Adjuncterne. Till en början kunde läsningstiderna inrättas så, att lärare-platserne finge bestridas af torflige Studenter, som härigenom skulle sammanspara bidrag till deras underhåll vid Universitetet. Slutligen åberopar Herr *Cederschjöld*, till vidare utveckling af ämnet, sina, från trycket utgifna, underdåniga anmärkningar vid Läroverks-Comiténs Betänkande af den 20 December 1828.

Från Högv. Preste-Ståndet:

af Herr Prosten *Hallström*; i hvars tanka behofvet af Folkskolor är omisskänneligt; samt att Statens mellankomst för deras stiftande erfordras. — 600,000 R:dr af den vid denna Riksdag förökade bränvinsskatten borde årligen afsättas för detta ändamål. Dessa medel, förvaltrade af Riksgälds-Contoret, skulle, efter 5 år, uppgå till tre millioner Riksdaler, då de borde till församlingarne utdelas i mon af folkmängden, och under vilkor, att de, inom förelagd tid, sjelfve besörjde inrättandet af Skolor.

Vid discussionen härom inom Ståndet, har Herr Biskop *Faxe* yrkat nödvändigheten af ett stadgande, som ålade hvarje Socken att draga för-

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

8:de Häftet.

sorg om sina barns undervisning; äfvensom både han och Herr Doctor *Elfström* anmärkt, att på många ställen församlingarne visat sig o-benägna till någon uppoffring för ett sådant ändamål;

af Prosten *Hylander*, hvilken, såsom bidrag till Folkskolor i Bohus Län, föreslår, att kyrkotioden, som der får lösas efter 24 sk. tunnan, borde, likasom i Halland och Skåne, erläggas antingen in natura eller efter markegång. — Hälften af denna tillgång skulle användas till Sockensskolor; återstoden för kyrkornas räkning. Derjemte borde några allmänna, lagligt bindande föreskrifter stadgas för organisationen af undervisnings-anstalter på landet.

Från Vålloflige Borgare-Ståndet:

af Herr *Bååth*: att, genom Lag, skulle stadgas ett åliggande för Landsförsamlingarne, att, antingen hvar för sig eller gemensamt för ett helt pastorat, inrätta Vexelundervisnings-anstalter för egna barn.

Från Hedervärda Bonde-Ståndet:

af *Sven Heurlin*: att Skola i hvarje församling borde inrättas och underhållas af allmänna medel. Men, om detta icke skulle vara möjligt, så borde Staten lemna allt det bidrag den kan, samt Skolor af Regeringen anbefallas, och underhållas af församlingarne. Lärarne, hvartill Prester skola användas, borde förses med bestämda instructioner och tillerkännas beräkning af tjensteår;

af *Nils Strindlund*: att hvarje pastorat, vid Pastors afgang, borde särskildt för ifrågavarande ändamål stå ledigt ett år, och den derunder fallande inkomsten användas till Folkskolor;

af *Nils Månsson*: att *Helgon-skylden*, som tillfaller klockarne för barna-undervisningen, borde, om denna undervisning af dem underlåtes, indragas och användas till Skolorne;

af *Lars Jönsson*: att en undersökning måtte företagas, huruvida, för bidrag till Folkskolorna, någon tillgång af kyrkornas forna och nu innehafvande egendom kunde vara att påräkna; samt att en tredjedel eller hälften af de icke offentligen redovisade inkomster, som falla af ledige Pastors- och Comministers-beställningar, då tvister uppstå om deras återbesättande, borde af Consistorierne uppbäras och anslås till ifrågavarande angelägenhet;

af *Olof Lindbäck*: att anslag af Stats-Cassan till Skolinrättningar på landet icke med skäl kan begäras; hvadan han föreslår att:

1:o anstalt till skolefond må inrättas i hvarje Socken;

2:o för hvarje inom Socknen mantalskrifven person bör till fonden erläggas sex (6) skillingar Banco årligen;

3:o denna fond bör ställas under Kyrko-Rådets förvaltning; och för Skolhus och Lärares aflöning må $\frac{1}{8}$:dels tunna råg af hvarje helt hemman anslås;

4:o i samråd med Stiftets Styresman bör beslut å allmän Socknestämman fattas så väl om undervisnings-anstalernas inrättning, efter hvarje Sockens locala förhållanden, som äfven angående examinerade Skollärares tillsättande, så att fonden må på ändamålsenligaste sätt användas, och hindren för den allmänna folkbildningen undanröjas.

Derjemte har till Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottens gemensamma behandling blifvit remitterad en motion af *Anders Danielsson*, som, med stöd af 56 §. Riksdags-Ordningen, i anledning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 221, och under yttrande af den öfvertygelse, att hvar och en allt mer och mer inser behofvet af upplysningens spridande till alla medlemmar af samhället, föreslagit:

1:o att Folkskolor borde districtvis efterhand öfverallt i Riket inrättas; hvarje district bestående af ett eller flere Pastorat, der sådant låter sig göra, utan alltför aflägsen skolgång;

2:o att medlen dertill borde på följande sätt sökas:

a) medelst frivilliga gåfvor, hvartill subscription skulle i hvarje Län genom Landshöfdinge-Embetets försorg öppnas;

b) genom 2:ne collector inom församlingarne hvarje år;

c) genom inkomster af ett serskildt nådår utaf alla lediga Kyrkoherde- och Commminister-löner;

d) genom Biskops-tjensternes indragning, i händelse sådant skulle af Rikets Ständer beslutas; samt

e) genom ett för hvarje Län medgifvet creditiv på Riksgälds-Contoret af högst 5000 R:dr;

3:o att förvaltningen af de Folkskolorna inom hvarje Län tillfallande medel skulle öfverlemnas till en Direction, som hade sitt säte i Länets Residencestad, samt för 3:ne år utvaldes sålunda, att District-Directionerna utsågo 3 till 5, Landshöfdinge-Embetet 1, samt Stadens Borgerskap 1 Ledamot;

4:o att öfverinseendet öfver hvarje Districtskola samt förvaltningen af dess medel borde uppdragas åt en af församlingarne vald Direction, bestående af 3 eller 5 personer;

5:o att så väl Läns- som District-Skol-Directionerne sjelfve ibland sig utsågo en Ordförande, hvilken åter ensam valde den person, som emot en årlig ersättning borde föra Directionens protocoll jemte räkenskaperna; och skulle Cassan förvaras under gemensam ansvarighet af hela Directionen;

6:o att Läns-Directionerne borde mottaga och förvalta subscriptions-medlen, nådårsmedlen, de indragne Biskops-lönerne samt alla till Länets Folkskolor gemensamt gifne gåfvor och testaments-medel m. m., men Districts-Directionerna mottaga och förvalta collectmedlen samt alla serskildt åt Skolan lemnade gåfvor, testamentsmedel m. m.;

7:o att Districts-Directionerna skulle tillsätta och afskeda Skollärare, besluta om alla Skolan rörande angelägenheter samt vaka öfver god ordning och undervisning; och borde de till Läns-Directionerna anmäla namnet å den Lärare, de ämna till- eller afsätta, beloppet af den lön de vilja anslå, alla tilltänkta uppköp af nya skolböcker samt förändringar i läromethoder eller läroämnen; hvarom allt Läns-Directionerne skulle vara skyldige att, inom en månad efter erhållen del, meddela Districts-Directionerne deras råd och upplysningar.

Skulle något af Districts-Directionen tillämnadt mått och steg synas Läns-Directionen vara af den beskaffenhet, att det måste bestämdt afrådas, utnämne den 4, i Districtet boende personer att förstärka Districts-Directionen i och för beslutet om denna angelägenhet, hvarpå detsamma må definitivt afgöras;

8:o att, derest en Districts-Direction skulle, genom tillfällig minskning i de för Skolan påräknade inkomster, behöfva medel för Skolans nödige utgifter, Läns-Directionen må, uppå anmälan derom, meddela den sådane af det åt Läns-Directionerne lemnade creditiv på Riksgälds-Contoret; men att anmälan derom genast borde göras hos församlingarne, som då egde besluta, huru återbetalning inom ett års tid må tillvägbringas, samt förordna om den förändring i Skolans organisation, som, till följd af förhållandena, komme att ega rum;

9:o att räkenskaperna borde granskas af Revisorer, som vid allmän sockenstämma för hvarje år utvaldes;

10:o att en berättelse om Skolans tillstånd och förvaltning borde årligen efter föregången revision af Districts-Directionen genom Läns-Directionerne insändas till Stats-Secreteraren för Undervisnings-ärendena, samt tryckas, jemte Revisions-Berättelsen, i någon Länets eller närmaste Läns Tidning;

11:o att Folkskolorna i öfrigt icke skulle stå under någon Embetsmanna- eller Ecclesiastikmyndighet;

12:o att, så vida någon Läns-Skole-Direction icke behörigen till Riksgälds-Contoret återbetalade hvad som å Creditivet blifvit lyftadt, Riksgälds-Contorets Fullmäktige egde att derom göra påminnelse, samt, i händelse beloppet icke inom sex månader derefter funnes inbetaldt, låta det hos Directionen utsöka.

Läns-Directionerne egde i sådant fall samma pligt och enahanda rättighet mot Districts-Directionerne; och borde Konungens Befallningshafvande dem härutinnan med deras Embetsåtgärd tillhandaga.

Uti denna motion hade en stor del af Hedervärda Bonde-Ståndets Ledamöter instämt.

Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskotten, som ansett motionerne i denna fråga böra i ett sammanhang gemensamt behandlas, hafva, vid pröfningen af detta ärende, framförallt funnit angeläget vara, att söka utreda de allmänna grunder, som dervid böra tagas i betraktande, för att tjena till vägledning för ett ändamålsenligt beslut.

I sådant afseende företer sig först *frågan om nyttan och behofvet af Folkskolor*. Utskotten få härvid vördsamt anföra, att Utskotten visserligen instämma med Läroverks-Comitéen, om upprätthållandet af den grundsats, att *Religionsundervisningen bör, genom föräldra-omsorgen, serdeles den moderliga, bibringas barnen*, på det att denna undervisning må gifva de intryck af lefvande Gudsfruktan, hvilka ingenstädes kunna för barnen blifva så verksamma, som inom det christliga hushållet; men då erfarenheten torde hafva visat, att föräldrar eller målsmän antingen försumma att förskaffa barnen denna undervisning eller ock befinnas oskickliga, ovilliga eller oförmögna dertill, och då således densamma icke lärar kunna på alla ställen och för alla barn med erforderlig säkerhet påräknas, utan torde af förefallande hinder och omständigheter mer eller mindre åsidosättas, eller ock, om den icke uteblifver, åtminstone icke verkställas med den nödiga omsorg, som vederbör, så förmena Utskotten nyttan af Folkskolor vara ostridig, ej för att uttränga den husliga undervisningen af föräldrarna, som icke bör åsidosättas, utan för att, jemte densamma, der den finnes, på ett fullständigare sätt leda till ändamålet. Det synes neml. blifva en gifven följd, att då barnen på detta sätt kunna erhålla en större och säkrare kunskap och färdighet i de stycken, som

för deras bildning äro nödige, så bör detta återverka fördelaktigt äfven i afseende på den husliga undervisningen i framtiden, emedan det måste antagas, att, då föräldrarna sjelfve inhemtat en fullständigare kunskap, så skall äfven den kunskap, som genom den enskilda undervisningen af dem fortplantas på barnen, blifva mer tillförlitlig och ändamålsenlig. Långt ifrån således att Skolan skulle menligt verka i afseende på föräldrarnas omsorg för deras barns christliga och sedliga bildning, tro Utskotten fast hellre, att Skolan skall blifva det rätta och måhända enda medlet, att återbringa denna omsorg till mera verksamhet, der hon förfallit.

Härtill kommer ett annat skäl, som talar för Skolornas nödvändighet; det neml. att derigenom kunna inhemtas de allmänna medborgerliga kunskaper, som, näst Religionen, för allmogen äro behöflige. I ett land, sådant som Sverige, hvarest Jordbrukaren, Bergsmannen och Handtverkaren hafva en närmare andel i Statens offentliga värf, der få de, till allmänna folkundervisningen utöfver Religionen hörande ämnen en större vikt genom sjelfva samhällsförfattningen, hvadan det ock för den, som skall deltaga i Lagstiftning, Lagskipning och Beskattning är ovedersägligen behöfligt att kunna *skrifva och räkna*, samt att någorlunda vara bekant med *Fäderneslandets och brödrafolkets läge och alster, historia och samhällsförfattning*.

Dessa kunskaper anse Utskotten icke främmande för en sann religionsundervisning, utan med densamma stå i närmaste förening, och böra derföre i Folkskolan, jemte den egentliga Christendomskunskapen, eller rättare i sammanhang dermed, meddelas. Ty all folkbildning måste till sin grund vara religiös; d. v. s. stödja sig på en sann Christendoms-kunskap, emedan denna innefattar ej allenast den egentliga salighetsläran, utan äfven den osvikliga sedolära och de moraliska begrepp, som äro rättesnöret för människans handlingar, såsom enskild och medborgare. Religionsundervisningen är således Folkskolans främsta och angelägnaste föremål; men Utskotten finna nödigt, att förenämnde elementarkunskaper derjemte, och på denna grund bibringas, såsom medel, hvarigenom Christendoms-kunskapen må blifva mera fruktbärande och verksam i det medborgerliga lifvet.

Utskotten, som på dessa skäl icke draga i betänkande att förklara anläggandet af Folkskolor, såsom icke blott nyttigt utan äfven af behovet påkalladt, hafva derjemte trott sig böra fästa Rikets Höglöfl. Ständers uppmärksamhet derpå, att, då Staten ostridigt eger rätt att af hvar-

je medborgare fordra nödig kunskap, såsom villkor för tillståndet att utöfva de rättigheter, hvarpå samhällets bestånd och förkofran bero, så bör det äfven vara Statens pligt, att, såsom en vigtig National-angelägenhet, yrka och bevaka det uppväxande släktets sak, och med vaksam omsorg tillse, det ändamålsenliga undervisnings-anstalter för inhemtande af en sådan kunskap inrättas på alla de ställen, der detta behöfves och ännu ej skett. Dernäst har hos Utskotten i öfvervägande kommit, *huru sådana anstalter böra tillvägabringas, och af hvilken de skola bekostas.* Utskotten, som anse detta böra vara *menigheternas åliggande*, tror sig härvid endast behöfva fästa uppmärksamheten derpå, att undervisningen i Folkskolan egentligen icke kan betraktas annorlunda, än *såsom en ersättning för den undervisning, som föräldrarne antingen sjelfve eller genom andre böra meddela*, enär det är deras pligt att sörja för barnens uppfostran, hvartill hörer ej allenast deras födande och klädande utan äfven deras christeliga och medborgerliga bildning. En sådan åsigt af denna fråga har också hittills alltid gjort sig gällande inom Representationen, och Utskotten åberopa i detta afseende hvad Rikets Ständer vid flere föregående Riksdagar förklarar, att neml. Statens förbindelse är att anvisa, men menigheternes att bekosta barna-undervisningen i Folkskolorna.

Åtskilliga Motionairer hafva visserligen yrkat, att Folkskolor skulle inrättas på bekostnad af allmänna medel; men, utom det att detta förslag svårligen torde kunna verkställas, i anseende till de dryga kostnader, som dertill måste användas, och härtill kommer, att frågan derom redan vid denna Riksdag blifvit af Rikets Höglöfl. Ständer afslagen, genom bifall till Stats-Utskottets Betänkande N:o 221 i denna del, så våga Utskotten uttala den öfvertygelse, att detsamma, äfven om det vore verkställbart, hvarken torde vara det rätta eller det lämpligaste för ändamålet. — Då Utskotten å ena sidan erkänna den goda mening, som ostridigt ligger till grund och föranlett ett sådant förslag, kunna Utskotten å den andra icke instämma i den åsigt, hvarigenom Föräldrarne skulle liksom fränkännas en skyldighet i afseende på deras barns uppfostran och bildning, som både natur och Christendom föreskrifva, och hvars uppfyllande utan tvifvel i allmänhet måste betraktas såsom en samvetssak. Väl medgifva och inse Utskotten, att menigheterna på flere ställen kunna vara så medellösa, att svårighet för Skolors inrättande hos dem kan möta, äfvensom att omständigheterna kunna mångenstädes vara sådana, att Staten, som sorgfälligt bör vaka öfver verkställigheten, äfven

bör mellankomma med bidrag, vid de serskilda tillfällen, då ändamålet icke kan på annat sätt vinnas; men att, med antagande af en motsatt grundsats, fritaga menigheterna från skyldigheten att sjelfve besörja Skolornas inrättning och deremot lägga densamma på Staten, för att genom anslag eller allmän beskattning utgöras, skulle, i Utskottens tanka, icke en gång till alla delar gillas af Sveriges upplysta allmoge, som eger en tillräcklig känsla af sitt moraliska värde, för att ej vilja undandraga sig ett åliggande af sådan beskaffenhet.

Härtill kommer ett annat skäl, att neml. kostnaden för Folkskolorna, bestridd af allmänna medel, skall blifva ojämförligt större och drygare, än om detta sker genom menigheternes egen omtanka och bidrag, samt med begagnande af alla de locala omständigheter, som i sådant fall på hvarje serskildt ställe kunna erbjuda sig. Utskotten tro sig äfven ega kännedom derom, att en Skol-inrättning, på sistnämnde sätt verkställd, icke är så kostsam, som man vanligen föreställer sig. Erfarenheten synes redan hafva bestyrkt detta. Folkskolor hafva på åtskilliga ställen blifvit inrättade, i hvilket afseende Skaraborgs Län må anföras, der undervisnings-anstalter redan finnas inom ganska många församlingar, af menigheterna sjelfve besörjde med en väl beräknad omtanka och utan stora kostnader. Sådant är äfven förhållandet på andra ställen, så att det med temlig säkerhet torde kunna antagas, att för närvarande redan finnas öfver 300 Folkskolor, der omkring 18,000 barn njuta undervisning. Dessa anstalter hafva uppstått, oberoende af allmänna anslag. De äro ett verk af menigheternas frivilliga omsorg, lifvad af presterskapets omtanka och af den enskilda välgörenhetens bidrag och bemödanden för detta ändamål, som härvid blifvit understödda och uppmuntrade dels af Kongl. Maj:ts egna medel, dels af kyrkors behållna tionde och af andra tillgångar, dels ock genom tjensteårs beräkning för Lärarne. Utskotten tveka icke att antaga, det Folkskolor på lika sätt och af samma bevekelsegrund skola uppstå på öfriga ställen, der de behövas, så snart menigheterna hunnit tillräckligen upplysas om angelägenheten af dessa anstalter, och uppmärksamheten blifvit tillbörligen fäst på deras åliggande i afseende på sättet för ändamålets vinnande.

Men då Utskotten således anse menigheterna vara pligtiga att beko-
sta inrättandet af Folkskolor, finna Utskotten likväl *icke lämpligt, att
Communerne genom en ordentlig Lag tillförbindas att uppfylla denna
skyldighet.* Utskotten betrakta visserligen densamma, såsom ett både
christe-

christeligt och medborgerligt åliggande — men ett åliggande, som icke bör uppfyllas genom yttre tvång, utan genom frivilliga öfverenskommelser, till följd af en erkänd och vunnen öfvertygelse om sakens nytta och behöflighet. Det är med denna skyldighet, som med människans högre pligter i allmänhet; — Den bör betraktas, såsom en helig samvets-sak, hvilken ingen må underlåta; Och likasom ett Folks religiösa bildning i allmänhet icke lämpligen vinnes genom tvångs-medel, utan genom uppmaning och upplysning, då folket sjelft tillägnar sig densamma och frivilligt åtager sig medlen för dess ernående, så bör äfven Folkskolan på samma sätt uppstå; helst Folkskolan i första rummet bör betraktas vara ett utvidgadt medel för Religions-undervisningen, såsom den grund, hvarpå all sann Folkbildning till sin natur måste hvila. — På detta sätt torde ock saken lättast tillvägabringas. Folkskolan, besörjd och bekostad af Communerna sjelfva och hägnad af dem, såsom ett verk af deras omtänka och frivilliga uppoffring, skall omfattas med den förkärlek och interesse, hvarmed man i allmänhet vårdar allt, som man för ett godt ändamål sjelf skapat eller kunnat åstadkomma; hvar emot inrättandet deraf, föreskrifvet såsom en ovilkorlig Lag, lätteligen kunde komma att betraktas såsom en påtvungen beskattning eller ålagd börda.

Det mest magtpåliggande för denna angelägenhet finna Utskotten vara, att, genom ett vaksamt nit å Regeringens sida, *Communerne uppmantras och uppmanas att besörja Folkskolors inrättande.* En allmän öfvertygelse om nyttan af sådana anstalter och om Communernes åliggande i detta afseende, framställd och uttalad af Representationen, skall utan tvifvel sätta Regeringen i tillfälle att kraftigare kunna verka för det viktiga ändamålet.

Utskotten anse sig således böra vördsamt föreslå och hemställa:

- 1:o att Rikets Höglofl. Ständer i underdånig skrifvelse uttrycka deras öfvertygelse om nyttan och behovet deraf, att Folkskolor anläggas på alla de ställen, der sådane äro behöflige;
- 2:o att kostnaden derföre icke bör bestridas genom beskattning eller allmänna anslag;
- 3:o att besörjandet af sådana undervisningsanstalter ovilkorligen bör tillkomma Communerne, såsom ett både Christ-

ligt och medborgerligt åliggande, hvarifrån ingen må undandra sig att bidraga; men att, i afseende på sättet och medlen att befordra dessa anstalter, Communerne icke må tvingas genom någon allmän lag eller föreskrift, utan att detta må bero på deras frivilliga öfverenskommelser och beslut i följd af de locala omständigheter, som på hvarje serskildt ställe kunna förefinnas och erbjuda sig, såsom lämpliga för ändamålet;

4:o att Biskopparne och Landshöfdingarne må anbefallas att med verksamt nit vaka öfver denna angelägenhet, och uti dertill utlyste Sockne-stämmor kraftigt uppmåna församlingarne till inrättande af Folkskolor, samt att med dem samråda och öfverenskomma om sättet och medlen huru de böra tillvägabringas; att härvid, bland andra utvägar, bör i öfvervägande komma, hvad *Ears Jönsson* föreslagit: neml. huruvida någon tillgång af kyrkornas fordna eller nu innehafvande egendom kunde vara att påräkna, samt huruvida någon del kunde anslås af de inkomster, som falla af lediga Pastors- och Comministers-beställningar, då tvister uppstå om deras återbesättande, äfvensom att en underdånig berättelse, om allt hvad sålunda förekommit och afgjort blifvit, bör till Kongl. Maj:t insändas;

5:o att Domcapitlet bör för hvarje år till Kongl. Maj:t afgifva en omständlig underdånig berättelse om Folkundervisningsanstalternes fortgång och de hinder som, i detta afseende kunna på ett eller annat ställe möta; samt slutligen

6:o att Communerne må tillåtas genom 2:ne collecter om året bereda inkomster till Skolorne, och att Kongl. Maj:t för öfrigt täcktes i Näder vidtaga och begagna alla de åtgärder och utvägar, som kunna bidraga till ifrågavarande ändamål, och dertill befinnas lämpliga.

Sedan Utskotten sålunda framställt de åtgärder, som, i Utskottens tanka, böra vidtagas för vinnande af ifrågavarande ändamål, hafva Utskotten trott sig böra serskildt utlåta sig rörande de öfriga förslag, som i detta ämne blifvit uppgifne, men genom det föregående icke kunna anses vara besvarade.

a) Utskotten få i detta afseende, hvad först angår Herr *Prosten Hylanders förslag*, att *Kronotionden i Bohus Län*, som der får lösas ef-

ter 24 sk. tunnan, borde erläggas antingen in natura eller efter markgångspris, samt att hälften af den tillgång, som härigenom kunde uppkomma, skulle erläggas till bidrag för Folkskolor i nämnde Län, vördsamt upplysa, att ett sådant stadgande redan finnes meddeladt genom Kongl. Resolutionen på Presterskapets besvär den 9 September 1766, §. 8, men att denna Resolution kort derefter ändrades genom Kongl. Resolutionen af den 22 Mars 1770, §. 40, deri allmogen i Bohus Län förklaras böra vara bibehållen vid dess gamla rättighet att få lösa den till kyrkorne anslagne kronotionde med penningar efter tre Daler Silfvermynt, eller 24 sk tunnan; vid hvilket förhållande, och då ostridigt är, att allmogen i Bohus Län från äldre tider tillbaka egt en sådan förmon i afseende på lösen af kronotionden sig förbehållen, Utskotten icke anse

sig kunna tillstyrka Rikets Höglofl. Ständer att fästa afseende å hvad till ändring härutinnan blifvit föreslaget.

b) Beträffande dernäst *Anders Danielssons förslag till erhållande af frivillige gåfvor medelst subscription, som borde öppnas i hvarje Län genom Landshöfdinge-Embetets försorg*, så äro Utskotten visserligen öfvertygade, att den enskilda välgörenheten hädanefter, som redan, skall kraftigt understödja med bidrag till Folkskolors inrättning, men Utskotten tro det icke vara lämpligt, att densamma bindes vid någon allmän föreskrift i afseende på sättet att visa sig verksam. Detta bör vara fritt och bero på de olika förhållanden, som på serskilda ställen kunna ega rum. I allmänhet synes anskaffandet af bidrag genom frivilliga gåfvor m. m. mera egna sig åt och bättre lyckas enskilde personer, som ega förtroende inom Communen, om dessa ådagalägga verksamhet, nit och omtanka för ändamålet, än om detta uppdrag skall öfverlemnas till Länestyrelsen, som, utom andra mångfaldiga göromål, måste dela sin omsorg och verksamhet lika emellan alla Communerne inom Länet.

Härtill kommer, att, i en tidpunkt, såsom denna, då man i allmänhet åsyftar, att Communerne böra vänjas att sjelfve öfvertaga och sköta vissa municipala göromål, synes det icke vara öfverensstämmande med denna syftning, att åt en Embets-auctoritet uppdraga en befattning, som till sin natur helt och hållet bör ligga inom området af hvarje Communs enskilda bestyr.

På dessa skäl, och då hvarje Commun eger öppet att genom collecter göra insamlingar,

anse Utskotten icke lämpligt för ändamålet, att tillstyrka

en allmän föreskrift derom, att, genom Konungens Befallningshafvandes försorg, subscription öppnas till erhållande af frivillige gåfvor för Folkskolorne inom Länets.

c) *Nils Strindlund* och *Anders Danielsson* hafva äfven föreslagit, att af alla lediga Kyrkoherde- och Comministers-beställningar ett särskildt nådår skulle ega rum, hvaraf inkomsten borde tillfalla Folkskolorna. Utskotten draga icke i betänkande att förklara, det en sådan åtgärd mera skulle motverka ifrågavarande ändamål, eller Folkundervisningens befrämjande, än befordra detsamma. Det har länge varit en erkänd sak, att vicariaten under nådårstiderna icke verka fördelaktigt i afseende på christendomsvården och den presterliga tillsynen inom församlingarne; hvilket förhållande i synnerhet torde ega rum i afseende på barnundervisningen och skolorna. Man har nemligen insett, att en vice Pastor, som under en sådan tid der anställes till tjenstgöring, och som ofta är okänd inom församlingen, icke kan med den vana, nit och eftertryck, besörja der förefallande göromål och derjemte utöfva det inflytande, som en ordinarie Pastor, hvilken blifvit fastad vid församlingen, oftast för listiden; hvadan ock alla, som nitälska för folkets christeliga och sedliga bildning, önska att nådårstiderna måtte inskränkas, men icke utsträckas; och då, hvad Folkskolornas framgång beträffar, det ordinarie Presterskapets nit och verksamhet bör påräknas, såsom kraftigt bidragande,

anse Utskotten sig på dessa skäl böra tillstyrka Rikets Höglöflige Ständer att afslå ifrågavarande förslag, såsom menligt verkande mot ändamålet.

d) Beträffande frågan om inkomsten genom Biskops-Embetenas indragning, får Oeconomie-Utskottet vördsamt upplysa, att Utskottets Betänkande N:o 102, deri en sådan reglering af lönerne för dessa Embeten blifvit föreslagen, hvarigenom någon inkomst för Folkskolorna möjligen skulle uppkomma, väl blifvit bifallet af Borgare- och Bonde-Stånden, men deremot afslaget af Ridderskapet och Adeln samt Preste-Ståndet; hvadan, och som 2 Stånd stannat emot 2, denna fråga lärer helt och hållet hafva förfallit.

Vid pröfningen af *Anders Danielsons* förslag, att för hvarje Län skulle tillhandahållas ett creditiv på Riksgälds-Contoret af högst 5000 R:dr, har hos Utskotten i öfvervägande kommit, att detta creditiv för alla Länen skulle uppgå till 120,000 R:dr, hvilket åter, fördeladt på alla

församlingar i Riket, för hvardera knappast skulle belöpa sig till 50 à 100 Riksdaler.

Om än ett så betydligt creditiv af Staten kunde medgifvas, finna Utskotten den förmon, som härigenom skulle beredas hvarje församling, blifva så ringa och så litet ändamålsenlig, att den icke kunde en gång anses bidraga till sakens framgång, eller ens förtjena att begagnas, helst som *Anders Danielsson* dervid fästat det vilkør, att detta lån om ett år skulle återbetalas. I Utskottens tanka skola Communerne, dels genom collectinsamlingar, dels på annat sätt, vida lättare och förmonligare kunna förskaffa sig nödiga bidrag, än genom ifrågavarande utväg,

hvidan Utskotten vördsamt tillstyrka, att detta förslag må lemnas utan afseende, såsom icke i någon betydlig mån ledande till ändamålet.

e) Hvad slutligen angår den organisation af Directioner för *Folkskolorne och förvaltningen af deras medel*, som *Anders Danielsson* föreslagit, så få Utskotten, under återopande af de grunder, som Betänkandet innehåller, vördsamt anföra, att Utskotten finna vida ändamålsenligare, om Folkskolorne, under Presterskapets ledning och enligt Communnernes önskan och öfverenskömmelser, få fritt utbilda sig efter de förhållanden, som på hvarje serskildt ställe kunna ega rum, än om dessa nyttiga anstalter redan vid deras första uppkomst skola bindas vid allmänna föreskrifter, hvilka icke på alla ställen kunna vara lika lämpliga och användbara, utan snarare torde förlama, i stället för att befrämja Skolornas tillväxt och framgång.

Utskotten tillstyrka derföre, att hvad som, i afseende på organisationen af Folkskolorne och förvaltningen af deras medel, blifvit af *Anders Danielsson* framställt må förfalla.

Stockholm den 14 October 1834.

Reservationer:

1:o af *Pehr Nilsson* från Christianstads Län:

"Jag nödgas reservera mig emot Utskottets förslag, att "Rikets Ständer skulle i underdänig skrifvelse uttrycka deras öfvertygelse om nyttan och behovet deraf, att Folkskolor anläggas"; men endast för verkställigheten af sådana vigtiga anstalter begära, "att Biskopar och Landshöfdingar må anbefallas med verksamt nit vaka öfver denna angelägenhet, i sockenstämmor uppmana församlingarne till Folkskolors inrättan-

de, samt med församlingarne samråda och öfverenskomma om sättet och medlen, huru de skola tillvägabringas"; hvarefter allt skulle lemnas "att, under Presterskapets ledning samt enligt Communernas önskan och öfverenskommelser, få *fritt* utbilda sig".

Det är nemligen, i min tanka, det viktigaste af allt i denna angelägenhet, att den helt och hållet skiljes från samband med Presterskapet såsom verldslig corporation; och att den blott bibehåller det sammanhang, som en riktigt uppfattad *fri* utbildning af offentliga inrättningar, enligt hvad jag hoppas, alltid måste bibehålla med *de Prester*, hvilkas enskilda andliga nit och goda anda gifva dem en nyttig inflytelse genom sine menigheters förtroende. Vare det långt ifrån mig, att ej gifva christendomskunskapen sitt behöriga värde, såsom grund för all bildning, den lägre så väl som den högre; men likasom de rikes barn vanligen lemnas åt andre verldslige lärare, när så ske kan, och ändå kunna blifva gudfruktiga, anser jag, att de fattigas med ännu mer skäl böra kunna få undervisas af *hvem* deras föräldrar dertill utse, innan de äro i de år, då den af Lagen och häfden gemensamt grundade verkliga presterliga Religions-undervisningen tager sin början. Det är, i min tanka, väl grundadt, att först vid 15 till 16 år ifrågakalles den offentliga Religions-undervisningen, och det är deremot ett till sine följder säkert skadligt missförstånd, som valt de vanliga, för minnets öfning begagnade första lexorne utur Religionsböckerne. Sådant betager dessa en vigtig del af deras värde. Dessutom lär ingen förnuftig fader eller moder, ingen enskild eller offentlig Lärare, som vill ega enskildt förtroende och allmän aktning, underlåta att lära sina barn och lärjungar, det enkla och vackra Christi ord, som, när det i behörig tid användes, äfven lyfter barnets tankar till det höga och allgoda väsendet. Men ej lika säkert är det, att den presterliga Skolläraren *kan*, eller den till Prest sig ämnande Skolläraren *vill* göra sig besvär med de ämnen, som föräldrarne, ibland folket, önska att deras barn skola lära, för att kunna blifva för sig sjelf och andra nyttiga medborgare i ett samhälle, der arbetet bör utgöra grundvalen för allt rättfånget enskildt välstånd, och der människokärleken, upplysningen samt medborgarsinnet utgöra grundvalarne så väl för den enskilda trefnaden, som för hela samhällets styrka. Det är blott magten, som ännu vidhåller undervisnings beroende af en viss Embetsmannaclass. Det är frihetsbegäret som yrkar Folk-undervisningens frigifvande; och som man vet äro i allmänhet de förnuftskäl, som tala för detta senare, vida mer öfvervägande än de

blott historiska, som kunna åberopas af den förra. Detta har åtminstone blifvit en folktro; kanske just för det, att Presterskapets allmänna handlingssätt vid undervisningen gjort en blind tro i så många fall nödig. Min är den emedlertid, och fleras med mig; hvarföre jag ock här icke ingår i någon enskild bevisning af nödvändigheten, att ställa folkundervisningen oberoende af Presterskapet, på sätt medbrodern *Anders Danielsson* föreslagit. I detta som flera afseenden har Utskottet icke insett värdet och syftningen af *Anders Danielssons* utförda och förtjenstfulla motion; och besynnerligt nog lemnat så liten uppmärksamhet deråt, oaktadt nästan hela Bonde-Ståndet öppet förenade sig i den, och troligen ingen af Sveriges allmoge skiljer sig ifrån dessa hans åsikter. Hans förslag till Läns-Directioner och allmänna subscriptioner utvisar en tydlig syftning, att bereda de upplystare och förmögnare classerne ett tillfälle att påskynda den stora angelägenhet, som enfalden och armodet möjligtvis ännu icke våga anse utförbar. Rika och lyckliga orter skulle derigenom underhjelpa de fattigare eller i förlägenhet varande församlingar; och ensidigheten eller fördomarne i ett mindre District skulle efter hand nödgas vika genom det beroende, hvori Skol-Inrättningen ställes, i fråga om medel och upplysningar, utaf en, utur allmännare och redan pröfvade åsikter handlande utvald autoritet. Det mest påtagliga bevis, att man knappast måtte hafva läst motionen, är t. ex., att Utskottet uträknar det af *Anders Danielsson* föreslagna creditivet på det sätt: att 50 R:dr skulle komma på hvarje församlings lott. Detta creditiv är föreslaget att blott användas i de fall, då de af menigheterna beslutade och i sina inkomster till vissa belopp tryggade Skol-Inrättningar, skulle opåräknadt behöfva ögonblickliga försträckningar, till följd af några oförutsedda anledningar. Att detta kunde hända mer än högst få skolor, i hvarje Län, är icke troligt. Att menigheterna, eller styresmännen, derest olofliga företag vållat bristerna, måste betala dem, är tydligt, af den allmänna princip, att Staten icke skulle under nuvarande förhållanden bekosta Skolorna, eller Regeringen hafva med dem något direct att beställa; — och således inses lätt, att det föreslagna creditivet är både möjligt att anordna och nyttigt att kunna i behofvets stund anlita; ty skulle sockenstämmor genast upptaga frågor om tillfälliga behof, blefve skolangelägenheterna alltför besvärande för menigheterna, som eljest blott årligen skulle behöfva med dem sig befatta.

Likaså förefaller det mig besynnerligt, att Utskottet kunnat afstyrka att anslå vissa nådår efter lediga Pastorers och Commministrars löner till

Skol-Inrättningarnes bildande. Det är ej meningen att inkräkta på Enkors och barns rätt. Det är blott syftmålet, att med tillsättandet af lediga Pastorat kunde ett år längre fördröjas. De skäl man hemtar från Embetets mindre nitiska fullgörande af de tillförordnade Pastorerna anser jag ej fullt antaglige; och jag tror, att motsatta exempel skulle kunna i stor mängd framdragas. Jag befarar, att i de Consistoriela uppgifterne, angående desse förhållanden, man förblandat boställsvården med själavården. Hvad den förra möjligen förlorat, torde i de fleste fall, då ej boställsarrendena varit nödvändiga bihang dertill, den senare vunnit. Men jag lemnar gerna detta förhållande å sido, öfvertygad, att man i alla fall bör af framtiden och af Presterskapets tillväxande nit för Religionen och Folkupplysningen kunna påräkna rättelse, om den verkligen skulle behövas. Hvad som emellertid torde få anses för säkert, det är, att ett sålunda medgifvet nådår, icke kan vara af stor inflytelse på Prest-Embetets utöfning, men väl anseeligt underlätta ändamålet af Folkskolors bildande, samt att det vore af stor vikt, om icke för annat, för att åtminstone erhålla statistisk ledning angående Presterskapets verkliga aflöning.

Jag måste upprigtigt yttra, att jag ej kan gilla den grundsats, att Staten icke bör befatta sig med Folkskolornas uppkomst och anordnande, samt att allmänna medel ej dertill böra användas, helst då i vårt land så betydliga uppoffringar af Staten blifvit gjorda, samt de skattdragande, på så många sätt dagligen bidraga till de *högre Skolornas och Universitetens underhållande*, hvaraf de förmögnare classerne draga största fördelen. Besynnerligt synes det mig, att bonden och handtverkaren, som skola föda sig sjelfve, de, säger man, böra lära sig allt på egen bekostnad eller nöjas åt att kunna intet; men den, som vill blifva Prest, för att få Pastorat på några tusende R:drs inkomst, den, som vill blifva Embetsman, med lön, som äfven utgår till största delen af bondens och handtverkarens skattepenning, den skall få hjälp till sin undervisning af medel, hvartill dessa äfven bidraga. I sanning! något afgjort origtigt och vrångt ligger i en sådan åsigt af bildningens utveckling. — Men jag, likasom *Anders Danielsson*, vördar i detta fall äfven det mindre förnuftsensliga, då det ännu icke kan ryckas ur våra samfundsförhållanden, utan att må hända störta hela byggnaden. Jag yrkar således icke att Staten skall, under nuvarande allmänna beskattningssätt, bekosta de nya Folkskolor, som jag önskar måtte inrättas, äfven der åldriga fördomar, presterlig bekvämlighet eller brist på medel eljest hindra det; sy sådant vore, att låta de fattige och arbetande

arbetande classerne ännu ytterligare beskattas för de öfriges bästa. — Men jag önskar, att Regering och Ständer må tala till Svenska medborgares hjertan och öfvertygelse genom en öppen uppmaning, och en *ordnande*, men ingen enskild rätt kränkande *allmän Författning*. Jag anser en sådan, då den, enligt *Anders Danielssons* förslag, utgår ur den enkla åsigt, att menighetens rätt öfver sin Skola är densamma, som den faderliga privaträtten öfver sitt barns undervisning, vara vida ändamålsenligare än Herrar 'Biskopars och Landshöfdingars uppmaningar och råd. Jag ville så gärna se ett slut på den gamla methoden, att endast utväga kunskap mot ökade offer åt den stora massan af folket; och jag tycker, att alla mina medborgare måtte önska den dag, då vi kunde skåda våra barn med sådane verldsliga kunskaper, som betrygga deras närmaste framtid; men hvilka *bevisligen* blott kunna åstadkommas af practiskt bildade och i folkets lif lefvande män: vid ynglingaårens början framvandra till det altare, hvarifrån den sannt andliga rösten opartiskt pröfvar deras kunskap, i den heliga lära, som skall betrygga *deras eviga*. Så föreställer jag, och många med mig, oss denna sak, såsom rättast och klokast ordnad; och jag anser mig derföre böra vördsamt fästa samtliga Riks-Ståndens synnerliga uppmärksamhet derpå. — Mätte ej detta stora, viktiga ämne lemnas åt glömskan, eller röna en oförtjent likgiltighet i Stånds-Representantens hjerta. Det utgör, verldshändelserne utvisa det, alltid ett ibland de första föremålen för *Folk-Representanternes* beslut, då nationerne befria sig ur de gamla *herrsknings-systemerne* och grunda den lagliga frihetens nya välden. Mätte Svenska män icke visa sig mindre nitiske, mindre kraftfulla. Det gäller, snart sagdt, hvarje år tusende sinom tusendes väl. Hvarje fördröjd timma gifver millioner frön åt okunnigheten: detta ogräs, som med sin hastiga växt förqvärfver så många, för nationerne nyttiga växter. Låtom oss derföre med *alfvar* upptaga denna allmänna fråga; och då vi i medbrodern *Anders Danielssons* förslag ega en, på i allmänhet rigtige och bestämde grunder uppfattad plan för den organisation, som genom allmänna Författningar är den enda man deråt bör gifva, vågar jag ödmjukligen föreslå: att *samtliga Riks-Stånden måtte förena sig om en återremiss, på grund af hans motion*; då det borde förmodas, att Utskottet skulle finna sig böra fullständigt utarbeta ett nytt förslag, i närmaste enlighet dermed."

2:o Af *Peter Jönsson* från Jönköpings Län: "I en tid, då allmänna rösten högt påkallar åtgärder till utbredande af en vidsträcktare folkbild-

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

8:de Häftet.

ning, skulle man ej kunna tro, att inom ett Rikets Ständers Utskott någon skulle finna sin fördel vid folkets utstängande från en förbättrad upplysning, utan att man bort åsidosätta alla egna intressen och lyssna till folkets rättvisa fordran om befrämjandet af en ändamålsenligare upplysning. Man har hittills sagt sig vara rådvill, hvar erforderliga medel skola tagas, för att uppfylla dessa billiga fordringar; då kom *Anders Danielssons* i flera afseenden förtjenstfulla förslag, att på ett lätt sätt lösa den svåra knuten, utan att öka de dryga skatterne, och utan att man kunde ana, det någon enda funnes, som ej med bifall skulle omfatta hans motion, ty ingens rätt syntes derigenom förnärmad. Frågan remitterades till detta Utskott, som nu, i afseende å både *Anders Danielssons* förslag och öfrige i samma ämne väckta frågor, afgifvit sitt Utlåtande. Jag reserverar mig emot Betänkandet i sin helhet, men i synnerhet emot behandlingen, som Utskottet gifvit åt *Anders Daniels-*sons motion, derom, att, vid hvarje ledigblifvande Pastorslägenhet, inkomsterne för ett extra nådår skulle få användas till utbredande af en allmänare bildning bland folket. Denna motion har, med en enda rösts pluralitet blifvit afslagen, på de skäl, som Preste-Ståndets Ledamöter under en långsam discussion i Utskottet gjorde gällande, nemligen: att förslaget vore ingripande i deras privilegier; men jag kan ej fatta hvari detta ingrepp består, då fråga ej är att borttaga det vanliga fardags- och nådår, som tillfaller en afliden Pastors enka och barn, och jag förmår ej begripa, att privilegierne kunna berättiga Presten till inkomsterne af en lägenhet, innan han tillträder den, såsom tjenstgörande. Jag har alltid trott, att Presten är till för församlingens skull och ej församlingarne såsom ett privilegium för Presterne, och derföre har jag vågat anse det för Presterne förnämsta åliggande, att vinlägga sig om folkets upplysning, hufvudsakligen bestående i en sann och oskrymtad Gudsfruktan, som bör inplanteras i barnens unga sinnen och bäst kan läras uti ändamålsenliga Skolor; ty man vet, att med de många göromål, som tillhöra en Pastor, måste viljan hos honom vara utmärkt god, om han skall kunna gifva sine åhörare så tillräcklig undervisning, som både Religionen och Kyrko-Lagen ålägga honom, och derföre hade jag trott, att *Anders Danielssons* förslag i första rummet skulle med välbehag omfattas af Presterne, enär detta bereder möjligheten till Folkskolors inrättande, hvaraf följden blefve folkets upplysning och sedlig förbättring, som äfven försäkrade Presterne om en större framgång i de dem åliggande bemödanden för församlingarnes bästa. Med en sådan öfvertygelse, kunde jag icke ana, att någon skulle åberopa de välsignade privilegierne och yrka afslag å motio-

nen, emedan den förnärmade Presternes rätt; men af en hvar, som har någon kännedom om storleken af deras rätt, torde billigt medgifvas, att den tål en ringa försakelse. För att blifva öfvertygad härom, kan läsas Landshöfdingens i Jönköpings Län afgifna Femårsberättelse af den 31 December 1833, pag. 38 och 39, der det upplyses, att Presterskapets och Kyrkobetjeningens underhåll utgör, näst krigsfolkets, de skattdragandes största afgift till underhåll för egna medborgare; ty dertill åtgår årligen, enligt Tabellen 80,796 R:dr 38 sk. blott i sockentionde och så kallade jura stolæ, då i nämnde summa hvarken inbegripas de af Staten upplätne Prestgårdarnes afkastning, ej heller vederlags- och behaglig tids förläningsspanmål, som äfven utgår från Stats-Verket, och således icke ligger socknarnes invånare till last. Emedlertid är det en märklig företeelse, att Clerociets aflöning, i både Sockne- och Statsbidrag, utgör vida mer än Länets hela bevillning, som, enligt Tabellen, uppgår till blott 81,510 $\frac{1}{2}$ R:dr 3 sk. 1 rist. Enligt Tabell, som åtföljer ofvannämnde Femårsberättelse, utgöra Statsbidragen från landet i Jönköpings Län 661,418 R:dr 11 rist, och af städerna 29,814 R:dr 37 sk. 8 rist. Häraf synes, att allmogen på landet får utgöra de största Statsbidragen; men, hvad har väl Staten för borgen för uppflyllandet häraf, om den ej tänker på en ändamålsenlig upplysning, och, efter min tanka, är detta den säkraste borgen för både Statens och folkets bestånd och framgående. I mon af tidens fordringar vid de högre folkclassernes undervisningsskolor, förglömmes ej att göra tillökningar i de redan stora anslagen: vid sistlidne Riksdag föröktes dessa med 10,000 R:dr, nu vid denna med 4,000 R:dr till hvartdera af Universiteten, och har nästan hvarje stad bidrag af allmänna medel vid Skolorne, men oss lemnar man ensamne att förskaffa Skolor och aflöna Lärare, som blifver omöjligt i de flesta orter, i anseende till de stora skattebidrag! jag förut nämnt. Att erhålla en vidsträcktare bildning för oss lärar hvar man lätt finna vara af behofvet påkalladt, så vida det uppväxande slägtet rätt skall förstå de ämnen, som tillhöra dess offentliga värf, såsom Riksdagsmän, Ledamöter uti de lägre Domstolarne, Kyrkoråd, Taxerings-Comitéer, Egodelnings- och Syneförättningar m. m. — Häraf synes det både rätt och billigt, att allmogen får något biträde af de allmänna tillgångarne, då *Anders Danielssons* förslag, som är så lätt verkställbart och snart kunde taga sin början, icke vunnit något afseende. Rikets Ständer hafva väl aflåtit underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t om Biskopslönernes indragning till någon del, för att användas till Folkskolor; men det kan ej så snart verkställas, ehuru en snar hjälp härtill erfordras. Efter den uppgift

jag kunnat erhålla, finnes på landet ej mer än 300 Vexelundervisnings-skolor, då 925 Pastorat sakna sådana, en bedröflig sanning! — men det är öfverflödigt att nu längre orda härom. Jag förmodar, att Utskottets Betänkande ogillas i alla Riks-Stånden. — Till och med i Högst. Presteståndet vet jag finnas män som hafva en sann både Religions- och Fosterlandskänsla och således ej längre sätta sina privilegier i första rummet. Om *Anders Danielssons* förslag ogillas, synes ej annan utväg vara öfrig, än den, som hittills på några få ställen genom enskildes omsorg och egen bekostnad blifvit stiftade, såsom uti den församling der jag bor, har Post-Directeuren och Riddaren A. Sjölén af egna medel inrättat en Vexelundervisnings-skola, som är ändamålsenlig och han begagnas af hela Pastoratet. — Sedan denna Skola hade vunnit folkets förtroende, vann den äfven Presterskapets, så att Prosten J. Dahlström gifvit boställe till Läraren vid denna Skola. I alla orter, jag är derom öfvertygad, finnas män, som hafva vilja men sakna förmåga att träda i dessa välgörares fotspår, hvarföre det är nödigt, att Staten i tid mellankommer och af sina medel gör anslag åt Lärarne, i händelse *Anders Danielssons* förslag afslås.”

Af själ och hjerta förena sig undertecknade med föregående reservation.

S. Heurlin från Kronobergs Län, *Olof Olofson* från Östergöthland, *Peter Persson* från Calmar Län, *Erik Ersson* från St. Kopparbergs Län, *Lars Larsson* från Skaraborgs Län.

Med *Peter Jönsson* instämde äfven *Erik Ersson* från Stockholms Län.

3:o Af *Hans Jansson* från Elfsborgs Län, som utbad sig för Utskottet få upplysa, att anledningen, hvarföre han icke kunnat infinna sig i sista plenum varit den, att han, såsom Fullmäktig i Riksgälds-Contoret, derstädes samma dag måst öfvervara en ganska vigtig angelägenhet; hvarigenom han således var förhindrad att deltaga i öfverläggningen inom detta Utskott rörande den af *Anders Danielsson* väckta fråga om ett extra nådår af alla lediga prestlägenheter för Folkskolorna. *Hans Jansson* fann sig ega så mycket mera skäl att beklaga sig öfver detta förhinder, som han nu mera insåg, att denna fråga troligen fått en annan utgång, i händelse han, hvilken delade *Anders Danielssons* tanka i ämnet, varit närvarande; åtminstone hade det då säkert inträffat, att den vid omröstningen aflagde voterings-sedeln måst öppnas för att bestämma utslaget: och begärde *Hans*

Jansson slutligen, att hans anförande skulle få åtfölja Betänkandet till Riks-Stånden.

N:o 35.

Ankom till Exp.-Utsk. den 28 October.

Utlåtande, i fråga om Passevolance-afgiften.

Till Stats- samt Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskottens handläggning hafva från Hedervärda Bonde-Ståndet blifvit remitterade följande motioner:

1:o Af Riksdags-Fullmäktigen *Jacob Kihlblom* från Södermanlands Län, som anført: att då Knekte-Contracten borde uppgöras emellan Kronan och Rotehållarne, utan att en tredje magt egde rätt att deruti inblanda sig, samt Passevolancens utgörande, emot Bonde-Ståndets vid sistl. Riksdag afgifne protest, icke syntes billig och rättvis, helst Passevolance-Cassan blifvit använd för främmande ändamål, vore man skyldig bereda Rotehållarne, hvilkas säkerhet och bestånd oundgängligen sådant fordrade, en återgång till de primitiva Contracten, i anledning hvaraf Motionairen nu yrkade, att Passevolancen helt och hållet måtte upphöra; och har *Gustaf Gustafsson* från Södermanlands Län häruti instämt;

2:o Af Riksdags-Fullmäktigen *A. Normark* från Westerbottens Län, som, med framställning af det för Rotehållarne tryckande åliggande, att, i stället för kost åt Soldaten, erlægga en betydlig contant utgift, anhållit, det Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underd. begära, att Passevolance-Afgiften finge af Rust- och Rotehållarne innehållas de år, då inga möten egde rum;

3:o Af Riksdags-Fullmäktigen *Anders Andersson* från Westerås Län, hvilken, så väl på grund af Kongl. Reglementet den 20 November 1685 för allmogen och Soldaterna i Wässby Län, der det uti 9 §. hette: "att till Regements- och andre möten är Bonden intet pligtig gifva Knekten hvarken fri skjuts, mat eller penningar, utan om Knekten, som ändteligen måste till Regements-möte, tager 2 eller 3 daler Kopparmynt af Roten, så afräknas det på hans lön;" som äfven med stöd af 80 och 114 §. §. Regerings-Formen, yrkat, det Passevolance-afgiften helt och hållet måtte upphöra, helst det, enligt Indelnings-Werkets grundidé,

icke vore Rust- och Rotehållares skyldighet betala kostnader för möten inom Regimentets stånd, än mindre att vidkännas utgifter för öfnings- och lustläger, hvartill Passevolance-Cassans medel vanligen blefvo använde.

Och hafva häruti instämt *Tufve Månsson* från Malmöhus Län, *Carl Gabrielsson* från Östergöthland, *Anders Johansson* från Upsala Län m. fl;

4:o Af Riksdags-Fullmäktigen *Anders Danielsson* från Elfsborgs Län, som, med förklarande, det han, oaktadt all den orättvisa Rotehållarne under en tid af 150 år lidit, icke åsyftade, att roteringsbördan skulle genom uppsägning af Knekte-Contractet alldeles afkastas, utan endast att rättelse på lämpligt sätt och i lagenliga former måtte tillvägabringas, först upptagit de onera, hvarmed Rotehållarne, enligt Motionairens tanka, blifvit otillbörligt betungade och hvilka voro: *Medicaments-penningar, Fältskärsarsfvode, Tross-skjutsning, Trossbodars uppbyggande, Rotekistas anskaffande, Passevolance, Beväringsskyldighet, äfvensom utgörandet af halfva munderingen*, samt sedermera, jemte framställning af sättet huruledes dessa bördor för framtiden kunde lättas, yrkat, att de 4 först här ofvan uppräknade alldeles måtte försvinna samt dessa kostnader i stället drabba Stats-Verket; hvaremot Motionairen, beträffande *Passevolancen*, väl ansett dess totala upphörande icke böra ske förr, än den tid tilländalupit, hvarpå de 3 öfrige Riks-Stånden densamma beviljat, men dock äskat följande förändrade föreskrifter för dess utgörande, nemligen: 1:o att Marche- och Provianterings-kostnad, då ett Regimente commenderas utom sitt stånd, icke må af Passevolance-Cassan utan af Stats-medlen utgå; 2:o att utaf Passevolancen icke mera än som verkliga åtgår för Regimentets årsmöten må uttagas, det öfriga innestå hos Rotehållarne till framtida behof, och ej, såsom förr varit öfligt, förvaras i en offentlig Passevolance-Cassa; samt 3:o att vid hvarje Regimente en Passevolance-Comité, i likhet med de nu varande Beklädnads-Directionerne, måtte inrättas för att bevaka de årliga utgifterna, fördela kostnaderne och utskrifva beloppet af Rotarne; hvarförutan Motionairen, vidkommande *Munderingen*, ansett och yrkat densamma böra, enligt Contractets ordalydelse, bekostas af Statsmedlen, då deremot Rotehållarne påtog sig skyldigheten att med hvardagskläder förse Soldaten; — och hafva, vid ärendets föredragning till remiss, flere af Hedervärda Ståndets Ledamöter med Motionairen instämt, hvaribland *Nils Månsson* från Malmöhus Län, med tillägg, att han ansåge motionen jemväl böra afse Rusthållarne, de der ofta voro mera betungade än Rotehållarne; i

anledning hvaraf *Anders Danielsson* förmält sig hafva uti sin framställning jemväl afsett de Rustande, ehuru han, då grunden vore enahanda, ansett öfverflödigt att uttryckligen omnämna dem; — samt

5:o Af Riksdagsfullmäktigen *Eric Nilsson* från Jemtlands Län, hvars motion innehåller: att som det vid nästlidne Riksdag på femton års tid förnyade Passevolance-Contract, hvarigenom afgiften för hvarje numer bestämdes till 7 R:dr B:co, vore för Jemtland, der allmogen saknade tillfällen till penninge-förtjenst, högst tryckande, så ock enär ingen af de olägenheter, som betunga nämnde province, lättare kunde afhjelpas, samt Soldatens krigiska bildning, enligt Motionairens tanka, icke afventyrades, om han erhöle Mötesprovianten af sine Rotehållare i stället för Commissariatet, funne *Eric Nilsson* sig böra föreslå, det Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underd. anhålla, att Jemtlands Rust- och Rotehållare finge uteslutas från ofvanberörde Passevolance-Contract och hädanefter i dess ställe utgöra möteskost in natura; uti hvilken motion *Anders Mårtensson* från Jemtland äfven instämt.

Hvad sålunda förekommit hafva Utskotten i öfvervägande tagit; och hvad först angår det af *Jacob Kihlblom* och *Anders Andersson* framställda yrkande om Passevolancens upphörande; så har Stats-Utskottet redan, genom besvarande af *Anders Anderssons* motion, uti Betänkandet N:o 199, som vunnit 3:ne Riks-Stånds bifall, förklarar sig icke kunna till omförmålde påstående tillstyrka bifall;

och lärer, vid sådant förhållande vidare Utlåtande härom ej böra ega rum.

Beträffande härefter *Eric Nilssons* framställning om Rotehållarnes i Jemtland uteslutande från det nu gällande Passevolance-Contract, emot skyldighet att utgöra mötes-kost in natura; så enär de skäl ännu äro gällande, hvilka föranledde Rikets Ständer, att å förra Riksdagen antaga Passevolance Contractet, eller att det underhålls-sätt och den vård soldaten, under den tid Passevolancen fortfarit, vid möten och marcher erhållit, i alla afseenden egde ett afgjort företräde framför det äldre sättet att medföra matsäcks-kista till mötet, och att den förra anstalten högst fördelaktigt inverkade på Arméens tjenstbarhet, samt någon giltig anledning, i Utskottens tanka, icke förefinnes, att för Jemtland göra ett undantag, som skulle leda till rubbning uti den, för hela indelta Arméens underhåll vid vapenöfningar beräknade inkomst af Passevolancen, kunna Utskotten å *Erik Nilssons* motion icke tillstyrka bifall.

Vidkommande *Anders Danielssons* hemställan, dels att skyldigheten för Rotehållarne att bekosta Medicamenter till möten och mönstringar, Fältskärsarfvode vid Soldaters antagande, trossens försling samt trossbodars uppförande, måtte alldeles försvinna och desse utgifter i stället drabba Statsverket; dels ock att kostnaden för munderingens anskaffande måtte af Statsmedlen utgå; så gäller härvid samma skäl, som Stats-Utskottet, uti dess ofvannämnda Betänkande, angående Passevolancens upphörande, anført, nemligen att, enär Stats-Verkets medel icke lemna tillgång för bestridande af nyssnämnde kostnader, annan utväg dertill icke finnes, än att i motsvarande grad öka allmänna Bevillningen, hvilket, efter Utskottens tanka i närvarande tidpunkt är mindre lämpligt; finnande, i följd häraf,

Utskotten sig icke kunna berörde yrkande, till Rikets Ständers bifall, understödja.

Vidare har *Anders Danielsson* hemställt, att Marche- och Provianterings-kostnad, då ett Regemente commenderas utom sitt stånd, icke må af Passevolance-Cassan, utan af Statsmedlen utgå; att af Passevolancen icke mera, än som verkligen åtgår för Regementets årsmöten, må uttagas; och att det öfriga måtte inestå hos Rotehållarne till framtida behof, men ej, såsom förut varit öfligt, förvaras i en offentlig Passevolance-Cassa; äfvensom *A. Normark* yrkat innehållande af Passevolance-afgiften de år, då några möten icke ega rum. Härvid få Utskotten erinra, att motioner af enahanda syftning med *Normarks* jemväl blifvit å förra Riksdagen väckte, men att Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskotten, uti deras af 3 Riksstånd sedermera gillade Betänkande (N:o 72) ansett sig icke kunna till förbehåll af nämnde beskaffenhet tillstyrka bifall, enär mötens utsättande eller inställande på Kongl. Maj:ts pröfning allena berodde, samt Kongl. Maj:t, då den årliga Passevolance-afgiften blifvit till nedsatt belopp föreslagen, förmodades hafva beräknat de besparingar, hvilka vid ett Regemente någon gång kunde uppkomma, till fyllande af möjliga brister i andra Regementens underhålls-kostnad. Under åberopande häraf, och då den, genom senaste Passevolance-Contract, på viss tid, åtagna afgift blifvit anslagen att af Kongl. Maj:t disponeras "till indelta Arméens underhåll och sjukvård" under möten, marcher och mönstringar, jemte de, i och för truppernes vapenöfningar, oundviklige utgifter och förvaltnings-kostnader," hvartill, på sätt förut är nämndt, annan tillgång ej finnes; då Kongl. Maj:t

Maj:ten ensam eger att anbefalla sådana öfningar i den mon och på det sätt Kongl. Maj:ten anser dem, för Arméens bibehållande i tjenstbart skick, nödige; och då Rikets Ständer, jemlikt Kongl. Maj:ts och Ständernes gemensamma beslut, ega att genom sina Revisorer granska de årliga redogörelserna för Passevolance-medlen samt dessas rätta användande dervid tillse;

hemställa Utskotten, att hvad i ofvanberörde mätto blifvit yrkadt icke måtte till någon åtgärd föranleda; vid hvilken utgång Utlåtande öfver *Anders Danielssons* framställning om inrättande af en serskild Passevolance-Comité för Passevolance-kostnadernas fördelning och utskrifvande af rotarne icke erfordras.

Stockholm den 25 October 1834.

Reservationer:

af Grefve Horn, C. F.:

"Jag reserverar mig emot de sammansatta Utskottens beslut att afstyrka all åtgärd till vinnande af rättelse uti Mötespassevolance-afgiftens utgående såsom en gärd ålagd Rust- och Rotehållare i Riket; varande ett Riks-Stånds ännu qvarstående protest emot denna beskattning en betänklig påminnelse, att den hvarken tillkommit på grund af åtagen bevillning, eller till följd af upprättadt Contract emellan de båda Statsmagterne å ena, samt Rust- och Rotehållare å andra sidan.

Den utväg jag inom de sammansatte Utskotten föreslagit, hvarigenom man skulle gå en medelväg, rättvisan till möte, för att åtminstone i form vinna hvad som i sak icke kunde för närvarande tillvägabringas och hvilket förslag af åtskillige Utskottens Ledamöter biträddes, var: att de sammansatte Utskotten skulle med Bevillnings-Utskottet communicera frågan, för att bereda åt Rikets Höglofl. Ständer möjligheten att i laglig väg besluta, att mötespassevolancen, hvilken, till följd af 3:ne Riks-Stånds vid denna Riksdag fattade beslut, icke kunde anvisas att utgå genom allmän bevillning, måtte serskildt åläggas Rust- och Rotehållaren, att utgöras in till nästa Riksdag på sätt den för närvarande af hvarje numer utgår. Jag vågar hoppas, att denna utväg måtte vinna något bifall inom de respective Ständerna, så vida man gillar den åsigt af ämnets vikt, som föran-

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

8:de Häftet.

ledt denna reservation mot ett Betänkande, hvilket, godkändt af Riks-Stånden, skulle underhålla ett frö till missnöje, som måste växa i samma förhållande folket lärer att rätt inse frågans betydelse, eller faran af att kränka Lagen om beskattningsrätten”;

af Riksdagsfullmäktigen *Eric Nilsson* från Jemtland:

”Emot de förenade Utskottens beslut, i anledning af min motion om utslutande af Jemtlands Rust- och Rotehållare från det nu gällande Passevolance-contractet, utbeder jag mig äran få afgifva följande anmärkningar och upplysningar: om tillkomsten af nu gällande Passevolance-contract behöfver jag icke mycket orda; ty det är allmänt känt; jag vill blott påminna, att det skett emot Rust- och Rotehållares, såsom rätta Contrahenters, frivilliga begifvande.

Att det underhållssätt och den vård soldaten erhåller genom Passevolance-inrättningen eger ett afgjort företräde framför det gamla sättet att medföra matsäck till mötet, kan jag icke inse, då provianten består af samma persedlar, ehvad soldaten erhåller den af sin Rotehållare eller af Proviantörer; skillnaden består endast deruti, att han af den förra emottager på en gång för hela mötet, men af de senare i 2 eller 3 gånger; denna obetydliga skilnad måtte, efter min tanka, verka högst obetydligt på soldatens krigiska bildning. — Om någon skulle tro, att Jemtlandska soldaten är van vid vällefnad och det således är både nödigt och nyttigt, att under möten vänja honom vid ett tårfligare lefnadssätt, så får jag upplysa, att Jemtlands täta missväxtår sätta både den ena och andra i nödvändighet att lefva med all sparsamhet. Men, om också skulle få antagas, att vällefnad i ett eller annat fall skulle ega rum, så må man icke inbilla sig, att en vana, som man gör sig på 2 skall öfverväga den man gör sig på 50 veckor af året; den senare blir i alla fall rådande; på desse anförde skäl, kan jag icke inse, att den nytta man tror sig göra soldaten genom detta provianteringssätt är af det minsta värde, utan blott inbillad.

Hvad åter beträffar Rust- och Rotehållare, så är för dem denna prestation med contant 3-dubbelt tryckande emot att utgöra den in natura; orsaken dertill är: 1:o att provianten icke kostar mer än hälften emot det contanta bidraget, ty vanligtvis har för en portion betalts emellan 10 à 12 sk., som för de vanliga möten af 14 dagar gör 3 à 3 R:dr 24 sk. utom skjuts; uti detta portionspris är inberäknad proviantörernas vackra profit på Rust- och Rotehållares bekostnad, som säkert kommer att öfverstiga skjutsen; och 2:o att landet i anseende till sitt geografiska läge, långt ifrån hafvet, med en steril jordmon under ett hårdt klimat ofta är hem-sökt af missväxter. Landets enda exportvaror bestå af litet ladugårdspro-

ducter; men som dessa skola transporteras 50 eller 70 mil landväg till afsättningsorter, så kunna de naturligtvis der på stället icke betalas högt; dessutom motsvara dessa icke landets behof af nödvändighetsvaror af spannmål, salt och jern, m. m., hvilka äfven genom de långa landtransporterne blifva långt dyrare der än på något annat ställe, och enär dertill kommer, att provinsen inom sitt område har blott ett enda mindre Bergverk samt en stad med 471 personer, så saknas alla tillfällen till penningeförtjenst, hvaraf följden är en svår penningebrist, som alltid gör 2:ne pris på samma vara: nemligen contant- och creditpriset, af hvilka det förra är betydligt lägre än det senare, hvilket alltid försvårar præstationer, som skola erläggas i contant.

Jag har för icke länge sedan vid frågan om Jemtlands rotering inom dessa Höglöfl. Utskott tagit mig den friheten, att, på grund af de statistiska uppgifter, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länet samlat till grund för den nya roteringen, visa, att Jemtland för närvarande utgör en öfverrotering, motsvarande 22,111 Rdr 28 sk. Banco utöfver median af roteringen i det öfriga Sverige; äfven denna omständighet påkallar, att Rust- och Rotehållare snarare böra erhålla lindring än förtryckas.

Embets- och Tjenstemän få äfven vidkännas betydligt besvär och kostnader i och för passevolancen. Man påminne sig huru många dermed skola hafva befattning: 1:o skall Häradsskrifvaren 2:ne gånger om året debitera dessa medel; sedan skola Fogdar, Länsmän, Fjerdings- och Nämndemän genom många och långa resor förrätta uppbörd och utmätningar; vidare skola medlen redovisas ifrån Fjerdingsman till Länsman, ifrån Länsman till Fogden, ifrån Fogden till Landt-Ränteriet och Lands-Contoret, derifrån till Passevolance-Commissariatet, derifrån en del medel sedan återgå till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för att levereras till så kallade entreprenörer eller proviantörer; vidare ifrån dessa till deras utskickade uppköpare, som resa kring landet för att uppköpa proviant och som troget följa den principen att göra mera afseende på godt pris, än på god vara (ty det är deras förtjenst), och deraf följer, att soldaten ofta får sämre proviant utaf desse proviantörer än utaf Rust- och Rotehållare. När nu ryttare och soldater på detta sätt icke få något annat slags proviant än hvad deras Rust- och Rotehållare kunnat præstera directe till soldaten, så frågas, hvad nytta medför alla dessa onödiga och kostsamma omgångar? Det är kostsamt för Embets- och Tjenstemän att hafva allt detta besvär för intet, och det är äfven kämbart för den förtryckte skattdragaren att godtgöra dylika onödiga besvär. Jag tror, att man hellre bör söka förenkla än mångdubbla besvär — både för den ena och andra; hellre under-

lätta än förtrycka folket, och undanrödja alla anledningar till missnöjen; — på grund af allt detta reserverar jag mig mot Utskottens beslut och anhåller värdsammast, att Jemtlands Rust- och Rotehållare måtte uteslutas från Passevolance-contractet och utgöra proviant in natura, på sätt förut varit öffligt. Jag kan icke inse, att detta skiljande kan medföra någon olägenhet hvarken för Arméen i det hela eller för Jemtlands Regemente serskildt, helst nämnde Regemente, i anseende till dess långa afstånd ifrån något annat Regementes öfningsplats, icke utan stor kostnad och tidspillan kan sammandragas till något större öfningsläger;"

samt af Riksdagsfullmäktigen *Hans Jansson* från Elfsborgs Län:

"Utskottens Betänkande i förevarande ämne är för hvarje Svensk man ett öppet bevis på de olyckliga förhållanden, som uppstå i samhället, då den Statsmakt, som närmast är skyldig att bevaka de nationela rättigheter-na, obetänksamt eftergifver desamma, och då de bäge magter, som i Stater böra vara en gemensam garantie för Lagarnes rätta tillämpning, förena sig, att, utan afseende på deras protest, hvars rätt är i fråga, genom magtspråk draga den enskildes rätt och de mellan Staten och individen ingångne öfverenskommelser, ifrån Laga Domstolar, under det administrativa godtycket!

Det är, i min öfvertygelse, hög tid, att söka en gräns för den oformlighet, hvari Passevolancefrågan råkat komma, genom senaste Ständers o-lagliga beslut och sanctionen derå. — Om den leken skulle börjas, att tre Stånd skola beskatta det fjerde, då frågar jag: hur kan man väl tro, att den lyckligt slutas? — Under tilltagande förbittring emellan Stånden, skola då de viktiga Lagstiftningsärendena behandlas, och alla beskattningsfrågor skola då afgöras i vredesmod, hvarvid — jag säger det upprigtigt och välment — det icke synes tvifvelaktigt, hvem som slutligen segrar. — "När våld på Tinget dömer, står ofärd nära," säger skalden; och erfarenheten vitsordar äfven denna sats. — Ty, våld kan ej i samhället hjälpas med annat än våld, om ej visheten ingifver de Styrande krafter att skyndsamt hjälpa det på lagliga vägar. Detta är ingen hotelse; men det är en öppen förklaring af den, som icke vill våldet, hvarken såsom medel att uppreta, eller såsom medel att frelsa — och som med bekymmer ser, att förnärmandet af den talrikaste folkclassens lagliga rätt, kanske, slutligen framkallar det. — Jag uppmanar Riks-Stånden, att på ett afvarligt, rättvist och väl öfvertänt sätt godtgöra sista Riksdagens feltag i denna sak, som otvifvelaktigt i alla landsändar väckt mycket missnöje. — Det är ej enligt med våra Grundlagar,

att

att Contractsbrott göras, utan att Domstolar få upptaga dem; och lika litet, att tre Stånd kunna beskatta det fjerde. Det då vidtagna beslutet i denna sak, är således påtagligen *olagligt*.

Som detta beslut likväl redan trädt i kraft kan det icke utan trassel och oreda på en gång tillintetgöras; men det kan rättas för framtiden, och hvad mer är: det måste det. Att nu med Utskotten antaga, att Passevolancen icke *kan* upphöra, för det att tre Stånd gillat ett Stats-Utskottets Betänkande, deri man afstyrkt denna åtgärd; att förneka Jemtland att få utgöra möteskost in natura; att förneka Rotehållarne deras ursprungliga befrielse från medicamentskostnader under möten, fältskärsarfvoden vid soldaters antagande, trossens forsling samt trossbodars uppförande; att påtvinga dem betalningar under år, då möten icke inom provinsen hållas, eller att beskatta dem för mera, än hvad möteskostnaden verkligen utgör: allt detta är att fortfara i laglöshet, emedan Contract än i dag binda Staten och Rotarne i hvarje Län ömsesidigt. — Enligt dessa Contract, skulle Domstolarne ovillkorligen tillerkänna så väl Jemtland, som hvarje annan Svensk Rotehållare sin rätt, att, enligt Contractet, få fullgöra sine möteskostnader; och Ständernas beslut vore således en ny kränkning af denna rätt. — I den stund Rikets Ständer beslöto, att afgöra mötespassevolancen på annat sätt, än att blott tillåta nya Contracts uppgörande, förglömde de, att rättsfrågan icke tillhör dem; och de kunna icke, enligt 59 §. Regeringsformen, ålägga andra nya skatter, än sådana, som i bevillningsväg tillkomma, och hvari således *alla fyra* Stånden varit enige, antingen genom directa beslut, i Stånden, eller genom gemensam röstning, i Nämnd.

Jag vill nu icke gå så långt, att jag yrkar ett genast skeende upphäfvande af Passevolanceafgiften; men jag yrkar, och jag tror mig yrka det i mängdens af Rust- och Rotehållarnes namn:

1:o att Passevolanceafgiften, som visat sig vara mer än tillräcklig för de kostnaders bestridande, som, enligt Contract, åligga Rust- och Rotehållare, må nedsättas till 5 R:dr Banco årligen, och, i händelse detta icke skulle finnas tillräckligt, återstoden må af allmänna Statsmedel fyllas; samt att den, på sätt beslutadt är, i öfrigt må användas och redovisas;

2:o att den del af möteskostnaderna, som, enligt Knekte-Contracten, icke åligga Rust- och Rotehållare, måtte af Statsmedlen utgå;

3:o att, derest någon Province skulle önska, att hålla sig vid Knek-

te-Contracten, hellre än att betala denna således nedsatta mötesavgift, det står densamma öppet att sådant yrka; börande likväl, i sådant fall, de fleste rösterna ibland Rust- och Rotehållare, upptagne vid sockenstämmor och vederbörligen uppgifne till Konungens Befallningshafvande, derom afgöra;

4:o att den reserverade behållningen af gamla Passevolancefonden må, jemte hvad nu finnes öfver af den nya, begagnas till bestridande af de tillfällige kostnader, som öfverstiga årets inkomster af mötesavgiften; hvaremot blifvande öfverskott deraf böra för Rust- och Rotehållares räkning reserveras.

Genom ett sådant beslut återförsättes denna obehagliga sak i ett rättsenligare förhållande, samt kan vid nästa Riksdag slutligen behandlas på det sätt, att allas rätt blir förenad med den allmänna fördel, som genom Arméens vapenöfning åsyftas."

N:o 36.

Ankom till Exp.-Utskottet den 21 Nov.

Utlåtande, angående Roteringsjemnkningen vid Westerbottens Regemente.

Stats- samt Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskotten hafva, i detta ämne, till behandling fått emottaga ej mindre Kongl. Maj:ts under den 18 sistlidne Januarii till Rikets Ständer aflätne Nådiga Skrifvelse (N:o 22), än ock ett af Riksdagsfullmäktige *J. J. Rutberg* och *Per Henriksson* från Norrbotten samt *Anders Normark* och *Olof Olsson* från Westerbotten till Hedervärda Bonde-Ståndet ingifvet anförande.

Högstberörde Nådiga Skrifvelse utvisar, hurusom, till afhjelpande af den olika fördelningen af roteringsbesväret vid Westerbottens Regemente, och af den olägenhet, att åtskilliga rotar äro vidt spridde från hvarandra, fråga om en jemnkning rotarne emellan, dervid skattlagde nyhemman borde från extra roteringen befrias och, till de gamla rotarnes biträde, i ordinarie knektehållet indelas, blifvit vid 1818 års Riksdag väckt och jemväl sedermera vid de 2:ne påföljde Riksdagarne utgjort föremål för Rikets Ständers öfverläggningar, samt föranledt till underdåniga skrivelser i ämnet, i följd hvaraf åtgärder och beslut å Kongl. Maj:ts sida blifvit vidtagne; och inhemtas härvid hufvudsakligen, att sedan Rikets Ständer, uti underdånig Skrifvelse den 8 Mars 1830, dels förklarat, att de funno, det undersökning om rotarnes beskaffenhet och förmoner borde föregå tilldelningen af det understöd, genom nyhemmannens inrotering, hvartill svaga rotar kunde finnas berättigade, och att icke någon viss del af nybyggerna, men alla sådana utan undantag borde användas till förstärkning af Westerbottens Regementes ordinarie rotering; dels, på sådan grund, förnyat förut gjord anhållan om en definitiv rote-jemknings skyndsamma företagande, samt om tillförordnande af en Commission, hvaraf åtminstone hälften borde utses bland ortens jordbrukare, och hvilken skulle med instruction förse; dels ock såsom understöd åt Rotehållarne anslagit den af nyhemman i Westerbottens och Norrbottens Län under påföljande år insflytande rote-

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4:dje Saml. 2 Afd.

1

9:de Häftet.

frihets-afgift, som år 1827 utgjort för bägge Länen 1,697 R:dr 6 sk. 8 rst., att ifrån 1830 års början och intill dess det nya rotejemkningsförslaget kunde hinna upprättas, pröfvas och fastställas, emellan stamrotarne vid Westerbottens Regemente fördelas, efter grunder, som af Rotehållarne utsedde ombud, gemensamt med Kgl. Maj:ts Befallningshafvande, egde bestämma, med ledning af en på localkännedom stödd uppskattning af hvarje rotes behof af sådant understöd; varande den dertill erforderliga summa, af circa 1,600 R:dr årligen, uppförd ibland de Extra anslag, som af Riksgälds-Contoret komma att hållas Stats-Contoret tillhanda; så har Kongl. Maj:t, genom ifrågavarande Nådiga Skrifvelse, behagat gifva Rikets Ständer tillkänna: att Kongl. Maj:t fann den af Ständerne äskade allmänna och definitiva rotejemkning vid Westerbottens Regemente, hvilken borde grunda sig på hemmanens skattet, sedan, i mon af dessa, både gamla hemman och nybyggen vid afvittringarne undfått motsvarande egovidd, ej kunna på tillförlitliga grunder uppgöras, innan afvittringsverket af de förberedande åtgärder Kongl. Maj:t redan föreskrifvit, till det mesta medhunnits; att deremot en provisionel rotejemkning vid Regementet af Kongl. Maj:t ansågs för det närvarande lämplig, i ändamål att, medelst tilldelning af i skatt redan ingångne nyhemman och lägenheter, intill dess den definitiva jemkningen kunde för sig gå och blifvit fastställd, i mon af tillgången understödja gamla ordinarie rotar; och då åtskilliga svaga rotar, i anseende till deras belägenhet och längre afstånd från nyhemmanen, icke kunde med effectivt understöd af nyhemmanen förstärkas, ansåg Kongl. Maj:t, i sådane fall, skäligt, att dylika svaga rotar tilldelas årligt understöd af vacance-afgift till det belopp, som motsvarar den effectiva tilldelning, hvaraf de finnas vara i behof, och hvilken afgift borde, i stället för roterings-præstation in natura, af de aflägsne nybyggena årligen betalas, och vederbörande af Kronofogdarne inom uppbördsårets utgång tillhandahållas, samt, enär tillfälligheten af en del hemmans aflägsenhet från rotarne icke borde verka på roterings-skyldigheten annorlunda, än att denna fullgjordes med penningar i stället för effectiv præstation, icke, såsom hittills, utgöras blott med tolf R:dr banco för helt hemman, enligt 25 §. i 1830 års Bevillnings-Förordning, utan motsvara roterings-besväret till fullo, och i anseende till roteringskostnadens olika förhållande efter omvexlande varu- och dagsverkspris, uträknas vid markegångs-sättningarna, samt i årliga markegångs-taxorne utsättas; att Kgl. Maj:t, på anförde skäl, fann endast de nyhemman böra till gamla rotarnes förstärkning användas, hvilka voro för svaga rotar nödige och behöflige, men att deremot de öfriga borde anses såsom tillgång för indelning af nya

soldatrotar i en framtid; att Kongl. Maj:t, till verkställande af ifrågavarande provisionela rotejemkning, ansåg lämpligt förordna serskilde Commissioner, hvilka skulle sammansättas lika med dem, som, jemlikt Kongl. Maj:ts Nådiga Instruction den 20 December 1825, förrättat 1826 års extra rotering; dock att hälften af Ledamöterna borde utses bland ortens jordbrukare, äfvensom af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordnade Gode Män i Socknarne borde Commissionerne med nödige upplysningar tillhandagå; att med Rikets Ständers mening i afseende å det stamrotarne beviljade understöd ansågs af Kongl. Maj:t öfverensstämma, att ej blott stamrotarne, utan ock strö- eller utrotarne skola, i mon af behofvet, åtnjuta detta understöd, helst de deltaga i knekthållet lika, utan annan skillnad, än att stamrotarne merendels hafva soldat-torpen på sina egor; äfvensom Kongl. Maj:t fann fördelningen af understödet lämpligast kunna fullgöras af Commissionerne, som kommo att verkställa den anbefallda roteringsjemkningen, enär angeläget vore, att lika grunder iakttagas vid anslagets fördelning, som vid föreslåendet af rotarnes förstärkning; samt att Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med anförde hufvudgrunder, anbefallde Krigs- och Kammar-Collegierne att upprätta och till Kongl. Maj:t ofördröjligen inkomma med underdånigt förslag till instruction för Comiterade, hvarest och sedan instructionen blifvit i Näder fastställd och utfärdad, Kongl. Maj:t ville meddela Stats-Contoret Nädig föreskrift om anordnande, efter vederbörande Landshöfdingars requisition, af det utaf Rikets Ständer beviljade anslag; men i afseende på sättet för en del nyhemmans præstation af roteringsbesväret genom förhöjd rotetfrikhetsafgift, som Kongl. Maj:t i ofvanberörde måtto funnit lämplig, ville Kongl. Maj:t inhemta Ständernas underdåniga yttrande.

Uti det af Riksdagsfullmäktige från Westerbotten och Norrbotten afgifne anförande, har deremot blifvit yrkadt, att Rikets Ständer måtte aflåta en förnyad framställning om skyndsamt företagande af den beslutade definitiva rotejemkningen, helst ortens invånare rimligen ej längre borde vänta på en förmon, som långt tillförene blifvit dem af båda Statsmagterne försäkrad, och den definitiva rotejemkningens uppskjutande till dess afvittringarne i Norrland hunnit fullbordas och hela landet blifvit odladt, vore detsamma, som att i flera sekler förbjuda jemkningens definitiva verkställande. Den provisionela jemkning, som Kongl. Maj:t funnit lämplig, vore äfven beledsagad med många onödiga omgångar och vidlyftigheter, emedan många undersökningar och förhör voro, såsom blotta förberedelser, påtänkte, samt offentliga auctoriteter och en myckenhet enskilde personer re-

quireerade att dervid tillhandagå; och ehuru Rikets Ständers afsigt varit, att en del af Ledamöterna uti Roterings-Commissionen skulle ditkallas af sina medborgares förtroende, antyde dock den Kongl. Skrifvelsen, att denna valrätt nu skulle utöfvas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. I afseende å frågan till huru stor del nyhemmannen borde anslås såsom bidrag i den gamla roteringen, åberopades Ständernes yttrade åsigt, att alla sådane hemman borde dertill användas. Jemte erinran, att Rotehållarne ännu icke kommit i åtnjutande af det anslag, som å förra Riksdagen dem beviljades, framställdes jemväl den anhållan, att samma anslag måtte komma Rotehållarne till godo, från och med år 1830 intill rotejemkningens fullbordan, att dem emellan fördelas efter de grunder, som i Rikets Ständers sista Skrifvelse äro utstakade.

Efter öfvervägande af hvad i detta ämne förekommit, få Utskotten afgifva följande Utlåtande.

Båda Statsmagterne hafva ansett en rotejemkning vid Westerbottens Regemente böra ega rum, och nödvändigheten deraf torde således icke behöfva att af Utskotten ytterligare ådagaläggas; men det kan icke bestridas, att ju ett väsendtligt hinder för en sådan jemknings *definitiva* afslutande ligger deruti, att afvittringarne i Wester- och Norrbotten icke äro fulländade, och att således ej är bestämdt hvad biträde de gamla rotarne kunna och böra af nyhemman erhålla, hvarföre ock endast en interim-reglering blifvit af Kongl. Maj:t i Näder föreslagen.

Då emedlertid Länens Riksdagsfullmäktige, i öfverensstämmelse med Rikets Ständers å förra Riksdagen gjorda underdåniga hemställan, ytterligare yrkat, att jemkningen definitivt måtte för sig gå; och annan utväg att för närvarande vinna detta ändamål icke lär finnas, än att all fordran frånträdes på hjälp i gamla roteringen af framdeles i skatt ingående nyhemman; få Utskotten

tillstyrka den underdåniga anhållan af Rikets Ständer: att Kongl. Maj:t tacktes i ämnet höra Rotehållarne vid Westerbottens Regemente samt, i händelse större delen af dem afsäger sig anspråket på biträde i gamla roteringen af de hemman, som efter en blifvande reglering i skatt ingå, låta en allmän och definitiv rotejemkning vid nämnde Regemente förrättas med användande af redan i skatt ingångne nyhemman; men att, om en sådan afsägelse icke sker, roteregleringen då måtte, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, provisionellt verkställas; och torde jemväl Rotehållarnes utlåtande böra in-

hemtas, och på de flestes önskan få ankomma, huruvida jemkningen skall ske Regements- eller Compagnievis, dock med bibehållande af de nuvarande districten och rotarnes antal vid hvarje Compagnie,

Att en del nyhemman, som böra anslås till hjälp åt svaga rotar, men, i anseende till sin aflägsna belägenhet, ej kunna utgöra roteringen in natura, i stället betala vacance-afgift, äfvensom att denna afgift, i enlighet med Kongl. Maj:ts Nådiga förslag, uträknas vid de årliga markegångs-sättningarne och bestämmes till ett belopp, som motsvarar knekte-besväret, efter ortens roteringsgrunder, synes destomera billigt, som all jord af lika natur bör, oansedt tillfälligheten af en olika belägenhet, draga lika besvär; och har en dylik åtgärd äfven i ett annat mål, rörande rotefrihet för Capellans-boställen, m. m., blifvit af Utskotten tillstyrkt.

Lika med hvad Kongl. Maj:t i Näder yttrat, finna äfven Utskotten, att det af Ständerne å förra Riksdagen beviljade anslag, hvilket, både enligt Ständernes beslut och efter hvad Kongl. Maj:t i den Nådiga Skrifvelsen tillkännagifvit, skall ifrån och med år 1830 utgå, bör komma så väl strö- eller hjelprotarne, som stamrotarne till godo; äfvensom fördelningen deraf, på de i den Nådiga Skrifvelsen anförde skäl, synes lämpligast kunna af Rotejemknings-Commissionerne verkställas.

I afseende å anmärkningarne vid sjelfva sättet för en rote-jemknings verkställande få Utskotten erinra, att Kongl. Maj:ts beslut, angående Roterings-Commissionernes sammansättning, enligt hvilket Commissionernes Ledamöter komma att förordnas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, icke i denna del skiljer sig från Rikets Ständers förslag, som ej antyder, att några af Ledamöterna skulle af Rotehållarne utses, utan allenast innehåller, att hälften af dem borde bestå af ortens jordbrukare, hvilket af Kongl. Maj:t blifvit antaget. De i öfrigt af Kongl. Maj:t i berörde mätto stadgade grunder, i Utskottens tanka, nödige för jemkningens noggranna och rättvisa tillvägabringande, och böra, i afseende å förrättningens fortgång, icke blifva hinderlige, så vida drift och verksamhet dervid användas.

Af dessa skäl tillstyrka Utskotten dels antagandet af Kongl. Maj:ts Nådiga förslag rörande förändring i sättet för en del nyhemmans præstation af roteringsbesväret genom förhöjd rotefrihetsafgift; dels ock att Rikets Ständer måtte i underdanighet tillkännagifva, att vid hvad den Nådiga Skrifvelsen i öfrigt innehåller, rörande sättet för fördelningen af det utaf

Ständerna å förra Riksdagen beviljade anslag, samt för rotemjerkningens bringande i verkställighet, icke något är å Rikets Ständers sida att erinra.

Stockholm den 21 Nov. 1834.

N:o 37.

Ankom till Exp.-Utskottet den 21 Nov.

Utlåtande, i anledning af väckt fråga, att ett Rotehallarne vid Westerbottens Regemente å förra Riksdagen beviljadt anslag måtte få begagnas till qvittning och afräkning å Passevolance-afgiften.

Från Hedervärda *Bonde-Ståndet* har till Stats- samt Allmänna Besvårs- och Oeconomi-Utskotten bifvit remitteradt ett af Riksdagsfullmäktige från Wester- och Norrbotten, *Anders Normark, Joh. Jak. Rutberg och Per Henriksson* ingifvet anförande, så lydande: "Då i den hos Rikets Ständer vid 1818, 1823, 1828 och 1830, samt denna Riksdag, dels i följd af enskilde Motionairers, dels på grund af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, väckta fråga, angående jemkningen i roteringen vid Westerbottens Regemente, Statsmagterne dela så olika åsigter, att den af dem bifallna, af rättvisa och billighet påkallade jemkning troligen ej kan i vår tid verkställas, få ortens Fullmäktige vördsamt hemställa, om det af Rikets Ständer desse Rotehallare beviljade anslag må på det sätt till dem utgå, att de berättigas begagna detta till qvittning och afräkning på den Passevolance-afgift, Rotehallarne, på grund af Rikets Ständers vid sista Riksdag vidtagne beslut, åligger utgöra, då vi i denna fråga ej åsyfta annat, än verkställighet af Rikets Ständers beslut, och denna verkställighet ej bör hindras eller uppehållas af de hinder, hvilka blifvit i den Nådiga Propositionen uppställde, våga vi hoppas, att detta Memorial varder remitteradt till de Utskott, som det Hedervärda Ståndet uppdragit handläggning af denna fråga, på det Rikets Ständers deri vidtagna beslut må, utan vidare tidsutdrägt, till verkställighet befordras."

Jemte det Utskotten skolat erinra, att det ifrågakallade anslaget utgöres af den utaf nyhemman i Wester- och Norrbottens Län utgående ro-

tefrihets-afgift, som till ett belopp af circa 1600 R:dr årligen blifvit uppförd bland de extra anslag, som af Riksgälds-Contoret hållas Stats-Contoret tillhanda, samt att uti Utskottens Betänkande N:o 36, angående rotejemkningen vid Westerbottens Regemente, närmare upplysning, samt utlåtande rörande samma anslag och fördelningen deraf meddelas; så Utskottet, med hänvisning till hvad nämnde Betänkande innehåller, yttra, att som anslaget skall, i förhållande till hvarje rotes mer eller mindre behof af ett sådant understöd, och med ledning af en på localkännedom stödd uppskattning deraf, emellan rotarne fördelas, samt således kommer att af Rotehållarne åtnjutas till olika belopp och efter andra grunder än Passevolance-afgiften utgår; alltså och enär anslaget ovillkorligen får af Rotehållarne uppbäras, samt det af Motionairerne föreslagne liquidations-sätt, utan att befordra medlens skyndsammare utdelning, allenast skulle till onödig omgång och vidlyftighet föranleda,

anse Utskotten sig böra afstyrka Rikets Ständer att ifrågasättande motion bifalla.

Stockholm den 21 Nov. 1834.

N:o 38.

Ankom till Exp.-Utskottet den 21 Nov.

Utlåtande, i anledning af återremiss å Betänkandet N:o 35, i fråga om Passevolance-afgiften.

Jemlikt ankommet Protocolls-Utdrag för den 10 i denna månad, har Hedervärda Bonde-Ståndet till Utskotten återremitterat berörde Betänkande, på grund af dervid gjorda anmärkningar; men som detsamma blifvit gilladt af Höglofl. Ridderskapet och Adeln den 17:de, af Högvärldige Preste-Ståndet den 7:de och af Vållofl. Borgare-Ståndet den 10 innevarande månad; så hafva Utskotten

funnit återremissen ej böra till någon vidare åtgärd å deras sida föranleda.

Stockholm den 21 Nov. 1834.

N:o 39.

Ankom till Exped.-Utskottet d. 21 Nov.

Utlåtande, i anledning af erhållen återremiss å Betänkandet N:o 33, i fråga om rättighet för vissa hemmansegare i Jemtland att få till skatte inlösa kronojord, som med så kallad fyllnadsjord blifvit inblandad m. m.

Jemlikt ankommet Protocolls-Utdrag för den 6 innevarande månad, har Vållofl. Borgare-Ståndet till Utskotten återremitterat berörde Betänkande, på grund af dervid gjorde anmärkningar; men som detsamma blifvit gilladt af de 3:ne öfrige respective Riks-Stånden, nemligen af Höglofl. Ridderskapet och Adeln den 7:de, af Högvärdige Preste-Ståndet den 6:te och af Hedervärda Bonde-Ståndet den 7:de i denna månad, så hafva Utskotten funnit återremissen ej böra till någon vidare åtgärd å deras sida föranleda.

Stockholm den 21 Novemb. 1834.

N:o 40.

Ytterligare Utlåtande, rörande dels upphörande af postförings-skyldigheten, dels lindring i samma onus.

Jemlikt ankomne Protocolls-Utdrag har Utskottens i berörde ämne afgifne Betänkande N:o 26 blifvit till Utskotten återremitteradt,

a) af Vållofl. Borgare-Ståndet,

på grund af anmärkningar, som Herrar *Wijk, Holm, Petre* med flere framställt, och hvilka gå derpå ut, att posthemmanen borde indragas och åläggas onera lika med andra skattdragande hemman, samt postföringen af Öfver-Post-Directeurs--Embetet ombesörjas genom densammas öfverflyttning till

till gästgifveri-skjutsen eller utbudande på entreprenad; såsom skäl hvartill åberopats dels nödvändigheten af en hastigare postgång i vårt land, der rörelse-capitalet vore litet och snabb omsättning derföre nödvändig, dels det tryckande i besväret, som åläge de postförings-skyldige, hvilka ej blefvo hulpne med en obetydlig förhöjning i skjutslegan; och yrkades derjemte, att genom en allmän undersökning öfver hela Riket måtte utrönas, hvilka posthemman äro mest betungade, samt att för dem angränsande hemman måtte till biträde i postföringen anslås.

b) *Af Hedervärda Bonde-Ståndet,*

hvarest en mängd Ledamöter både muntligen och i skriftliga anföranden yrkat postskjutslegans förhöjning, ersättning för forsling af enskildes lösväskor, anskaffande af stallrum och herberge vid Post-contoren för de skjutsande, frihet från skyldigheten att lemna kostnadsfri skjuts åt Post-Inspectorer; och då desse påståenden, likasom de derföre anförde skäl äro desamma, som uti de i ämnet väckte motioner och i Utskottens förra Betänkande finnas fullständigt framställda, anse Utskotten öfverflödigt, att här närmare redogöra för hvad vid återremissen i berörde afseenden blifvit anfördt. Utskotten hafva endast skolat upptaga, hurusom anmärkt blifvit: att den af Utskotten föreslagne ersättning af 50 R:dr till roterade posthemman icke vore roterings-kostnaden fullt motsvarande; att posthemman borde befrias från bro- och väghållnings-skyldighet, och att en Författning måtte utfärdas, upptagande alla de posthemmanen förunnade fri- och rättigheter.

Efter öfvervägande häraf, få Utskotten anföra:

att då, såsom uti förra Betänkandet anmärkes, genom Rikets Ständers lemnade bifall till Bevillnings-Utskottets Utlåtande N:o 22, blifvit afgjordt, att någon förändring med postförseeln, genom borttagande af detta onus från posthemmanen, för närvarande icke bör ega rum, lærer frågan derom, emot 75 §. Riksdags-Ordningen, icke å denna Riksdag vidare utgöra föremål för Rikets Ständers pröfning;

att i förra Betänkandet jemväl finnes utredt, det sådana åtgärder redan blifvit vidtagne, hvarigenom tillökning af posthemmanens antal icke af behofvet påkallas;

att Utskotten icke funnit något skäl för bifall till det nu framställda yrkandet om posthemmanens befrielse från bro- och vägbyggnads-skyldigheten, helst, genom en sådan frihet, andra hemmans besvär skulle ökas;

att en Författning redan finnes, utgifven den 19 Aug. 1801, som upptager de posthemman förunnade fri- och rättigheter; samt att de i öfrigt gjorde anmärkningar icke innefatta någon omständighet, som ej uti förra Betänkandet blifvit af Utskotten pröfvad.

På grund häraf och då dessutom Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Högv. Preste-Ståndet den 17 sisl. Sept. bifallit Utskottens förut i ämnet afgifne Betänkande,

vidhålla Utskotten, till alla delar, hvad deruti blifvit yttradt och tillstyrkt.

Stockholm den 21 Nov. 1834.

N:o 41.

Ankom till Exped.-Utskottet den 21 Nov.

Utlåtande, i anledning af väckt motion, angående lindring i staden Söderteljes besvär genom inqvartering af tågande trupper.

Uti ett till Vållofl. Borgare-Ståndet ingifvet Memorial, som sedermera blifvit till Stats-Utskottet remitteradt, har Herr *Trolin, Johan*, fästat uppmärksamheten derå, att Södertelje stad, i anseende till sitt lage, vore framför andra städer besvärad med inqvartering af tågande trupper, samt anført, hurusom åt den, hvilken i Södertelje för annan emottagit inqvartering, måst gifvas 12 sk. för hvarje man om dagen utöfver den ersättning, vanligen utgörande 10 sk., som af Kronan erhållits. Af sådan anledning har Motionairen föreslagit en sådan lindring i berörde afseende åt stadens invånare, att de antingen befriades ifrån skyldigheten att förse trupperne med mat i qvarteren, hvilket kunde på annat sätt ombesörjas, eller ock tillades en lämplig ersättning derföre från de städer, som icke äro med inqvartering besvärade.

Då detta mål ansetts tillhöra jemväl Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottets befattning, hafva de förenade Utskotten gemensamt tagit detsamma i öfvervägande; och som, i anledning af Oeconomie-Utskottets Betänkande N:o 36 och de förenade Utskottens Utlåtande N:o 3, Rikets Ständer, uti underdänig skrifvelse (N:o 79) hemställt om vidtagande af

sådane åtgärder, att inqvarterings-gifvare bereddes full ersättning för mat åt tågande trupper, samt, i händelse förslaget vinner Kongl. Maj:ts Nådiga bifall, derigenom erhålles den lindring, som Motionairen synes åsyfta;

lärer vidare yttrande, i anledning af Herr *Trolins* motion, icke erfordras.

Stockholm den 21 Nov. 1834.

N:o 42.

Ankom till Exp.-Utskottet den 21 Nov.

Betänkande, i anledning af väckt motion, om rättighet för skogsinnehafvare, som ej tillika disponerar betet å marken, att, för skogsväxtens befrämjande, vexelvis uppfreda och inhägna minst en tiondedel af skogsmarkens hela vidd.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln har till Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet remitterat ett till bemälda Riks-Stånd af Herr af *Ström, Israel*, ingifvet Memorial, hvaruti anføres: att Regeringen gjort allt hvad som stått i dess förmåga till skogshushållningens förbättrande i Riket, dy-medelst att Kronoparkerne blifvit omgärdade, enskilde egor afvittrade och huggningen ordnad på ett, med skogens fortfarande bestånd förenligt sätt, afvensom en Läroanstalt för skogshushållare blifvit inrättad och en bättre hushållning för allmänningarne anbefalld, men att ännu ett svårt hinder förefunnes mot skogarnes trefnad och tillväxt å jord af sådan natur, att en disponerar betet, och en annan skogen. Här lågo nemligen interessena i strid med hvarandra, och skogen skulle nödvändigt helt och hållet medtagas, så framt icke någon inskränkning finge ske i den obegränsade betesrättigheten, som begagnades nästan öfverallt så, att någon ung skog aldrig finge uppväxa, enär plantorne af kreaturen, som redan tidigt på våren utsläpptes, innan ännu det späda gräset kunde lemna dem föda, år från år afbetades. Detta förhållande, som egde rum å flere recognitions- samt utarrenderade Kongs-gårds- och boställs-skogar, der huggningen fortginge, utan att ungskogen återväxte, skulle snart för vissa Bruk medföra skogsbrist, och hade under senare åren visat sig än mera skadligt och skyndsamt förödande, i följd af den tillökning i kreaturens antal, som en utsträckt hemmans-klyfning,

jemte torpare och backstugusittares bosättning i skogarne medfört. Till afvärjande af de olägenheter, som vid en förestående skogsbrist måste inträffa, och till befrämjande af en förbättrad och ändamålsenlig skogshushållning, har Motionairen derföre ansett sig böra föreslå, "att den, som disponerar skog, men ej betet på densamma, måtte ega rättighet och till och med skyldighet, att, för ny skogs uppfredande, inhägna åtminstone en tiondedel af skogsmarkens hela vidd i sender."

Då den i berörde afseende väckta fråga rörers dels recognitions-skogar, dels Kungsgårds- eller boställs-skogar, som af Kongl. Maj:t och Kronan utarrenderas; har Allmänna Besvårs- och Oeconomic-Utskottet ansett motionen jemväl tillhöra Stats-Utskottets befattning. Utskotten, som, i följd häraf, gemensamt tagit densamma i öfvervägande, hafva funnit, att Motionairens förslag, såsom innefattande ett medel till skogshushållningens befrämjande, förtjenar att understödjas; dock att den yrkade tillåtelsen till inhägnad icke beviljas så oinskränkt, att på Contract grundade rättigheter derigenom för nära trädas.

Det är af sådan anledning Utskotten, hvad Kungsgårds- och boställs-skogar beträffar, anse någon robbning i nu tilläfventyrs gällande Contract, hvarigenom dispositionsrätt af betet kan vara upplåtet åt annan person, än den som nyttjar skogen, icke böra ega rum; hvaremot, i afseende å recognitions-skogarne, något hinder för inträdande af det förhållande, Motionairen åsyftat, icke synes möta, enär den mulbetesrättighet, som å desse skogars områden af vissa jordegare eller boställsinnehafvare utöfvas, och hvarvid de, genom Kgl. Kungörelsen den 4 Februarii 1811, blifvit bibehållne afven då recognitions-skogarne till skatte försäljas, endast grundar sig på gammalt bruk, deruti Kongl. Maj:t och Rikets Ständer lærer vara obetaget att göra en inskränkning af den ringa betydighet, hvarom nu är fråga.

Utskotten få alltså tillstyrka Rikets Ständer, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det förordnas måtte, dels att den, som disponerar recognitions-skog under det betet derå af annan begagnas, må, ehvad skogen är till skatte köpt eller ej, ega rättighet att, till ny skogs uppfredande, en tiondedel af skogens hela område, i sender, inhägna; dels ock att, vid utarrenderande af Kungsgårds- och boställs-skogar, skogsinnehafvaren måtte förbehållas enahanda rättighet, när betet serskildt upplåtes, och derjemte vara skyldig att en dylik inhägnad verkställa.

Stockholm den 21 Nov. 1834.

N:o 43.

Ankom till Exp.-Utsk. den 21 Nov.

Betänkande, angående Indelnings-jemkningen i Blekinge.

Efter erhållen remiss af Kongl. Maj:ts den 18 sistlidne Januarii till Rikets Ständer aflätne Nådiga Skrifvelse i berörde ämne, (N:o 26), hafva Stats- samt Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskotten tagit kännedom af de till målet hörande handlingar, och dervid inhemtat, hurusom frågan om nödige ändringar och förbättringar i Blekinge Läns Indelnings-verk först blifvit vid 1809 års Riksmöte väckt och sedermera vid de fleste Riksdagar fortsatt.

Att dock antalet 1500 båtsmän, som, enligt Kgl. Brefvet den 1 Aug. 1683 och Contractet af den 27 April 1685, åligger Blekinge Län att rusta, icke egentligen är det, som gör rustnings-besväret tryckande och en förändring deruti nödvändig, har ansetts fullkomligen utredt och styrkt, helst vid det förhållande, att Länet för nämnde besvär åtnjuter frihet från jordeboks- och hemmantalsränta, dess båtsmanshåll, ehuru något kostsammare, än i andra orter, dels icke skall vara mera betungande, än soldathållet i provincier, der berörde räntor med förvandling utgå, dels fortfar i sekler, utan att någon menlig verkan deraf på landets välmåga sig visat. Deremot har det olika och ojemna sätt, hvarpå rustningen af hemmanen utgöres, befunnits vara den olägenhet, som med skäl öfverklagats, och hvaruti rättelse alltså vore af nöden. I detta afseende upplyses: att Blekingska hemmanen deltaga i båtsmanshållet i mon af deras grundräntor, men för öfrigt efter hemmanens vid indelningstiden befunna beskaffenhet, så att bättre hemman rusta för lägre, men sämre hemman för högre rustningsdaler-tal af hemmanens räntor; att dessa dalertal variera emellan 16 och 21; att endast ett mindre antal hemman hafva räntor jemnt motsvarande rustningsdalertalen, hvilka hemman hvarken betala öfverskotts- eller erhålla tillskotts-räntor; att sådane liqvider deremot inträffa för de öfrige hemmanen sålunda, att, der räntan utgör 24 daler, men rustnings-dalertalet blott 18, prästerar hemmanet båtsman för desse 18 daler, hvaremot ränteöfverskottet, 6 daler, erlägges till uppbörds mannen; att, om åter förhållandet är omvänt, så att räntan är mindre än rustningsdalertalet, får hemmanet af uppbörds mannen ett, skillnaden emellan grundräntan och rustnings-dalertalet jemant motsvarande tillskott; att öfverskotts-räntorne länge liqviderats

efter den primitiva grunden och endast förhöjts år 1776 efter allmänna valvationen af 3 daler silfvermynt Riksdalern; samt att ränta och rustningskostnad, hvilken senare för bel båtsman, indelningstiden, utgjorde 24 daler, då voro hvarandra nära motsvarande, hvarföre det var jordegaren likgiltigt, om han, i stället att betala öfverskottsränta, præsterade för denna ränta motsvarande effectiv rustning, men att sedermera, genom myntets försämring, ett högst ojemnt förhållande emellan räntor och effectiv rustning uppkommit, så att öfverskottsräntorne under nu för tiden uppstegrade pris utgöra allenast en ringa del af verkliga rustningskostnaden.

I denna del har Kongl. Maj:t ock, genom Skrifvelse till Förvaltningen af Sjöärendena och Kammar-Collegium af den 26 April 1814, i Nåder förklarar den sökte rättelsen uti Blekingeska indelningen vara af rättvisa påkallad; hvarföre Kongl. Maj:t var betänkt på sättet att återföra ortens Indelningsverk och Båtsmans-Contract till deras hufvudgrunder och rätta tillämpning, för hvilket ändamål och för att i nämnde indelning således återföra en jemnhet, derförutan stamhemmanen skulle råka i fullkomlig vanmagt, under det tillskottgifvande, eller de, som erlade reserv- eller öfverskottsräntor, njöto en hvarken genom privilegier, contract eller sakens beskaffenhet föranledd lindring, Kongl. Maj:t fann lämpligast att, med iakttagande deraf, att Indelningsverkets hufvudgrunder icke rubbades, utan antalet af båtsmän, som provinsen egde utgöra, förblefve oförändradt, liksom Kronans dertill öfverlätne räntebelopp och hvad af Rusthållarne till båtsmännen utgöras borde, en indelningsjemkning i Blekinge förrättades, hvarigenom sammansatte rotedelars bidrag sias emellan kunde närmare och rättvisare fastställas.

Sedermera blef vid 1818 års Riksdag af Kgl. Maj:t ock Rikets Ständer beslutadt, att en ny indelningsjemkning i Blekinge skulle verkställas, i enlighet med upprättade grunder, innefattande, att de hemman och lägenheter, hvilkas räntor varit från indelningens början deruti inbegripne och icke frångått denna bestämmelse, blefvo till indelningen återförde och igenlagde, samt i öfrigt hufvudsakligen åsyftande en jemnare fördelning af rustningen; dock att Kgl. Maj:t förbehöll Sig att i Instructionen, som för Comiterade till jemkningens förrättande utfärdades, utstaka de närmare föreskrifterne i tillämpningen af den beslutade jemkningen, äfvensom att afgöra alla de frågor, som under eller efter förrättningen kunde i anledning af densamma väckas.

Den jemkningsförrättning, som, i anledning häraf, åren 1822 och 1823, af en tillförordnad Comité egde rum, och hvarvid, enligt den för

Comiterade gifne Instruction af den 13 November 1821, förvandling och indelning till effectiv rustnings-præstation af ifrågavarande reserv- och öfverskotts-räntor föreslogs, ledde till den följd, att Blekingiska Båtsmans-indelningen, i stället för 1500 Rusthålls-numer, skulle allenast utgöra 1251 och således med 249 numer nedsättas. Förrättningens ogillande yrkades äfven af en mängd jordegare, genom klagomål, som angingo dels indelnings-grundernes tillämpning, dels för hög rustning och dels olämplig rusthålls-sammansättning; och Comiterade, häröfver hörde, medgäfvos äfven, att ojemnhet i rustningen uppkommit; men en del jordegare åter yrkade bifall till Comiterades åtgärder. Sedan ej mindre Kgl. Maj:ts Befallningshafvande i Länet än Förvaltningen af Sjö-Ärendena och Kammar-Collegium blifvit hörde, samt Rikets Ständer, å sista Riksdag, uti underdånig Skrifvelse anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes meddela Rikets Ständer Dess Nådiga framställning i ämnet, på det Blekingiska provincen icke längre måtte, med äfventyrande af dess invånares trefnad och bestånd, blifva i saknad af den lindring i den ojemnt tryckande roteringsbördan, som redan blifvit af båda Statsmagterne erkänd såsom nödig och till verkställighet förordnad; så har Kongl. Maj:t, — uti nu aflätne Nådiga Skrifvelse, — när den förminskning i Blekingiska Båtsmanshållet, som Jemknings-commissionen föreslagit, icke hade fullkomligt stöd af Comiterades Instruction, eller blifvit af Kongl. Maj:t uttryckligen bestämd och föreskrifven, och icke heller befunnits vara påkallad af andra serskilda omständigheter, samt i öfrigt var till sina följder betänklig, — förklarar, att Kongl. Maj:t, begagnande det i Dess Nådiga Proposition till Rikets Ständer vid 1818 års Riksdag gjorda förbehåll, och med afseende på den utveckling ärendet under tiden vunnit och på de deruti numera tillkomne flere väsendtliga upplysningar, funnit, med ogillande och upphäfvande af Comiterades jemkningsförslag, att ingen nedsättning eller förminskning i Blekingiska Båtsmans-indelningen borde ega rum, utan att provincen hädanefter, som tillföre, borde sine 1500 Indelnings-Båtsmän uppsätta och utrusta; i följd hvaraf ytterligare begagnande af den förmon att hafva 46 numer vacante, som i Kongl. Brefvet den 17 Maji 1822 de rustande tills vidare medgifvits, numera komme att upphöra, äfvensom Författningarne om Blekingiska Båtsmanshållet borde, äfven i de under jemknings-förrättningen ifrågakomne serskilda delar, lända vederbörande till efterrättelse; hvarjemte ej mindre alla öfver jemknings-åtgärderne anförde underdåniga besvär, än de serskilde underdåniga framställningar Riksdagsfullmäktige för Bonde-Ståndet i Blekinge samfällt och vice Talmannen *Jon Jonsson* serskildt afgifvit, voro såsom förfallne att anse.

Då jemkningsanstalten, sådan densamma af Comiterade föreslagits, alltså blifvit af Kongl. Maj:t upphäfvden, återstod till Nädig pröfning endast frågan om öfverskotts-räntornes præstation, i afseende hvarå Kongl. Maj:t, åberopande Dess ofvannämnde Nädiga Skrifvelse af den 26 April 1814 och Instructionen den 13 November 1821, Sig utlåtitt: att Kongl. Maj:t fann Blekingeska öfverskotts-räntorne böra till räntetagarnes förmon framdeles utgöras med förvandling efter årlig markegång å de till båtsmansrustningen, enligt 1685 års Contract, hörande præstationer; att detta liquidationssätt, för att undvika en våldsamt rubbning i eganderätten och beståndet af räntegifvande hemman, på hvilkas köpeskillingar det nu existerande olika förhållande med de Blekingeska hemmanens rustningsskyldighet haft inflytande, borde först vidtaga efter 20 års förlopp, räknade från och med 1834, hvarander åbo-ombyten ansågos inträffa och blifvande åboer kunde på räntornes förändrade liquidationssätt förberedas, helst den tiderymd af 23 år, som förflutit sedan frågan om indelningsjemkningen först väcktes, måst på köpeskillingarne för de räntebetalande hemmanen redan hafva inverkat; att innehafvare af sistnämnde hemman, hvilka, hellre än att räntorne sålunda liquidera, önskade deltaga i effectiv rustning med närbelägna rusthåll, som borde åtnjuta motsvarande rustningstillskott, skulle ega att i föreskrifven ordning derom göra ansökning; att då upplyst vore, det en del räntegifvande hemman fått, skattläggningstiden, så höga, hemmanens egovälden nu för tiden icke motsvarande räntor sig åsatte, att desse räntor, förvandlade från ett ringa penningebelopp till effectiv rustningskostnad, skulle tilläfsventyrs kunna förorsaka hemmanens ödesmål och undergång, ville Kgl. Maj:t åt egare af sådane hemman förutgå att, inom viss lämplig, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämd och kungjord tid, söka räntans nedsättning, till likhet med andra räntebetalande hemman; att, till betäckande af den brist, som genom så beskaffad räntenedsättning inträffade för de räntetillskott-tagande Rusthållarne, kunde, jemte Kronans behållna Indelnings öfverskotts- eller reserv-räntor, som hittills utgjort circa 50 R:dr, användas de i Blekinge vid 1826 års extra roteringsjemkning tillkomne omkring 25 nya ordinarie rotar genom erläggande för dem af en, efter markegång, rustningskostnaden motsvarande vacance-afgift; i hvilket fall desse anslag borde från och med nästinstundande år komma gamla Båtsmans-indelningen till godo; samt under Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och serskild, af Rusthållarne sammansatt, Directionsvård och förvaltning tills vidare helt och hållet och i framtiden, så vidt de erfordrades, disponeras och förräntas

tas till understöd för Blekingska Båtsmanshället, efter Reglemente, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande borde i underdånighet föreslå; och har Kongl. Maj:t, som sålunda för Sin del i Näder ansett den yrkade jemkningsen i Blekingska Båtsmanshället böra tillvägabringas endast genom en på ofvannämnde sätt förändrad liquidation af reserv- och öfverskotts-räntorne, velat så väl deröfver, som angående dispositionen, till understöd för samma Båtsmanshåll, af nyssberörde nya Båtsmans-numer, inhemta Rikets Ständers underdåniga yttrande, samt i öfrigt, i sammanhang med förevarande fråga, i Näder tillkännagifvit, dels att Kongl. Maj:t funnit förhöjning uti vacance-afgiften i Blekinge för ledige Båtsmans-numer af gamla stammen, utöfver de 8 R:dr, hvarmed sådan afgift hittills utgått, icke lämplig, minst innan de rustande kommit af tillskotts-räntornes förhöjning i åtnjutande, dels ock att på Rotehållarne och Båtsmännen sjelfve borde ankomma, att med hvarandra afgöra om sina inbördes rättigheter och skyldigheter i allmänhet, men att beträffande de villkor, som antingen leda sin grund från Indelnings-Verkets natur eller afse Båtsmannens tjenstbarhet och angå torpet samt beklädnaden och utredningen, de i desse ämnen redan utkomne Författningar borde äfven framgent lända vederbörande till efterrättelse.

Sedan Utskotten sålunda redogjort för det hufvudsakliga af detta mål, hvars beskaffenhet är i den Nådiga Skrifvelsen utförligt och fullständigt utvecklad, få Utskotten anmäla, att, enligt från Hedervärda Bondeståndet ankommet Protocolls-Utdrag för den 24 sistl. April, har af Riksdagsfullmäktige från Blekinge, vice Talmannen *Jon Jonsson, Olof Månsson, G. B. Appelqvist* och *Ola Jeppson*, blifvit, uti ingifvet anförande, yttradt, att genom den i Näder föreslagne regleringen syntes väl den länge och med skäl öfverklagade ojemnheten i fördelningen af ortens rustningsbesvär blifva afhulpen, och, enär någon minskning i sjelfva Båtsmanshället eller dess ursprungliga numeraire för närvarande ej vore att hoppas, äfven all den förändring åstadkommen, som under dylika omständigheter billigtvis kunde förväntas; men att verkställigheten af ifrågavarande reglering borde genast eller så fort ske kunde taga sin början, i hvilket afseende dels åberopades, att Blekingska Båtsmans-Indelningsens behof af skyndsamt understöd förut blifvit af Rikets Ständer erkändt, dels hufvudsakligen anmärktes, att den tidslängd af mera än 23 år, som förflutit sedan förevarande jemknings-

fråga först väcktes, redan inverkat på köpe-afhandlingarne om de räntebe-
talande hemmanen; att de förhållanden, som vid ett eller annat afstal en-
skilde personer emellan möjligen blifvit tagne i beräkning, icke borde til-
läggas någon allmän inflytelse och verkan; att icke ränte-öfverskottgifvarne,
utan endast öfverskott-tagarne, hvilka måst utgöra den räntorne motsvarande,
verkliga rustnings-kostnaden, varit de, som genom myntförsämringen
blifvit lidande; samt att något hemmans undergång, i följd af förvandlin-
gen i ränte-liqviden, icke vore, beträffande ränte-öfverskottgifvande hem-
man, mer än i afseende å hvarje annat hemman, som prästerar effectiv
rustning, att befara, då sådane hemman, som för svaghet skull och räntans
högre belopp icke kunde tåla öfverskotts-räntornes förvandling till natura-
præstation, voro berättigade att söka räntans nedsättning till likhet med
räntorne af andra lika beskaffade hemman; äfvensom de nya ordinarie
Båtsmans-rotarnes anslående till understöd för Blekingeska Båtsmanshållet
blifvit yrkad.

Hvad sålunda förekommit hafva Utskotten i behörigt öfvervägande
tagit, och funnit, hvad den af Comiterade föreslagne jemkning uti ifråga-
varande Båtsmanshåll angår, att ingalunda styrkt blifvit, det Blekingeska
provincens framtida bestånd påkallar den nedsättning i numerstyrkan, som
af nämnde jemkning skulle blifva en följd. Vål har, vid åtskilliga tillfäl-
len, klagan af en del jordegare blifvit förd angående provincens oförmåga
att prestera rustningen; men en dylik uppgift har åter af en mängd an-
dra hemmansegare, likasom af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länets
blifvit förnekad och motsäges jemväl af erfarenheten, på sätt i den Nådiga
Skrifvelsen vidare omförmäles. Det lär derföre så mycket hellre böra
antagas, att eftergift af någon del Båtsmän i Blekinge icke är i verkligt
behof grundad, som Länets Fullmäktige vid denna Riksdag något yrkande
derom icke framställt; och anse Utskotten, i anledning häraf, och med
afseende å de betänkliga följderna af en förlust utaf 249 sjövine Båtsmän
nära Flottans hufvudstation, icke något vara att erinra dervid, att all vida-
re fråga om berörde jemkning, hvilken dessutom funnits lida af flere an-
dra fel och brister, må, sådan den af Comiterade blifvit uppgjord, förfalla.

Att åter tillvägabrinda en jemn fördelning af rustningsbesväret, ge-
nom ett förändradt sätt för öfverskotts-räntornes liqviderande, eller deras
förvandlande, antingen till effectiv rustning, eller till deremot svarande pen-
ningebelopp efter markegång, synes vara lika öfverensstämmande med rätt-
visa och billighet, som påkalladt af behofvet för de hemman, hvilka af
rustningen äro mest tryckta. Huru med berörde räntor och deras liqvi-

derande hittills sig förhållit, är förut nämnt; och det torde härvid endast behöfva, såsom obestriddigt, anmärkas, att vid Indelningstiden afsågs; att all den till Båtsmanshållet anslagna jord skulle deltaga i rustningen lika; att det emellan ränta och effectiv rustning, hvilka då motsvarade hvarandra, sedermera genom myntets försämring uppkomna ojemna förhållande icke förutsågs vid Indelningstiden; samt att det ena hemmanet icke bör draga rustning för det andra, emot en ringa och obetydlig ersättning.

Då denna olägenhet undanröjdes, samt Indelningsverket och Båtsmans-contractet till sina hufvudgrunder och rätta tillämpning återföres genom den i Näder föreslagne reglering af öfverskotts-räntorne, företer sig icke någon betänklighet för dess antagande, vidare än så vidt derigenom inträffar rubbning i de räntetillskott-gifvande hemmanens värden, hvilka naturligtvis skola nedsättas i samma mon, som ränte-tillskottet, genom den ifrågasatte förvandlingen, ökas. Men denna omständighet får dock, efter Utskottens tanka, icke hindra förslaget, utan endast föranleda någon inskränkning i afseende å verkställigheten.

Om det härvid, å ena sidan, måste medgifvas vara med sträng rättvisa öfverensstämmande, att de ränteöfverskott-tagande hemmanen genast komma i åtnjutande af förhöjningen, såsom Riksdagsfullmäktige från Blekinge jemväl yrkat; lärer dock, å den andra, icke böra förbises, att, på sätt den Nädiga Skrifvelsen innehåller, det närvarande missförhållandet emellan räntebeloppen och rustningskostnaden vållats af tiden och ett försämradt myntvärde, samt derföre bör af tiden botas, utan våldsamt inverkan, hvarken på eganderätten eller på hemmanens bestånd; att, likasom, vid fastighetsköp i allmänhet, de fastigheterne åtföljande besvär inverka på köpeskillingarne, har ock det olika förhållandet med Blekingeska hemmanens rustnings-skyldighet på de för hemmanen betingade köpevilkor haft ett sådant inflytande, att köpeskillingarne blifvit för hemman med rustning öfver räntan, med afseende å det otillräckliga vederlaget af tillskotts-räntan, nedsatte, men ökade för hemman med lägre rustning än räntan, i anseende till förmonen att få utgöra ränte-återstoden med en ringa penning; samt att följaktligen, i händelse alla ifrågavarande hemman genast skulle åläggas att i rustningen deltaga lika, det förhållande i sjelfva verket inträffade, att en del åboer utan vederlag åtkomme förmonen af en ränte-förhöjning, som drabbade andra åboer, hvilka för samma förmon utgifvit lösen. Det vore således, i Utskottens tanka, billigast, att icke låta det nya förhållandet inträda förr, än efter en viss tids förlopp, hvilken, med afseende å den redan förflutna tiden, ifrån det frågan härom väcktes, synes

lämpligen kunna bestämmas till hälften af hvad Kongl. Maj:t i Näder föreslagit.

Utskotten, som ej finna något hinder möta, att ju de vid 1826 års Extra Roteringsjemkning i Blekinge tillkomne circa 25 nya Ordinarie Båtsmans-numer må disponeras till understöd för Båtsmanshället i provinsen, få alltså

tillstyrka Rikets Ständer, att för sin del besluta och bifalla: att Riket nu och framgent bibehåller de 1500 Indelnings-Båtsmän, som Blekingska provinsen hittills uppsatt; att Indelnings-Verket till sina hufvudgrunder och dess rätta tillämpning återföras så, att tillskotts-räntetagare framdeles komma i åtnjutande af sina räntor, till det belopp, som efter markegångs-förvandling motsvarar den effectiva rustning, de för räntorne prästera, men öfverskottsgifvarne likväl åtnjuta Tio års ytterligare anstånd med ränteförhöjningen och derjemte skälig lindring i räntebeloppet, der hemman finnas deraf mera betungade, än andra med dem jemngoda i orten; samt att, till betäckande af den brist, som för räntetagarne, förmedelst berörde lindring, uppkommer, må, jemte Krönans behållna Indelnings-öfverskotts- eller reserv-räntor, användas de i Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition omförmälde circa 25 nya Ordinarie Båtsmansrotar, att från och med nästinstundande år komma den gamla Båtsmans-indelningen till godo; och lärer i öfrige ämnen, i anledning af den Nådiga Skrifvelsen, något utlåtande å Rikets Ständers sida icke erfordras.

Stockholm den 21 Nov. 1834.

Reservation

af Riksdags-fullmäktigen *Olof Månsson* från Blekinge, som ansett det i Betänkandet föreslagne förändrade liqvitations-sätt af öfverskotts-räntorne genast böra taga sin början.

N:o 44.

Ankom till Exp. Utsk. den 28 Nov.

Betänkande, i anledning af väckt fråga om indragning, helt och hållet, eller till en del, af tjänster vid skogs- och jägeri-staterne.

Inom Hedervärda Bonde-Ståndet hafva i förevarande ämne serskilde motioner blifvit väckte af Riksdags-Fullmäktige *Daniel Danielsson* från Örebro Län, *Per Nilsson* från Christianstads, *Peter Persson* från Jönköpings, *Gustaf Appelqvist* från Blekinge, *Olof Olofsson* från Östergötlands och *Anders Svensson* från Hallands Län, af innehåll, att sedan Kronoparker och Allmänningar nu mera blifvit till större delen reglerade, åt enskilde personer upplätne, eller å hemmanen fördelde, samt, till följd af Kongl. Förordningen den 28 October 1830, ekeskogen å Kronoskatte-jord äfven blifvit från Kronan inlöst; så vore både Öfver-Jägmästare samt skogs- och jägeri-betjeningen öfverflödige, enär tillsynen å boställs- och kronohemmans skogar, äfvensom å jagtlagarnes eftersefnad, kunde åt Kronobetjeningen uppdragas; i anledning hvaraf och till beredande af besparing för Statsverket af mera än 11,000 Rdr Bico årligen, som för närvarande uti indelte räntor, spanmål och contante penningar till skogs- och jägeri-staterne utgå, oberäknadt den mängd boställen och lägenheter ifrågavarande tjänstemän innehafva, Motionairerne föreslagit, att berörde Stater måtte, allt efter timande afgång, upplösas, deras löner och räntor till Stats-Verket indragas samt deras boställen och oskattlagde lägenheter, sedan desse sistnämnde blifvit till hemman skattlagde, utarrenderas eller till skatte försäljas; vid hvilket förslag en Motionair ansett undantag böra ega rum, i afseende på Kronoparkers och odelade Allmänningars tillsyn och bevakning, derför ifrågavarande tjänstemäns bibehållande, dock till så inskränkt antal som möjligt, förmodats vara nödigt.

Desse motioner, af hvilka *Daniel Danielssons* blifvit till Utskottens gemensamma behandling, men de öfrige endast till Oeconomie-Utskottet remitterade, hafva Utskotten i ett sammanhang till pröfning föreslagit, dervid det icke undfallit Utskottens uppmärksamhet, att de förän-

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

10:de Häftet.

drade förhållanden, som med Kronoparker och Allmänningar jemte dispositions-rätten öfver ekeskogen tid efter annan inträffat, påkalla en reorganisation af skogs- och jägeri-staterne. I flere Län finnas icke Kronoparker eller Allmänningar, och skogs-betjeningens åtgärder äro der, sedan ekeskogen å Krono-skatte-jord nu mera blifvit från Kronan inlöst, hufvudsakligen inskränkte till uppsigten öfver boställs- och kronohemmans-skogar, jemte det nämnde tjenstemän, i egenskap af jägeri-betjening, ega tillse jagtlagarnes efterlefnad. Det vill synas, som skulle i sådane orter förbemaälda tjenstemän antingen kunna afskaffas och deras få kvarvarande åligganden öfverflyttas på Kronobetjeningen, eller åtminstone en högst betydlig minskning i deras antal ega rum; så mycket angelägnare, som tillfällen till åtal och deraf följande inkomster af bötes-andelar nästan försvunnit, hvarigenom denne åklagare-personal, sällan så lönad, som för dess bergning varit nödigt, än mera blottställes för armod, hvilket utan tvifvel hitintills ofta föranledt de missbruk, som från flera landsorter öfverklagas, och som beröfvat desse tjenstemän alltför mycket af det förtroende och anseende, hvarförutan ett kraftigt handhafvande af förbudslagar icke lärer kunna förväntas.

Å de Kronan behållne eller ännu odelade Parker och Allmänningar torde deremot en tillräcklig och lämpligt aflönad bevakningspersonal vara oumbärlig, så vida en ändamålsenlig skogshushållning vill påräknas; men då Utskotten ej äro i tillfälle att ingå i pröfning af alla de serskilda olika förhållanden, hvilka vid en förändrad reglering, i omförmålde afseende, måste komma i betraktande, eller anse en sådan pröfning af Utskotten lämpligen kunna företagas, finna Utskotten sig böra på det sätt understödja Motionairernes förslag, att Utskotten

vördsamt tillstyrka Rikets Högloflige Ständer att hos Kongl. Maj:t i underdanighet anhålla, det en förnyad organisation af ifrågavarande Tjenstemanna-Stater måtte verkställas och dervid all den indragning och minskning i personal iakttagas, som Kongl. Maj:t med värden om Kronans enskilde skogar och öfrige omständigheter i Näder finner förenlig.

Hvilket dock till Rikets Högloflige Ständers närmare pröfning vördsamt öfverlemnas.

Stockholm den 28 November 1834.

N:o 45.

Ankom till Exp. Utsk. den 28 Nov.

*Ytterligare Utlåtande, i fråga om lindring uti den, hemmansegarn
ne i Jemtland åliggande roterings- och rustningsskyldighet.*

Utskottens i detta ämne afgifna Betänkande, N:o 29, som vunnit Högvärldige Preste-Ståndets och Hedervärda Bonde-Ståndets bifall, har deremot af de 2:ne öfrige respective Riks-Stånden blifvit återremitteradt, på grund af gjorde armärkningar:

a) hos Högloflige Ridderskapet och Adeln:

1:o af Herr *von Törne*, som åberopat sin vid Betänkandet fogade reservation, hvaruti anføres, att det för Utskottens förslag om nedsättning i Jemtlands Regementes styrka nyttjade skäl, att all rotering borde grundas på jordens värde, och icke tillvägabringas genom penningebidrag från Rikets öfrige invånare, vore gällande, om ny rotering skulle verkställas, men icke lämpligt till närvarande fall, der fråga ej vore om annat än en interims-åtgärd under kort tid, intill dess nya hemman kunde hinna roteras, då bidraget upphörde; att ett bidrag till Jemtlands Rust- och Rotehållare, som Utskotten tillstyrkt för en tid af högst 3 år, i fall Regimentet nedsattes, vore mer behöfligt, om någon nedsättning icke sker; och att, då Kongl. Maj:t bestämdt afslagit en sådan nedsättning, samt hädanefter Stats-Magternes bifall fordrades för åstadkommande af ändring i Indelningsverket, följde deraf, att, om Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition icke bifalles, vunnas ej heller någon lindring för det Jemtländska folket, hvars bergning och räddning från undergång berodde på denna frågas afgörande;

2:o af Friherre *Boije*, hvilken, efter att hafva granskat förhållandet med Jemtlands rotering och rustning, ifrån dess första uppkomst, hufvudsakligen förklarar, att enär provincen, så väl i följd af contract som Kongl. Brefvet den 2 October 1806, egde rätt att i roteringskostnaden komma till likhet med Rikets öfrige provincer, borde frågan behandlas efter sin natur af contractsfråga, men icke förvexlas med en militair administrationsfråga; hvarföre Friherren önskat, att Utskotten ville gå till roten af provincens klagan samt derefter tala rent språk och föreslå Ständerne, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet begära, det, utan hinder af de

"mellankomne besluten, frågan må återfå sin ursprungliga natur af con-
"tractsfråga och såsom sådan varda behandlad;"

3:o af Friherre *Kantzow*, som gillat första delen af Utskottens förslag, eller angående Jemtlandska rustningens och roteringens jemnande till likhet med densamma i det öfriga Sverige; men deremot yrkat, att något Statsanslag, på sätt Utskotten tillstyrkt, icke måtte beviljas, enär detsamma vore olämpligt och allenast tjenande att fördröja roteregleringen;

4:o af Herr *Stuart*, som anmärkt, dels att vid en ny rotejemkning i Jemtland, till likhet med hvad i andra provinser eger rum, bör fästas afseende ej mindre å provincernes alla öfriga skyldigheter och onera, relativt till hemmanens förmåga att dem utgöra, än ock å roteringskostnadernes olika belopp; dels att, i händelse något Statsanslag, i och för ifrågavarande ändamål, skulle egarum — hvilket Talarne likväl bestridde — vore nödvändigt, att Utskotten bestämde, om detta anslag skulle utgå från Riksgälds-Contoret eller uppföras på 3:dje Hufvud-Titeln.

Med de 3:ne sistnämnde Talarne har Herr *Dalman, Wilhelm Fredric*, sig förenat, hvaremot Friherre *Cederström* instämt med Herr *von Törne*, och har Herr *Günther* yttrat, att det af Utskotten tillstyrkte anslag af 4,000 Rdr årligen borde beviljas, icke blott för 3 år, utan ända till dess roterings-jemkningen hunnit fullbordas, hvilket ej kunde påräknas inom en sådan tid.

b) Inom Vålloflige Borgare-Ståndet:

1:o af Herr *Rubin*, hvilken ansett, att nyssnämnde årliga anslag borde utgå, äfven om någon nedsättning i Regementets styrka icke varder af Kongl. Maj:t medgifven;

2:o af Herr *Ekstrand*, som deremot instämt i Herr Prosten *Åstrands*, vid Betänkandet fogade, reservation, innehållande, att då, efter de undersökningar, som föregått den föreslagna jemkningen, Jemtlandska roteringen borde innan 1835 års slut kunna verkställas, vore merberörde anslag obeförligt;

3:o af Herr *Hesle*, som likaledes ansett, att något Statsanslag icke borde ega rum.

Hvad sålunda förekommit hafva Utskotten öfvervägat, och funnit, att både billigheten och rättvisan af Jemtlandska roteringens bringande till likhet med hvad som eger rum i det öfriga Sverige blifvit ej mindre i Betänkandet än uti Rikets Ständers å förra Riksdagen i ämnet aflätne

underdåniga skrifvelse, som i Betänkandet åberopas, så fullständigt utvecklade och ådagalagde, att Utskotten anse något i afseende derå icke vara att förändra eller tillägga; äfvensom, då roteringskostnadernes olika belopp i olika provinser lär berö på hemmanens beskaffenhet samt tillgången på torplägenheter åt manskapet, och, efter Utskottens förslag, hemmanens godhet skall vid den nya rotejemkningen i Jemtland afses; så torde, hvad i denna del blifvit anmärkt, jemväl böra förfalla.

Beträffande anmärkningarne, rörande det af Utskotten tillstyrkte anslag; så Utskotten erinra, att, på sätt Betänkandet äfven utvisar, den nuvarande roteregleringen i Jemtland endast blifvit för en tid af 8 år, räknade från 1828 års början, af Rotehållarne antagen, och således tilländaläp per med år 1835, samt att, enligt 80 §. Regerings-Formen, någon förändring i Indelningsverket icke kan ega rum utan bägge Stats-magternes bifall. I händelse nu Kongl. Majt, uppå en förnyad underdånig anhållan, icke samtycker till Jemtlands roterande i likhet med Sveriges öfriga provinser, kommer, i Utskottens tanka, någon annan rotering eller rustning icke att af Jemtland utgöras, än den, som, efter 1689 års Contract, ålåg samma province, eller att hålla rooc man, befriade från commendering utom provincen; och i *detta* fall har något bidrag å Statens sida, till lindring i Jemtlands rustning och rotering, icke blifvit ifrågasatt, samt lär ej heller böra ifrågakomma.

Om åter den förut begärda och nu ytterligare föreslagna rotejemkningen vinner bifall, så inträffar, att densamma icke kan komma till verkställighet på samma tid eller med början af år 1836, då Contractet om den nuvarande interimis-regleringen går till ända. Att för den korta tiden emellan sistnämnde Contracts slut och den nya jemkningens början låta en återgång ske till det första Knektecontractet, har förefallit Utskotten olämpligt, dels i anseende till det täta ombyte af roteringssätt, som derigenom uppkomme och ej kunde annat än vara af ofördelaktig verkan för provincen, dels ock enär Jemtlandska styrkan, i sådant fall, ej kunde under nämnde tid påräknas till Rikets försvar i allmänhet, Utskotten, som derföre trott, att den nuvarande regleringen bör fortvara intill dess nya jemkningen hunnit verkställas, hafva, enär sådant icke kan utan ersättning fordras, tillstyrkt ifrågaställde årliga anslag af 4000 Rdr, hvars beviljande utförver den föreslagna tiden af högst 3:ne år, från 1836 års början, icke synes behöfligt, då med visshet bör kunna antagas, att den nya jemkningen inom nämnde tid kan tillvägabringas; lärande an-

slaget, såsom tillfälligt och sedan Riks-Statens 3:dje HufvudTitel nu mera är uppgjord, böra af Riksgälds-Contorets medel utgå.

Efter att sålunda hafva besvarat de framställde anmärkningarne, få Utskotten,

vidhållande hvad i Betänkandet N:o 29 är yttradt och tillstyrkt, hemställa, att Högloflige *Ridderskapet och Adeln* samt Vålloflige *Borgare-Ståndet* måtte om bifall till samma Betänkande med de öfrige respective Riks-Stånden sig förena; *samt att derjemte beslutas må, att det tillstyrkte anslaget till Rote- och Rusthållarne i Jemtland af 4000 Rdr Banco årligen i högst 3:ne år, från och med 1836 års början, bör af Riksgälds Contorets medel till Stats-Verket utgå.*

Stockholm den 28 Nov. 1834.

N:o 46.

Ankom till Exp. Utsk. den 28 Nov.

Betänkande, angående sättet för utgörandet af städernes inquarteringsbesvär samt en jemnare och rättvisare fördelning deraf.

Efter erhållen remiss af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse i detta ämne (N:o 57) har Stats-Utskottet gemensamt med Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet, till hvars befattning ärendet jemväl ansetts höras, detsamma till behandling företagit: hvarvid de förenade Utskotten ansett nödigt, att först i korrthet redogöra för de åtgärder och beslut, som å föregående Riksdagar blifvit i frågan vidtagne; i hvilket afseende Utskotten så anförä:

att Rikets Ständer, vid Riksdagen 1810, uti aflåten underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, yttrat sig väl anse, å ena sidan, öfverensstämmande med rättvisa och en jemn fördelning af skyldigheter medborgare emellan, att invånarne uti de städer, hvarest garnisoner voro förlagde, icke ensamme borde vidkännas kostnaden af en anstalt, som i sin mon för Statens och alla dess medlemmars säkerhet vore vidtagen; men äfven,

Litr. A.

Sammandrag öfver Inqvarterings-Tolagens belopp, samt kostnaden för Inqvartering och Service.

		Inqvarterings-Tolagens belopp.	Inqvarterings-Utgifter.	1832 Års				
				Inqvarterings-kostnad.		Service-kostnad.		
Södermanlands	Nyköping .	184						
Östergöthlands	Norrköping	3,980						
Gottlands . . .	Wisby . . .	562	817	817				
Blekinge . . .	Carlskrona .	1,526						fri från inqvartering af Flottans trupper.
	Carlshamn .	1,703	184			184		Garnisonen inqvarterad å Castellet.
Jönköpings . .	Jönköping .		606	581				
Christianstads	Christianstad	153	2,977	2,224		571		
Malmöhus . .	Malmö . . .	1,146	8,741	* 8,287				* inberäknad service.
	Landskrona	514	100			100		fri från inqvartering.
	Helsingborg		1,961	1,961				då inqvartering icke utgöres in natura, bestås 50 procents förhöjning utöfver öfverenskommelsen.
	Ystad . . .	806	** 3,464	** 665		1,130		** inberäknad afbetalning till Riksgälds-Contoret, reparationer m. m.
Hallands . . .	Warberg . .	275						
Göteborgs . .	Göteborg .	14,452	† 25,098	† 18,757		3,874		† inberäknad ränta, assurance, underhåll.
	Uddevalla .	572						
	Marstrand .		405	405				ersättes af Staten.
Gefleborgs . .	Gefle	308	308	200		29		för 1 Officer och 4 man vid Helsingborgs Regemente, som hafva tillsyn öfver Regementets beväringsoch beklädnads-förråd.
	Hudiksvall .		34	34				
Norrbottnen .	Piteå	8						
Summa		26,189	44,695	33,931		5,888		

Obs. 1832 års Inqvarterings-kostnad och Service har, till följd af mindre fullständighet i de inkomne uppgifterne, icke alltid kunnat bestämdt åtskiljas, hvadan under den ena af dessa titlar tilläfväntars upptagas medel, som tillhöra den andra.

Litt. B.

Sammandrag öfver Garnisonernes styrka samt sättet huru den är inqvarterad.

	Öfverste.		Öfverste-Lieutenanter, Majorer, Tygmästare, Commandant, Place-Major.		Regements-Quarttermästare, Ryttermästare, Capitainer, Regements-Läkare, Regements-Pastorer.		Subalt.-Officerare, Auditeurer, Reg.-Skrifvare, Commissarier, Bokh., Bat.-Pred., Tygvakt., Am.-Vakt., Mat. Bokh., Sqvadrans-Predikant.		Under-Officer, Rustmäst., Tygskrifv., Mönsterskrifvare, Under-Läkare, Häst-Läkare, Handtverksmästare.		Gemenskap, Handtverks-Gesäller.		
	Contant.	In natura.	Contant.	In natura.	Contant.	In natura.	Contant.	In natura.	Contant.	In natura.	Contant.	In natura.	
Wisby			1		3		3		8		24		
Carlshamn				1				1		2		13	Ätnjuter Service; hela styrkan inqvarterad å Castellet.
Jönköping			1				2		8		20		
Christianstad . .	1		4		12	1	30	2	64	18	handtv. 19	581	(här af bö i Capit.-; 2 Subalt.- och 18 Under-Officerare, samt manskapet uti Kronans Caserner.
Engelholm					1		2	1	8			* 100	* der af 8 gifta hussärer hafva inqvartering; dels contant, dels in natura, och 92 ogifta hussärer alla in natura
Malmö	1		3		4		17	4	23	7	300		(å Fästningen förlagde 4 Subalt.-Officerare och 7 Under-Officerare njuta Service, de förra å 24 R:dr och de senare å 13: 16 med 50 proc. förhöjning för de gifta.
Landskrona . . .				1		3		10		10		150	(bo i Kronans hus, manskapet förmodl. inqvarteradt å Fästningen. Service består.
Helsingborg . . .			1		1		3		8		96		
Ystad				1		2		4		9		104	(Casernerade i Staden tillhörigt hus, som inrymmer Under-Officerarne och Truppen med undantag af 3:ne gifta Under-Officerare.
Götheborg		1	5		18	2	39	7	23	44	13	937	(Truppens antal ej uppgifvet, hvadan Regementsstyrkan upptagits, enligt Staten, till 950 man.
Gefle			1						2			13	Manskapet bor i Casern, som förut varit Tullhus.
Summa	2	1	16	3	38	8	96	29	144	90	472	1,898	
<i>Inqvarterings-Penningar hafva sålunda blifvit beräknade:</i>													
Uti Wisby . . .			80		60		36		16		10		
„ Carlshamn . .			100		66: 32		53: 16		27				
„ Jönköping . .			100				36		24				Service-medel.
„ Christianstad	200: 32		162: 32		80		Läkare 16		22: 10. 9		8		
„ Engelholm . .					78		40		32				
„ Malmö . . .	* 166: 32		133: 16				62		40		handtv. 4		Inqvart. och Service (N.B. föreslaget år 1824.)
„ Landskrona .			200 —		100		Cornett 33: 16		21		gifta 25		
„ Helsingborg .			266: 32				og. 40		33: 16.		å 26: 32	ogifta.	
„ Ystad					* 48		og. 60				ogifta 10		* vistas ständigt i Staden.
„ Götheborg . .	666: 32				og. 96		og. 60		og. 18		gifta 18		
„ Gefle					g. 133: 16		g. 80		g. 36				
							g. 96						
													(Service, kostnaden summariskt uppgifven till 100 R:dr på det hela.
									g. 36		og. 8		
									og. 24		g. 24		
									16 $\frac{2}{3}$				(Service för Under-Officerare och manskap samt lysning i Stallen, enligt Contract, 666: 32.
									26: 32.		10		
									45		15		
									50		16: 32		
									60				
									40				

Litt. C.

Sammandrag öfver till Inqvartering tjenlige eller hembjudne Byggnader, tillhörige Kronan, städer eller enskilde. (utom Stockholm.)

		Kronans.		Städernes.			Enskildes.		
		Antal.	Finnes eller inrymmer.	Antal.	Inrymmer.	Pris.	Antal.	Pris.	
Stockholms	Waxholms Fästning .		94						
Gottlands	Wisby	1	Magasinshus				4	21,200	
Calmare	Calmar			1	124				
Blekinge	Carlshamns Castell .	1	17						
Christianstads	Christianstads Fästning	2	300						
	Cimbritshamn						2	2,000	
	Engelholm	4	Stall m. m.						
Malmö	Malmö		Citadellet.	2	{ med Stall } { o. Magas. }	35,000	11	36,600	
	Landskrona Fästning								
	Helsingborg	1					1	2,000	
	Ystad	1		1	3 stall m. m.	33,000			
Hallands	Warbergs Fästning .								
Götheborgs	Götheborg			2	844	126,000	3	28,000	
	Uddevalla						1	4,000	
	Marstrands Fästning .		{ 16 Officer. } { 120 man. }				9	22,700	
Skaraborgs	Carlsborgs Fästning .								
Gefleborgs	Gefle	*1	13						
S:r		11		9			31		

{ finnes för närvarande 5 Officerare, 4 Civile personer, 2 Und.-Officerare och 82 man.

{ NB. garnison finnes ej här. 4 Under-Officerare och 120 man. 1 Officer, 2 Civile, 1 Under-Officer och 13 man.

{ anmäles, att flere personer kunde inqvarteras i Kronans hus, änder för närvarande inrymmes,

Citadellet begagnas för fångar.

* f. d. Tull-hus.

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.
10:de Häftet.

STOCKHOLM, ECKSTEINSKA TRYCKERIET, 1834.

Litt. C.

Sammandrag öfver till Inqvartering tjenlige eller hembjudne Byggnader,
tillhörige Kronan, städer eller enskilde. (utom Stockholm.)

		Kronans.		Städernes.			Enskildes.			
		Antal.	Finnes eller inrymmer.	Antal.	Inrymmer.	Pris.		Antal.	Pris.	
Stockholms	Waxholms Fästning .		94							{finnes för närvarande 5 Officerare, 4 Civile personer, 2 Und.-Officerare, och 82 man.
Gottlands	Wisby	1	Magasinshus					4	21,200	
Calmare . .	Calmar			1	124					{NB. garnison finnes ej här. 4 Under-Officerare och 120 man. 1 Officer, 2 Civile, 1 Under-Officer och 13 man.
Blekinge . .	Carlshamns Castell .	1	17							
Christianstads	Christianstads Fästning	2	300							{anmäles, att flere personer kunde inqvarteras i Kronans hus, änder för närvarande inrymmes,
	Cimbritshamn							2	2,000	
	Engelholm	4	Stall m. m.							Citadellet begagnas för fångar.
Malmö . . .	Malmö		Citadellet.	2	{med Stall} {o. Magas. }	35,000		11	36,600	
	Landskrona Fästning									
	Helsingborg	1						1	2,000	
	Ystad	1		1	3 stall m. m.	33,000				
Hallands . .	Warbergs Fästning .									
Göteborgs	Göteborg			2	844	126,000		3	28,000	
	Uddevalla							1	4,000	
	Marstrands Fästning .		{16 Officer.} {120 man. }					9	22,700	
Skaraborgs .	Carlsborgs Fästning .									
Gefleborgs .	Gefle	*1	13							* f. d. Tull-hus.
S:r		11		9				31		

Bih. till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

10:de Häftet.

STOCKHOLM, KARSTEN & TYCEN, 1884.

å den andra, betänkligt, att, i Rikets invånares genom krigets olyckliga följder iråkade utblottade ställning, tillstyrka någon ny tunga eller några nya pålagor, hvaremot Rikets Ständer trodde det öfverklagade inqvarteringsbesväret lämpligast kunna afhjelpas derigenom, att i de städer, hvar-
est ständig garnison vore förlagd, på Statens och det allmännas bekostnad så vidt och så fort dess tillgångar medgäfv, Casernbyggnader, lämp-
lige och tillräcklige för ändamålet, blefvo anlagde och underhållne; och
franställdes derjemte den underdåniga anhållan, att, till lättnad i de one-
ra och utskylder, som med inqvartering af Cavallerie framför den af In-
fanterie äro förenade, stall och andra till magasin och förvaringsrum
för fourrage m. m. erforderlige hus, i de städer, der cavallerie-trupp i
garnison eller ståndqvarter vore förlagd, genast på Statens bekostnad
mätte varda anskaffade;

att, då ärendet sedermera vid 1823 års Riksdag förekom, Rikets
Ständer, genom underdånig skrifvelse, anhållit om en undersökning angä-
ende inqvarteringsbesväret till sina grunder, och om utarbetande af för-
slag till dess jemnare fördelning; med underdånig begäran derjemte, att
emedlertid, af de till försvarsverket i allmänhet hörande medel, lämplige
och tillräcklige casernbyggnader måtte blifva anlagde och underhållne i
de städer, hvarest ständig garnison finnes, så vidt och så fort Kongl.
Maj:t dertill funne tillgångar, samt att i de städer, der cavallerie-trupp
vore stationerad, stall, magasin och förvaringsrum för fourrage m. m., i
mon af tillgångarne måtte, på allmän bekostnad, varda anskaffade, så att
1809 och 1810 årens Riksdagsbeslut i denna del, så fort möjligen ske
kunde, måtte vinna verkställighet;

att, sedan Kongl. Maj:t, efter inhemtande af Krigs-Collegii och Stats-
Contorets Utlåtande, och med tillkännagifvande af hvad derigenom blif-
vit utredt, till Rikets å förra Riksdagen församlade Ständer öfverlemnadt
att för inqvarteringsbesvärets jemnare och rättvisare fördelning, än hittills;
bestämman de grunder, Rikets Ständer för godt funno; hafva Rikets Stän-
der uti skrifvelse (N:o 342), med uppskjutande af ärendet, för hvars full-
ständiga behandling åtskillige förberedande åtgärder i administrativ väg
erfordrades, till Kongl. Maj:t i underdånighet hemställt, om icke den å-
sigt i ämnet, som förut af Rikets Ständer vid 1809 och 1823 årens Riks-
dagar blifvit yttrad, finge, såsom grund för inqvarteringsens framtida re-
glerande, antagas, och, i ölverensstämmelse dermed, uttryckligen bestäm-
mas: att städernes inqvarteringsskyldighet till de i ständige garnisoner

förlagde trupper för framtiden måtte inskränkas till förbindelsen att förse befäl och manskap med så kallad service eller sängkläder, ved och ljus; att caserner och nödige boställsrum i de garnisonsorter, der sådane ej redan funnos Kronan tillhörige, alltså måtte komma att för Kronans räkning inköpas eller uppföras, så fort Statens tillgångar sådant medgäfvos; och att, då inqvartering af cavallerietrupp jemväl medförde behovet af stall- och magasinrum för fourrage-persedlar, utan att någon förbindelse för städerna, att sådane lägenheter utan ersättning tillhandahålla, kunnat i äldre eller senare Författningar anträffas, städerna skulle ifrån en dylik skyldighet genast, eller så fort ske kunde, varda befriade; men intill dess en sådan anstalt kunde hinna vidtagas, skulle, med inqvarteringsens utgörande, såsom hittills, forfaras; och förbehöllo sig Rikets Ständer, att, efter erhållne nödige upplysningar, vid denna Riksdag slutligen pröfva, och för sin del bestämma den ytterligare lindring i servicens anskaffning och underhållande, som möjligen kunde komma att beviljas de städer, hvilka hafva garnisoner, antingen genom tillökade tolags-medel, genom andra städers bidrag eller genom allmänna bevillningen; begärande Ständerne, till beredande af en sådan förbättrad reglering, att project måtte upprättas till en efter nuvarande tids fordringar lämpad Inqvarterings-Ordning så väl för Stockholms stad, som öfrige städer i Riket, inom hvilka garnisoner vore eller kunde blifva förlagde; att från Rikets städer måtte infördras: 1:o ett uppåttittlar summariskt uppställt sammandrag öfver hvarje stads af Staten erhållne förläningar och förmoner samt derföre bestämda vilkor och ändamål, utvisande den verkliga behållningen på det hela, under hvartera af de fem åren 1824 — 1828; 2:o specifikt förslag, innefattande en jämförelse emellan inqvarteringsens belopp, å ena, och de, i och för inqvarteringen, bestridda utgifter, å den andra sidan, så väl för hvartera af berörde fem år serskildt, som i medeltal för dem alla; och 3:o bestyrkte afskrifter af sådane ännu gällande contract eller öfverenskommelser, som emellan hvarje stad och dess garnison blifvit träffade om sättet och vilkoren för inqvarteringsens utgörande i penningar; — att undersökas måtte huruvida icke en eller annan stad, i äldre eller senare tider, fått, utom den så kallade *Tillöknings-tolagen*, några inkomster, donationer af jord eller andre förmoner sig tillagde, till lindring i inqvarterings-besväret; — samt att specifika uppgifter å garnisonens styr-

ka till befäl och manskap inom hvarje stad måtte upprättas, derjemte upplysande sättet, huru garnisonen nästföre denna Riksdags början vore inqvarterad; hvilka Kronan tillhörige byggnader inom hvarje garnisons-ort redan funnos att tillgå, eller oundvikligen derutöfver erfordrades för inrymmande af garnisonen tillhörige och till inqvartering berättigade personer af alla fräder; om redan uppförde, städerna eller private tillhörige, tjenlige byggnader dertill kunde få köpas, samt i sådant fall, till hvad pris; och borde, i händelse byggnad för Statens räkning ej kunde undvikas, ritningar och kostnadsförslag dertill bifogas; hvarjemte Ständerne anhöllo, att de i Götheborg, Malmö, Ystad och Helsingborg, uppå deras enskilda bekostnad uppförde caserner, stallbyggnader och magasinshus måtte besigtigas och värderas, samt bestämda uppgifter infordras å den summa, emot hvilken hvarje serskild byggnad kunde till Staten öfverlätas.

Uti ifrågavarande Nådiga Skrifvelse har Kongl. Maj:t, med bifogande af Kongl. KrigsCollegii och StatsContorets underdåniga utlåtanden jemte dertill hörande bilagor och öfrige handlingar, till Rikets Ständers egen pröfning i Näder öfverlemnadt att bestämma grunderne för inqvarteringsbesvärets jemnare och rättvisare fördelning, samt dels fästat Rikets Ständers uppmärksamhet å olämpligheten af nybyggnad eller inköp för Kronans räkning af hus och lägenheter, att begagna för garnisonernes inqvartering, dels i Näder Sig yttrat angående ett upprättadt och till Ständernas granskning jemväl öfverlemnadt förslag till ny Inqvarterings-Ordning för städerna utom Stockholm, dels ock förklarat, att, beträffande inqvarteringen för sistnämnde stad, hvarom genom senare Författningar blifvit regleradt, borde, för närvarande, vid nu gällande stadganden förblifva.

Utskotten, som angående Inqvarterings-Ordningen komma att meddela serskildt Betänkande, anse sig böra framställa de upplysningar och yttranden, som i ofvanomförmälde handlingar innefattas, innan Utskotten upptaga de i ämnet väckte serskilte motioners innehåll.

EmbetsVerken hafva, i anledning af Rikets Ständers skrifvelse, infordrat upplysningar i ofvanberörde afseenden från Rikets städer, med undantag af Stockholm, som utan uppgifven anledning är uteslutet; och hafva, på grund af desse upplysningar, af EmbetsVerken blifvit upprättade följande, Stockholm icke innefattande sammandrag öfver 1:o Inqvarterings-tölagens belopp samt kostnaden för inqvartering och service (Litt. A.);

Bih. till R. S. Prot. 1834 4 Saml.

10de Häftet.

1:o garnisonens styrka, sättet huru den är inqvarterad samt inqvarterings-penningarnes beräkning (Litt. B); 3:o Bevillning för egendom och rörelse äfvensom uppgifne förmoner och inkomster; 4:o till inqvartering tjenlige byggnader, tillhörige Kronan, städer eller enskilde (Litt. C); Och som i allmänhet upplysningsvis blifvit andraget: att det icke kunnat bestämmas, huruvida den jord städerna innehafva blifvit dem af Staten förlänad, eller egande-rätten dertill annorlunda förvärfvad; att afkomsten af densamma, äfvensom andre inkomster alltid blifvit använde till städernas allmänna utgifter och publice byggnaders underhållande; och att icke någon stad i äldre eller senare tider fått, utom den såkallade *Tillöknings- eller Inqvarterings Tolagen*, någon donation af jord eller andre förmoner, till lindring i inqvarterings-besväret sig tillagde; altså och enär åtskillige städer uppgifvit alla sina inkomster, men andre åter, med hänseende dertill, att de icke hafva någon gemenskap med inqvarterings-förhållanden, dels allenast upptagit den jord de innehafva, dels icke lemnat någre uppsatser öfver de årliga inkomsterna hvarken af nämnde jord eller i öfrigt, vid hvilket förhållande "sammandraget öfver bevillning för egendom och rörelse samt andre förmoner och inkomster" icke kunnat blifva annat än ofullständigt; hafva Utskotten ansett öfverflödigt att sistnämnde sammandrag bifoga, utan få endast upplysa, att bevillningssumman af städerna, utom Stockholm, utgör:

för egendom	-	-	-	-	-	-	65,457
för rörelse	-	-	-	-	-	-	143,541
							R:dr 208,998.

De öfrige bifogade sammandragen, hvari skillingar och runstycken ej äro upptagne, utvisa hufvudsakligen följande förhållanden:

att inqvarterings-tolagen utgår i 14 städer och belöper sig, för ett medium af fem år, nemligen 1828—1832, till	-	-	R:dr 26,189.
hwaremot inqvarterings-utgifterne för samma tid utgjort	-	-	44,695.

så att en brist uppstår af	-	-	-	-	-	R:dr 18,506.
hvilken summa dock bör minskas med den ersättning af	-	-	-	-	-	405.
som staden Marstrand af Staten erhåller;						

hvarföre bristen utföres med	-	-	-	-	-	— 18,101.
------------------------------	---	---	---	---	---	-----------

dock äro staden *Engelholms* inqvarterings-utgifter deruti icke inbegripne, af skäl, som här nedan skola uppgifvas;

att af garnisonernes i 11 städer styrka, som egt rättighet till inqvar-

tering, en del varit inrymd i ronans hus och en del i städernes eller hos private;

och att till inqvartering tjenlige byggnader finnas:

tillhörige Kronan	-	-	-	-	-	-	-	11 stycken
- - städerna	-	-	-	-	-	-	-	9 stycken
och af private till salu erbjudne	-	-	-	-	-	-	-	31 stycken,

I öfrigt innehålla handlingarne följande upplysningar:

att i *Visby* icke finnas för militair bestämda boningshus, utan är inqvartering och service för der stationerade Garnison och Handtverks-stat, enligt träffad öfverenskommelse, bestridd af staden till det isammandraget upptagne belopp, 817 R:dr, som uttaxerats i staden, utan att den till stadens allmänna behof, bland öfrigt tolag, ingångna inqvarterings-tolag der till användts;

att inqvarterings-tolagen i *Carlshamn* ingått till stadens allmänna kassa; varande den der förlagde styrka i Sjöcastellet inqvarterad, så att staden allenast utbetalar service-medel; och hafva, efter Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uppgift, några contract eller öfverenskommelser emellan staden och garnisonen, rörande sättet för inqvarterings utgörande i penningar, icke kunnat presteras;

att *Jönköpings* stad icke eger förmon af inqvarterings-tolag, men utgör inqvarterings-kostnader till en commendering af Götha Artilleri-Regemente samt en der stationerad Gevärsförråds-stat, hvilka utgifter uttaxeras till ena hälften af hus-egare och till den andra af borgerskapet för deras näring och rörelse, utan att afskiljdt är hvad som tillhör servicen; och äro några skriftliga contract om inqvarteringen emellan staden och garnisonen icke upprättade, utan beror beloppet på nya öfverenskommelser vid hvarje ombyte af manskap, hvilka hittills skett muntligen inför Magistraten;

att uti *Christianstad* inqvarterings-utgifterne, för ett medium af 5 år utgörande 2,977 R:dr, deraf 576 R:dr äro service-medel, beräknats efter de grunder, som af en uti staden nedsatt Comité för inqvarterings-ärenden blifvit bestämde; att den obetydliga inqvarterings-uppbörden blifvit anvisad afräkningsvis för servicens utgörande; och att för det der förlagde Artilleries hästar erforderlige stall, inventarier deri och redskap tillhandahållas för Statens räkning utan något bidrag af staden;

att i *Malmö* inqvarterings-tolagen användts till stadens behof och hamnens underhåll, enligt ett åberopadt Kongl. Bref af den 23 Februarii

1802, deremot inqvarterings-utgifterne, som utgå i följd af muntlige aftal och uti hvilkas i sammandraget uppförde summa inbegripas aflöning åt betjening för inqvarterings-göromål, reparationskostnad å stall-byggnader samt diverse andra utgifter, blifvit på inqvarterings-gifvarne fördelade; varande skilnad icke utförd emellan hvad som räknas till hyra och service. Utom å f. d. Citadellet, hvarest den för correctionisters bevakning commenderade trupp är förlagd, med åtnjutande för Öfver- och Under-befäl af service från staden, finnes icke något till inqvartering användbart Kronans hus, utan endast utrymme för strandports-vakten, rådhus samt sjukhus, hvaremot staden bekostat en stallbyggnad för en uppgifven summa af 44,000 R:dr, men hvilken, efter hvad Magistraten tillkännagifvit, kan åt Staten upplåtas för 35,000 R:dr, som år 1827 blifvit begärdt;

att, enligt Magistratens i *Landskrona* tillkännagifvande, staden skall genom sine privilegier vara befriad från inqvarterings-besväret; men utgör dock service dels in natura dels med penningar, utan att annan uppgift derom är lemnad, än att den utgått till det i sammandraget uppförde belopp; och eger Kronan å stället, serdeles efter Kongl. Maj:ts Eget värfvade Regementes upplösning, öfverflöd på byggnader;

att uti *Helsingborg*, hvarest någon inqvarteringstolag icke uppbäres, skulle inqvarteringen utgå in natura, men lär dock vara liqviderad med contant 1,728 R:dr, hvartill komma stallhyra för fem hästar, arfvode för inqvarterings-räkenskapen samt räntan å 2000 R:dr, som staden skall förskjutit till inköp af ett Kronans magasinshus, hvilket deremot nu på Stats-Verkets bekostnad blifvit till Husar-stall inredt och underhållet; utgörande beloppet häraf 233 R:dr 16 sk., eller, tillhoppa med förstnämde summa, 1,961 R:dr 16 sk. Några contract om inqvarterings-vilkoren äro icke afslutade, och önskar staden att få öfverlåta stallen till Kronan, emot återbekommande af förenämnde 2,000 R:dr;

att uti inqvarterings-utgifterne för *Ystad* inbegripas dels en de förra åren till och med för år 1831 uppgifven betydlig ränte- och capital-afbetalning å stadens skuld till Riksgälds-Contoret, för lån till stall- och casernbyggnad, dels ock utbetalningar för reparationer å husen jemte redögörare-arfvode. Enligt ett med Majoren Nordenstjerna upprättadt contract, håller han ljus och conditionelt ved för casernen och stallen, stall-attirakem, m. emot en årlig ersättning af 666 R:dr 32 sk. Banco; och ehuru detta är det enda så beskaffade contract som finnes, skall likväl staden,

efter serskilde öfverenskommelser, med penningar ersätta åtskillige personer för inqvartering. I öfrigt förmåler Magistraten, att staden vill åt Kronan öfverlåta casern, kokhus och 2:ne vid Östergatan belägna stall för tillsammans 30,000 R:dr samt ett i norra delen af staden beläget stall för 3,000 R:dr, allt Banco;

att den för *Göteborg*, i medeltal, upptagne inqvarterings-kostnad, som utgår enligt med garnisonen upprättade contract, innefattar följande poster: inqvarterings-utgiften för trupper, militaire- och slotts-stater 14981; för Handräcknings-Båtsmän och Lots-Älderman 110 R:dr, löner för Inqvarterings-verkets betjente och extra utgifter 1,291 R:dr; för servicens underhåll i casernerna jemte assurance-premien derföre 1554 R:dr; samt sammanlagd calculerad ränta å kostnaden för Artillerie- och Husar-casernernes uppbyggande 7,161 R:dr. Stadens inqvarterings-gifvare, uppfordrade att bestämma prisen för stadens 2:ne caserner, i det fall, att de för Statens räkning skulle inlösas, hafva för Artillerie-casernen uppgifvit ett pris af 150,000 R:dr Banco, och för Husar-casernen 12,000 R:dr samma mynt; och lär den förres byggnad år 1794 kostat 114,000 R:dr, hvilket belopp i sammandraget Litt. b. är upptaget;

att staden *Marstrand*, på grund af Kongl. Resolutionerne den 27 Mars 1770, och Kongl. Brefvet den 10 Augusti 1813, blifvit genom Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborg, den 22 October 1823, i Näder tillagd ersättning i contant efter bestämd tariff för inqvartering samt service, som staden åligger utgöra; men då inqvarterings-tagarne nu mera sjelfve uppbära ersättningen, uppgående till 405 R:dr 16 sk., är staden ifrån all kostnad befriad. Någon inqvarterings-tolag eger icke rum;

att för commenderingen uti *Gefle* af Svea Artillerie-Regemente är inqvarteringskostnaden bestridd af inqvarterings-tolagen, hvilken är sammanblandad med den allmänna, enär den förras öfverskott får, enligt Kongl. Brefvet den 23 Augusti 1814, användas till stadens behof; och har, sedan år 1818, manskapet, bestående af 12 man och en constapel, varit inrymdt uti ett Kronans f. d. Tullhus, som staden underbåller och förser med service, och deribland med ljus och ved enligt contract af den 31 December 1820;

att staden *Hudiksvall* icke är med ständig inqvartering besvärad, men uppbär inqvarterings-tolag, för hvilken dock, i anseende till dess sammanblandande med ordinarie tolagen, någon specifik eller serskild re-

dovisning ej blifvit aflemnad. Emedlertid är ordinarie och inqvarterings-tolagen af Magistraten uppgifven, för ett medium af 5 år, till 113 Rdr, med tillkännagifvande, att, genom Kongl. Resolutionen den 22 Julii 1828, skall staden, i och för rättigheten att uppbära tolag, blifvit ålagd anskaffa och underhålla de för tullbetjeningen i staden nödige embets- och vakt-rum. Deremot visa uppgifterne från *Söderhamn*, att denna stad icke uppbär inqvarterings-tolag, men besväras af inqvartering utaf 1 officer och högst 4 man, som för en eller annan gång under loppet af ett år com-menderas till staden för tillsynen öfver Helsinge Regementes i staden be-lägne beväring- och beklädnads-förråd. Kostnaden för denna inqvarte-ring är, för ett medium af 5 år, upptagen till 34 Rdr, och lärar, enligt hvad sålunda angående *Hudiksvall* och *Söderhamn* blifvit upplyst, den förra staden kommit att af misstag införas i sammandraget Litt. A, i stäl-let för *Söderhamn*, på hvilken det derstädes om Hudiksvall upptagne förhållande inträffar;

att uti staden *Engelholm*, hvarest en Esquadron af Kronprinsens Husar-Regemente är förlagd, eger Kronan de för Husarernes inrymman-de samt fourrage-persedlarnes upplag, rustkammare och stallrum nödige lägenheter; men befälet och till en del manskapet bekommer af staden dels hyresersättning med inberäknad service, dels inqvartering hos Bor-gerskapet in natura, utan att staden njuter någon fördel af inqvarterings-tolag, som der ej eger rum; och som betalningen, der den utgår, för in-qvarteringsberättigade är olika för gifte och ogifte, samt serskilda beting-derom uppgjorda; så har någon bestämd kostnad för året icke kunnat uppgifvas.

Uti det af Embets-Verken, rörande ifrågavarande ämne, afgifne un-derdåniga Utlåtande, har Stats-Contoret yttrat, att, då det skulle blifva en för Stats-Verket för mycket betungande utgift, om i alla städer, der stän-dig garnison inqvarteras, tillräcklige och ändamålsenlige casernbyggnader, samt, der Cavallerie-trupp är förlagd, stall och fourrage-magasin skulle på Statens bekostnad inköpas eller anläggas samt underhållas, hvareaf äf-ven kunde uppkomma betydliga förluster, i händelse af truppernes för-flyttning från en station till en annan; syntes det Stats-Contoret, som, i närvarande förhållanden, det vore lämpligaste sättet för inqvarterings-besvärets utgörande, att inqvarterings-utgifterne för städerna, utom Stock-holm, blefvo, efter inqvarterings-tolagens afräknande, fördelade till ge-mensamt utgörande, efter hvarderas förmåga, handelsrörelse och borgerli-

ga näringar, helst äldre och nyare Författningar jemväl inneburo det gemensamma syfte, att inqvarteringen vore en allmän skyldighet, hvars utgörande af städerna ansetts motsvara landets besvär att herbergera indelta Arméen samt tågande trupper. Inqvarterings-tolagen, som hittills användts i första rummet till inqvarterings-utgifters bestridande, och vidare till städernas allmänna behof, borde hädanefter ingå till Stats-Verket, för att, tillsammans med städernas bidrag, utgöra tillgång för den contanta inqvartering, som varder de inqvarterade trupperne tillagd, och skulle den blifvande contanta inqvarteringen till ifrågavarande garnisoner lämpligast uppföras å Riks-Staten, samt de härtill erforderlige medel uttaxeras på städerna, antingen genom årlig afgift efter deras classification, eller ock genom viss förhöjning å bevillningen för städers och köpingars egendomsvärde och rörelse. Som, enligt hvad sammandraget Litt. A utvisar, inqvarteringstolag icke influtit eller beräknats i alla stapelstäder, och derjemte uti uppgifterne från en del städer anmält, att uppbörden af inqvarteringstolagen inbegripits under den så kallade tolagen, utan att vederbörande kunnat uppgifva huru stor del deraf utgjort tillökning- eller inqvarteringstolag; så och för att härutinnan åstadkomma enhet, har Stats-Contoret hemställt, huruvida det icke må stadgas, att beräkning af inqvarteringstolag i Rikets samtliga städer, utom Stockholm, bör efter redan stadgade eller, så vidt möjligt vore, enahanda grunder iakttagas, och medlen, utan sammanblandning med städernas inkomster, debiteras uti Tullverkets räkenskaper, samt der redovisas såsom Statsmedel; varande, genom Kongl. Brevet den 3 Maji 1708, tillökningstolagen för Rikets samtliga stapelstäder, med undantag af Stockholm, bestämd till en procent för utgående rå- och inkommande förarbetade samt en tredjedels procent för utgående tillarbetade och inkommande råvaror, hvilket genom Kongl. Brevet till Commerce-Collegium den 29 Maji 1719 blifvit ned-satt till 3 $\frac{1}{4}$ procent af inkommande och 1 $\frac{1}{4}$ procent af utgående varor; men sedermera hade åtskilliga förändringar med tolagsavgifterne så väl för Götheborg som en del andre städer af Kongl. Maj:t i Näder blifvit stadgade. Det belopp, som erfordrades till fyllnad i behofvet för inqvarteringsutgifternes bestridande, komme att minskas i den mån inqvarteringstolagen genom en allmänna och noggrannare tillämpning af föreskrifterne om densammas utgörande inginge till högre belopp, samt att ökas med de hyres-utgifter, som kunde bestämmas för städerna tillhörige, till inqvartering eller stallrum erforderlige byggnader, afvensom på

inqvarteringspenningarnes bestämmande i Inqvarterings-Ordningen komme att bero, om någon vidare förhöjning eller förminskning i berörde belopp inträffade.

Krigs-Collegium, som instämt uti Stats-Contorets yttrande om ogagneligheten deraf, att flere hus för inqvarteringsbehofvet, än de som finnas, skulle för Kronans kostnad anskaffas, har, af sådan anledning, funnit det icke ändamålsenligt att upprätta ritningar och kostnadsförslag till sådane byggnader, eller att granska de från flere städer inkomna värderingsinstrument, hvilket med mer tillförlitlighet och nytta kunde ske i det fall, att Rikets Ständer skulle för sådane byggnader, hvilka uti det af Embets-Verken år 1828 i ämnet afgifna Utlåtande ansågos uppgå till mer än en half million Riksdaler Banco, anslå erforderlige medel. I afseende å sättet att tillvägabrunga en lindring i inqvarterings-besvaret har Krigs-Collegium varit af olika tankar med Stats-Contoret, Jemte det Collegium ansett tillökning i tolagen icke fullkömligen motsvara ändamålet, emedan utgiften, såsom tillökad taxation å handelsrörelsen, skulle falla Borgerskapet och indirecte äfven öfrige Stadens invånare till last samt således i verkligheten icke medföra åsyftad förmon för Staden, har Collegium, beträffande förslaget att för framtiden tillförbinda invånarne uti uppstäder och de stapelstäder, hvilka hittintill ej varit med ständig inqvartering besvärade, eller utgjort afgifter dertill, att bidraga till lindring uti de öfriga städernes inqvarteringskostnad, funnit detsamma icke öfverensstämma med grunderne för inqvarteringen, eller blifva rättvist, med mindre sådane städer kunde beredas någon fördel, motsvarande ifrågakämlle nya onus. Deremot har Collegium tillstyrkt, att, jemte det den inqvarterings-tolag, som uppbäres uti städer, hvilka ej hafva ständigt inqvarterade trupper, varder, såsom påbjuden med afseende å inqvarteringskostnad, till Stats-Verket indragen till bidrag för ifrågavarande atgifter, desse utgifter måtte påföras allmänna Bevillningen. I öfrigt har Collegium tillkännagifvit, dels att det synts Collegium angeläget controlera rigtigheten af de utaf städerna uppgifna inqvarterings-tolagssummors belopp, helst denna uppbörd från äldre tider tillkommit för att användas till understöd för ifrågavarande besvär, men att Collegium deraföre saknat alla nödiga materialier; dels ock att granskning af de öfrige från städerna uppgifne förhållanden, angående deras inkomster i jord, m. m., hvarken kunnat, i
brist

brist af erforderlige controler, företags, eller varit nödvändig med de äsigter af ärendet, som af Collegium blifvit framställdt.

Följande motioner i ämnet hafva inom Välldlige Borgare Ståndet blifvit väckte, nemligen:

1:o af Herr *J. Hemberg*, som yrkat, att sedan Rikets Ständer å förra Riksdagen beviljade, att utaf staden Ystads skuld till Stats-Verket skulle, intill denna Riksdag, få innehållas med capital och räntesafbetaling för 16,000 Rdr, det måtte, i händelse sjelfva hufvudfrågan, eller allmän rättelse och reglering af det, vissa städer nu åliggande inqvarteringsbesvär, icke skulle kunna under närvarande Riksmöte blifva slutligen afgjord, Ystads invånare få åtnjuta samma förmön, som vid sistlidne Riksdag dem förunnades, eller att vara befriade från capital och räntesafbetaling af ofvannämnde del af dess skuld, hvilken frihet borde oafbrutet fortfara intil dess berörde allmänna rättelse och reglering för sig gått och blifvit satt i verkställighet;

2:o af Riksdagsfullmäktige från Götheborg, Herrar *B. H. Santesson*, *Olof Vijk* och *Erik M. Leffler*, hvilka, under åberopande af hvad Rikets Ständer förut i denna fråga beslutat, begärt, att för Rikets Ständer måtte framläggas en bestämd beräkning af det belopp i penningar, som erfordras för att tilldela de af inqvarteringsbesväret lidande städer den ersättning, hvilken under nära 154 sekels tid varit lofvad, och hvaraf de voro i högsta behof;

3:o af Herr *C. C. Halling*, som omförmält de åtgärder, som i denna fråga förut blifvit vidtagne, samt, under bestridande, att garnisonerande städer i fredstider voro skyldige förse befäl och manskap med ved och ljus, och att städerna, hvilka ej heller genom 1720 års Inqvarterings-Ordning vore till inqvartering förbundne, hemtade någon fördel genom tillvaron af en garnison, föreslagit, att den beslutade regleringen af städernas inqvarteringsbesvär måtte vid denna Riksdag ovilkorligen för sig gå, så att, om de städer, hvilka hittills emot de öfriga varit hårdt betungade, icke skulle kunna beredas någon ersättning för den förflutna tiden, de åtminstone för framtiden måtte från all kostnad och besvär med inqvartering varda befriade genom bestämmande af inqvarteringspenningar af Statens medel åt befälet och, genom accord med detsamma, för truppen, der den ej i Kronans hus inrymmes, hvilket vore fördelaktigare, än

att, genom inköp eller nybyggnad af Caserner för ofta ombyllige behof, belasta Staten med obestämda utgifter; och borde, intill dess detta kunde bringas till fullkomlig verkställighet, de städer, hvilka under tiden måst upptaga lån af allmänna medel för Casern- och Stallbyggnader, tillerkännas befrielse att derå göra ränte- eller kapitalafbetalningar, samt derjemte tillåtas att å lånen afskrifva beloppet af den till inqvarteringen årligen utgående kostnad utöfver beloppet af i hvarje stad uppburen inqvarteringstolag.

I anledning af Herr *Hallings* motion, hafva inom Vällofliche Borgare-Ståndet sig yttrat;

a) Herr *Biörck*, som, förenande sig med Herr *Halling*, anhållit, att särskild uppmärksamhet måtte fästas på förhållandet med inqvarteringsbesväret i Stockholm, i afseende hvarå upplystes, att inqvarteringssumman derstädes uppgick år 1822 till 42,000 Rdr och växte påföljande år till öfver 60,000 Rdr samt utgjorde, efter det gravationsförslag, som för detta år vore uppgjort, mera än 81,000 Rdr. Visserligen åtnjötes, till kostnadens betäckande, en andel i tolagen, men förhållandet emellan utgifter och tillgångar vore sådant, att Stockholms Borgerskap detta år måste betungas med ett tillskott af mera än 17,000 Rdr; och enahanda belopp uttaxerades å husegarne, dock för dem med afdrag af 9,000 Rdr, som af Brandförsäkrings-Contoret betalades. Efter år 1810 hade Caserner för Gardes-Regementena inrättats, utan att någon fördel deraf tillskyndats inqvarteringsgifvarne. Af gravationslistan för innevarande år finnes, att inqvarteringssumman uppginge: för Svea Lifgarde till 14,679 Rdr; Andra Lifgardet 14,671 Rdr; Lifgardet till häst 9,354 Rdr och Svea Artillerie-Regemente 18,728 Rdr. Dessutom besörjde staden inqvartering för Hofstaterne samt lemnade inqvartering åt Ingenieur-Corpsen, Topografiska Corpsen, Artillerie-Staben, General-Adjutants-Expeditionen och Lif-Bevärings-Regementet. Stadens å Södermalm varande Casern, som kostat öfver 100,000 Rdr, hade förgäfves blifvit erbjuden till begagnande af till inqvartering berättigade. Inqvarteringsverket hade äfven en Casern på Norrmalm och ett Boställe för Chefen vid Svea Artillerie-Regemente; äfvensom SecundChefen för Svea Lifgardet, ehuru han, i egenskap af Öfverste-Lieutenant i Regimentet, uppbure inqvarteringsmedel, behodde rum i Castenhofshuset, hvilka af inqvarteringsverket för sådant ändamål hyrades. För att förebygga vidare utgifter och i händelse saken nu ej kunde i grundenlagslig ordning hos Rikets Ständer till behandling förekomma, yrka-

des, att 1766 och 1775 årens Förordningar, angående, den förra Stockholm och öfrige Garnisonsorter, och den senare Stockholm serskildt, mätte, hvad Stockholms inqvarteringsbesvär anginge, hållas i helgd, till dess de blifva af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer upphäfne.

Med Herr *Biörck* hafva Herrar *Helsingius*, *Per Vinblad*, *Frodel*, *Strehlenert* och *Lundgren* sig förenat.

b) Herr *Hessle*, som anför: att Christianstad, jemförelsevis till dess folkmängd, rörelse och tomtetal, hade måhända den strängaste inqvartering; att invånarne, om de icke hållit sig vid 1720 års Inqvarterings-Ordning, icke kunnat sjelfve existera, samt att staden egde rätt till befrielse från utgörande till Garnisonen af ved och ljus, till bestyrkande hvaraf bifogats trenne Kongl. Bref, det ena af den 12 Januarii 1728, deruti Kongl. Maj:t, i anledning af Krigsbefälets ansökning att, jemte qvarter in natura, erhålla "fri ljus och värme", förklarar, att vid 1720 års Inqvarterings-Ordning borde förblifva; det andra af den 4 Junii 1800, enligt hvilket Chefens för Wendes Artillerie-Regemente och Befälhafvarens för Konungens eget värfvade Regemente yrkande att af Christianstad jemväl erhålla ljus och ved blifvit afslaget, och det 3:dje af den 14 Mars 1815, hvarigenom samma beslut blifvit meddeladt uppå Befälhafvarens för Norra Skånska Infanterie-Regementet påstående, om skyldighet för invånarne i Christianstad och Landscrona att med ljus och ved förse Öfver- och Underbefälet vid berörde Regemente, som i båda dessa städer var inqvarteradt.

I öfrigt hafva Herrar *Ståhl* och *Klingvall* instämt, den förre med Herr *Halling*, och den senare med Herr *Hessle*, äfven Herr *Biörck* ytterligare upplyst, att 1720 års InqvarteringsOrdning och Taxa i sjelfva verket tillämpades för Stockholm, dels efter öfverenskommelse, dels i följd af Kongl. Författning, på det sätt, att, hvad nämnde Inqvarterings-Ordning utsätter i daler kopparmynt, förvandlas till Specie Riksdaler, sålunda, att 9 daler kopparmynt svara emot 1 Rdr Specie, hvilken senare åter förvandlas till Bancosedlar efter föregående årets medelkurs.

Vid remissen af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse har hos Hedervärda Bonde-Ståndet Riksdagsfullmäktigen *J. J. Rutberg* yrkat: 1:o att undersökas mätte, om ej Stockholms stad har mera inqvarteringstolag, än som till ändamålet erfordras och sålunda kan dela med sig åt de städer, som hafva billigt anspråk på ersättning för inqvartering; 2:o att äfven mätte utredas, huruvida icke de formoner, som åtnjutas af sådana

städer, hvilka draga inqvarteringsbesväret, kunna anses motsvara de med inqvarteringen förenade olägenheter, och om ej således något ytterligare tillskott från de skattdragande vore både obilligt och orättvist; 3:o att icke någon förhöjd inqvarterings-tolag, såsom hårdast drabbande Landets jordbrukare, måtte beviljas de städer, som hålla inqvartering; och ej heller något tillskott göras från Bevillning eller Statsmedel, enär nämnde tolag, gifven åt alla städer, vore tillräcklig att ersätta de med inqvarteringen förenade olägenheter, samt sålunda kunde och borde användas åt de städer, som framför andra måste vidkännas detta besvär; 4:o att icke nya hus och Caserner måtte inköpas, eller någon afskrifning ega rum af de summor, som blifvit från Stats-Verket utlånade för inqvarteringslocalers uppbyggande; och 5:o att de bilagor och undersökningshandlingar, som åtföljt Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, måtte Rikets Ständer delgifvas.

Efter att noga hafva granskat och pröfvat hvad i detta mål förekommit, få Utskotten deras Utlåtande afgifva, samt först upptaga förhållandet med *Stockholm*.

Det förekommer härvid, att, såsom förut är anmärkt, de upplysningar Embets-Verken, till följd af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse, infordrat och meddelat, icke sträcka sig till Stockholm, men att Utskotten, af det serskilda Utlåtande Stats-Contoret afgifvit, angående förslag till ny Inqvarterings-Ordning, inhemtat följande: att, genom Kongl. Förordningen den 13 November 1766, blifvit stadgadt, att allt, hvad till inqvarterings-fonden tarfvas utöfver tolagen, bör dragas af Borgerskapet enskildt, till ena hälften, och den andra insamlas af husen och gårdarne i staden, äfvensom, enligt Kongl. Brefvet den 6 Maji 1826, inqvarterings-verket, i stället för tillöknings- eller inqvarterings-tolagen, som upphört, erhåller i ersättning 33 $\frac{1}{2}$ 150:delar af stadens allmänna tolag; att inqvarterings-verkets utgifter för år 1832, deruti inbegripne jemväl hyra för Öfverståthållare-bostället samt onera och andra kostnader vid stadens enskilda caserner för kommande och gående truppers inqvartering, uppgått till 77,864 Rdr 11 sk. 8:co; att deremot tillgångarne för bestridande af desse utgifter varit: andel i stadens allmänna tolag 40,685: 15.; fördubblings-vågpenningar 2,247: 33. 2; afgift af hus och fastigheter 16,331: 42.; afgift

af Borgerskapet till sistnämnde belopp, samt tillfälliga inkomster, hyror, interessen, m. m. 3,073: 44; eller tillsammans inkomst 78,668: 32. 2.; samt att någon service-kostnad af staden icke godtgöres.

Och som Kongl. Maj:t i Näder förklarar, det inqvarteringen för Stockholms stad blifvit genom senare Författningar reglerad, och att således i afseende derå bör för närvarande vid nu gällande stadganden förblifva; alltså och då, med afseende å kostnadsbeloppet för inqvarteringen i hufvudstaden, samt beskaffenheten af de tillgångar, hvilka för berörde ändamål blifvit använde, ny reglering af inqvarteringsbesväret i Stockholm, i händelse den skulle ega rum, borde, i Utskottens tanka, ske partielt, utan sammanhang med de öfrige städerna;

kommer Stockholms stad icke att innefattas i det förslag till jemkning uti inqvarterings-besväret, som nu kan varda afgifvet; dock att Stockholms stad härigenom icke må anses utesluten ifrån rättighet till den lindring i inqvarterings-besväret, som för städerna framdeles kan beslutas.

Beträffande alltså städerna utom Stockholm, så inhemtas, af hvad Utskotten här ofvan anført, att målet ingalunda erhållit den utredning, som Rikets Ständer å föria Riksdagen åsyftat. Utskotten fästa sig dock icke vid det ofullständiga i upplysningarne, angående "hvarje stads af Staten erhållne förläningar och förmoner samt derföre bestämda villkor och ändamål;" ty så vida för fast måste antagas, dels att inqvarterings-tolagen är den enda formen, som till betäckande af inqvarteringen blifvit gifven, dels att städernes öfrige inkomster icke äro till bestridande af deras öfrige utgifter tillräcklige; lära de omförmälde upplysningarne icke inverka på utgången af förevarande fråga.

Hvad som deremot med skäl kan anmärkas, är: att beloppet, som skulle erfordras för inköp eller nybyggande af caserner och andre för inqvarteringen nödige byggnader, icke blifvit genom behörige värderingar och kostnadsförslag bestämdt; att service-kostnaden icke är för alla städer afskiljd ifrån de öfrige inqvarterings-utgifterna; att inqvarterings-tolagen, såsom sammanblandad med den ordinarie tolagen, icke alltid kunnat från densamma skiljas, och att, äfven der detta kunnat ske, någon control icke finnes derföre, att inqvarterings-tolagen blifvit rätteligen beräknad och upptagen; i följd hvaraf hvarken den summa, som till inköp eller uppförande af omförmälde byggnader borde af Staten tillsläppas, eller den brist, som skulle fyllas i medlen till servicens utgörande, nu kan upp-

gifvas; beroende dessutom nämnde brist på inqvarterings-penningarnes bestämmande uti en blifvande ny Inqvarterings-Ordning.

Emedlertid anse Utskotten, att genom de upplysningar, som redan äro vunne, fullkomligen ådagaläggas, att Rikets Ständers å förra Riksdagen fattade beslut, enligt hvilket de för inqvarteringen nödige caserner och boställsrum samt stall och magasin, som nu af städerna bestås, skulle af Staten, genom inköp eller nybyggnad bekostas, för närvarande icke kan i sin helhet gå i verkställighet, med afseende å de betydliga summor, som för ändamålet skulle erfordras, och Statens oförmåga att dertill lemna medel. Hvad casernerne beträffar, är beslutet ock villkorligt eller beroende på Statens tillgångar; men deremot finna Utskotten, vid jemförelse af de å föregående Riksdagar gifne beslut, städerna ovillkorligen vara berättigade att genast blifva befriade ifrån skyldigheten att, vid inqvartering af Cavallerie-trupp, tillhandahålla stall- och magasinsrum för fourrage-persedlar. Jemte erinran, att *Malmö*, *Ystad* och *Helsingborg* äro de städer, som hålla stall- och magasinsrum, anse Utskotten, i saknad af annan tillgång för desse byggnaders inköpande för Statens räkning, att dertill kunde så mycket hellre användas de fordringar Staten eger af *Malmö* och *Ystad*, som qvittning af fordringarne emot köpeskillningarne dervid kunde till stor del ega rum. Dessa fordringar utgöra, af *Malmö* 48,000 Rdr, och af *Ystad* omkring 17,000 Rdr, som till låns bekommit i och för uppförande af casern- och stallbyggnader; varande, intill denna Riksdag, af Rikets Ständer beviljad befrielse från capital-afbetalning och räntas erläggande för hela den förra skulden och för 16,000 Rdr af Ystads skuld. Det belopp åter, hvartill stall- och magasinsbyggnaderne skulle komma att uppgå, kan väl nu icke bestämmas, helst priset för 2:ne i *Ystad* befintlige stall blifvit uppgifvet i sammanhang med köpesumman för der varande casern; men Utskotten tro sig med säkerhet kunna sluta dertill, att ett öfverskott å fordringarne skulle uppstå.

Ehuru, såsom förut är antydt, den brist, som bör fyllas i de till inqvarterings-kostnadernes bestridande anslagne medel, icke kan till siffran bestämmas, visar sig dock, både att denna brist är betydlig, och att nämnde medel icke helt och hållet gått till sitt ändamål, enär af sammandraget Litt. A inhemtas, att städer gifvas, som dels uppbära inqvarterings-tolag, utan att vara besvärade af inqvartering, dels hafva större tolags-uppbörd, än det belopp, hvartill deras inqvarterings-kostnad uppgår. Den del af inqvarterings-tolagen, som sålunda blifvit använd, icke till be-

täckande af inqvarterings-utgifterne, utan tillstädernes andra behof, utgör, enligt nyssnämnde sammandrag, efter medeltal af 5 år, 8,478 Rdr; och då det måste antagas för gifvet, att denna tolaga är städerna förunnad, endast och allenast till lindring i inqvarterings-besväret, lärar både af rättvisa och billighet påkallas, att hvad som deraf hittills blifvit ryckt från sin bestämmelse, och en längre tid fått utan motsvarande tunga åtnjutas, för framtiden varder till sitt rätta ändamål återfördt, äfven om en dylik förändring i nu varande förhållande skulle drabba städer, som förmena sig vara ifrån inqvarteringsskyldigheten befriade.

Sedan inqvarterings-tolagen, genom behörige controler vid uppbörden deraf, blifvit till summan känd, och inqvarterings-utgifterne, medelst ny inqvarterings-stadga bestämda, kan rätteligen utrönas den brist, som behöfver fyllas, samt en ordentlig reglering af inqvarterings-besväret, med eller utan inköp af caserner för Statens räkning, verkställas.

I enlighet med hvad Utskotten sålunda anför, och utan att frångå de grunder, som Rikets Ständer å förra Riksdagen i denna fråga fastställt, få Utskotten, till Rikets Ständers bifall, hemställa:

att, enär Rikets Ständer, i saknad af tillräcklige upplysningar och i brist af medel, icke för närvarande kunna inlösa eller uppbygga caserner för Statens räkning, Rikets Ständers åtgärd vid denna Riksdag, till verkställande af senaste Ständers fattade beslut, måtte inskränkas dertill:

a) att, medelst underdånig skrifvelse, hos Kongl. Maj:t anhålla, det sådane undersöknings-åtgärder vidtagas, hvarigenom dels utredes inqvarterings-tolagens belopp, serskildt från den öfrige tolagen, och det för alla städer, der sådan uppbäres — hvarom Commerce-Collegium torde få Kongl. Maj:ts Nådiga befallning att skyndsamligen lemna fullständiga uppgifter — dels vinnes behörig control öfver uppbörden deraf, så att all inqvarterings-tolaga varder använd till det dermed afsedde ändamål, eller inqvarterings-utgifternes bestridande; att, i följd deraf, städerna böra till Stats-Contoret, inom tre månader från hvarje års början, ingifva behörigen styrkta räkningar öfver inqvarterings-tolaga och inqvarterings-utgifter för det föregående året; att det blifver ålagdt de städer, som åtnjuta inqvarterings-tolaga-medel, utan att hafva inqvartering, att kvartaliter till Stats-Contoret insända samma medel, samt sådane städer, der inqvarterings-tolaga-uppbörden öf-

verstiger kostnaden för bestridd inqvartering, att vid räkningarnes afgifvande till Stats-Contoret öfverlemnas öfverskottet å nämnde uppbörd; att de medel, som sålunda inflyta, derefter måtte å de städer, der inqvarterings-kostnaden ej kunnat genom merberörde tolags-inkomst betäckas, fördelas af Stats-Contoret i förhållande till den i hvarje stad varande brist, hvarå-förskotten äfven må af Stats-Contoret lemnas i mon, som medlen inkomma; att början med denna reglering måtte ske under år 1835, och med det qvartal, som infaller näst sedan Författningen härom blifvit promulgerad och till sädernes kunskap kommit; samt att Rikets Ständer å nästa Riksdag, då den blifvande nya Inqvarterings-Ordningen jemväl lära hafva hunnit att tillämpas, måtte få emottaga fullständig uppgift på sättet, huru jemkningen utfallit, för att då blifva i tillfälle bereda utvägar till den ytterligare lindring, som Rikets Ständer utlovat; samt

b) att genast till Kongl. Maj:t öfverlemnas de fordringar Staten eger hos städerna *Malmö* och *Ystad*, för att dermed, efter i behörig ordning föregångne värderingar och på de billigaste villkor, som kunna betingas, inköpa de stall- och magasins-rum för fourrage-persedlar, som af städerna *Malmö*, *Ystad* och *Helsingborg* nu egas, samt i och för inqvarteringen derstädes erfordras; börande det öfverskott å fordringarne, som efter köpslutten må uppkomma, ingå till Riksgälds-Contoret och liquideras efter de grunder, som vid utlåningen äro stadgade.

Slutligen, i anledning af Riksdags-Fullmäktigen *Rutbergs* yrkande, att de bilagor och handlingar, som åtföljt Kongl. Maj:ts Nädiga Proposition, måtte Rikets Ständer delgifvas, hafva Utskotten skolat

tillkännagifva, att nämnde handlingar äro hos Oeconomic-Utskottet att tillgå, för den eller de medlemmar af respective Riks-Stånden, som önska att fullständigare taga kännedom af deras innehåll, än som, i anseende till handlingarnes vidlyftighet och den återstående korrta tiden för Riksdags-ärendenas behandling inom Utskotten, kunnat i detta Betänkande meddelas; och anse Utskotten i öfrigt de väckte motionerne vara genom Utskottens här ofvan gjorde tillstyrkanden besvarade.

Tvåne Ledamöters reservationer bifogas.

Stockholm den 28 November 1834.

Reservationer:

1:o af Herr *Leffler E. M.*, "Ehuru jag förut nogsamt föreställt mig de svårigheter, som, i anseende till Statens närvarande knappa och till mångfaldiga andra behof påräknade tillgångar, skulle möta, i fråga om uppfyllandet af de löften Rikets Ständer allt sedan 1809 och 1810 årens Riksdag gifvit de med ständig inqvartering betungade Rikets städer om lättnad häruti, medelst antingen inlösen för Statens räkning af de caserner, som nämnde städer för inqvarterings utgörande sjelfve uppbyggt, eller ock uppbyggande af caserner, på Statens bekostnad, för utgörandet häraf; hade jag dock hoppats, att Rikets Högloflige Ständer denna gång skulle finna sig föranlätne att åtminstone göra något till beredande af den lättnad de, i afseende å berörde tunga, så länge utfäst, och icke beständigt låta det stanna vid blotta löftet derom. Jag hade nemligen trott, att de städer, hvaribland *Götheborg* är en, som hafva caserner, hvilka med mycken kostnad blifvit af dem uppbyggde, borde intill nästa Riksdag, eller till dess den utlofvade fullständigare lindringen i inqvarteringsbesväret kunde komma till verkställighet, få, genom ett lämpligt Statsanslag, af Staten uppbära årlig ränta för det capital, som desse städer uti casernerne nedlagt, hvilket för *Götheborgs* stad, hvars casern är byggd under åren 1793 och 1794, utgör 114,000 Rdr uti då varande goda penningar. Detta synes vara så mycket billigare, som nämnde städer hitintills ensamme fått underhålla casernerne, betala räntan och assurancen för dem, och afven hädanefter få utan ersättning bestrida de först- och sistberörde icke obetydliga omkostnaderne.

De utvägar, som Högloflige Utskotten föreslagit, till beredande af någon interimis-lindring uti inqvarteringen för de städer, som deraf äro betungade, kunna visserligen anses vara billiga och måhända i någon mån ändamålsenlige, då Staten ingenting förmår att dertill bidraga; men då fråga denna gång icke kunnat blifva om någon större summa, har jag för min del icke kunnat betrakta Statens förmåga utur denna synpunkt, enär billighet och rättvisa påkalla uppoffringen. Jag befarar, att den utväg Utskotten föreslagit, icke kommer att på långt när motsvara hvad deraf trott sig kunna vänta, emedan det säkert kommer att draga långt ut på tiden, innan förslaget kan träda i verkställighet, och man säkert

skall söka att lägga alla möjliga hinder i vägen för dess utförande. Om ock den föreslagna ersättningen emot förmodan skulle till fulla beloppet utgå, förslår den dock icke på långt när att fylla den brist, som är i fråga; och, huru mycket mera kännbart blifver det icke då, om blott hälften, måhända icke det, är med säkerhet att påräkna? — Jag anser derfore, att Utskotten bort tillstyrka Rikets Högloflige Ständer, att *an-lå erforderlige medel, hvarigenom de städer, som hafva egne caser-ner, uppbyggde för deras egen räkning, fingo intill nästa Riks-dag af Staten uppbära 6 procent årlig ränta för de uti nämnde caserner nedlagde capital, emot skyldighet för städerna, att un-der tiden sjelfve underhålla och brandförsäkra dem.*

2:o af Herr Santesson, B. H., som förenade sig med Herr Leffler.

N:o 47.

Ankom till Exp.-Utsk. den 28 November:

*Betänkande, i anledning af ett till Rikets Ständers granskning
öfverlemnadt förslag till Inqvarterings-Ordning för städ-
erne, utom Stockholm.*

Sedan Kongl. Maj:t, genom Dess Nådiga Skrifvelse, (N:o 57) angående städernes inqvarteringsbesvär, bland annat, till Rikets Ständers granskning öfverlemnadt ett af Öfver-Directeuren S. Rönbeck, jemlikt Nådigt Förordnande den 9 September 1823, utarbetadt "förslag till Inqvarterings-Ordning för städerna, utom Stockholm;" och Utskotten, i Betänkandet N:o 46, jemte meddeladt yttrande i frågan om sättet för utgörandet af omformälde besvär samt en jemnare och rättvisare fördelning deraf, förklarar sig komma att afgifva serskildt Utlåtande angående Inqvarterings-Ordningen; så gå Utskotten att detta åliggande nu fullgöra.

Utskotten böra härvid först erinra, att då Inqvarterings-Ordningen af d. 6 Julii 1720 ansetts uti tillämpningen icke öfverensstämma med de förändrade förhållanden, som i senare tider inträffat, samt, af sådan orsak, inqvarteringsförmonen, å ena sidan, och inqvarteringsskyldigheten, å den andra, skiljaktigt beräknats å olika orter, har utarbetandet af en förändrad, med närvarande tidsförhållanden mera instämmande Inqvarterings-Stadga blifvit af Rikets Ständer så väl vid 1823 års, som sistförflutne Riksdag hos Kongl. Maj:t i underd. begärdt.

Då det förslag till en dylik Stadga som Öfver-Directeuren Rönbeck författat, och hvilket finnes detta Betänkande bilagdt, icke rör Stockholm; men Rikets Ständer, å förra Riksdagen, (se underd. skrifv. N:o 342) anhållit om författande af "project till en efter nuvarande tids fordringar lämpad Inqvarterings-Ordning så väl för Stockholms stad som öfrige städer i Riket;" har Kongl. Maj:t serskildt yttrat sig öfver ifrågavarande Stadgas tillämplighet äfven för Stockholm, hvilket således jemväl kommer att i detta Utlåtande iakttagas.

Utskotten, som öfvervägat innehållet af de Utskotten tillhandakomne, detta mål rörande handlingar, hvartill äfven hörer Kongl. Stats-Contoret och Krigs-Collegii afgifna underd. Utlåtande, hafva ansett sig böra genomgå förslaget punktvis; och beträffande alltså

I. Cap.

Allmänna föreskrifter.

§. 1.

Angående hvilka äro till inqvartering berättigade; så anse Utskotten, lika med hvad Krigs-Collegium yttrat,

att till denna §. bör göras följande tillägg: "hvilket äfven gäller för uti stad stationerad Militaire och Civil, då han icke tillhör derstädes tjenstgörande trupp, äfvensom för Officer, som är bosatt å landet och allenast tillfälligt sig till tjenstgöring infinner;"

hvilket finner stöd — det förra i 1720 års Inqvarterings-Ordning, som förutsätter, det inqvarteringstagare skall vara bosatt å stället och deltaga uti functioner för vakt och vård om staden — och det senare uti Kongl. Brefvet den 29 Junii 1745 samt Kongl. Kungörelsen den 12 Jan. 1775.

§. 2.

Angående att inqvartering tillhör Magistratens omsorg.

Då det icke bör vara en stad förment att, såsom händelsen nu är i Götheborg och möjligen i andra städer, uppdraga inqvarteringsbestyret åt en serskild Commission;

torde denna §. böra erhålla en sådan förändrad lydelse, hvarigenom stadgas, att inqvartering i stad tillhör *antingen Magistratens eller den serskilda Commissions försorg, som med Magistratens och invånarnes medgifvande bestrider en sådan befattnings*; samt att, i senare fallet, *Magistraten må vara i första rummet behörig att meddela rättelse, om någon finner sig genom Commissionens åtgärd hafva för när skett*;

och skulle, i öfverensstämmelse dermed,

§. 3 ändras sålunda, att "Magistraten, *eller den Commission, som har sig inqvarteringen anförtrödd*, skall ansvara &c."

Lika med Krigs-Collegium hafva Utskotten funnit 5 §:s *senare moment*, angående person, som icke är i utöfning af dess tjenst, fordra, i öfverensstämmelse med 11 §. (huru inqvartering beräknas för permitterade), tillägg af "viss tid," som, ehuru af Collegium föreslagen till *sex månader*, Utskotten likväl

anse kunna inskränkas till *tre månader*, hvarutöfver tjenstfri löntagare synes icke böra inqvartering tillkomma.

§. 9.

Huru inqvartering beräknas för dem, som commenderas.

Som något giltigt skäl svårligen torde kunna uppgifvas för den förmon, som i 1:sta mom. blifvit ogifte commenderade tillagd, nemligen att, efter commenderingens början, fortfarande njuta inqvartering så lång tid som sex månader;

borde, efter Utskottens åsigt, detta moment lyda sålunda: att vid commendering till lands eller sjös måge de ogifte, i fall commenderingen börjar före den 15 i månaden, njuta inqvartering endast till samma månads slut; men om commenderingen tager sin början efter den 15 i månaden, tillkommer de ogifte inqvartering för hela den påföljande månaden.

I afseende å senare momentet, hafva Utskotten, på sätt Embets-Verken jemväl anmärkt, trott meningen:

"Hvilka äro hemma hos fadren" kunna gifva anledning till missförstånd, och derföre böra uttryckas sålunda: *hvilka under tiden äro boende i föräldrarnes hemvist*; äfvensom Utskotten ansett, att hustru och barn väl må medgifvas den förmon, under mannens eller fadrens frånvaro uti Rikets tjenst, att bibehålla samma husrum, de under mannens eller fadrens hemmavaro med honom delat, men deremot icke tillgodokomma inqvarteringspenningar för längre tid, än desse mannen personligen eller såsom ogift skulle tillhöra.

Vid

§. 10

Huru inqvartering beräknas för dem, som råka i krigsfångenskap, torde allenast behöfva anmärkas, att denna §. bör rättas, i öfverensstämmelse med den förändring, som föregående §. kan komma att undergå.

Den uti

§. 11.

Angående huru inqvartering beräknas för permitterad, föreslagna tid af ett halft år, torde i enlighet med hvad

vid §. 5 blifvit yttradt, böra minskas till 3 månader, såsom i 1720 års Inqvarterings-Ordning är stadgadt. I öfrigt hafva Utskotten vid detta Cap. ej funnit något att anmärka.

II. Cap.

Om sättet huru ständig inqvartering skall utgöras.

Detta Cap. innehåller 2:ne alternativ, hvilka afse, det första, den händelse, att Staten besörjer om erforderliga byggnader, och att inqvarteringen kommer att med contant bestridas; samt det andra, det fall, att på inqvarteringsgifvarnes eget val får ankomma, att utgöra inqvarteringen in natura eller i contant.

Härvid bör anmärkas, hurusom Rikets Ständer å förra Riksdagen beslutit, att caserner och nödige boställsrum jemte stall- och magasinrum för fouragepersedlar, i de orter der sådane ej redan funnos Kronan tillhörige, skulle för Kronans räkning inköpas, samt städernes inqvarterings-skyldighet till de i ständige garnisoner förlagde trupper inskränkas till förbindelsen att förse befäl och manskap med service eller sängkläder, ved och ljus; att intilldess en sådan anstalt kunde hinna vidtagas, skulle med inqvarterings utgörande, såsom hittills förfaras; samt att å denna Riksdag skulle bestämmas den ytterligare lindring i servicens anskaffning och underhållande, som möjligen kunde de af inqvartering besvärade städerna beviljas, genom tillökade tolagsmedel, andra städers bidrag eller allmänna bevillningen.

Enär nu Utskotten, uti deras i berörde ämne afgifne Betänkande N:o 46, ansett sig för närvarande endast kunna tillstyrka anskaffande af stall- och magasinrum för Kronans räkning, hvaremot med verkställighet af Rikets Ständers förra beslut i öfrigt skulle anstå tills vidare och intilldess resultatet af en utaf Utskotten föreslagen ny reglering af den, i och för ifrågavarande onus, beviljade Inqvarterings-tolag blifvit känt; samt de städer således, hvilka hafva garnisoner, men hvarest, för deras inrymmande, Kronan tillhörige hus icke finnas, komma att än vidare bekosta ej mindre inqvartering, än service;

så lära, efter Utskottens tanka, föreskrifterne i detta Cap. böra för det närvarande inskränkas till *bestämmande af de, inqvarteringstagare tillkommande inqvarteringsförmöner, in natura eller i contant, samt om eller när de böra på det förra eller senare sättet utgå.*

I afseende å inqvartering in natura hafva Utskotten icke funnit något att erinra vid hvad förslaget derom innehåller;

och tillstyrka alltså antagandet af den vid förslaget fogade Tariff, Litt. D, hvarefter ständigt inqvartering in natura skall utgöras, tillika med hvad de, under rubriken "underrättelser," meddelade föreskrifter i 1, 2, 3, 4 och 5 punkterne innehålla.

Hvad härefter angår inqvartering i contant; så befinnes: att, enligt 1720 års Inqvarterings-Ordning bestods, inberäknadt stallrum för hästar:

	Inqvartering	Ersättning för säng.
För Generalspersoner eller Öfverste Dal. Smt.	96	36
„ Öfverste-Lieutenant och Major —	60	24
„ Capitaine —	36	18
„ Subaltern —	24	12
„ Under-Officer —	12	9
„ Corporaler och gemene . . . —	6	7½

att Stats-Contoret, med gillande af den i förslaget uppförde indelning af 6 Classer, ansett följande beräkning kunna antagas:

	Gift	Ogift.
För Generalsperson och Öfverste	240 R:dr	200 R:dr
„ Öfverste-Lieutenant och Major	200 —	160 —
„ Capitaine	100 —	80 —
„ Subaltern	70 —	50 —
„ Under-Officerare	30 —	20 —
„ Corporaler och öfriga gemenskap	12 —	8 —
Kostnaden för säng och sängkläder till alla Officerare	12 —	—

att Kongl. Maj:t deremot i Näder funnit, att inqvarteringen, då den contant utgår, bör bestämmas i 8 Classer, utan skilnad eller afseende på om den inqvarteringsberättigade är gift eller ogift, nemligen:

1 Classen.

Öfverstar och Commandanter R:dr 400: — servicen inberäknad till R:dr 20: —

2 Classen.

Öfverste-Lieutanter . . . — 266: 32. — — — 20: —

3 Classen.

Majorer R:dr 200: — Servicen inberäknad till R:dr 20: —

4 Classen.

Capitainer med vederlikar . — 80: — — — — 20: —

5 Classen.

Lieutenanter med dito . — 50: — — — — 16: —

6 Classen.

Under-Officerare med dito . — 24: — — — — 8: —

7 Classen.

Corporaler med dito . — 8: — — — — 1: 8.

8 Classen.

Manskap med dito . — 6: — — — — 1: 8.

I senare tider har 1720 års Inqvarterings-Ordning sällan tjenat till efterrättelse vid inqvarterings-penningarnes beräkande, utan hafva serskil-
da öfverenskommelser derom emellan garnisonerne och städerna blifvit
ingångne; och då desse contract, upprättade efter hvarje-orts olika för-
hållande, således sakna all öfverensstämmelse, måste inträffa, att genom
införande af den enhet uti inqvarterings-penningarnes beräkande, hvarom
nu är fråga, en del tillkommer mera, en del mindre, än hittills. Den be-
räkning, som Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse upptager, grundar sig på om-
kring $\frac{1}{3}$:dels nedsättning emot den för Stockholms stad, genom senare För-
fattningar, bestämda inqvartering, till hvilken nedsättning de i allmänhet
lägre hyrorna och varuprisen i de öfriga städerna ansetts föranleda; bö-
rande i öfrigt anmärkas, att denna beräkning skiljer sig både ifrån Öfver-
Directeuren Rönbecks och Stats-Contorets förslag hufvudsakligen deruti, dels
att Kongl. Maj:t ansett någon olikhet icke böra ega rum för gifte och ogif-
te, dels att beloppet är ökad i de högre, men minskadt i de lägre gra-
derne, hvarföre den af Kongl. Maj:t antagne beräkning onekligen på det
hela leder till minskning i inqvarterings-utgifterne, emot hvad de öfriga
förslagen innehålla, jemte det densamma synes vara efter nuvarande tids
fordringar lämpad.

Med afseende å hvad sålunda förekommit,

tillstyrka Utskotten, att den classification och beräkning af
inqvarterings-penningarne, som af Kongl. Maj:t ansetts lämp-
lig och här ofvan finnes införd, måtte af Rikets Ständer an-

tagas; samt att, till förekommande af tvister, i afseende å classificeringen af de befattningar, hvilkas innehafvare äro till inqvartering berättigade, måtte, enligt Stats-Contorets förslag, bestämmas och anses såsom Capitaines vederlikar: Regements-Läkare och Pastorer; såsom Lieutenantern: Auditeurer, Regimentsskrifvare, Regements-Bokhållare, Bataljons-Läkare, Tyg-Ammunitions- och Bevärings-Vaktare, Cancellister, Kammarskrifvare, Material-Bokhållare, Esqvadrons-Predikanter; såsom Under-Officerare: Tygskrifvare, Mönsterskrifvare, Rustmästare, Under-Läkare, Häst-Läkare, Handtverksmästare, Vaktmästare; såsom Manskapets: Handtverksge-säller.

Beträffande frågan om och när inqvarterings-förmonerne böra utgå in natura eller i contant; så har Kongl. Maj:t i Näder ansett det stadgande böra vidtagas, att garnisonerande inqvarteringstagare i de 6 första classerne, som icke i Kronans hus kunna inrymmas, alltid böra emottaga inqvartering i contant, samt att inqvarteringen äfven för manskapet må med optionsrätt uppbäras af Regements- eller Compagnie-Cheferne, emot förbindelse att hålla manskapet med rum, men som af staden borde in natura lemnas, der sådant åtagande icke å de förres sida eger rum.

Utskotten deremot, som i 1720 års Inqvarterings-Ordning funnit det stadgande, att "ingen, som vill hålla inqvartering in natura, skall vara skyldig att betala med penningar", hafva trots det leda till en allt för stor, af nödvändighet eller behof ingalunda påkallad tunga för städerna, att, då inqvarteringstagare icke kunna inrymmas i Kronans hus, men städerna kunna och finna för sig förmonligast att prestera tjenlige rum, i stället att betala contant, en sådan rättighet skulle vara dem betagen. Af sådan orsak,

tillstyrka Utskotten den underdåniga anhållan hos Kongl. Maj:t, att i de städer, hvarest tillfälle till garnisonens inrymmande i Kronans hus saknas, inqvarterings-gifvarne må vara öppet lemnadt att hädanefter som hittills, efter eget godtfinnande, prestera inqvartering antingen in natura eller i contant; finnande Utskotten i öfrigt Kongl. Maj:ts Nådiga förslag om bestämmande af 1 R:dr i månaden såsom ersättning för hvarje häst, som för tjenstegraden bör hållas, vara billigt och antagligt.

III. Cap.

Om sättet huru tillfällig inqvartering skall utgöras.

Utskotten hafva härvid endast skolat erinra, dels

att, på grund af hvad Utskotten förut yttrat, §. 26, "huru qvarteren anvisas och fördelas", torde böra sålunda förändras: *Magistraten eller den Commission, som med Magistratens och invånarnes medgifvande ombesörjer inqvarteringen &c.*

dels ock,

att, enär med den i 27 §. omförmälde "betalning för utgjord inqvartering" icke kan förstås godtgörelse för husrum med tillbehör för tågande trupp, utan endast ersättning för hvad den inqvarterade för sig och häst åtnjutit eller förtärt, redactionen af berörde §. lär, i enlighet med denna åsigt, böra rättas.

Vid

IV Cap.

Om Ordning

hafva Utskotten icke funnit något att anmärka.

Hvad serskildt vidkommer ifrågavarande Inqvarterings-Ordningens tillämplighet jemväl för *Stockholm*; så hafva Embets-Verken, utom de upplysningar, som i Betänkandet N:o 46, omförmälas anført, att inqvarterings-penningarne i hufvudstaden år 1832 utgjort:

För General-Fält-Tygmästaren . .	R:dr	582: 47. 4.
— Öfverste	—	518: 10. 1.
— Öfverste-Lieutenant	—	388: 31. 5.
— Major	—	291: 23. 8.
— Capitaine och vederlikar	—	116: 28. 8.
— Subaltern-Officerare och dito	—	77: 35. 1.
— Under-Officer	—	34: 47. —
— Corporal	—	11: 31. 8.
— Soldat	—	9: 15. 8.

hvilka

hvilka grunda sig på en sådan, genom Kongl. Brefvet den 1 Mars 1826, fastställd beräkning, att de belopp, som i den år 1720, den 6 Julii, utfärdade "Ordning, hvarefter vederbörande i Stockholm njuta deras inqvartering", finnas i daler kopparmynt upptagne, blifvit reducerade efter 9 daler på 1 R:dr Specie, hvilken derefter förvandlats till Bancosedlar efter föregående årets medelkurs;

att till Kongl. Maj:ts pröfning öfverlemnades, hruvida det uppgjorda nya förslaget till Inqvarterings-Ordning för städerna i allmänhet, äfven i afseende på inqvarterings-penningarnes beräknande, må anses tillämpligt för *Stockholm*; hvartill Krigs-Collegium serskildt fogat det tillägg:

att beskaffenheten af inqvarterings-besväret för Stockholms stad förutsatte en serskild granskning af dervid förekommande omständigheter, men att Collegium ansåge, det en blifvande allmän Inqvarterings-Stadga borde kunna tillämpas äfven för hufvudstadens inqvarteringstagare och gifvare, dock att, i anseende till hyornes dyrhet samt servicens högre kostnad derstädes, $\frac{1}{3}$:del eller $\frac{1}{4}$:del, eller mer, tillades uti de anslag, hvilka för öfrige militaire-stationer kunde fastställas.

Vid öfvervägande häraf, och som Kongl. Maj:t tillkännägifvit, att om inqvarteringen i Stockholm blifvit genom senare Författningar regleradt, med afseende å der förekommande locala omständigheter och förhållanden, hvaribland i främsta rummet uppstegrade pris å hyror och andra behof, samt att sedermera några förändringar derutinnan icke inträffat, som nu skäligen kunde föranleda till en annan ordnings införande i denna del, i följd hvaraf för det närvarande vid derom gällande stadganden borde förblifva;

hafva Utskotten funnit sig icke kunna tillstyrka, att nu ifrågakämlde Inqvarterings-Ordning må jemväl för Stockholm tillämpas.

I öfrigt lærer, i enlighet med Kongl. Maj:ts Nådiga förklarande, den reglering i afseende å inqvarteringsens utgörande, som i allmänhet träffas, icke böra leda till rubbning i de emellan inqvarteringstagare och gifvare ingångne öfverenskommelser eller contract samt således först komma att tillämpas när samma contract tilländalupit.

Och torde, sedan Rikets Ständer fattat deras beslut i denna fråga, underdånig skrifvelse i ämnet komma att till Kongl. Maj:t aflåtas.
Stockholm den 28 November 1834.

Underdånigt Project till Inqvarterings-Ordning för städerna utom Stockholm.

I Cap.

Allmänna föreskrifter.

§. 1.

Fri inqvartering i stad tillkommer endast och allenast tågande och garnisonerande trupper af Kronans manskap med deras befäl och stater, samt från Kronans fartyg afmönstrade besättningar med befäl, i följd hvaraf alla så väl militaire som civile Embets- och Tjenstemän, hvilka i dem uppdragne ärenden, utan att åtfölja trupp, färdas och åtnjuta skjuts och tractamente efter Rese-Reglementet, eller enligt serskild för tillfället träffad öfverenskommelse, skola vara förpligtade att med qvarter på egen bekostnad sig förse.

Hvilka till inqvartering äro berättigade.

§. 2.

Inqvartering i stad tillhöre Magistratens enskilda försorg och ege ingen Militaire-Befälhafvare, Landshöfding eller Commandant, att på något sätt med inqvarteringen sig befatta; dock vare Landshöfding behörig, att, om någon finner sig genom Magistratens åtgärd hafva för när skett, hans besvär i laga ordning till pröfning och afgörande upptaga.

Inqvartering tillhör Magistratens omsorg.

§. 3.

Magistraten ansvarar för obehörig inqvartering.

Magistraten skall ansvara derföre, att ej någon, som till inqvartering efter i §. icke är berättigad, må den samma åtnjuta.

§. 4.

Inqvartering beräknas efter verklig beställning.

All inqvartering skall utgå och beräknas för hvar och en utan undantag, icke efter character utan efter verklig beställning, derföre lön åtnjutes.

§. 5.

Den, som innehar mer än en syssla eller lön på 2:ne stater, må ej åtnjuta inqvartering för mer än den sysslan, som af högsta lönen åtföljes. Ej heller må den, som icke är af sin syssla i utöfning vara till inqvartering berättigad.

Tvänne innehafvande tjänster berättiga ej till inqvartering för mer än den ena.

§. 6.

Den, som icke har lön på ordinarie stat, utan är extra-ordinarie och lönlös, vare icke till ständig inqvartering berättigad; men åtföljer han tågande trupp, njute inqvartering efter graden af den tjänst han bestrider.

Extra-Ordinarier äro icke till ständig inqvartering berättigade.

§. 7.

Vid inträffande befordran skall den högre inqvarteringen godtgöras från nästa månads början efter den, i hvilken fullmagten är daterad; men för den föregående tiden af året efter den fullmakt och lön, som den befordrade då innehafte. Sker befordran till embete eller tjänst, hvarföre inqvartering icke bestås, skall inqvarteringen upphöra, då embetet eller tjänsten tillträdas.

Huru inqvartering beräknas vid befordran.

§. 8.

För dem, som varit i verklig tjänst, men aflidit eller blifvit afskedade, må inqvarteringen icke beräknas längre än till den månadens slut, då afgången inträffat.

Huru inqvartering beeräknas för dem, som aflida eller afskedas.

§. 9.

Vid commendering till lands eller sjös måge de ogifta njuta inqvartering för sex månader, räknade från och med nästa månaden efter commenderingens början; men ingen inqvartering för den tid, som öfverskrider dessa sex månader; egande de efter fulländad commendering, att med början af nästa månad, efter skedd återkomst eller inmönstring, inqvarteringen tillträda. De deremot, som hafva hustrur eller oförsörjda barn, hvilka äro hemma hos fadren, njuta full inqvartering under commenderings-tiden.

Huru inqvartering beräknas för dem, som commenderas.

§. 10.

Huru inqvartering beräknas för dem, som råka i krigsfångenskap.

Blifver en commenderad, som är ogift och bebott Kronans hus, krigsfänge, njute ingen content inqvartering under fångenskapstiden. Har han ej bebott Kronans hus, förhålles med inqvarteringen såsom under commendering. enligt nästföregående §., och om fångenskapen inträffar, innan de der nämnde sex månader lupit till ända, beräknas inqvarteringen icke längre än till dess berörde sex månader förlidit. Är den fångne gift, undfå hans hustru och oförsörjda barn inqvartering jemväl på sätt i näst föregående §. om inqvartering under commendering är förordnad. Har han bebott Kronans hus, erhålle hans hustru och hos henne varande oförsörjda barn content inqvartering från den tid de måste derifrån afflytta, hvaröfver bevis vid requisitionen bör företes. Denna inqvartering beräknas dem till lika belopp, som deras vederlikar vid samma Regemente eller Corps, hvilka njutit content inqvartering, den undfå.

§. 11.

Huru inqvartering beräknas för permitterade.

In- eller utrikes permitterade, som öfver ett halft år äro borta från deras station, undfå ingen inqvartering.

§. 12.

De, som ega egna hus, få inqvartering.

Alla de, som till inqvartering äro berättigade, ega att inqvartering uppbära, änskönt de sjelfva skulle vara husegare i staden.

§. 13.

Dubbel inqvartering må ej ega rum.

Den, som har boningsrum i Kronans hus sig tillslagne, är ej tillika berättigad till inqvartering i staden, likasom den, hvilken för sin person har inqvartering på landet, ej må på samma gång erhålla inqvartering i stad.

II. Cap.

1:o Om sättet huru ständig inqvartering skall utgöras (i det fall inqvarteringen, sedan Staten besörjt om erforderlige byggnader och deras underhållande, kommer att med content bestridas.)

§. 14.

Ständig inqvartering för dem, som enligt 1 §. äro dertill berättigade, skall i de städer, der, med afseende å Rikets säkerhet och försvar, Kongl. Maj:t nödigt pröfvar att trupper till fortfarande tjenstgöring förlägga, utgöras på sätt nedanföre förordnas.

Städer, der trupper förläggas, äro till deras inqvartering förpligtade.

§. 15.

All gemenskap skall bo i Kronans hus, hvilka antingen redan äro eller framdeles blifva till Caserner inredde, der ock så stor del af Öfver- och Under-befäl, som anses nödig till vidmagthållande af ordning inom den casernerade truppen, bör inrymmas. Så skall ock för truppen tillhörande hästar Kronan bestå nödige stall och andra till magasin och förvaringsrum för fourrage m. m. erforderlige hus; neml. för Cavallerie och Artillerie in natura, men för Infanterie i contant, efter taxan Litt. A. Den återstående delen af befälet äfvensom garnisonens öfrige stater erhålla inqvartering i contant, enligt bilagde taxa Litt. B.

För all gemenskap med nödigt befäl till uppsigt samt för hästar m. m. består Kronan rum.

§. 16.

Så väl gemenskapen, som det i casern boende befäl skola erhålla, i stället för sängkläder in natura, contant årligen efter taxan Litt. C., hvartill kostnaden kommer att utgöras af den staden allena, i hvilken truppen är förlagd.

Om sängkläder för casernerade trupper.

§. 17

All annan contant inqvartering skall i stat uppföras och på Rikets samtliga städers och köpingars dertill, enligt Författningarne, förpligtade invånare fördelas och utgå efter de grunder, som serskildt fastställde blifva.

Alla Rikets städer bidraga till inqvartering.

§. 18.

Ej må något utöfver hvad i nästföregående tvänne §§. är bestämdt, under hvad förevändning som helst, hvarken för caserner eller stall af staden requireras.

Gräns för inqvarteringen.

§. 19.

Hus skaffas för Kronans räkning, der sådane förut icke finnas.

I de städer, der Kronan för närvarande inga hus eger, skola de, så vidt behofvet efter 15 §. kräver, på Statens bekostnad anskaffas och inredas, och så väl desse som de redan befintlige Kronan tillhörige framgent på enahanda sätt underhållas.

2:o Om sättet, huru ständig inqvartering skall utgöras, (i det fall på vederbörande Inqvarterings-gifvares val får ankomma, att utgöra inqvarteringen in natura eller i contant.)

§. 14.

Städer, der trupper förläggas, äro till deras inqvartering förpligtade.

Ständig inqvartering för dem, som enligt 1 §. äro dertill berättigade, skall i de städer, der, med afseende å Rikets säkerhet och försvar, Kongl. Maj:t i Nåder pröfvar nödigt, att trupper till fortfarande tjenstgöring förlägga, utgöras på sätt nedanföre förordnas.

§. 15

För all gemenskap med nödigt befäl till uppsigt samt för hästar består Kronan rum.

All gemenskap skall bo i Kronans hus, hvilka antingen redan äro eller framdeles blifva till caserner inredde, der ock så stor del af Öfver- och Under-Befäl, som anses nödig till vidmagthållande af ordning inom den casernerade truppen, bör inrymmas. Så skall ock för truppen tillhörande hästar Kronan bestå nödiga stall och andra till magasin och förvaringsrum för fourrage m. m. erforderlige hus: nemligen för Cavallerie och Artillerie in natura, men för Infanterie i contant, enligt taxan lit. A. Den återstående delen af besälet, äfvensom garnisonens öfrige Stater erhålla inqvartering antingen in natura eller i contant, i förra fallet enligt tariffen lit. D., och i senare enligt taxan lit. B

§. 16.

Staden eger val mellan inqvartering in natura eller i contant.

Inqvarterings-skyldige i stad, der trupp är förlagd, vare berättigade att välja hvilketdera inqvarteringssätt, nemligen in natura eller i contant, de anse för sig bekvämligast; men inqvarteringstagare der sammastädes ega icke rätt att, i stället för inqvartering in natura der sådan in-

qvartering erbjudes, fordra inqvartering i contant, utan skall han låta sig nöja med de rum m. m., som honom i öfverensstämmelse med tariffen lit. D. anvisas, så framt de äro af den beskaffenhet, att emot dem något skäligen icke kan påminnas. I motsatt fall må inqvartering i contant honom icke förvägras.

§. 17

Så väl gemenskapen som det i casern boende befäl skola erhålla antingen sängkläder in natura eller contant ärligen efter taxan lit. C., hvilka skola bekostas af den staden allena, i hvilken truppen är förlagd. Ej må något derutöfver, under hvad förevändning som helst, hvarken för caserner eller stall af staden requireras.

Om sängkläder
för casernerade
trupper.

§. 18

I allt annat till inqvartering hörande, ehvad den utgöres i contant eller in natura, skall staden njuta biträde af Rikets samtliga städer och köpingars till inqvartering förpligtade invånare, efter den fördelning och de grunder, som serskildt fastställdes blifva.

Alla städer och
köpingar taga del i
inqvarterings-kost-
naderna.

§. 19

Vill någon hafva flere rum och lägenheter än i tariffen äro utsatte, har han att med värden komma öfverens derom emot skälighyra. Kan värden inga flera rum eller lägenheter aflåta, vare den inqvarterade pligtig att låta sig nöja med hvad i tariffen bestämmes, derest icke öfverenskommelse kan träffas om inqvartering i contant. Ej må någon, emot världens vilja, i hans rum sig intränga, mindre vara honom i sin handtering på något sätt hinderlig.

Om den inqvar-
terade behöfver fle-
re rum än honom
bestås.

§. 20

Upplåter Inqvarteringsskyldig något honom tillhörigt hus helt och hållet till inqvartering, skall huset förut i vederbörandes närvaro behörigen besiktigas och inventeras, samt tvänne exemplar af instrumentet upprättas och aflemnas, det ena till husegaren och det andra till den inqvarterade. Börandes för alla lösa

Om värden af rum
m. m., som till in-
qvartering upplåtas.

persedlar . som till begagnande öfverlätas, qvitto meddelas, ehvad rummen äro belägne i serskildt hus, eller i det som värden sjelf bebor.

§. 21

I de städer, der Kronan för närvarande inga hus eger, skola de, så vidt behofvet efter 15 §. fordrar, på Statens bekostnad anskaffas och inredas, och så väl dessa, som de redan befintliga Kronan tillhörige, framgent på enahanda sätt underhållas.

Hus skaffas för Kronans räkning der sådana icke finnas.

III. Cap.

Om sättet, huru tillfällig inqvartering skall utgöras.

§. 20 (efter 1:sta Alt.) §. 22 (efter 2:dra Alt.) När trupper tåga,

Tågande trupper äro städerna pligtiga att till inqvartering emottaga.

äro städerna lika som landet pligtiga att dem till inqvartering emottaga; dock böra de efter möjligheten derifrån förskonas, i synnerhet när truppen utgöres af Cavallerie, och aldrig besväras med anskaffning af foder till tågande truppers medhafvande hästar, utan skall det genom Kronobetjeningens tidiga föranstaltande vara anskaffadt och före truppens ankomst på Inqvarteringsgifvarne fördelt, hvarvid de för ordningen om truppens fortskaffning och persedel-transporter åtföljande fourragerings-stater lända Kronobetjeningen till esterrättelse.

§. 21 (23)

Tillfällig inqvartering erhålles alltid in natura och åtföljer på inqvarteringsgifvarens bekostnad, jemte rum m. m., enligt tariffen

Tillfällig inqvartering utgöres alltid in natura.

lit. E, ljus och ved, den tid på året behof deraf inträffar, som i allmänhet räknas från den 1 October det ena året till den 1 April det andra; börandes så väl Officerare

som Under-Officerare samt vederlikar låta sig nöja med de rum, säng och sängkläder, som kunna åstadkommas.

§. 22 (24)

När, jemlikt föregående 20 (22) §, omständigheterna ovilkorligen bjuda, att Cavalleritrupp måste i stad inqvarteras, böra rum för hästarne under tak af husvärdarne anskaffas; likaledes hvad som öfver natten kan erfordras till krubbstänger, i fall intet ordentligt stall är att tillgå. §.

Om rum för Cavalleritruppers hästar.

§. 23. (25.)

Den stund på dagen tågande trupp förväntas, skall mat vara i beredskap för gemenskapen och dem, som består egna portioner, tillagad af sådane födoämnen, som i markegångstaxan äro tagne till grund för portionsprisets bestämmande, eller af dem, som hosföljande stater Litt. F. utvisa, eller ock af andre persedlar efter deras förhållande till dem, som i dessa stater upptagas. Portionen delas i 2:ne mål, hvaraf det ena njutes före afmarchen från och det andra efter ankomsten till nattqvarteret, och, när emot persedlarnes beskaffenhet eller tillagning intet är att påminna, bör manskapet låta sig nöja med den mat qvartervärdarne kunna åstadkomma. Ingen må äta hos annan värd, än den, till hvilken han blifvit anvist. — Rationerna, som utgöras af de foderpersedlar, hvilka legat till grund för markegångstaxans upprättande, eller af dem, som i bilagde fourrageringsstater Litt. G. utsättas, böra likaledes hållas i beredskap, så att de vid truppens ankomst genast äro att tillgå.

Om mat m. m. för tågande trupper.

§. 24. (26.)

Befäl och vederlikar vare tillåtet, att af deras qvartervärdar betinga sig den mat de åstunda, dock under det uttryckliga vilkor, hvarom i 32 (34) §. förordnas.

Om mat för Befäl och vederlikar.

§. 25. (27.)

När under krigstid, eller då någon betydlig styrka af Arméen vid ovanliga tillfällen är sammandragen, en stad inom Arméens qvarterstånd måste, i anseende till militairiska orsaker, emottaga höggvarteret, eller större och mindre General-Staber och commenderingar, hvars inqvarteringslast öfverstiger så väl jemförelsevis de öfrige städers inom Arméens qvarterstånd, som stadens förmögenhet och tillgångar, så vill Kongl. Maj:t i Näder, efter föregången pröfning, låta staden godtgöras hvad den till ved och ljus m. m. måst gifva öfver hvad densamma, enligt Författningarne och en rättvis fördelning, är skyldig att draga.

Om ersättning för inqvartering i visst fall.

§. 26. (28.)

Huru qvarteren
anvisas och fördelas.

Magistraten tillhör, enligt hvad i 2 §. är förordnadt, att anvisa qvarteren, hvilket sker sålunda: att å husets port eller vägg tecknas med krita den ditkommande inqvarteringen till styrka och grad, hvilket derjemte värden, eller, i fall han ej träffas, hans hemmastadde husfolk munteligen förkunnas. De sålunda utsedde qvarteren fördelas sedan på commenderingen genom Regements-Qvartermästaren, eller, i hans frånvaro, någon annan militair.

§. 27. (29.)

Betalningen för utgjord inqvartering hafva vederbörande att erhålla så skyndsamt som möjligt, men sist inom fjorton dagar derefter.

IV Cap.

Om Ordning.

§. 28. (30.)

Befälhafvaren va-
kar öfver ordning.

Befälhafvaren åligger vaka deröfver, att deras underhafvande hålla god ordning i Casernerne och qvarteren, och, så snart dem kunnigt blifver, att någon invånare blifvit till sin person eller egendom förolämpad och ofredad, sådant ofördröjligen beifra, samt den lidande till dess rätt och skadestånd, äfvensom den brottslige till straff befordra.

§. 29. (31.)

Att nyttja Bor-
gerskapets tjenste-
folk m. m. förbjudes.

Ingen inqvarterad fördriste sig, att till sin enskilda tjenst eller sin förrättning, under hvad förevändning som helst, nyttja borgerskapets kreatur, åkdon, båtar eller andra tillhörigheter, ej heller dess tjenstefolk med budskickningar eller arbete besvära, med mindre egaren sin tillåtelse dertill lemnat, vid påföljd efter Krigslagen.

§. 30. (32.)

Jagt och fiskande
m. m. förbjudes.

Jagt och fiskande samt skogshygge på Kronans, stadens eller enskildes egor, utan egarens medgifvande, samt allt ofredande af trädgårdar, åkrar, ängar och utmark förbjudes, vid äfven-

tyr af plikt, enligt Lag och Författningar, samt skadans ersättning, på sätt i Krigslagen förordnas.

§. 31. (33.)

Ingen tillåtes att i qvarteren eller eljest i staden på landet uppköpa några matvaror eller andra persedlar för att dem åter försälja, vid det ansvar Lag förmår.

Uppköp af matvaror m. m. till försäljning förbjudes.

§. 32. (34)

Hvad befäl och vederlikar till eget nödigt underhåll och spisning af sine värdar efter frivillig öfverenskommelse under tåg erhålla skall genast till aftaldt pris betalas, hvarvid allt tvång och trug allvarsamligen förbjudas, äfvensom att nödga värden att skaffa sådane matvaror eller andra persedlar, som han antingen sjelf icke eger eller för sitt eget bruk ej kan aflåta. Så skall ock ingen tillåta sig att i qvarteret emottaga eller herbergera någon gäst, så framt det icke sker med värdens fria bifall. Den häremot bryter skall, efter sakens beskaffenhet, straffas enligt Krigs-Lagen, eller plikta såsom för våldgästning efter Lag.

Hvad inqvarterad af värden erhåller skall genast betalas m. m.

§. 33 (35)

All värfning i qvarteren, under hvad förvändning eller på hvad sätt som helst, vare strängeligen förbjudet.

Värfning i qvarteren förbjudes.

§. 34 (36)

Har någon klagomål öfver den inqvarterade att anföra, bör han sådant hos Befälhafvaren öfver den corps, till hvilken den inqvarterade hör, angifva; åliggande Befälhafvaren att, derest förbrytelsens ringare beskaffenhet medgifver extra judiciel bestraffning, den felaktige genast dertill, likmåttigt Krigs-Lagen, befordra; i annat fall, om truppen ligger i garnison eller inqvarteringen eljest fortfar längre tid, skall den brottslige inställas för Krigs-Rätt, hvilken bör målet inom högst 8 dagar afgöra. Är åter truppen under march, förhållas enligt 112 §. i Förordningen om truppers fortskaffning och persedel-transporter. Har skada skett, skall den sökande genast, på sätt Krigs-Lagen och 174 §. af nyssnämnde Förordning stadgar, njuta behörig ersättning.

Huru förhållas bör, om klagomål öfver den inqvarterade anmäles.

§. 35. (37)

Om klagande förmenar sig icke hafva njutit vederbörlig upprättelse.

Skulle den klagande förmena sig vara af Befälhafvaren uppehållen eller förnekad sin rätt, anmäles målet hos Landshöfdingen, som då har att vidtaga den laga åtgärd omständigheterna fordra.

§. 36. (38)

Om laga forum i tvister rörande inqvartering.

Mål och tvister, rörande inqvartering, som ej, enligt Krigs-Lagen, lyda under Krigs-Domstol, upptagas och afgöras af Landshöfdingen, och den med dess utslag missnöjde eger, att hos Kongl. Maj:t besvär i underdånighet anföra inom den tid, som för ändrings sökande, i andra oeconomia- och politie-mål, enl. Förklaringen den 20 December 1773, gäller, hvarom parterne uti besvärshänvisningen underrättas böra.

§. 37. (39.)

Om laga forum i mål, som icke röra inqvarteringen.

Öfrige mål och tvister emellan krigsfolket och ortens invånare, som ej röra inqvarterings-frågor, eller höra under Krigs-Domstol, upptagas och afgöras efter sakens beskaffenhet, antingen vid de vanliga Domstolarne eller af Landshöfdingen.

Litt. A.

*Taxa, hvarefter hyra för stallrum skall beräknas vid
Infanteri-trupp.*

		R:dr	sk.	r:st.
För 1 Generals-person eller Öfverste	4 Hästar à 8 R:dr	32	—	—
— 1 Öfverste-Lieutenant eller Major	2 dito — —	16	—	—
— 1 Regements-Quartermästare	1 Häst — —	8	—	—
— 1 Adjutant	1 dito — —	8	—	—
— hvarje Regimentets eller Corpsens Trosshäst	— —	8	—	—

Litt. B.

Taxa, hvarest efter inqvartering i contant skall beräknas.

			För Inqvarterade, som äro					
			gifte.			ogifte.		
			R:dr	sk.	r.	R:dr	sk.	r.
I Generals-person eller Öfverste.								
5	Rum med meubler, à 34 R:dr	170: — —						
4	Dito	— — 136:						
1	Drängkammare	16: — 16:						
1	Kök	10: — 10:						
1	Källare	10: — 10:						
1	Vedbod	5: — 5:						
1	Säng med sängkläder	16: — 16:						
2	Drängsängar med dito, à 8 R:dr	16: — 16:	243			209		
I Öfverste-Lieutenant eller Major.								
4	Rum med meubler, à 34 R:dr	136: — —						
3	Dito	— — 102:						
1	Drängkammare	16: — 16:						
1	Kök	10: — 10:						
1	Källare	10: — 10:						
1	Vedbod	5: — 5:						
1	Säng med sängkläder	12: — 12:						
1	Drängsäng med dito	8: — 8:	197			163		
I Capitaine och hans vederlike.								
3	Rum med meubler, à 34 R:dr	102: — —						
2	Dito	— — 68:						
1	Drängkammare	16: — 16:						
1	Kök	10: — —						
Transport			128: — 84:					

Litt. C.

Taxa, hvarefter ersättning i contant för Säng och Sängkläder skall beräknas.

	R:dr	sk.	r:st.
I Generals-person eller Öfverste.			
1 Säng med sängkläder	16:		
2 Drängsängar med dito, à 8 R:dr	16:		
	32	—	—
I Öfverste-Lieutenant eller Major.			
1 Säng med sängkläder	12:		
1 Drängsäng med dito	8:		
	20	—	—
I Capitaine med vederlike.			
1 Säng med sängkläder	12:		
1 Drängsäng med dito	8:		
	20	—	—
I Subaltern-Officer med vederlike.			
1 Säng med sängkläder	12:		
1 Drängsäng med dito	4:		
	16	—	—
I Under-Officer af hvad grad som helst med vederlike.			
1 Säng med sängkläder	8	—	—
I Corporal och Soldat.			
Sängkläder	1	8	—

Litt.

Litt. D.

Tariff, hvarefter ständigt inqvartering in natura skall utgöras.

	Rum med möbler, om den inqvarterade är		Drängkammare.	Kök.	Källare.	Vedbod.	Säng med sängkläder för		
	gift.	ogift.					inqvarterade.	den dräng.	hans
Generalspersoner samt Öfverstar	5	4	I	I	I	I	I		2
ÖfversteLieutanter och Majorer	4	3	I	I	I	I	I		I
Capitainer med vederlikar . . .	3	2	I	I	I	I	I		I
Subaltern-Officerare med vederlikar	2	I	I	I	—	I	I		I
Under-Officerare af alla grader med deras vederlikar . . .	I	$\frac{1}{2}$	—	—	—	I	I		—

Underrättelser:

- 1:o Med meubler förstås endast erforderlige stolar och bord i alla rummen, samt en soffa, der mer än ett rum består, jemte en så kallad dragkista för den ogifte, men 2:ne för den gifte inqvarteringstagaren af Öfverbefäl och vederlikar.
- 2:o I drängkammare bör finnas, jemte ett bord, en stol för hvar dräng, som der bor.
- 3:o Om 2:ne Subaltern-Officerare äro inqvarterade på ett och samma ställe, består för deras drängar blott ett rum tillsammans. Äro de 3:ne, så får den äldste ett serskildt drängrum.
- 4:o Capitainer och Subaltern-Officerare, som äro ogifte, erhålla icke kök och källare. Gifte Subaltern-Officerare få del i källare med värden, om han icke kan aflåta någon serskild.
- 5:o Ogifte Under-Officerare blifva 2 om ett rum. Der ej flere äro än en ogift, får han för sig ett rum. Gifte få del i kök med värden.
- 6:o Regements-Pastorer och Regements-Läkare äro att anse som Capitaines vederlikar; Auditeurer, Bataillons-Predikanter och Regements- eller Bataillons-Commissarier såsom Subaltern-Officerares vederlikar.
- 7:o Kronans Handtverksmästare och Gesäller i alla yrken anses lika med Under-Officerare.

Bih. till R. St. Prot. 4 Saml. 2 Afd.

11:te Häftet.

Litt. E.

Tariff, hvarest tillfällig inqvartering in natura skall utgöras.

	Rum med möbler, säng och sängkläder.
Generalspersoner samt Regements-Officerare med vederlikar, hvardera	2
Capitainer med vederlikar, hvardera	1
Subaltern-Officerare och vederlikar, tvänne tillsammans i ett rum, således hvardera	$\frac{1}{2}$
Under-Officerare med vederlikar, 4 tillsammans i ett rum, således hvardera	$\frac{1}{4}$
Gemenskap och deras vederlikar, samt drängar, läggas tillhoppa efter hvad rummet medgifver	

Underrättelser:

- 1:o Vid mindre utrymme jemkas och sammantränges inqvarteringen efter omständigheterna. Börandes Under-Officer och hans vederlike dela lika lott med soldaten, när nödvändigheten det fordrar.
- 2:o Kronobetjeningen njuter under tåg äfven inqvartering. Fogde och Länsman i likhet med Subaltern-Officer och Fjerdingsman lika med Under-Officer.
- 3:o Vid inqvartering svarar en högre Militaire till och med Regements-Officerare mot 2 Capitainer, 4 Subaltern-Officerare, 8 Under-Officerare och 16 Soldater.
- 4:o Manskaptet erhåller till underbädd halm, säf, löf eller färskt granris efter tillgång och årstid, med påbredd grofva enkla lakan eller täcken.
- 5:o Med meubler förstås endast erforderlige stolar och bord, om inqvarteringen räcker blott en eller två dagar, såsom under tåg; men fortfar den längre såsom uti vinterqvarter under krig, eller vid förefallande arbeten i fredlig tid, böra de inqvarterade förses med meubler, jemlikt tariffen Litt. D.
- 6:o Gemenskapen erhåller ljus och värma med värden i hans stuga, om han så vill, eljest i serskildt rum.

Litt. F.

Provierings-Stater.

1 mans portion.

N:o 1.

$1\frac{1}{2}$ qvarter ärter med
 mark salt kött eller
 mark färskt kött och $\frac{1}{8}$ mark sill eller
 mark salt fläsk.

N:o 2.

$1\frac{1}{4}$ qvarter korngryn med
 mark torrt kött eller
 mark salt kött.

N:o 3.

1 mark rågmjöl med
 1 mark sill och $\frac{1}{2}$ mark smör eller
 $\frac{1}{2}$ mark torrt fläsk och $\frac{1}{2}$ mark sill samt $\frac{1}{2}$ mark smör.

Underrättelse:

Med hvarje portion åtfölja 2 marker mjukt eller $1\frac{1}{2}$ marker torrt bröd.

Litt. G.

Fourragerings-Stater.

För hvarje häst bestås om dygnet.

N:o 1.

Då tillgång är både på säd, hö och halm.

3½ kannor hafra

5 marker hö

12 kannor hackelse

N:o 2.

Då mindre tillgång är på säd, och mera hö och halm finnas.

2½ kannor hafra

10 marker hö

16 kannor hackelse.

N:o 3.

Då mindre tillgång är på säd, och halm alldeles brister.

2 kannor hafra

1½ lispund hö.

N:o 4.

Då än mindre tillgång är på säd, och halm alldeles brister.

1 kanna hafra

1½ lispund hö.

N:o 5.

Då säd och halm brista.

2 lispund hö.

N:o 6.

Då hö och halm fattas.

4 kannor hafra, aldrig deröfver.

Underrättelse:

I brist af hafra kan fourrageras med råg och korn, eller råg- och kornmjöl, som gifves på våt hackelse i den proportion, att emot 5 kvarter hafra gifves 3 kvarter råg eller rågmjöl, eller 4 kvarter korn eller kornmjöl. Två kannor hackelse svara emot 1 mark råghalm. Då någon förknappning på halm eller hackelse behöfver göras, gifves 1 mark hö i stället för 4 kannor hackelse eller 2 marker halm.

N:o 48.

Ankom till Exp.-Utsk. den 3 Dec.

Utlåtande, i anledning af väckt motion, angående roteringen i Skåne.

Vid sistförflutne Riksdag gjordes hos Rikets Ständer framställning om de flere origtigheter och misstag, hvilka skola blifvit begångne vid extra roteringsen i Skåne förvandling till ständigt eller ordinarie Knektehåll, i sammanhang hvarmed hemställdes ej mindre, "att alla de hemman och lägenheter i Skåne, hvilkas egare vid de sammanträden, som år 1813 varit af Kongl. Majts Befallningshafvande utlyste och hållne för att höra samtliga extra Rotehållarne öfver en till grund för den dittills varande extra roteringsen förvandling till ständigt Knektehåll gillad nådig Proposition, varit frånvarande och, till följd deraf, blifvit ausedde hafva ingått på ständigt roteing, måtte blifva derifrån frikallade och få återgå till extra roterings skyldighet, så väl som alla lägenheter, hvilka icke fått tillgodnjuta den utlofvade femtedels nedsättningen, än ock att den nuvarande ständiga roteringen inom berörde province måtte upphävas och förvandlas till extra rotering, hvilken, under sådant skick, borde undergå en rotejemkning, rättad efter hemmanens godhet, med iakttagande, att det antal extra Soldater måtte bibehållas, som existerade före ständiga Knektehållet, de nuvarande extra rotar inberäknade, samt att, sedan denna åtgärd för sig gått, alla de vid roterings-åtgärden frånvarande måtte bibehållas vid extra roteringen, om de sådant önskade, och de öfriga förblifva ständigt roterade, men med åtnjutande af en femtedels förminskning."

Uti den, i anledning häraf, till Kongl. Majt aflätne underdåniga skrifvelse, N:o 378, hafva Rikets Ständer förklarar, att den proposition, hvaröfver Rotehållarne vid ifrågavarande sammankomster hördes, först blifvit väckt och framställd af provincen Skånes vid 1812 års Riksmöte närvarande Representeranter af de 3:ne Stånd, som i roterings-besväret deltaga; att Rotehållarne bort hörsamma kallelsen och inställa sig sjelfve eller genom ombud, samt att de frånvarande icke borde få fördröja verkställigheten af de närvarandes med mycken enhällighet fattade beslut, helst de egt tillfälle att anföra underdåniga besvär; i följd hvaraf Rikets Ständer, som icke kunde

Bihang till R. St. Prot. 1834. 4 Saml. 2 Afd.

12:te Häftet.

medgifva, att Skåne, i förhållande till folkmängd, välmåga och de rika tillgångar en tacksam jord åt landtmannen erbjöde, vore, på det hela taget, hårdare roteradt, än Rikets öfriga provinser, ansågo sig så mycket mindre kunna gilla de i ofvanberörde omständigheter gjorde anhållanden, som den ofelbara verkan af de framlagde förslagen skulle blifva en rubbning i de nuvarande båda Skånska Infanterie-Regementenas styrka och bestånd, ledande antingen till uppoffring eller estergift å Statens sida af flere hundra Soldatnumer eller en deremot, så länge den i vissa fall medgifna vacancetiden fortfar, för Sats-Verket påräknad betydlig inkomst, hvilken då i stället måste genom allmän Bevillning fyllas, eller ock möjligtvis åstadkommande tvänne reguliera Infanterie-Regementens totala upplösning och försvinnande ur Arméens leder, enär inga garantier derföre kunde uppställas, att Rotehållarne i Skåne, efter att en gång hafva till den fordna extra roteringen återgått, frivilligt skulle åtaga sig att densamma emot ständigt Knektehåll utbyta, sedan de af den lyckliga samdrägt med sina grannar, hvaruti Riket allt sedan år 1814 sig befunnit, egt tillfälle förvissa sig derom, att, under ett längre fortfarande fredstillstånd, extra roteringsskyldigheten vore för dem af ett afgjort företräde framför det ständiga Knektehållet, äfvensom att all den kostnad de, under senast förflutne 15 år, varit nödsakade att för sine ordinarie Soldaters anvärfning, underhåll och beklädande vidkännas, kunnat dem besparas, så framt de icke år 1813 emot ständigt Knektehåll utbytt sin dåvarande extra roteringsskyldighet; men som vid den verkställda roteringen till ordinarie Knektehåll flere misstag och origtigheter blifvit begångne, och desamma, redan vid 1818 och 1823 årens Riksdagar till Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet anmälda, icke nu mera kunde utan vid en ny undersökning och rotejemkning inom provinsen undanröjas eller afhjelpas, men emot hvilken, till sin billighet redan vid tvänne tillfällen af Kongl. Maj:t Nädigst erkände anstalt, det af Rotehållarne vid ständiga roteringsens åtagande fästade villkor, att ingen måtte blifva högre än förut roterad,, ansetts ligga i vägen; tillstyrkte Rikets Ständer i underdånighet, att, till afhjelpande af de emot roteringen anförde klagomålen, Kongl. Maj:t täcktes genom Dess Befallningshafvande sammankalla samtliga Rotehållarne vid Södra och Norra Skånska Infanterie-Regementena samt till deras besvarande framställa följande tvänne alternativ:

a) "Huruvida vid den redan skedda roteringen bör förblifva, blott med den förändring, att de nuvarande 86 öfverlopps-rotarne, från och med det år, som näst påföljer, då beslutet af Rotehållarne härom varder fattadt,

"anslås till understöd för de Rotehållare inom bägge Länen, hvilka vid sken-
"ende undersökning befinnas vara i mesta behof af lindring i ålagd rote-
"ringsskyldighet;" eller

b) "Om Rotehållarne hellre åstunda, att en allmän jemkning i berör-
"de rotering bör anställas, då, i sådant fall, nedannämnde grunder och vil-
"kor derföre skola af Rotehållarne, utan ringaste modificationer eller för-
"ändringar antagas." Jemte uppräknande af desse grunder, hvaribland må
nämnas den, att förbehållet, *"det ingen rote kunde påföras högre ordinarie
numer, än han förut utgjort extra rotering"*, skulle anses undanröjdt och
icke ligga i vägen för den blifvande rote-jemkningen, anhöllo Rikets Stän-
der, att till dess verkställande måtte förordnas en Commission, och att för-
slaget till berörde jemkning kunde vid denna Riksdag Rikets Ständer fö-
reläggas till den åtgärd 80 §. Regerings-formen föranleder; men emedler-
tid skulle det redan upprättade Roteringsverket tills vidare i orubbadt
skick förblifva.

Omförmålde angelägenhet har jemväl å denna Riksdag blifvit anhäng-
ig gjord genom en hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln väckt, samt der-
efter till Stats-Utskottet remitterad motion, hvaruti Herr *Hallenborg, Carl
Johan*, anført, att de af Rikets Ständer å förra Riksdagen föreslagne jemk-
nings-alternativ voro af den beskaffenhet, att de gäfvö Rotehållarne ökad
anledning till missbelåtenhet, enär derigenom dels icke afbjelptes det öfver-
klagade obilliga förhållandet, att, vid det år 1813 hållne sammanträde med
de roterings-skyldige, de frånvarande förklarades samtycka till den gjorda
proposition om ständig roterings införande, dels icke uppfylldes det gifna
löftet, att hvar och en, som antog nämnde proposition, skulle få en femtedels
nedsättning. Af sådan anledning, och då någon verkställighet ännu icke
följt å berörde skrifvelse, yrkade Motionairen, att det af Ridderskapet och
Adeln, skiljaktigt från de öfrige Riks-Ständer, den 22 Februarii 1830 i
frågan fattade beslut nu måtte af Rikets Ständer antagas; lydande detta be-
slut sålunda: "att en ny, af rättvisa och billighet påkallad och af föregåen-
"de Ständer begärd, allmän jemkning i den år 1811 verkställda extra ro-
"tering äfven måtte öfvergå provinsen Skåne, utan afseende på den der-
"städes för närvarande provisoriskt bestående ordinarie rotering, hvilken
"sålunda upphäfves; men att, efter skedd och i laga ordning stadfästad jemk-
"ning med hela extra rotehålls-skyldigheten för 2,572 Numer inom de
"tvänne Länen, de extra roterings-skyldige måtte sockne- eller härads-vis
"höras, hvar och en för sig, öfver den proposition, att, emot erhållande af

"en tredjedels minskning i sin extra rotehålls-skyldighet, åtaga sig det ständiga Knektehållet, sålunda till en tredjedel i numeraira beloppet nedsatt; och att den, som ifrån de utlyste sammankomsterne för detta ändamål utblifver, lemna intet eller vilkorligt svar, måtte anses icke hafva uppgått förslaget ingått, utan alltså vilja förblifva vid den oförmellade extra roterings-skyldigheten; dock att under tiden den närvarande ordinarie rote-ringen komme att orubbad förblifva."

Sedan Stats- samt Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskotten, som gemensamt företagit behandlingen af detta ärende, genom Kongl. Maj:ts Nådiga Berättelse vid denna Riksdag, om hvad i Rikets Styrelse sig tilldragit, inhemtat, att med den jemkning af ständiga Knektehållet i Skåne, hvarom Rikets Ständer vid sista Riksdag gjorde underdånig framställning, någon åtgärd ännu icke kunnat vidtagas, enär regleringen derom vore beroende af extra roteringsens i provinsen afslutande, men att emellertid all skyndsamt blifvit vederbörande anbefalld med de i sistnämnde afseende nödige åtgärderna; så hafva Utskotten öfvervägat hvad i ofvauberörde måtto förekommit samt förhandlingarne i denna fråga å förra Riksdagen i öfrigt innehålla; och alldestund den af Herr *Hallenborg* nu väckta motion, som hufvudsakligen är af enahanda syfte med de å förra Riksdagen gjorda yrkanden, samt står i strid med Rikets Ständers då fattade och till Kongl. Maj:ts Nådiga bifall hemställde beslut, otvifvelaktigt skulle, om den bifölles, leda till den följd, som Rikets Ständer just befarat och velat undanröja, nemligen att Rotehållarne återgingo till extra roteringen, såsom för dem af ett afgjort företräde, och att tvänne Infanterie-Regementen till styrka och bestånd rubbades, om icke helt och hållet upplöstes; för den skull, och då, i Utskottens tanka, en återgång till extra roterings-skyldigheten vore så mycket mera betänkelig, som denna skyldighet numera får fullgöras genom prästerande af hästar i stället för manskap, hvilken förändring, i händelse af krig, skulle för Rikets försvar, i en så vidsträckt gräns-province som Skåne, vara af högst menligt inflytande;

hafva Utskotten funnit sig icke kunna tillstyrka, att Herr *Hallenborgs* motion må till någon Rikets Ständers åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 Dec. 1834.

Reservation

af Herr Grefve *Horn*, C. F.: "Jag reserverar mig emot detta beslut, och

och anser, att Utskotten bort tillstyrka Rikets Ständer att, med tillkännagifvande, det Rikets Ständer finna de vid sista Riksdag för rotejemkningen i Skåne fästade villkor vara i flere fall stridande emot de löften, som Statsmagterne, i och för ordinarie roteringsens åtagande, lemnat de roteringskyldige, ytterligare fästa Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet å nödvändigheten af den ifrågavarande rotejemkningens verkställande, samt anhålla, att Kongl. Maj:t ville, utan hinder af Rikets Ständers vid sista Riksdag i detta ämne fattade beslut, låta, efter Rotehållarnes hörande i behörig ordning, uppgöra och för nästa Rikets Ständer framlägga, till den åtgärd 80 §. Regeringsformen föranleder, ett förslag till rotejemkning i Skåne, hufvudsakligen grundadt derpå, att det Rotehållarne gifna löfte om en femtedels nedsättning i roteringen må uppfyllas."

Uti denna reservation har Herr *Hjärne, H.*, instämt.

STOCKHOLM, 1834, hos J. A. WALLDEN.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 19 Jan. 1835.

Utlåtande, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottens Betänkande, N:o 34, i fråga om Folkskolors inrättande i Riket.

Utskottens uti förrberörde ämne afgifne Betänkande, som *Högvördige Preste- och Vållof. Borgare-Stånden* bifallit, har till Utskottens förnyade handläggning blifvit återremitteradt, på grund af dervid gjorda anmärkningar och afgifna yttranden, inom *Höglof. Ridderskapet och Adeln*, af *Grefve Horn*, *Friherre Cederström*, *Herrar Cederschiöld*, *Stuart*, *von Hartmansdorff*, *Hjärne*, *Dalman* och *Lefrén*, samt, inom *Hedervärda Bonde-Ståndet*, af de *flesta Ståndets Ledamöter*.

Dessa anmärkningar innefatta hufvudsakligen följande yrkanden:

1:o att en ändamålsenlig plan för allmänna Folkskolors inrättande måtte varda utarbetad och offentliggjord, på det att dessa Skolor kunde åstadkomma den fördelaktiga verkan på de fattigare folkclassernas sedlighet och bildning, som med dem åsyftas; att *Anders Danielssons* förslag, rörande organisationen af folkskolor och förvaltningen af deras medel, bort understödjas; att som Utskotten skolat med mycken karghet utminuterat upplysningen och förbisett åtskilliga ganska viktiga kunskapsdelar, så borde i första punkten af Utskottens förslag tilläggas en uppgift på alla de kunskapsgrenar, som böra blifva föremål för undervisning i Skolan, äfvensom slutligen att, enär en stor svårighet mötte att erhålla skickliga Lärare, undervisningen i Skolorne måtte uppdragas åt torftige Studenter, och inskränkas till 9 månader om året, på det att de 3:ne återstående kunde få begagnas till Lärarens enskilda studier;

2:o att oövilkorliga påbud måtte utfärdas om Folkskolors inrättande i hvarje Pastorat, der sådant icke redan skett, och att kostnaden derföre borde bestridas genom proportionellt sammanskott af hvarje inom Pastoratet mantalsskrifven person; äfvensom att bidrag och uppmuntringar till sådana anstalter måtte utsättas af allmänna medel, t. ex. bränvinnskatten; hvarjemte yttradt blifvit, att önskeligt vore, om, genom ett väl ordnadtfonds-system, tillgångar kunde skapas till ifrågavarande ändamål;

3:o att en närmare undersökning, än Utskotten föreslagit, borde tillstyrkas, rörande Kyrkornas disponibla tillhörigheter, äfvensom huruvida

Bihang till R. St. Prot. 1834 och 1835. 4:de Saml. 2:dra Afd. 1

13:de Häftet.

tillgång kunde beredas af de inkomster, som falla af lediga ecclesiastika lägenheter, då tvister uppstå om deras återbesättning, samt att, af den Pastorerna på vissa ställen anslagne Kronotionde eller vederlagsspanmål, minst 10 tunnor, men väl deröfver, måtte anslås till Folkskolorna;

4:o att Pastorerna skulle aflemna, till bidrag för folk-undervisningens befrämjande, 25 procent af de årligen inflytande så kallade Likstolarne och af deras öfrige mindre intrader;

5:o att *Anders Danielssons* förslag, rörande creditiv till förmon för Folkskolorna och Landshöfdingarnes befattning med föranstaltande om subscription af medel för samma ändamål, måtte af Utskotten understödjas;

6:o att, enligt hvad alla anföranden från Hedervärda Bonde-Ståndet åsyfta, *Anders Danielssons* förslag om ett extra nådår för Folkskolorna borde tillstyrkas, äfvensom flere Ledamöter af nämnde Stånd ansett, att 2:ne sådane måtte begäras; hvarjemte det jemväl blifvit föreslaget, att ett års inkomster af lediga Klockare-lägenheter skulle anslås för samma ändamål.

Efter att hafva behörigen öfvervägat hvad sålunda emot det återremitterade Betänkandet förekommit, anse Utskotten sig, till besvarande deraf, böra vördsamt anföra:

1:o att, beträffande först yrkandet om utarbetande och offentliggörande af en ändamålsenlig plan för Folkskolorna, en sådan plan redan blifvit utarbetad och finnes allmängjord uti Läroverks-Comitéens från trycket utgifna Betänkande af den 28 December 1828; hvadan ock Utskotten, vid afgifvandet af det förra Betänkandet, hade funnit sig endast böra framtälla och utreda de allmänna grunder, som, enligt hvad Läroverks-Comitéen utvecklat, vid denna frågas pröfning måste tagas i öfvervägande. Utskotten hafva, på dessa grunder, trött lämpligt vara, att de speciela bestämmelserna för hvarje Skola, såsom valet af undervisningsmethod, af lärare och läroämnen borde, såsom bemälde Comité afvenledes föreslagit, öfverlåtas åt kommunerna sjelfva och få bero på deras frivilliga öfverenskommelse. I afseende på läroämnen hafva Utskotten således endast yrkat iakttagandet af den grundsats, att en ändamålsenlig religions-undervisning bör vara Folkskolans *första* ändamål, emedan det är härpå, som all folkbildning måste hvila. Men då denna undervisning ingalunda utesluter den af andra kunskapsgrenar, hvilka Utskotten ansett, i sammanhang med densamma, böra bibringas, och hvaraf Utskotten uppgifvit de allmännaste och mest angelägna, som icke på något ställe böra underlåtas, hafva Utskotten,

beträffande för öfrigt valet och vidden af läroämnen, trott det böra lemnas vederbörande öppet och fritt, att i detta afseende bestämma och vidtaga den utsträckning, som omständigheterna och locala förhållanden kunna medgifva, på sätt som Läroverks-Comitéen uppgifvit och Herr *Lefrén* i sitt anförande tydligen utvecklat. Enligt denna åsigt finna Utskotten det icke eller nu lämpligt, att tillstyrka en allmän föreskrift om alla de läroämnen, som kunna blifva föremål för undervisning i Folkskola, enär en sådan anstalt på ena stället kan vinna en vidsträcktare syftning och utvidgning, än på ett annat, helst då, såsom flere Talare anmärkt, en stor brist på skicklige Lärare ännu förefinnes. Till afhjelpande af sistnämnde svårighet har väl blifvit föreslaget, att torftiga Studenter borde begagnas under 9 månader af året såsom Lärare i Skolorna, men Utskotten få härvid erinra, att, om än detta skulle med framgång kunna på ett eller annat ställe verkställas, anse Utskotten likväl, att frågan derom må bero på kommunernes fria val och öfverenskommelse, men icke, att den bör blifva föremål för ett allmänt stadgande.

På dessa skäl finna Utskotten de i 1:sta Momentet upptagne anmärkningar icke kunna föranleda Utskotten, att tillstyrka någon förändring i det afgifne Betänkandet.

2:o Hvad dernäst angår det i 2:dra Momentet framställda förslag, att ovillkorliga påbud måtte utfärdas om Folkskolors inrättande i hvarje Pastorat, och att kostnaden derföre borde bestridas genom sammanskott af hvarje mantalsskrifven person m. m.,

så finna Utskotten sig, till besvarande häraf, endast böra åberopa hvad det återremitterade Betänkandet i denna del innehåller.

Hvarjemte Utskotten, i afseende på den framställda önskan om bidrag genom ett väl ordnadtfonds system, få tillägga, att, i händelse ett sådant system redan vore infördt och egde rum, Utskotten visserligen icke skulle draga i betänkande att tillstyrka, det Folkskolorna måtte komma i åtnjutande af de tillgångar, som derigenom kunde beredas, men att, då detta icke är fallet, Utskotten

sakna anledning, att å framställningen härom göra afseende.

3:o Angående yrkandet om en närmare undersökning, rörande Kyrkornas disponibla tillhörigheter, samt tillgången af de inkomster, som falla af lediga Pastors- och Comministers-beställningar, då tvister uppstå om deras återbesättande, anse Utskotten sig böra fästa Rikets Höglofl. Ständers uppmärksamhet derpå, att, utom det att en allmän undersökning härom

skulle blifva vidlyftig och draga länge ut på tiden, torde det för ifråga-
varande ändamål vara vida lämpligare, om den utväg begagnas, som i 4:e
punkten af Utskottens Betänkande, pag. 10, blifvit föreslagen, nemligen
att församlingarne, efter pröfning i utlysta Socknestämmor och uti samråd
med vederbörande Biskopar och Landshöfdingar, göra underdänig hemstäl-
lan, i frågor om sådana tillgångar, då anledning dertill förekommer, hos
Kongl. Maj:t, som icke lär underlåta, att, å framställningar härom, fästa
allt det afseende, hvilket de kunna förtjena.

Utskotten anse sig således icke af de gjorda anmärkningarne för-
anledda, att frångå det förslag i detta afseende, som i deras för-
ra Betänkande blifvit framställt.

Hvad åter angår frågan, att minst 10 tunnor, men väl derutöfver,
af den, Pastorerne på vissa ställen anslagna Kronotionde eller vederlags-
spanmål borde anslås till Folkskolorna, så hafva Utskotten härvid tagit i
öfvervägande, att den *ständiga vederlags-spanmålen* blifvit anslagen och
ingår såsom Presterskapets försäkrade löneinkomst, äfvensom att den bitin-
tills indragna, *så kallade förlänings-spanmålen på behaglig tid*, hvilken,
enligt 1815 års Riksdagsbeslut, borde användas till läro- och uppfostrings-
verkens understöd, blifvit disponerad till dessa verks lönestater, som nu-
mera äro reglerade. Den förlänings-spanmål, hvilken, sedan denna regle-
ring skett, indragits, lär uppgå till ett ganska ringa belopp eller omkring
3 à 4 tunnor om året, och tillfaller nu Statsverket, sasom någon ersättning
för redan bestridda utgifter:

hvidan Utskotten, vid ett sådant förhållande, icke finna billigt
och lämpligt, att tillstyrka bifall till hvad som blifvit föreslaget,
rörande förändring i dispositionen af den så kallade vederlags-
och förlänings-spanmålen.

4:o Det har afven blifvit yrkadt, att Pastorerne borde aflemna 25
procent af de så kallade likstolarne och andra smärre inkomster, till bidrag
för folkundervisningens befrämjande. Härvid få Utskotten upplysa, att con-
ventioner emellan Pastorerne och deras församlingar numera blifvit på män-
ga ställen upprättade, till följd hvaraf likstolarne och öfrige mindre intra-
der dels upphört, dels blifvit nedsatte till vissa bestämda belopp, hvari
någon ytterligare nedsättning hvarken vore billig eller lämplig; och då det
torde böra förmodas, att dylika conventioner komma att ingås på öfriga
ställen, der detta ännu icke skett, samt härtill kommer, att någon säker
och bestämd inkomst genom den föreslagna åtgärden svårigen kunde på-
räknas, helst dessa intrader ofta erläggas i persedlar och såsom frivilliga

gåfvor, så anse Utskotten sig icke

kunna tillstyrka, att å frågan härom må fästas afseende.

5:o I afseende på de anmärkningar, som blifvit gjorde vid Utskottens afstyrkande, rörande frågan om creditiv, samt om Landshöfdingarnes befattningsmedel, subscription af medel,

tro Utskotten sig endast böra åberopa de skäl, som Utskottens Betänkande i dessa delar innehåller.

6:o Hvad slutligen angår det, af de flesta Bonde-Ståndets Ledamöter understödda, förslaget, att åtminstone ett extra nådår af lediga Prestlägenheter borde tillfalla Folkskolorna, så hafva Utskotten visserligen åtdetsamma egnat all den uppmärksamhet, som ämnet förtjenar, men, efter öfvervägande af de följder, som af en sådan åtgärd skulle inträffa, anse Utskotten dessa så vådliga, att, enligt Utskottens tanka, detta förslag icke kan tillstyrkas. Utskotten tro sig härvid böra fästa Rikets Höglofl. Ständers uppmärksamhet derpå, att, om det måste anses såsom menligt, att tjenste-befattningar i allmänhet en längre tid förblifva obesatte eller förvaltas genom vicarier, så torde ett sådant förhållande i synnerhet verka ofördelaktigt, i afseende på ändamålet med folklärare-platserne inom Församlingarne. Det lär icke kunna bestridas, att, för en ändamålsenlig utöfning af detta Lärarekall, fordras ej allenast kunskaper, utan jemväl en, endast genom tiden och erfarenheten förvärfvad, närmare bekantskap med folkets lynne, sedvanor och bruk. Måhända är först på detta sätt, som det innerligare och förtroeligare förhållande emellan Pastor och dess församling uppkommer, hvarigenom den förre kan utöfva ett kraftigare inflytande på den senares religiösa och sedliga bildning, och hvarigenom församlingen äfven å sin sida blir satt i närmare tillfälle, att emottaga ledning och råd af Pastorns lära och efterdöme. Under de mellantider, som genom nådåren uppkomma, sker en rubbning i detta förhållande; och Utskotten skulle därför icke draga i betänkande att tillstyrka ett fullkomligt upphäfvande af all nådårsberäkning, om Presterskapet, lika som de flesta andra Embetsstater, egde pensions-anstalter till förmon för efterlevande enkor och barn, men då sådana anstalter ännu icke finnas, och någon utväg dertill för närvarande ej lär kunna uppgifvas, vilja Utskotten åtminstone icke göra sig skyldige till den förebräelsen, att, genom tillstyrkande af en förlängd nådårstid, lägga ytterligare hinder i vägen för ernåendet af det vigtiga ändamål, som med folklärarekallet åsyftas. Man bör jemväl besinna, att, då Pastorerna i egentlig mening skola arbeta för samma mål, som genom ifrågavarande Skolor bör beredas, nemligen folkbildningens befordrande, så synes det icke

vara väl betänkt, att vilja befrämja de senare genom en åtgärd, som skulle hindra eller åtminstone förlama verksamheten hos de förra. Sådant vore i sjelfva verket att nedrifva med ena handen hvad man vill uppbygga med den andra. Utskotten förmena deremot, att, alldenstund den närmaste vården och omsorgen om folkets undervisning samt sedliga bildning åligger Presterskapet, så bör dess verksamhet i denna del väl skärpas, men icke förlamas.

På alla dessa skäl och under återopande för öfrigt af hvad förra Betänkandet i denna del innehåller, anse Utskotten sig icke kunna frångå deras förut framställda mening, innefattande afstyrkan å det gjorda förslaget om nådår å ecclesiastika lägenheter till förmön för Folkskolorne, äfvensom Utskotten icke heller finna lämpligt, att i allmänhet tillstyrka det ett års inkomst af lediga Klockare-beställningar måtte anslås för samma ändamål, enär inkomsterna af dessa tjänster på de flesta ställen i Riket lära vara så ringa och obetydliga, att de knappast uppgå till nödigt belopp för tjenstens ordentliga bestridande; helst då härtill kommer, att intet hinder möter för kommunerne sjelfva i de församlingar, der Klockare-lönerne kunna vara betydligare, att, vid inträffande ledighet af sådana beställningar, öfverenskomma, i samråd med vederbörande, om ifrågavarande disposition af löne-inkomsterne och häröfver göra nnderdånig hemställan hos Kongl. Maj:t, som icke lär underlåta, att derå fästa allt det Nådiga afseende, som det viktiga ändamålet kan påkalla.

Sedan Utskotten sålunda utlåtut sig öfver de anmärkningar, som emot Betänkandet blifvit gjorda, anse Utskotten sig böra tillägga, att Utskotten icke af dem funnit sig föranledda att frångå de grunder, som i detsamma blifvit framställda. Utskotten hafva deruti hemställt, såsom synnerligen magtpåliggande, att, genom ett vaksamt nit å Regeringens sida, kommunerne uppmuntras och uppmanas att besörja Folkskolors inrättande. Utskotten hafva äfven ansett sådana inrättningar böra bekostas af kommunerne sjelfve, men Utskotten hafva derjemte tydligen anført deras tanka vara, att Staten, som sorgfälligt bör vaka öfver verkställigheten, äfven bör mel-lankomma med bidrag vid de serskilda tillfällen, då ändamålet icke kan på annat sätt vinnas. Detta anse Utskotten äfven nu vara det enda lämpliga sätt, som kan föreslås och som omständigheterna för det närvarande kunna

medgifva; hvadan Utskotten, under återopande af de grunder, som det förra Betänkandet innehåller, tro sig böra förnya Utskottens då gjorda hemställan, med några få, nu dervid gjorda förändringar, nemligen:

- a) att Rikets Höglofl. Ständer, i underdånig skrifvelse, uttrycka deras öfvertygelse om nyttan och behofvet deraf, att Folkskolor inrättas i alla de församlingar, der sådana ännu saknas;
- b) att kostnaden derföre icke bör bestridas genom beskattning eller allmänna anslag;
- c) att besörjandet af sådana undervisnings-anstalter ovilkorligen bör tillkomma kommunerne, såsom ett både christligt och medborgerligt åliggande, hvarifrån ingen må undandraga sig; men att, i afseende på sättet och medlen att befordra dessa anstalter, kommunerne icke må tvingas genom någon allmän lag eller föreskrift, utan att detta må bero på deras frivilliga öfverenskommelser och beslut i följd af de locala omständigheter, som på hvarje serskildt ställe kunna förefinnas och erbjuda sig såsom lämpliga för ändamålet;
- d) att Biskoparne och Landshöfdingarne må anbefallas, att med verksamt nit vaka öfver denna angelägenhet och uti dertill utlysta socknestämmor kraftigt uppmåna församlingarne till inrättande af Folkskolor samt att med dem samråda och öfverenskomma om sättet och medlen, huru de böra tillvägabringas; att härvid bland andra utvägar bör i öfvervägande komma hvad *Lars Jönsson* föreslagit, nemligen huruvida någon tillgång af kyrkornas fordna eller nu innehafvande egendom kunde vara att påräkna, samt huruvida någon del kunde anslås af de inkomster, som falla af lediga Pastors- och Comministers-beställningar, då tvister uppstå om deras återbesättande, äfvensom att en underdånig berättelse, om allt hvad sålunda förekommit och afgjort blifvit, bör till Kgl. Maj:t insändas;
- e) att Dom-Capitlen böra hvarje år till Kongl. Maj:t afgifva en omständlig underdånig Berättelse om folkundervisnings-anstalternes fortgång och de hinder, som i detta afseende kunna på ett eller annat ställe möta; samt slutligen
- f) att kommunerne må tillåtas, genom årliga collecter, bereda inkomster till förmon för deras Skolor, och att Kongl. Maj:t för öfrigt

täcktes i Näder vidtaga och begagna alla de åtgärder och utvägar, som kunna bidraga till ifrågavarande ändamål och dertill befinnas lämpliga.

Stockholm den 7 Januarii 1835.

Ankom till Exp.-Utsk. den 24 Januarii 1835.

Betänkande, i anledning af väckt fråga om rättighet för Styrelserne öfver nya Passevolance- och Arméens Tross-Passevolance-Cassa, att insätta sine obehöflige fonder på Låne-Bankens upplåningsräkning för Handels-Disconterne.

Ridderskapet och Adeln har till Stats- och Banco-Utskottens gemensamma behandling remitterat en af Herr Rosenblad, Bernhard, väckt, så lydande motion: "Jag får vördsamt föreslå, att Styrelserne öfver Nya Passevolance-Cassan och Arméens Tross-Passevolance, hvilka icke lära ega rätt att utlåna sina medel, måtte berättigas att insätta sina obehöfliga fonder på Låne-Bankens Upplånings-Räkning för Handels-Disconterne."

"Då dessa medel i alla fall skola blifva innestående i Låne-Banken, men utan ränta, i stället för att de efter detta förslag komma att blifva fruktbara."

Denna motion hafva de förenade Utskotten i öfvervägande tagit; och enär, genom bifall till det deruti framställda förslag, den, både för Staten och den enskilde, stora fördel vunnes, icke allenast att Rikets Ständers Bank sattes i tillfälle uppehålla och möjligen äfven utvidga dess upplåningsrörelse för Handels-Disconterne, utan jemväl att, för de här ofvån omförmälde Nya Passevolance- och Arméens Tross-Passevolance-Cassor, utväg bereddes, att, genom förräntande af deras obehöfliga och ofruktbare liggande medel föröka sjelfva fonderne; så och då detta senare förhållande äfvenväl synes hafva af senaste Rikets Ständer blifvit afsedt, enär de uti deras underd. skrifvelse N:o 228, om Mötes-Passevolancen för Indelta Regimentena, af den 7 December 1829, bland annat, yttrat: "att räntan af alla de besparingar, som under de bestämda femton årens förlopp kunna uppkomma, skall, efter Passevolance-tidens tilländagaående, användas till nedsättning i då blifvande bestämning af "ny passevolance", — hafva Utskotten, som hvarken uti nu gällande Banco-Reglemente eller andre af Rikets Ständer gifna föreskrifter, funnit något hinder möta för Banco-Styrelsen, att, då medel erfordras på Låne-Bankens Upplånings-Räkning för Handels-Disconterne, på denna

Bih. till R. St. Prot. 1834 och 1835. 4 Saml. 2 Afd.

14:de Häftet.

räkning emottaga förenämnde Cassors obehöflige fonder, trott sig böra hos Rikets Ständer tillstyrka,

det Rikets Ständer uti underdånig skrifvelse gifva Kongl. Maj:t tillkänna, att, då lån för Handels-Disconterne komma att upptagas, något hinder icke möter därför, att, i händelse Kongl. Maj:t så för godt finner, de af Nya Pas-sevolance- och Arméens Tross-Passevolance-Cassors medel, hvilka ofruktbara ligga, må emot ränta insättas på Låne-Bankens Upplånings-Räkning för nämnde Disconter.

Stockholm den 23 Januarii 1835.

Reservation.

Emot detta beslut har Herr *Helsingius* sig reserverat.

N:o 51.

Ankom till Exp.-Utsk. den 24 Januarii 1835.

Utlåtande, i anledning af väckt fråga om förändring i visse delar af Bankens Grundfonds-Obligationer, m. m.

Till Banco-Utskottets handläggning har Ridderskapet och Adeln remitterat följande derstädes väckte motioner nemligen:

N:o af Herr *Rosenblad, B.*, som omförmält, att Banken, till bildande af dess grundfond, vid senaste Riksdag väl erhållit liqvid för en del af dess hos Stats-Verket egande stora fordringar, med rättighet att, för silfverutvexlingens bestånd, deraf öfverlåta åt annor man, men att, i anseende till så väl de stora summor, hvarå dessa obligationer ställdes, som ock villkoren för återbetalningen, desamma vore för dermed afsedde ändamål mindre lämplige; och har Herr *Rosenblad*, på sådan grund, föreslagit: "att Banco-Styrelsen må berättigas att, vid förefallande behof, kunna utbyta större eller mindre del af dessa obligationer emot andre, lydande å lämplige summor, hvarå räntan är betalbar hvarje halft år, dock under vilkor, att uppsägningsrätten, på samma sätt som hittills, blifver Riksgälds-Contoret ensamt förbehållen, och att den stadgade amortisementen (för de sålunda utbytta obligationer) på det sätt

användes, att Riksgälds-Contoret förbehålles, att, efter eget godtfinnande, antingen för beloppet uppköpa utelöpande obligationer, eller derå 6 månader förut uppsäga ett motsvarande antal;" samt

2:o af *Grefve Björnstjerna*, som yrkat, att, i händelse Banco-Fullmäktige ej kunna erhålla nödigt quantum silfver på de creditiv af 2 millioner, som Rikets Ständer beslutat, Fullmäktige måtte berättigas att på Bankens grundfond upptaga lån emot obligationer, ställde i vanlig form, på den ort der lånen upptagas.

Som Banco-Utskottet ansett dessa motioner böra gemensamt med Stats-Utskottet behandlas, hafva de förenade Utskotten tagit desamma i öfvervägande tillika med hvad, vid remissen af *Grefve Björnstjernas* motion, inom Ridderskapet och Adeln blifvit yttradt.

Då med de obligationer, hvilka utgöra Bankens grundfond, afsigten icke varit, att gifva dessa egenskap af utelöpande, eller att blifva Stats-obligationer, utan allenast att, i händelse sådant för realisationsens bestånd vore erforderligt, större eller mindre del af desamma såsom hypothek använda, samt obligationerne för detta ändamål, i Utskottens tanka, så väl till form, som stylisering äro fullt användbara; så anse Utskotten så mycket mindre skäl vara för handen, att en försäljning af obligationer tillstyrka, som en sådan otvifvelaktigt skulle leda till stora förluster för Staten derigenom, att man ingalunda kunde påräkna, att vid obligationernas afyttrande för dem erhålla pari, då deremot vid dessas inlösen fulla beloppet, hvarå de äro förskrifne, tvifvelsutan måste utbetalas.

Af dessa skäl tillstyrka de förenade Utskotten,

att ofvanberörde motioner icke må till någon Rikets Ständers åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 Januarii 1835.

Reservationer:

af Herr *von Troil, Emil*: "Då Herr *Grefve Frölich, David*, ej varit närvarande inom de förenade Stats- och Banco-Utskotten vid behandlingen af frågan om förändrad stylisering af de Riksgälds-Contorets obligationer, som nu innehafvas af Rikets Ständers Bank, anhåller jag, att såsom min reservation emot det af de förenade Utskotten godkända Betänkande få bifoga den af Herr *Grefven* emot samma Betänkande inom den sammansatta Afdelningen afgifne reservation, så lydande:

"Som jag uppfattat syftningen af motionerna, så stå desamma eller böra ställas i sammanhang med hvad Rikets Ständer redan beslutat i afseende på den credit eller creditiv å utrikes ort, som Banco-Styrelsen kan bli nödsakad söka, i händelse Metalliska Cassan behöfver förstärkning. Bankens egna tillgångar, hvaribland dess fordran af Riksgälds-Contoret är satt i främsta rummet att användas vid sådant behof. Ju mera man tillser, att denna dess fordran är lätt realisabel, ju mera aflägsnar man sjelfva de farhågor för Bankens momentela insolvens, som ensamme skulle kunna förorsaka behofvet af större silfverquantitets införskaffande. Deremot, om man bibehåller Riksgälds-Contorets obligationer till Banken, så ovige som de nu äro, nemligen icke allenast på så stora summor som 10,000 R:dr B:co, utan, hvad värre är, med föreskrifven årlig capital-afbetalning, hvilken omständighet ovilkorligen måste qvarhålla dem i grannskapet af Bankens local, så kan en hvar lätt inse, att i ett ögonblick, då Banken skulle behöfva afyttra dem, de skulle sakna köpare här och ännu mer på utländsk ort, derifrån silfret skulle anskaffas, och att följaktligen Banken icke hade att påräkna någon credit i förväg på grund af denna egendom, ej heller någon hjälp i behofvets stund.

Jag vågar taga för afgjort, att Rikets Ständer icke kunna eller vilja, till förringande af deras beslut i Realisations-frågan och hvad till dess upprätthållande hörer, stanna vid ett sådant beslut som Afdelningens, grundadt, som mig synes, på en förunderlig yttring af jalousie emellan Statens bägge Verk, Banken och Riksgälds-Contoret, hvilka rättsenligt böra räcka hvar annan handen till allt, hvarpå bådas och Rikets gemensamma credit beror. Och jag föreslår alltså:

a) att Riksgälds-Contorets obligationer till Rikets Ständers Bank varda omskrifne att lyda på 1000 R:dr i silfver eller 4000 R:dr Curant, hvaraf skulle uppkomma 1650 partial-obligationer med föreskrifven ränta å 4 proc., men utan uppsägning från annan än Riksgälds-Contorets sida;

b) att i en hufvud-obligation Riksgälds-Contoret utfäste sig årligen hos Banken infria 33 af nämnde obligationer, svarande emot den nu bestämde årliga 2 procis afbetalningen eller 88,000 R:dr Banco;

c) att Ränte-Coupons för 10 i sender meddelades såsom följaktige obligationerne;

d) att Rikets Ständers Bank måtte vara skyldig att, innan partial-obligationerna afsättas, hembjuda desamma Fullmäktige i Riksgälds-Contoret."

Med Herr von Troil hafva sig förenat: Grefve Posse, A, Friherrar-

ne *Stjerneld, Stjernstedt och Boije, Herrar Lagerheim, Bogeman, Stuart, Peyron och Grefve Gyldenstolpe, C.; Doctorerne Engström, Elfström och Heurlin, samt Herrar Norman, Helsingius, Santeson, Leffler och Helleday.*

Doctor *Moren* har jemväl instämt med Herr *von Troil* och tillagt: "Genom detta beslut kommer oredan och äfventyrligheten af Bankens sammanblandning med Riksgälds-Contoret i större mon att fortfara, äfvensom derigenom misstroende skall väckas till Ständernas uppsåt att betala skulden till Banken, och med detsamma misstroende till Bankens förmåga att fortsätta sin lånerörelse."

N:o 52.

Ankom till Exp.-Utsk. den 24 Januarii

Betänkande, i anledning af väckte motioner, dels att Kongl. Mynt-Verket ofördröjligen måtte ställas under Kongl. Bergs-Collegii Öfver-Styrelse, dels ock att Kongl. Mynt-Verkets ställning i alla dess delar må genom trycket ofentliggöras.

Banco-Utskottet har erhållit remiss af följande inom Riks-Stånden väckte motioner, nemligen:

1:o inom *Preste-Ståndet*, af Prosten *Ödman*, som föreslagit, att, enär Kongl. Bergs-Collegii förändrade organisation nu lär vara fullbordad, Rikets Ständer ville, uti underd. skrifvelse, anhålla, det Kongl. Maj:ts förut fattade beslut om Mynt-Verkets ställande under Kongl. Bergs-Collegii Öfver-Styrelse måtte, så snart som möjligt, gå i fullbordan; varandes det såsom skäl för denna hemställa af Prosten *Ödman* anfördt: 1:o att det uti Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 24 Julii 1830 stadgade vilkor för Hr Stats-Secreterarens för Handels- och Finance-Ärenden fortfarande befattning med Kongl. Myntet redan upphört; 2:o att den i Banco-Reglementet föreskrifne Inventering af Kongl. Myntet, hvilken årligen i Januarii månad, eller oftare, der det nödigt pröfvas, bör anställas genom det *Styrelse-Verk*, hvarunder Mynt-Inrättningen lyder, nu vare utan betydelse, enär Hr Stats-Secreteraren ensam utgör Öfver-Styrelsen, och i visst hänseende är sjelf redovisande, samt det Ombud, Banco-Fullmäktige till denna in-

ventering sända, endast eger göra anmärkning i *hvad Banken rörer*; 3:o att vid en den 23 sistlidne Januarii hållen inventering det visat sig, att, då i Cassan bort contant finnas 12,952 R:dr 8 sk. 1 r:st, der likväl endast funnits 2,952 R:dr 8 sk. 1 r:st, och att resten, eller 10,000 R:dr, förvandlad i en Stockholms stads Drätsel-Commissions obligation, varit i Hr Stats-Secreteraren m. m. Skogmans enskilda vård, enligt hans qvitto af den 1 Julii 1832; 4:o att af den för Stats-Revisionen otillgängliga, Myntet tillhörande och i den så kallade Myntboken upptagne fond af circa 2,000 Ducater i guld, och 10 à 11,000 R:dr i silfver, en betydlig quantitet silfver blifvit bortvexlad att lemnas som lån till Öfver-Intendents-Embete för bestridande af Quai-byggnaden utanför Mynthuset, med skyldighet för samma Embete, att förskotten med 5,000 R:dr årligen successivt återbetala; en operation, som synes främmande för Mynt-Verket och oväntad i en realisationsepok; samt 5:o att då, enligt 1832 års Stats-Revisions Berättelse, blott 15,000 R:dr B:co voro vid 1830 års slut från Banken uttagne af det till Mynt-Verkets förvaltning bestämda Creditiv, och, enligt Kongl. Maj:ts förbemälde Nådiga Bref, Mynt-Verket redan i medlet af år 1830 var i det skick, att myntning genast kunde börjas, samt, enligt Räkenskaperne, Inventarier och Machineri m. m. för Mynt-verket vid 1831 års slut funnos till det betydliga värdet af 50,000 R:dr B:co, likväl den så kallade Interims-Styrelsen ytterligare från Banken af Creditivet lyftat 15,000 R:dr B:co, hvilket synes antyda mindre noggrann hushållning, synnerligen om åtskilliga apparat blifvit för höga pris inköpte, utan att sedan begagnas eller ens behövas; och

2:o inom *Bonde-Ståndet*, af Riksdags-Fullmäktigen *Anders Danielsson*, som, jemte det han tillstyrkt en lika beskaffad underd. skrifvelse, som den här ofvan uti Prosten *Ödmans* motion omförmälde, tillika föreslagit, att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underd. anhålla, att, efter årligen anställd inventering, Mynt-Verkets ställning i alla delar må genom trycket offentliggöras.

Dessa motioner, som Banco-Utskottet ansett böra gemensamt med Stats-Utskottet behandlas, hafva de förenade Utskotten i öfvervägande tagit, och dervid i första rummet trott sig böra meddela de upplysningar Utskotten inhemtat, i anledning af de anmärkningar emot Mynt-Öfver-Styrelsen, som innefattas i Prosten *Ödmans* motion, och hvilka föranledt bemälde Motionairs förslag om Mynt-Verkets ställande under Kongl. Bergs-Collegii Öfver-Styrelse.

I afseende således å det uti nyssberörde motion upptagne 2:dra motiv

"att den i Banco-Reglementet föreskrifna inventering å Kongl. Myntet, hvilken årligen i Januarii månad, eller oftare, der det nödigt profvas, bör anställas genom det Styrelse-Verk, hvarunder Mynt-Inrättningen lyder, nu är utan all betydelse, enär Hr Stats-Secreteraren ensam utgör Öfver-Styrelsen och, i visst hänseende, är sjelf redovisande, samt det Ombud, Banko-Fullmäktige till denna inventering sända, endast eger göra anmärkning i hvad Banken rörer; hafva Utskotten inhemtat, att den årliga inventeringen af Kongl. Myntets behållningar icke verkställas af Mynt-Verkets Öfverstyrelse, utan i närvaro af Bankens Ombud, utaf Kongl. Stats-Contorets Advocat-Fiscal, hvilken dervid eger att K. Maj:ts och Kronans rätt iakttaga, och om hvilka inventerings-förrättningar berättelser till Kongl. Stats-Contoret jemväl årligen afgifvas; varandes följaktligen dessa inventerings-berättelser undertecknade af så väl Stats-Contorets Advocat-Fiscal, som Bankens Ombud; och har det derjemte blifvit upplyst, att Stats-Secreteraren för Handels- och Finance-ärendena, såsom i Näder tillförordnad Öfver-styrelse för Mynt-verket, med biträde af Professor *Almroth*, icke har någon annan egenskap af redovisande, än den som förut tillhört Kongl. Kammar-Collegium, eller framdeles kan tillhöra Kongl. Bergs-Collegium.

Angående dernäst Prosten *Ödmans* anförde 3:dje skäl: "att vid en den 23 sistlidne Januarii hållen inventering den besynnerlighet inträffat, att då i Cassan bort contant finnas 12,952 R:dr 8 sk. 1 rst., likväl blott 2,952 R:dr 8 sk. 1 rst. der verkligen funnits, men resten, eller 10,000 R:dr förvandlade i en Stockholms stads Drätsel-Commissions obligation, varit i Herr Stats-Secreteraren m. m. Skogmans enskilda vård, enligt hans qvitto af den 1 Julii 1832; — hafva Utskotten fått den upplysning, att så väl denna, som ännu en annan obligation å samma belopp hade blifvit af Mynt-Öfver-Styrelsen invecklade, på det att en betydligare del af den till Quai-byggnaden anslagna fond icke måtte ligga ofruktbar intill dess den erfordrades; hafvande Mynt-Verket derigenom i räntor erhållit omkring 2,000 R:dr, hvilka, i mon som de influtit, för hvarje år i Mynt-hufvudboken kommit fonden till godo; och skall behållningen i dessa obligationer för närvarande utgöra endast 5,000 R:dr, som likväl, innan årets slut, måste användas till återstående kostnader i och för Quai-byggnaden; och lärer Mynt-Öfver-Styrelsen icke allenast haft rättighet, utan till och med skyldighet att, från uppbörden för de löpande utgifterna, afskilja sådana document, som dessa obligationer, hvilka i värde mångfaldigt öfverstiga det belopp, Instructionen för Mynt-Inspectoren medgifver, att till

dennes vård öfverlemnas, likasom alla löftesskrifter för uppbörden äfven äro under Öfver-Styrelsens egen vård.

Vidare i anledning af Prosten *Ödmans* uppgift uti 4:de motivet: "att af den för Stats-Revisionen otillgängliga, Myntet tillhörande och i den så kallade Myntboken upptagna fond af circa 2000 Ducater i guld och 10 à 11,000 R:dr i silfver, en betydlig quantitet silfver blifvit bortvexlad, att lemnas som lån till Öfver-Intendents-Embetet för bestridandet af Quai-byggnaden utanför Mynthuset, med samma Embetes skyldighet att förskotten med 5,000 R:dr årligen succesivt återbetala, en operation, som synes främmande för Mynt-verket och eväntad i en realisations epok", få Utskottet upplysningsvis yttra, att Myntfonden icke mer än andra Statsmedel är för Stats-revisionen otillgänglig; ty denna har i alla tider blifvit redovisad i Mynthufvudboken, hvilken först revideras i Kongl. Kammar-Rätten och derefter af Rikets Ständers Revisorer, hvilka vid Mynt-Verkets Räkenskaper hittills icke haft något att erinra; och har derjemte blifvit upplýst: att försäljningen af Kongl. Myntets gamla, långt före år 1776 tillkomna Silfverfond och det derför erhållna Silfvermyntets användande, att förskottsvis bestrida Quai-byggnaden, grundar sig på Kongl. Maj:ts Nådiga Beslut af den 23 Maji 1832, hvilket, såsom skäl för den Nådiga tillåtelsen, upptager: att, genom en kortare byggnadstid, besparing i kostnaden vore att förvänta; att de högst betänkliga sättningar, som på stora Mynthuset visade sig, påkallade dessutom strandmurens skyndsammaste fullbordan, såsom första och hufvudsakligaste sättet att förekomma denna stora och dyrbara byggnads ytterligare försämring, sedan vattenhöjden i Mälaren så betydligt sänkt sig, att pålverket under alla byggnader i Stockholm nu mera står torrt; att genom tillräckliga medels anskaffande det blef möjligt att, under en tid af omkring 2 år, sluta Quai-byggnaden, då densamma deremot icke kunnat fullbordas på mindre än 7 år, om arbetet hvarje år skolat bedrifvas endast med anslaget från Öfver-Intendents-Embetet, hvilket likväl redan ersatt hela kostnaden, som således ingalunda kommer att belasta Mynt-Verket; samt slutligen att Mynt-Verket på dessa transactioner, de förut nämnde räntorne oberäknade, vunnit 3.547 R:dr 39 sk. 2 r:st derigenom, att för de afyttrade 11,787 R:dr 8 sk. 6 r:st Specie, enligt hos Utskotten företedde slutsedlar, erhållits en cours af 142 à 143 sk., i stället för nuvarande realisationsvärde endast är 128 sk.

Hvad åter beträffar Prosten *Ödmans* anmärkning uti 5:te punkten: "att då, enligt 1832 års Stats-Revisions Berättelse, blott 15,000 R:dr voro
vid

vid 1830 års slut uttagne af det till Mynt-Verkets förvaltning bestämde Creditiv, och, enligt Kongl. Maj:ts förbemälda Nådiga Bref, Myntet redan i medlet af år 1830 var i det skick, att myntning genast kunde börjas, samt, enligt räkenskaperna, Inventarier och Machineri m. m. för Myntverket vid 1831 års slut funnos till det betydliga värdet af 50,000 R:dr Bco, likväl den så kallade Interims-Styrelsen ytterligare från Banken af Creditivet lyftat 15,000 R:dr; finna Utskotten, att af Comiterades för Mynt-Verkets öfverseende förklarande, att detta Verk, då det från dem aflemnades, vore i det skick, att myntning när som helst kunde taga sin början, ingalunda följde, det Mynt-Verket befann sig i så komplett skick, att den starkare myntning, som nu blifvit erforderlig, der kunde tillvägbringas; helst det blifvit Utskotten meddeladt, att flere nödvändige och i Comiterades arbetsplaner upptagne machiner dels ännu icke funnos, och dels hade af ingen någon duplett blifvit anskaffad, så att myntningsarbetet måst afstanna, om någon af de befintlige maskinerne fått en större skada, i synnerhet som vissa delar derpå erfordra en längre tid för att kunna ersättas; att, oansett detta icke undfallit Comiterades uppmärksamhet, så hade hvarken medeltillgångarne eller arbetsstyrkan och utrymmet i Machineri-verkstäderna medgifvit mer än de nödvändigaste verktygs anskaffande, i följd hvaraf dessa sedermera efter hand måst kompletteras, helst de redan varande ej förslogo för en så stark tillverkning af Specie-Riksdalerns underafdelningar, som senast tilländalupne 3:ne år egt rum, under hvilken tid 12 millioner Myntstycken blifvit präglade; att Öfver-Styrelsen ej heller kunde taga på sitt ansvar, det Mynt-Verket vore så knappt försedt med dess erforderligheter, att det icke kunde motsvara de fordringar på skyndsammaste tillverkning, som, i händelse af en mycket häftig Silfver-utvexling, å detta Verk kunde hafva blifvit gjorda; samt att Kongl. Maj:ts Nådiga beslut om Koppar-myntningens hitsflyttande, hvilken åter är ounbärlig för arbetspersonalens jemna sysselsättning, dessutom föranledde, det en och annan machin, uteslutande för denna, måste förkärigas. Varandes derjemte uti de meddelade upplysningarne omförmäldt, att under den tid Stats-Sekreteraren för Handels- och Finance-Ärendena haft sig anförtrord Öfver-Styrelsen, blifvit tillverkade:

En ny medaille-präss,

Två prässar för halfva och fjerdedels R:dr;

En för fjerdedels och åttendedels R:dr; äfvensom för vissa afdelningar af Kopparmyntet; samt

Ett Letterverk för hela och ett för halfva R:dr — hvarjemte

Bih. till R. St. Prot. 1834 och 1835. 4 Saml. 2 Afd.

14:de Häftet.

En serskild präss för mindre kopparmynt nu är under arbete, samt ett verktyg för Kopparmyntets utklippning med ångmachinskraft, hvarigenom arbetskostnaden dervid mycket kommer att förminskas.

Beträffande de efter år 1830 på Mynt-Verkets Creditiv hos Banken lyftade 15,000 R:dr, så hafva desamma, enligt hvad upplyst blifvit, för myntningens bedrifvande icke kunnat umbäras, enär Slagskatten under senare årens jemförelsevis svaga myntning varit alldeles otillräcklig för kostnadernes betäckande, samt Mynt-Verket, under åren 1832 och 1833, på grund af Kongl. Brevet den 30 October 1832, fått vidkännas utgifter, ungefärligen uppgående till detta belopp, för ombyggnaden af det gamla, alldeles förfallna Valsverkshuset, som nu innehåller verkstäderna för Kopparmyntningen samt smedje- och filare-verkstäderna, hvilka senare måst lemna rum i stora Mynthuset för Control-Verket, som, sedan detsamma kommit under Bergs-Collegii öfverseende, bort ditflyttas, äfvensom för att erhålla hvälfda och således icke eldfarliga förvaringsrum för Myntets till mer än 200 Låster uppgående kolförråd; att hushållningen, vid uppköp och arbetens bedrifvande icke varit slösaktig, torde kunna slutas deraf, att hela det nyssomnämnde byggnads-arbetet, med biträde af Architecten för Quai-byggnaden, skett under Mynt-tjenstemännens egen tillsyn och med Myntets eget folk, så att icke några Mäster-penningar till Mur- eller Timmer-mästare behöft utbetalas, och att allt Snickare-arbete blifvit af dertill antagne Gesäller förfärdigadt i Myntets verkstäder, hvarjemte målningen till betydlig del förrättats af Myntarbetare.

Sedan Utskotten sålunda afgifvit de här förut omförmälde upplysningar, tillhör det Utskotten att sig yttra öfver Prosten *Ödmans* gjorda hemställan, det Rikets Ständer uti underdånig Skrifvelse uttrycka den anhållan, att Kongl. Maj:ts förut fattade beslut om Mynt-Verkets ställande under Kongl. Bergs-Collegii Öfver-Styrelse måtte, så snart som möjligt, gå i fullbordan, och enär Utskotten anse i allmänhet mindre lämpligt, att en Regerings-Ledamot utöfvar en förvaltning, hvarvid redovisning af allmänna medel förekommer; samt då Kongl. Maj:t, genom Nådigt Bref den 24 Julii 1830, föreskrifvit, att Mynt-Verkets Styrelse komme, sedan Kongl. Bergs-Collegii organisation hunnit fullbordas, att på samma Kongl. Collegium öfverflyttas, så, och alldenstund denna organisation nu mera desto hellre kan anses vara fulländad, som Rikets Ständer för Kongl. Bergs-Collegium fastställt förnyade Afönings-Stater, tro Utskotten sig böra hemställa,

det Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om verkställighet af Kongl. Maj:ts högstberörde Nådiga Beslut.

Hvad slutligen beträffar det af Riksdags-Fullmäktigen *Anders Danielsson* gjorda förslag, det Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t anmäla deras underdåniga önskan: att, efter årligen anställd inventering, Mynt-Verkets ställning i alla delar må genom trycket offentliggöras, anse Utskotten det serskilda förhållande för Mynt-Verket icke inträffa, att något undantag härutinnan af behofvet påkallas, helst genom den af Stats-Utskottet verkställda revision af Mynt-Verkets räkenskaper för 1831, derom Berättelse till de respective Riks-Stånden blifvit öfverlemnad, Rikets Ständer erhållit kännedom om Mynt-Verkets ställning berörde år, samt likaså framgent komma i tillfälle att, rörande samma Verks förvaltning, inhemta underrättelse, i den mon Rikets Ständers Revisorer, hvars Berättelser äfven genom trycket allmängöras, i stadgad ordning företaga deras granskningsarbeten, och anse Utskotten, på dessa skäl,

att *Anders Danielssons* ofvanberörde hemställan icke bör till någon Rikets Ständers åtgärd föranleda.

Slutligen få Utskotten tillkännagifva, att Utskotten befunnit de förenämnde Kongl. Myntets räkenskaper, i hvad de angå Bankens fordringar och öfriga förhållanden till Kongl. Myntet, i fullständigt och utredt skick, samt att Stats-Verkets och Bankens hos Mynt-verket egande tillgångar deruti varit noggrannt från hvarandra afskiljde.

Stockholm den 23 Januarii 1835.

Reservationer:

af Doctor *Engeström*: "Sedan sammansatta Stats- och Banco-Utskottets Afdelning, på grund af de upplysningar, hvilka finnas uti detta Betänkande intagne, tillstyrkt afslag å Herr Prosten *Ödmans* motion, har Utskottet, i stället för de uppgifna skälen, framställt nya för att biträda afsigten af denna. Dessa skäl äro: dels den mindre lämpligheten deraf, att en Regeringens Ledamot utöfvar någon förvaltning, hvarmed redovisning af allmänna medel är förknippad, och dels att Kongl. Maj:t redan under den 24 Julii 1830 förordnat, att Styrelsen öfver Myntverket skulle på Kongl. Bergs-Collegium öfverflyttas, sedan detta hunnit reorganiseras, hvilket nu anses vara verkställt. Af dessa kan jag icke annat än erkänna giltigheten af det förra; men deremot så mycket mindre af det senare, som ett yngre stadgande, nemligen Kongl. Brevet af den 9 Febr. 1833, bibehåller Stats-Secreteraren för Financerna vid interimis-öfverstyrelsen, intilldess ny organisation för Controlverket hunnit uppgöras, och sådant anser jag icke hafva egt rum förr, än Control-Författningarne blifvit öfversedde och efter behofvet omarbetade. Denna

tid hade, efter mitt förmenande, Utskotten bort afbida, eller åtminstone uti sin hemställan derät lemna afseende. Men en annan omständighet, hvarvid min uppmärksamhet fästats af Comiterades för Myntverkets öfverseende underdåniga utlåtande, synes mig dessutom alltför vigtig, att här förbigås. Det är nemligen vid många tillfällen, som ett collegialt förestånderskap icke medför det gagn och de fördelar, hvilka under en enda persons öfverstyrelse kunna vinnas, och, lika med Comiterade, tror jag sådant företrädesvis ega rum vid nu ifrågavarande Verk, så vida myntningen med säkerhet skall kunna på en gång hastigast och ändamålsenligast bedrifvas. Afdelningens upplysningar vitsorda äfven, att derigenom intet förlorats, utan tvärtom mycket vunnits; — och om den anmärkning icke saknar grund, att en collegial-administration åtminstone i pecuniert hänseende måste ega företräde genom ansvarighetens fördelning på flera personer, så torde likväl äfventyrligheten säkrare förekommas genom vidtaget stadgande, att alla Kongl. Myntets skuldsedlar och containter, utöfver ett visst för de oftare påkommande behofven nödigt belopp, böra ofördröjligen å vederbörligt ställe deponeras. Jag skulle derföre önska, att Kongl. Myntet aldrig ställdes under något Collegium, utan under en enda persons öfverinseende, den Kongl. Maj:t, såsom varande i bästa tillfälle att bedöma hvad Statens gagn i detta afseende kräfver, eger tillförordna och derifrån åter, efter sig företeende omständigheter, entlediga. — Dessa sammanlagda anledningar hafva vållat den reservation, jag härmedelst emot Utskottens ofvanberörda hemställan vördsamt anmäler;"

samt af Prosten *Ödman*: "Ehuru det resultat, hvaruti de samman-satta Höglofl. Utskotten stannat, visserligen är för mig tillfredsställande, är jag dock skyldig mig sjelf att i reservationsväg närmare redovisa för de af Höglofl. Utskotten dels underkända dels bortresonerade motiver, på hvilka den af mig väckta motionen grundat sig.

Då jag förklarar den i Januarii månad hvarje år förefallande inventering å Kongl. Myntet icke fullt svara emot sitt ändamål, enär den bör *anställas genom det Styrelseverk, hvarunder myntinrättningen lyder*, hvilket Styrelseverk för det närvarande icke är något annat än Herr Stats-Secreteraren för Handels- och Finance-ärenden, så grundar sig min framställning på bokstafliga ordalydelsen i Banco-Reglementet 4 art., i afdelningen 15 §. 8 mom. Att Advocat-Fiscalen i Stats-Contoret i denna inventering deltagar, finnes i Banco-Reglementet icke nämndt; och kan hans deltagande icke afse något annat, än det anslag för Kongl. Myntet, som finnes på Riks-Staten uppfördt. Huruvida Herr Stats-Secre-

raren

raren är i visst fall *sjelf redovisande*, kan lätt inses af den omständighet, att Herr Stats-Secreteraren funnit för godt genom qvitto den 1 Julii 1832 göra redo för de 10,000 R:dr, hvilka, förväxlade i Drätsel-Commissionens räntebärande obligationer, Herr Stats-Secreteraren emottagit i sin enskilda vård. Dessa obligationer hafva de Höglofl. Utskottet ansett vara af samma beskaffenhet som andra document, hvilka Myntstyrelsen *icke allenast haft rättighet, utan ock skyldighet* att från Mynt-Inspectorens vård afskilja och i sin egen förvara. De äro likväl föga annat än mynt, kunna åtminstone belänas och äro af helt annan natur än de vanliga document, hvilka af Styrelse-verk förvaras. Härledde sig dessa 10,000 R:dr från Myntets creditiv på Banken, hvilket jag har anledning att tro, emedan de finnas upptagne i det Inventerings-Instrument, som till Banco-Styrelsen afgifvits, så hade de bort i Banken insättas, men icke göras räntbara på annat håll. Att de nu afkastat en ränta till Kongl. Myntets fördel, förändrar ej saken. Genom oförutsedda händelser hade de lika lätt kunnat gå förlorade och beredt Verket en betydlig capital-förlust.

Den besynnerliga tillfällighet, att Kongl. Myntets metalliska fond icke blifvit i Stats-Revisionens Berättelse år 1832 upptagen, hade gifvit anledning till min förmodan, att denna fond icke vore för Stats-Revisionen tillgänglig; uti hvilken förmodan jag ännu mera styrktes af den anmärkningsvärda omständigheten, att silfver-cassan blifvit bortvexlad under samma tidepunkt, då Banco-Styrelsen fått sig uppdraget att så mycket som möjligt öka Bankens silfverfond för den instundande Realisationen. Att så väl bortvexlingen som användandet af denna Myntets silfver-cassa grundar sig på Kongl. Maj:ts Beslut af den 25 Maji 1832, är nu upplyst. *Kostnaden med quaibyggnaden vid Mynthuset kommer ej ett belasta Myntverket, men borde för kortare bygnadstid och besparing af Myntverket förskjutas.* Dessa skäl bör jag ej jäfva, då de legat till grund för ett Kongl. Beslut; men att till försvar för denna transaction anföra den tillfälliga vinst, som i vextlingsväg beredts Myntverket genom den högre cursens begagnande, anser jag origtigt, då, i händelse af cursens ytterligare stegring, hvilket ingen kunde calculera, en ännu högre vinst kunnat beredas. Hufvudfrågan var, om den metalliska cassan kunde och borde bortvexlas; och denna fråga är genom Kongl. Maj:ts Beslut afgjord. I Stats-Revisionens Berättelse för år 1828, der denna cassa finnes upptagen, är den dock ansedd, såsom orden lyda, *behöflig till förslag för myntningens verkställande.*

Gerna instämmer jag med de Höglofl. Utskotten, att någon fullständig granskning af eller tillförlitligt omdöme öfver nu varande Myntstyrelses hushållningssätt icke kunna åstadkommas, förrän Myntverkets räkenskaper för de senare åren blifvit noggrannt reviderade, samt, efter hvad jag förmodar nödigt vara, en fullständig inventering af det Kongl. Myntets machinerier, apparater, m. m. egt rum; men omöjligen kan jag erkänna såsom bevis på en god hushållsmethod, att alla reparationer, byggnadsarbeten, m. m. skett med Myntverkets eget folk. Detta förutsätter, att så många beständiga arbetare blifvit för Myntverket antagna, att de för det egentliga föremålet, myntningen, icke behöfts, utan kunnat med andra arbeten sysselsättas. Om besparingar härigenom uppkommit, måtte vara tvifvel underkastadt.

Anmärkningsvärdt måste äfven synas, att Herr Stats-Secreteraren, som väl borde känna innehållet af Kongl. Maj:ts Bref d. 24 Julii 1830, hvilket, af honom sjelf contrasigneradt, insatte honom till Interims-Styrelse öfver Myntverket, *intilldess Kongl. Bergs-Collegium hunnit reorganiserats*, icke sjelf i underdånighet erinrat om denna Styrelses öfverflyttning till nämnde Collegium, sedan dess nya organisation för sig gått, enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Instruction af d. 28 December 1832, utan contrasignerat en senare Kongl. Skrifvelse af den 9 Februarii 1833, hvarigenom tiden för denna öfverflyttning blifvit än ytterligare uppskjuten, ehuru vilkoret för Interims-Öfverstyrelsens fortfarande, enligt förstnämnde Kongl. Bref, upphört.

Slutligen hade jag, med anledning af ett under discussionen öfver detta ämne fälldt yttrande, hemställt, om icke bland motiven för den underdåniga skrifvelsen äfven borde inryckas det trängande behovet af noggrannare tillsyn vid den fortgående myntningen, då redan från provincerna klagan försports öfver det nya myntets ojemna beskaffenhet; hvarföre jag ock för de Höglofl. Utskotten uppvisat tvänne alldeles misslyckade myntpiecer, hvilka från en aflägsen landsort blifvit till hufvudstaden återsände. Då de Höglofl. Utskotten icke gillat denna min framställning, utan ansett myntets beskaffenhet vara en ny fråga, som serskildt bort eller borde motioneras, hemställer jag vördsamt till de respective Riks-Ständens bepröfvande. om icke myntets beskaffenhet står i närmaste sammanhang med Myntstyrelsens befattning och således bör ingå bland motiven för nödvändigheten af en förändrad Öfverstyrelse öfver Rikets enda Myntverk.

N:o 53.

Ankom till Exp.-Utsk. den 25 Febr.

Utlåtande, i anledning af erhållen återremiss å Betänkandet, N:o 48, angående roteringen i Skåne.

Jemlikt ankommet Protocolls-utdrag har Hedervärda Bonde-Ståndet, till följd af gjorda anmärkningar, återremitterat omförmälde Betänkande; men som de öfriga 3:ne Riks-Stånden, neml. Höglofl. Ridderskapet och Adeln den 22, Högvärdige Preste-Ståndet den 16 och Vållofl. Borgare-Ståndet den 20 sistl. December, detsamma godkänt; hafva Utskotten funnit återremissen icke kunna till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 Februarii 1835.

N:o 54.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 25 Febr.

Utlåtande, i anledning af erhållen återremiss å Betänkandet, N:o 47, rörande ett till Rikets Ständers granskning öfverlemnadt förslag till Inqvarterings-Ördning för städerna utom Stockholm.

I följd af gjorde anmärkningar har Vållofl. Borgare-Ståndet till Utskottens handläggning återremitterat ofvanberörde Betänkande, men som detsamma blifvit bifallet af Höglofl. Ridderskapet och Adeln den 20, af Högvärdige Preste-Ståndet den 15 samt af Hedervärda Bonde-Ståndet den 18 sistl. December; hafva Utskotten funnit återremissen, emot 75 §. Riksdags-Ördningen, icke kunna till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 Februarii 1835.

*Blhang till R. S. Prot. 1834 och 1835. 4:de Saml. 2:dra Afd.
15:de Häftet.*

Ankom till Exp.-Utsk. den 25 Febr.

Utlåtande, i anledning af erhållen återremiss å Betänkandet, N:o 42, angående rättighet för skogsinnehafvare, som ej tillika disponerar betet å marken, att, för skogsvextens befrämjande, vexelvis uppfreda och inhägna en tiondedel i sender af skogsmarkens hela vidd.

Nämnde Betänkande, som vunnit Höglofl. Ridderskapets och Adels samt Vållofl. Borgare-Ståndets bifall, men blifvit afslaget af Hedervärda Bonde-Ståndet, är af Högv. Preste-Ståndet återremitteradt, på grund af anmärkningar, som Herrar Prosten *Ödman*, Doctorerne *Lindahl* och *Ruus*, Contracts-Prosten *Öhrnberg*, Doctor *Moren* och Fält-Prosten *Edvall*, med flere af Ståndets Ledamöter emot detsamma framställt.

Hufvudsakligen har dervid blifvit anfördt, att, i händelse Utskottens förslag om rättighet för disponent af recognitions-skog att deraf inhägna $\frac{1}{10}$ -del i sender, oaktadt betet begagnas af annan person, blefve bifallet och consequent följdes, skulle boskapsskötseln i de norra provincerna, åtminstone i vissa socknar af Helsingland, alldeles gå under. Der funnos nemligen recognitions-skogar af högst betydlig vidd, på hvilka de flesta byarnes boskap betades, och hvarest fäbodarne voro anlagde på 3 till 5 mils afstånd från bolstaden, då deremot hemma vid byarne ingen eller högst otillräcklig betesmark funnes. Finge det, vid sådant förhållande, bero på innehafvaren eller egaren af recognitions-skogen att iustänga $\frac{1}{10}$ -del, hvarest han behagade, skulle naturligtvis helst utstakas den trakt, som betades och följaktligen vore isynnerhet utställd för åverkan, hvarigenom betes-innehafvaren nödgades flytta sina fäbodar till en annan del af skogen, samt, när denna ett annat år instängdes, till en tredje trakt och så vidare.

Med anledning häraf hafva åtskillige Ledamöter yrkat, att, med ogillande af Utskottens förslag, hemmansegarne måtte orubbade bibehållas vid betesrättigheten å recognitionsskogar, hvilken från uråldriga tider varit dem förunnad, och dessutom å flere ställen, efter uppstådd rättegång, blifvit dem tillerkänd.

Af andra Talare åter, som gillat idén af förslaget, är allenast hemställdt, att detsamma måtte undergå sådana modificationer, att dels inhägnaden finge ske, antingen i följd af öfverenskommelser emellan disponenten af skogen och den som begagnar betet, eller efter Kongl. Maj:ts Befallnings-

hafvandes bestämmande, dels en viss tid fastställdes, under hvilken en viss tiondedel af skogen skulle få hållas inhägnad, dels begagnandet af betet å $\frac{2}{10}$:delar af recognitions-skogen icke måtte, genom inhägnad af $\frac{1}{10}$:del, förhindras eller försvåras för de till mulbete berättigade hemman eller deras fäbodar.

En annan del har talat för bifall till Betänkandet; och af en Ledamot är föreslaget ett förtydligande af uttrycket "rättighet att $\frac{1}{10}$:del i sender inhägnas," hvilket förmentes kunna tydas så, att man hade rätt inhägnas den ena tiondedelen efter den andra, blott det ej skedde på en gång.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, har det icke undfallit Utskotten, att ju, i anseende till serskilda af locala omständigheter beroende förhållanden, som i vissa orter ega rum, den ifrågakommande inhägnadsrättigheten å recognitionsskog skulle på det sätt kunna utöfvas, att den blefve af menligt inslytande för en del hemman, hvilkas mulbetes-tillgång endast eller hufvudsakligast finnes å recognitionsskog.

Farhågan i detta afseende bör dock icke lägga hinder i vägen för det genom förslaget åsyftade, vigtiga ändamål, ty, efter Utskottens tanka, kunna de anmärkte olägenheterna och missbruken, genom lämpliga föreskrifter, undvikas.

Utskotten, som, på grund häraf, i fråga om recognitionsskogar, funnit sig böra vidhålla sitt förra förslag, samt endast dervid foga sådana villkor och tillägg, att en utväg till skogstillgångens förökande beredes, utan menlig inverkan på mulbetes-egande hemmans bestånd, få alltså

tillstyrka Rikets Ständer att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det förordnas måtte, att den, som disponerar recognitions-skog, under det betet derå af annan begagnas, må, ehvad skogen är till skatte köpt eller ej, ega rättighet att, till ny skogs uppfredande, en tiondedel af skogens hela område i sender inhägnas; dock sålunda, att endast $\frac{1}{10}$:del af skogen i sender får hållas instängd: att en sådan lott ej må vara inhägnad längre än 10 år, efter hvilkas förlopp densamma åter bör utläggas; att hvarken mulbetes-egande hemmans fäbode-ställen, eller mera än $\frac{1}{10}$:del af det, som å hela skogsområdet anses utgöra bästa betet, må inbegripas i den trakt, som instänges; att inhägnaden så verkställas, att hemmanens fria tillträde till begagnande af de återstående $\frac{9}{10}$:delar af skogen och isynnerhet af deras fäbodeställen och vattentillgång icke förhindras eller i större mån försvåras; samt att, i händelse godvillig öfverenskommelse emellan skogs-

dispimenten och mulbetes-innehafvaren icke kan träffas, Härads-Rätt, uppå anmälan, må ega att bestämma, huru inhägnaden skall ske, sedan vederbörande blifvit hörde och undersökning hållits, hvarföre kostnaden likväl ensamt bör drabba den, som vill inhägnad verkställa.

Hvad slutligen beträffar Kungsgårds- och Boställs-skogar, så har någon anmärkning emot Utskottens förslag i denna del ej blifvit gjord, hvarföre Utskotten, i enlighet med hvad i förra Betänkandet är hemställt, tillstyrka, att, vid utarrenderande af sådana skogar, skogsinnehafvaren, när betet serskildt upplåtes, må förbehållas rättighet att, till ny skogs uppfredande, instänga $\frac{1}{10}$ del af skogen i sender, och derjemte vara skyldig att en dylik inhägnad verkställa.

Stockholm den 25 Febr. 1835.

Reservationer:

af Herr Doctor *Ruus*, som, under åberopande af hvad vid återremissen inom Högv. Preste-Ståndet blifvit anmärkt emot Utskottens i förra Betänkandet framställde förslag, ansåg något afseende å den i ämnet väckta motion icke böra fästas;

af Riksdagsfullmäktigen *Nils Strindlund*, som förenade sig med Herr Doctor *Ruus*.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 28 Febr.

Betänkande, i anledning af åtskillige motioner om vissa handelsförmoner för Rikets norra provinser, och om export-præmier för vissa varor m. m.

Till Stats- och Bevillnings-Utskotten har blifvit remitterad en hos Hederv. Bonde-Ståndet af *Anders Normark* från Vesterbottens Län väckt motion, deruti, med framställning af den nöd, som i Rikets norra provinser uppstått af fyra efter hvarandra inträffade missväxtår, hvilka blifvit så mycket mer förstörande, som capital och en ordnad industri saknas för användande af desse orters ymniga tillgång på naturalster, är vordet föreslaget, att, till beredaude af det lif i handel, sjöfart och näringar, som ensamt skulle kunna afhjelpa den nnvarande förlägenheten, Norr- och Vesterbottens Län måtte under sex års tid beviljas vissa handelsförmoner och export-præmier för vissa varor; uti hvilken motion *Olof Olofsson* från Vesterbottens Län instämt.

I sammanhang härmed hafva till handläggning förekommit tvänne till Bevillnings-Utskottet remitterade motioner, den ena af Herr *Hahn*, hvilken, med åberopande af handels och näringarnes, i följd af flere missväxtår, iråkade obestånd inom Vester- och Norrbottens Län, i samma syftning som *Anders Normark*, för dessa provinser föreslagit åtskilliga handelsförmoner; och den andra af *Eric Nilsson* från Jemtlands Län, som till uppmuntran att begagna de stora rikedomar, hvilka finnas i de nordliga provincernas skogar och berg, föreslagit, att alla effecter deraf, som kunna tjena till export, måtte under 10 år tullfritt få utföras, samt att främmande fartyg, som hemta sådane varor, måtte vidkännas hälften mindre umgälder, än hittills egt rum.

De för Norr- och Vesterbottens Län i *Anders Normarks* och Herr *Hahns* motioner föreslagne förmoner innefattas i följande punkter:

1:o tullfri utförsel af dessa provincers natur- och industri-alster, ehvad de inlastas i utländska eller inländska fartyg;

2:o tullfri import af alla sädesslag;

3:o skattefrihet för inflyttande utländningar och nya stora industri-anläggningar, samt tullfri införsel af dertill erforderliga råämnena, redskap och machinerier;

*Bih. till R. St. Prot. 1834 och 1835. 4:de Saml. 2:dra Afd.
16:de Häftet.*

4:o olimiterad, af restrictiva Författningar oberoende förädlingsrätt af alla inhemska ämnen;

5:o nedsättning i umgälder för fartyg, Svenska eller främmande, som uti ifrågavarande provinser intaga last på utrikes ort, till det belopp, som för Svenska, emellan inrikes hamnar gående fartyg betalas;

6:o rättighet att lasta i hvad hamn som helst inom provincerna, utan betungande bevaknings-afgifter;

7:o nederlagsrättighet för städerna Umeå, Piteå och Luleå;

8:o præmium af 3 R:dr per läst på alla för utländsk räkning byggde fartyg, och dem, som till utländsk ort försäljas, med rättighet till tullfri införsel af alla till sådana fartyg erforderliga inventarier, jemte ämnen dertill, såsom Hampa, Tågvirke och Segelduk m. m. under control emot missbruk;

9:o præmier på till Stockholm införd Ved af

Löfträd 1 R:dr pr famn.

Barrträd 32 sk pr famn.

På trädkol, brände i ugn 1 R:dr pr läst af 12 tunnor;

10:o export-præmier:

på Murtegel 1 R:dr pr 1000 st.

— Taktegel 2 R:dr 16 sk. pr 1000 st.

— Granit, finhuggen 16 sk. pr quadrataln huggen yta.

— Dito grofhuggen 12 sk. pr dito dito.

— Harts och Kåda 24 sk. pr tunna;

11:o tillverknings-præmier:

på Garfextract 3 R:dr pr skepp.

— Pottaska, calcinerad 8 sk. pr lisp. och

12:o understöd till uppbyggande af Kol- och Calciner-ugnar, efter förenklad method.

Hvad i motionerne blifvit framställt hafva Utskotten i öfvervägande tagit; och som export-tullen å trädvaror, hvilka utgöra de norra provincernas betydligaste export-artiklar, blifvit vid innevarande Riksdag betydligt nedsatt, i följd hvaraf tullfrihet vid utförsel af dessa varor, om också antagas kunde, att eftergiften i tullen directe kom landets invånare till godo, i ringa mon skulle bidraga till en lifligare handel med sådane varor, eller understödja en förmonligare afsättning af desamma; alltså och då med Rikets Ständers redan fattade beslut i afseende på tullen å Jern och Malm icke är förenligt, att något undantag deruti eger rum, finna Utskotten sig icke böra tillstyrka,

att hvarken för de norra provinerna i allmänhet eller serskildt för Norr- och Vesterbottens Län tullfri export af dessa orters natur- och industri-alster beviljas.

Då tullfri införsel af spanmål från utrikes ort till Norr- och Vesterbottens Län skulle betaga Rikets sädesrikare provinser tillfälle att deras öfverskott på de norra orterna afsätta, samt jemväl motverka det af Rikets Ständer med redan fattadt beslut, angående tullen å alla sädesslag, åsyftade ändamål, att inom Riket befordra uppkomsten af en för landet förmonlig spanmålshandel, anse Utskotten sig icke kunna

tillstyrka bifall till hvad i motionerne blifvit föreslaget, angående tullfri införsel af alla sädesslag till Norr- och Vesterbottens Län.

Hvad angår den i 4:de punkten föreslagna obegränsade näringsfrihet för ofvannämnde Län; så, enär Lag- samt Allm. Besvärs- och Oeconomie-Utskotten, angående näringsfriheten i allmänhet, redan meddelat Betänkande under N:o 33; och Utskotten anse något undantag härutinnan icke böra ega rum,

tillstyrka Utskotten, att framställningen härom lemnas utan afseende.

Beträffande tullfri import af inventarier, jemte ämnen dertill, för skeppsbyggeri, råämnen, redskap och machinerier för stora industri-anläggningar, samt rättighet att lasta i hvad hamn som helst inom provincerna; så, enär sådant skulle föranleda en betydlig tillökning i bevakningspersonalen, för att åstadkomma control emot missbruk;

finna Utskotten sig icke kunna tillstyrka bifall till hvad Motionärerne i dessa delar föreslagit.

Vidkommande nederlagsrättighet för städerna Umeå, Piteå och Luleå; så, enär 7 §. af Kongl. Kungörelsen den 19 December 1827, om nederlag och hvad dervid iakttagas bör, innehåller, att Kongl. Maj:t, efter förekommande omständigheter, i Nåder vill yttra Sig, då vid serskilda tillfällen nederlag sökes för handelsvaror i stapelstad utöfver den rätt staden i sådant afseende eger,

finna Utskotten desto mindre anledning att tillstyrka någon åtgärd af Rikets Ständer i förevarande fall, som ofvannämnde städers invånare, på omförmälde sätt, ega hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla denna deras angelägenhet, och det, enligt 89 §. Regeringsformen, på Kongl. Maj:t ankommer, att, med afseende på Rikets nytta, derom förordna.

Då, enligt Kongl. Brevet den 24 Mars 1824, præmier utgå för ved, som till Stockholm införes från provincerna norr om Sundsvall, anse Utskotten den nu väckta fråga derom böra förfalla; finnande Utskotten sig icke kunna tillstyrka bifall till hvad i öfriga delar af motionerne blifvit föreslaget.

Stockholm den 27 Februarii 1835.

Reservationer

af Herr Friherre *Boye*, Herr Friherre *Kantzow*, Herr *Oxehufvud*, Herr *Peyron*, Herr af *Ekenstam*, Herr Prosten *Risberg*, Herr Prosten *Edvall*, Herr *Norman*, Herr *Halling*, Hr *Ahrnberg*, *Eric Pehrsson* från *Gefleborgs Län*, *Johan Olof Dahlberg* från *Vester-Norrlands Län* och *Anders Mårtensson* från *Jemtlands Län*, emot Utskottens afstyrkande af tullfri export af *Norr- och Vesterbottens Läns natur- och industri-alster*; och af Herr *Hahn*, emot Betänkandet i dess helhet.

N:o 57.

Ankom till Exp.-Utsk. d. 3 April.

**Memorial, i anledning af återremiss å Betänkandet
N:o 56.**

Ifrån Ridderskapet och Adeln hafva Utskotten erhållit återremiss å deras under N:o 56 afgifne Betänkande, i anledning af åtskilliga motioner om vissa handelsförmoner för Rikets norra provincer och om exportprämier för vissa varor m. m.; men som, enligt ankomne Protocolls-utdrag, berörde Betänkande blifvit bifallet af Preste-Ståndet den 9, af Borgare-Ståndet den 12 och af Bonde-Ståndet den 14 i denna månad, anser Utskotten, till följd af 75 §. Riksdags-Ordningen, denna fråga vara afgjord, och kunna således dermed icke taga någon vidare befattning.

Stockholm den 31 Mars 1835.

Reservationer:

Herr Rådmannen *Hahn* och Riksdagsfullmäktigen *Eric Persson* från Gefleborgs Län reserverade sig mot den behandling detta ärende inom Utskottet erhållit, och förménade, att detsamma, såsom varande af Bevillningsegenskap, ej bort anses afgjort genom 3:ne Stånds beslut.

N:o 58.

Ankom till Exp.-Utsk. den 4 April.

**Betänkande, i anledning af väckt fråga om åtgärders
vidtagande, för att upphjelpa fisket i Bohusländska
skärgården.**

Uti ett till Hedervärda Bonde-Ståndet ingifvet samt derifrån till Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet remitteradt memorial, har Riksdagsfullmäktigen *Johan Johansson* från Bohus Län anført, att, ehuru vid sisthållne Riksmöte uppmärksamhet fästats på angelägenheten att vid-

Bihang till R. St. Prot. 1834 och 1835. 4:de Saml. 2:dra Afd.

1

17:de Häftet.

taga nödiga åtgärder till upphjelpande af det förfallna sillfisket i Bohusländska skärgården, och enskilde Motionairer i sådant afseende dels föreslagit, att derstädes boende fiskare, då de styrkte sig idka saltsjöfiske eller såsom delegare i sillnotar fånga sill, skulle från skatter till Kronan befrias, och dels framställt den önskan, att ofvannämnde fiskare måtte sättas i tillfälle att med andra länders invånare deltaga i det så kallade storfisket på Islands, Shetlands och Skottlands kuster; hade likväl dessa förslag icke föranledt till annan åtgärd, än en underdånig hemställan till Kongl. Maj:t. att, för fiskeriens ändamålsenliga bedrivande, i Näder vidtaga erforderliga anstalter, hvarefter Kongl. Maj:t, sedan undersökningar i Bohusländska skärgården blifvit hållne, i Julii månad 1833 anbefallt Dess och Rikets Commerce-Collegium att utarbета förslag till en förnyad Fiskeri-stadga, samt afgifva utlåtande i fråga om ett annorlunda beskaffadt storfiske, än det nu brukliga; och då således de vid förra Riksdagen gjorde förslag till fiskeriens upphjelpande ännu i väsendtligaste delar hvilade ouppfyllda, samt Motionairen, med kännedom om den bekymmersamma ställning och det tryckande armod, hvori Bohusländska skärgårdsfolket i allmänhet sig befunde, ansåge för en pligt att åt dem bereda snar och verksam hjälp, på det icke det för hela Riket så nyttiga fiske, som detta folk idkade, helt och hållet måtte upphöra, framställdes det yrkande, dels att fiskare eller så kallade strandsittare i Bohus Län, med undantag likväl af dem, som Bevillnings-Comitéerna ansågo böra skatt utgöra, måtte ifrån Kronoskatter varda befriade, helst erfarenheten visat, att sådane, för fattigdom skull, ofta ej kunnat utgå, samt dels att ett anslag af Statsmedlen, antingen såsom lån eller understöd för Nordsjöfiskets återupphjelpande måtte af Rikets Ständer beviljas.

Derjemte har *Johan Johansson*, uti ett serskildt anförande, till motionen fogat följande upplysningar och tillägg: att det så kallade storfisket af cabeljo och långor, för hvilket understöd egentligen blifvit begärdt, idkades på aflägsse håll i öppna Nordsjön utaf Bohusländske fiskare, de der hade boningar sammanlagde på klippor och holmar vid hafsbandet, och hvilka fiskelägen, som bildat sig under den period, då sillfisket var gynnande, funnos uti Orousts och Tjörns Härader, till ett antal af 17 med 4490 invånare; att från dessa fiskelägen 23 däckade och 92 öppna så kallade backebåtar utgingo, af hvilka de förra tillbragte 2 à 3 veckor och de sednare 8 dagar på hafvet, hvarefter omsorgen för den erhållna fångstens bevarande från förskämning nödgade dem att återvända hem; att deremot, om dessa fartyg vid utlöpandet kunde försees med erforderliga anstalter för

fångstens insaltning, många inträffande förluster skulle förekommas, äfvensom den tid, som åtginge för resorna fram och tillbaka, icke onyttigt förspildes; att storfiskets betydliga aftagande visade sig deraf, att de däckade fartygen efter hand minskats från ett antal af 30 till 23, och skulle det samma, enligt Motionairens förmodan, ytterligare inskränkas, om icke, då de närvarande af ålder eller olyckshändelser gjordes obrukbara, och folket saknade medel att skaffa nya i de afgåendes ställe, näringsgrenen af Staten uppmuntrades och understöddes; samt slutligen, att de flere tusende skepp:d fisk, som från Norrige årligen infördes, kraftigt bevisade våra inhemska fiskeriers aftynande, af hvilka storfisket icke på en tid af 60 år rönt någon uppmuntran; tillstyrkande alltså Motionairen, i likhet med hvad han förut föreslagit: 1:o att invånarne på de egentliga fiskelägena i Bohus Län måtte förskonas från Krono-utlagor, eller åtminstone erläggande af bevillning; 2:o att fiskfartygen utan undantag befriades från läst-afgift; 3:o att fartyg och redskap, såsom för fiskare det oundgängliga och enda medlet till anskaffande af lifs-uppehålle, icke måtte kunna för gäld utmätas; 4:o att till hvarje däckadt fiskfartyg ett låne-understöd af 250 R:dr B:co måtte beviljas; 5:o att, utom de sålunda föreslagne 250 R:dr till hvarje nu befintligt däckadt fartyg, utgörande tillsammans 5,750 R:dr, ett lika belopp måtte anslås, för att kunna disponeras åt dem, hvilka, uppmuntrade af ett dylikt understöd, säkerligen skulle komma att däcka och inreda för fiske tjengligen öppna båtar; och trodde Motionairen, att några inkast icke borde möta för erhållande af ofvannämnde summor, antingen genom anslag af Statsmedlen, eller medelst anordning å manufactur-fonden, såsom räntefritt lån på 10 års tid med 10 procents årlig afbetalning; med hänsigt hvartill Motionairen, beträffande användandet af desse medel, vidare föreslagit; 6:o att inom hvarje Pastorat, der hufvudstationerne för idkarne af Nordsjöfisket nu befinnas, vid allmän Sockenstämma utsäges en Comitté af redlige och kunnige män, hvilka, jemte Pastor och Kronofogden i orten, skulle ega att utdela understödsmedlen, indrifva och emottaga de årliga afbetalningarne samt den å vederbörligt ställe insätta.

Vid föredragningen häraf till remiss, har, inom Hedervärda Bondeståndet, Riksdagsfullmäktigen *Olaus Eriksson* från Bohus Län med Motionairen sig förenat, äfvensom följande yttranden och åsigter blifvit framställda, neml.: af vice Talmannen *Jon Jonsson*, som, med vitsordande af den tryckande belägenhet, hvori fiskeri-idkarne uti Blekinge sig befunno, anhållit, att, om icke fullkomlig befrielse från skattebidrag kunde dem

medgifvas, de åtminstone måtte deruti erhålla en betydlig nedsättning, uti hvilken begäran Riksdagsfullmägte *Gustaf Apelqvist* och *Ola Jeppsson* från Blekinge sig förenat; samt af *Jöns Persson* från Malmöhus Län, hvars anförande innehåller: att som fiskets allmänna aftagande och förfall äfven sträckt sina menliga följder till idkare af denna näring uti Skåne, och nöden så tilltagit, att lagsökningar dagligen föreföllo, vore nödvändigt, att åtgärder, till förbättrande af detta beklagensvärda tillstånd vidtagas, förnämligast derigenom, att tills vidare eftergifva en del af fiskeri-idkarnes utlagor.

Efter öfvervägande af hvad sålunda förekommit, har *Oeconomie-Utskottet*, beträffande frågan om ett låneanslag af tillsammans 11,500 R:dr till fiskeriens upphjelpande i Bohusländska skärgården, sedan Stats-Utskottet, genom dess afgifna Betänkande N:o 164, på anförde skäl, afstyrkt Herr Prosten *Hylanders* för samma ändamål begärde anslag af 6,900 R:dr, och detta Betänkande vunnit samtliga Riks-Ståndens bifall, samt frågan således redan blifvit af Rikets Höglof. Ständer afgjord,

ansett motionen i detta afseende icke kunna till vidare pröfning upptagas;

äfvensom, i afseende på yrkandet om eftergift eller lindring uti fiskeri-idkarnes Krono-utskylder, eller åtminstone i Bevillningen, samt befrielse från erläggande af läste-afgift för fartygen och desses undantagande från sådan egendom, som får för skuld utmätas, *Oeconomie-Utskottet*, på enahanda skäl, som i förenämnde Betänkande blifvit anförde, eller att Kongl. Maj:t redan fästat Dess Nådiga uppmärksamhet på ifrågavarande ämne och genom serskildt tillförordnade Committerade låtit undersöka fiskeriens nuvarande tillstånd och utvägarne till deras upphjelpande, samt otvifvelaktigt lär vara betänkt på vidtagande af de lämpligaste medel för lifvande af denna gren af Svenska näringarne,

funnit sig icke kunna tillstyrka bifall å hvad i berörde afseenden blifvit anfördt.

Uti dessa åsigter och beslut, som blifvit communicerade Stats-, Bevillnings- och Lag-Utskotten, med hvilka ärendet ansetts böra gemensamt behandlas, instämma jemväl desse Utskott; och får *Bevillnings-Utskottet*, för sin del, derjemte åberopa, att Utskottet förut, dels tillstyrkt den förändring emot hvad hittills varit gällande, att, enligt blifvande Bevillningsför-

förordning, Skärkarlar, Strandsittare och Fiskare utan jordbruk må taxeras efter följande 5 classer:

Första Classen	R:dr 5: — —
Andra dito	„ 3: — —
Tredje dito	„ 1: 24. —
Fjerde dito	„ 1: — —
Femte dito	„ — 16. —

dels, såsom svar å *Johan Johanssons* serskildt till *Bevillnings-Utskottet* remitterade motion derom, att fiskare eller såkallade strandsittare i Bohusländska skärgården, hvilka ej halva jordbruk eller annan näring, än fiske, må ingå bland dem, som från bevillning äro befriade, så vida Bevillnings-Comitéerna ej skulle finna något undantag härifrån möjligen kunna ega rum, anført, att som, enligt Bevillnings-förordningens 77:e §. 2 mom., Bevillnings-Comitéerna egde pröfva och meddela rättelse i afseende på de skattskyldiges förmögenhet att draga påförde utskylder, och följaktligen redan för Taxeringsmän funnes den rättighet till undantag vid förefallande behof, som Motionairen åsyftat, så erfordrades derom icke något ytterligare stadgande; dels ock, uppå Herr Prosten *Hylanders*, uti dess till *Stats-Utskottet* remitterade, men derifrån till *Bevillnings-Utskottet* öfverlemnade motion, i hvad den rörer befrielse från läst-afgift för fiskfartygen samt förunnande af någon lindring i Bevillningen åt de för närvarande, relativt, allt för högt beskattade Bohusländska skärgårdens invånare, funnit sig för-anlåtet afstyrka bifall å hvad sålunda blifvit föreslaget, enär Prosten *Hylander*, som upplyst, att af de på Kongl. Maj:ts Nådiga befallning anställda undersökningar om fiskeri-handteringens tillstånd, ett gynnande resultat vore att hoppas, hvarken uppgifvit sättet för tillgodonjutaude af berörde lindring eller hvaruti densamma egentligen skulle bestå.

Stockholm den 31 Mars 1835.

N:o 59.

Ankom till Exp.-Utsk. den 14 April.

*Memorial, i anledning af erhållen återremiss å Utlåtandet N:o 51,
i fråga om förändring i vissa delar af Bankens grundfonds-
obligationer m. m.*

Ifrån Ridderskapet och Adeln hafva Utskotten erhållit återremiss å ofvanberörde Utlåtande; men som, enligt ankomne Protocolls-Utdrag, samma Utlåtande blifvit bifallet af Bonde-Ståndet den 31 sistl. Januarii, af Borgare-Ståndet den 3:dje samt af Preste-Ståndet den 9:de derpåföljande Februarii, så anse Utskotten, till följd af 75 §. Riksdags-Ordningen, denna fråga vara af Rikets Ständer afgjord, och kunna således dermed icke taga någon vidare befatting.
Stockholm den 10 April 1835.

N:o 60.

Ankom till Exp.-Utsk. den 14 April.

Utlåtande, i anledning af väckt fråga om förändring uti föreskrifterne, rörande uppsigten och controlen öfver värden af Götha Canal Verk.

Inom Banco-Utskottet har blifvit väckt en motion af innehåll, att, efter det de uti 4 Art. 3 Afd. af 1830 års Banco-Reglemente meddelade föreskrifter, i afseende på Bankens förhållande till Götha Canal, nu mera äro med få undantag, sedan Canalen blifvit fullbordad och Bolaget erhållit afskrifning af dess skuld till Banken, dels redan verkställd, dels icke vidare tillämplige och således alla Bankens förhållanden till Canal-Bolaget upphört, den uppsigt och control öfver värden och underhållet af Canal-Verket; hvilken hitintills ålegat Banco-Fullmäktige, samt en af dem vald

Bih. till R. St. Prot. 1834 och 1835. 4 Saml. 2 Afd.

18:de Häftet.

Ledämöt i Canal-Directionen, lämpligare kunde uppdragas åt Styrelsen öfver Riksgälds-Contoret, som har under sin vård den till säkerhet för Canalsens framtida underhåll afsatta fond samt den ännu icke utbetalda återstoden af byggnads-anslaget.

Öfver denna motion, som Banco-Utskottet ansett vara af egenskap att böra gemensamt med Stats-Utskottet behandlas, hafva de förenade Utskotteten infordrat Utlåtanden från Fullmäktige i Banken och Riksgälds-Contoret, dervid hufvudsakligen blifvit anfördt,

af Fullmäktige i Banken:

att, genom den numera verkställda afskrifning utaf Bankens hos Götha Canal-Bolag egde fordran, Bankens förhållande till Bolaget, så vidt det angår samma fordran, till alla delar upphört, och att, till följd häraf, Banco-Styrelsens framdeles fortfarande, och på detta förhållande grundade, deltagande i Canal-Directionen vore ändamålslost; hvaremot, och då det åligger Banken att utgifva lån emot hypothek af Götha Canal Actier, Banco-Styrelsens deltagande i Canal-Directionen visserligen icke borde anses för en öfverflödighet, som kunde till alla delar åsidosättas; och hafva Fullmäktige derföre föreslagit den modification uti ofvanberörde motion, att Banco-Fullmäktige måtte berättigas gemensamt med Fullmäktige i Riksgälds-Contoret utse och välja en Ledämöt i Götha Canal-Direction, till bevakande af båda Verkens säkerhet och bästa;

samt af Fullmäktige i Riksgälds-Contoret:

att, beträffande först reparations-fonden, enär Styrelsen öfver Riksgälds-Contoret icke eger rättighet pröfva och afgöra, om eller när denna fond får lyftas, utan sådant på Rikets Ständers serskilda förordnande ankommer, Riksgälds-Contoret icke kunde anses vara i annat förhållande till Canal-Bolaget, än såsom vårdare af ett nedsatt capital, derå, så länge det innestår, Bolaget godtgöres 5 procents ränta;

att, hvad dernäst vidkomme det utaf Bolagets medel innehållna dubbla kostnads-belopp för återstående arbeten i hamnbyggnads-väg, det ensamt af Canal-Bolaget beror att bestämma tiden för dessa arbetens verkställande, och Riksgälds-Contoret endast tillhöra att på det innestående beloppet godtgöra Bolaget 5 procents ränta samt, efter det behörigen styrkt blifvit, att något visst bland de serskilda arbetena är vordet i dess helhet verkställt, då till Bolaget utbetala den för ett sådant arbete uti det upprättande förslaget beräknade och nedsatte dubbla kostnads-summa; samt

att, till följd häraf, Riksgälds-Contoret icke står i annat förhållande till Canal-Bolaget, än såsom vårdare och innehafvare af capital, å hvilka

Contoret icke kunde göra ringaste anspråk, utan snarare skulle kunna betraktas som Canal-Bolagets gäldenär, och följaktligen ej kunde lida något förfång af Canalens missvärdande.

Fullmäktige hemställa likväl, att, för den händelse Rikets Ständer skulle anse lämpligt åt dem uppdraga uppsigten öfver Canalens vård och underhåll, alla Canal-Verket rörande handlingar och Protocoll måtte från Banken, efter deröfver upprättad förteckning, till Riksgälds-Contoret öfverlemnas.

Utskotten hafva ofvanupptagne motion, jemte hvad dervid i öfrigt förekommit, i behörigt öfvervägande tagit; och enär Götha Canals framtida vidmagthållande, elinruväl att de i och för Canalens anläggning och fullbordan från så väl Stats-Verket som Banken lemnade lån redan blifvit af Rikets Ständer afskrifne, obestriddligen lärer vara af vigt, så mycket mera, som, enligt privilegierne för Götha Canal-Bolag, Stats-Verket eger uppbära andel af Canal-inkomsterne, då dessa öfverstiga ett visst belopp, samt, på sätt Fullmäktige i Banken omförmält, Götha Canal-Actier, hvilkas värde beror af Canal-inkomsterne, äro uti Rikets Ständers Bank, enligt Rikets Ständers Actie-egarne gifna löfte, belånbare; så anse Utskotten sig böra, af sådane skäl, på det sätt hos Rikets Ständer tillstyrka bifall å den väckta motionen,

att, för framtida uppsigten och controlen öfver Götha Canals vidmagthållande, Fullmäktige i Banken och Riksgälds-Contoret må berättigas gemensamt utse och välja, dels ett ombud, som eger att, i egenskap af Ledamot, å Stats-Verkets samt Bankens vägnar, uti Götha Canal-Direction deltaga, dels ock ett Ombud vid de årliga revisionerne af Canal-Verkets räkenskaper.

Och få Utskotten derjemte tillstyrka, att, i händelse Rikets Ständer bifalla den af Utskotten sålunda föreslagna förändring uti uppsigten och controlen öfver Götha Canals framtida vidmagthållande,

Rikets Ständer derom må uti underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t göra anmälan.

Stockholm den 10 April 1835.

Emot detta beslut har Herr *Helleday* sig reserverat.

STOCKHOLM, 1835; hos J. A. WALLDÉN.

Register

*öfver de af Rikets Höglofl. Ständers Stats- samt Allmänna Besvärs- och
Oeconomie- m. fl. Utskotts, under 1834—1835 årens urtima
Riksdag, afgifna gemensamma Betänkanden.*

	Numer i Betänkan- det.
A.	
<i>Artilleri-Hästar, om deras begagnande till mald-forsling . . .</i>	11.
B.	
<i>Båtsmans-hället på Gottland, om ny indelning deraf . . .</i>	4.
<i>Båtsmän, samt Kronans effecter, om deras transporterande . . .</i>	6.
<i>Båtsmans hället, Städernes, om fördelningen deraf. . .</i>	28.
<i>Bankens Grundfonds obligationer, om förändring af dem . . .</i>	51.
— — — — — återremiss . . .	59.
C.	
<i>Capellans-Boställen, se Rotefrihet.</i>	
E.	
<i>Ecclesiastik-Hemman, angående deras försäljning till Skatte . . .</i>	19.
F.	
<i>Folk-Skolor, om inrättandet deraf</i>	34.
— — — — — återremiss	49.
<i>Fisket, i Bohuslänska Skärgården, om dess upphjelpande . . .</i>	58.
G.	
<i>Gevärs-tillverkningar, angående bestämmelsen derför</i>	18.
<i>Götha Canal-Verk, angående vården deraf</i>	60.

H.

<i>Herjeådalén, om Afvittrings-Verket derstädes</i>	2.
<i>Handels-förmoner, om sådane för Rikets norra provinser</i>	56.
— — återremiss	57.

I. J.

<i>Jemtland, om uppodling af myror och träsk derstädes, m. m.</i>	1.
<i>Inqvarteringsgifvare, om ersättning åt dem för mat åt tågande</i>	
trupper	3.
— — återremiss	23.
<i>Jemtland, angående Spanmåls-upplag derstädes</i>	27.
— om rättighet för vissa hemmans-egare derstädes att in-	
lösa Krono-jord, m. m.	33.
— återremiss	39.
<i>Indelnings-jemkningen i Blekinge</i>	43.
<i>Inqvarterings-besvär, städernes, om fördelning deraf m. m.</i>	46.
<i>Inqvarterings-Ordning för städerna</i>	47.
— — återremiss	54.

K.

<i>Kronans effecter, se Båtsmän.</i>	
<i>Kyrkan, angående den Svenska i London</i>	7.
<i>Krono-skjutsen, om dess afskaffande</i>	10.
<i>Krono-brefbärings-skyldigheten, om dess upphörande, m. m.</i>	14.
— — återremiss	24.
<i>Knektehåll, angående ny indelning dertill, af oroterad jord, m. m.</i>	20.
— återremiss	25.
<i>Kyrkohemmanen i Halland, angående besittnings-rätten dertill</i>	22.
— — återremiss	31.

L.

<i>Läns-Kungörelser, om tryckning deraf</i>	9.
---	----

M.

<i>Mynt-Verket</i> , om dess ställande under Bergs-Collegii öfver-styrelse, m. m.	52.
---	-----

P.

<i>Provincial-Läkare</i> , om tillsättande af nya	8.
<i>Postförings-skyldigheten</i> , om dess upphörande m. m.	26.
— — återremiss	40.
<i>Passevolance-avgifter</i> , angående	35.
— — återremiss	38.
<i>Passevolance och Arméens Passevolance-Cassas medel</i> , om rättigheten att insätta dem i Låne-Banken	50.

R.

<i>Recognitions-Skogar</i> , om ändring i Författningarne angående dem	5.
<i>Rior och tork-inrättningar</i> , om inrättande deraf för spanmål	15.
<i>Rotering, Extra</i> , om lindring deruti inom Bohus Län	21.
<i>Rustnings- och Roterings-skyldigheten i Jemtland</i> , om lindring deruti	29.
— — — — återremiss	45.
<i>Rotefrihet för Capellans-boställen</i> , m. m., angående	30.
<i>Räntehö</i> , om förändring i uppsägningstiden för leverering deraf i Södermanland	32.
<i>Rote-jemkning vid Westerbottens Regemente</i> , angående	36.
<i>Rotehållarne vid Westerbottens Regemente</i> , angående ett dem för- ra Riksdagen beviljadt anslag	37.
<i>Roteringen i Skåne</i> , angående	48.
— — återremiss	53.

S.

<i>Spanmåls-förråd</i> , om inrättandet af enskilde	13.
<i>Skogs-planteringen i Skåne</i> , angående	16.
<i>Södertelje stad</i> , om lindring i dess besvär af inqvartering	41.
<i>Skogs-innehafvare</i> , om dess rättighet till inhägnad i vissa fall	42.
— — — — återremiss	55.

Skogs- och Jägeri-Staterne, om deras indragning 44.

T.

Tågande trupper, angående 17.

Ö.

Öland, angående utmärken derstädes 12.